

299

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Γεν. αριθ. _____
Κατηγορία 13
Πολ. αριθ. 88

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Αριθ. _____

4,114

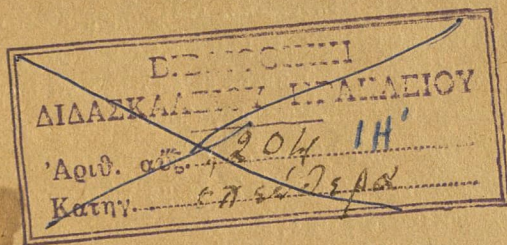
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Π.Ε.Κ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Αριθ. 9/1096

Καθημερινά ~~από~~ ^{Καθημερινά}
2 1/2 γραμμάριο

Ο ΠΑΤΟΥΧΑΣ

0810
8,4

~~ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ~~
924
14
4

Ο ΠΑΤΟΥΧΑΣ

Α'

Τὸ γεγονός τῆς ἡμέρας εἰς τὸ χωριό ἦτο ἡ ἐμφάνις τοῦ υἱοῦ τοῦ Σαϊτονικολῆ, ἀγνώστου σχεδὸν μέχρι τοῦδε, ὅστις οὕτω ἐπαρουσιάσθη ἔξωθεν, μίαν Κυριακὴν τοῦ 1863, δεκαοκτῶ ἐτῶν, ἀνδρούλακος ὡς ἐκεῖ πάνω, με ἀνάπτυξιν καταπληκτικὴν. Τοῦ διαβόλου τὸ Σαϊτονικολῆ, γινὸ ποῦ τὸν ἔκαμε ! Εἶδες μπόι, εἶδες πλότες ; Καὶ τί ἔχει νὰ γίνῃ ἀκόμη ὅσο νάντροπατήσῃ ! Ποῦτον αὐτὸ τὸ παιδί, κέτοι μονομιάς ἐπετάχτηκε ἄντρας θεριμένος ;

Βέβαια στὴ χώρα δὲν ἦτο. Τὸ πρῶγμα ἐφαίνετο μιά-ώρα μακρὰ. Μετὰ τὴν πρώτην ἐντύπωσιν, οἱ φιλόσοφοι ἤρχισαν νὰ βλέπουν διάφορα ψεγάδια εἰς τὸν νέον, καὶ τὰ ἐμπαικτικὰ γέλια διεδέχθησαν τὸν θαυμασιόν. Ἐλέγετο δηλαδὴ ὅτι, ἐπειδὴ ἔζη μέχρι τοῦδε μακρὰν τῶν ἀνθρώπων, βοσκὸς εἰς τὰ βουνὰ ἀπὸ μικρὸ παιδί, εἶχε γίνῃ ζῶον

μέ τὰ ζῶα μόνο ποῦ δὲν ἔκουτούλα. Νὰ μιλῆση καλὰ καλὰ δὲν ἤξευρε καὶ ἅμα εὐρίσκετο μεταξύ ἀνθρώπων τὰχανε κέκανε σὰν ἀγριότραγος ποῦ κυττάζει ἀπὸ ποῦ νὰ φύγη.

Ἡ δὲ Σπυριδολενιά, διάσημος ψεγαδιάστρα καὶ διὰ τοῦτο λίαν ἐπίφοβος, ἔτοιμη πάντοτε, ἂν ἐστραβοπατοῦσες, νὰ σοῦ βγάλῃ τραγοῦδι, ὅταν τὸν εἶδεν ἔκαμε τάχα πῶς ἐφοβήθη, μάννα μου! Ἐπειτα ἐγέλασε τὸν συριστικὸν καὶ ξηρὸν γέλωτά της καὶ σκύψασα ἐψιθύρισε πρὸς τὴν παρκαθημένην τὸ ἐξῆς αὐτοσχέδιον ἐπίγραμμα:

Καλῶς τονε ποῦ πρόβαλε μὲ τῆ μακρὴς χερσοῦκλες,
Μὲ τὰ μεγάλα μάγουλα καὶ μὲ τῆ ποδαροῦκλες.

Τὸ δίστιχον τοῦτο, μὲ τὸ ὁποῖον ἡ Σπυριδολενιά ἐχάραξεν, ὡς διὰ μονοκονδυλιάς, τὴν γελοιογραφίαν τοῦ νέου, μεταδοθὲν ἀπὸ ἀκοῆς εἰς ἀκοήν, μετὰ μικρῶν σκιρτηματικῶν γελῶτων, παρήγαγε πλήμυρην φαιδρότητος εἰς τὸν δῆλον τῶν γυναικῶν, αἵτινες καθήμεναι ὑπὸ τὸν μέγαν πλάτανον μὲ τὰ κυριακάτικά των, παρετήρουν τοὺς διερχομένους ἀπὸ τὸ δισταῦρι. Μία ἐξ αὐτῶν κατελήφθη ὑπὸ στασιμωδικοῦ ἀκαταβλήτου γέλωτος καὶ ἐνῶ διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ἐκράτει τὰ στήθη της, διὰ τῆς ἄλλης ἐκτύπα τὸν ὄμον τῆς Λενιάς:

— Θεοσκοτωμένη, νὰ σκάσω θέλω ἀπὸ τὰ γέλια, σὲ καλὸ νὰ μοῦ βγοῦνε!

Ὅσον δὲ παρετήρουν τὸν νέον ἀπομακρυνόμενον μὲ τὰ μεγάλα χέρια κρεμάμενα ὡς περιττὰ καὶ δυσοικονόμητα ἐξαρτήματα, μὲ τὰ μεγάλα πόδια, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε μεταδοθῆ τὸ σάστισμα τῆς κεφαλῆς, ὅλον ἐκείνον τὸν κολοσσόν, ὅστις ἀπὸ τὴν παραζάλην τῆς ἀνθρωποφοβίας ἐβάδιζεν ὡς

στραβός, προσκόπτων εἰς τοὺς λίθους, ἢ κομικὴ τοῦ ἐπιγράμματος εἰκὼν ἐφαίνετο περισσότερον ταιριαστὴ καὶ οἱ γέλωτες δὲν ἔπανον.

Μετά τινος ὥρας τὸ δίστιχον ἔκαμε τὸν γῦρον τοῦ χωριοῦ, συνοδειούμενον καὶ ὑπὸ ἐμπαικτικοῦ ἐπιθέτου. Διὰ νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἔργον της ἡ Σπυριδολενιά, τὸν ἐπανόμασε Πατούχαν, ἐμπνευσθεῖσα ἀπὸ τοὺς πλατεῖς τοῦ πόδας, τὸ καταπληκτικότερον χαρακτηριστικὸν τοῦ καταπληκτικοῦ ἐκείνου ἐφήβου.

Ὁ Μανώλης, ὁ ἐπονομασθεὶς οὕτω Πατούχας, εἶχε δεῖξει ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας τόσην ἀγάπην πρὸς τὴν ποιμενικὴν ζωὴν, ὥστε μετὰ δυσκολίας τὸν ἀπέσπασεν ὁ πατήρ του ἀπὸ τὰ πρόβατα διὰ νὰ τὸν παραδώσῃ εἰς τὸν διδάσκαλον, ἕνα καλόγηρον, ὅστις πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἀνοίξει σχολεῖον, ὅπου ἔδιδε περισσότερους ραβδισμοὺς παρὰ μαθήματα. Ὁ καλόγηρος ἐδίδασκε τὰ κοινὰ ἢ ἐκκλησιαστικὰ λεγόμενα γράμματα καὶ κατήρτιζεν ἀναγνώστας, δυναμένους νὰ ψάλλουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ φέροντας εἰς τὴν ζώνην, ὡς ἔμβλημα τῆς ἀξίας των, τὸ μακρὸν ὀρειχάλκινον καλαμάρι. Ἄλλ' εἰς διάστημα δεκαπέντε ἡμερῶν ὁ Μανώλης δὲν κατῴρθωσε νὰ μάθῃ τίποτε περισσότερον ἀπὸ τὴν φράσιν «Σταυρὲ βοήθει», τὴν ὁποῖαν προέτασσον τότε τοῦ ἀλφαβήτου. Ὁ δὲ διδάσκαλος, ἀφοῦ εἰς μάτην ἐξήντηλησεν ἐναντίον του ὅλας τὰς δευτερευούσας τιμωρίας καὶ ἔσπασεν εἰς τὴν ῥάχην του δεκάδας ῥάβδον, ἐδοκίμασε καὶ τὸν περιβόητον φάλαγγα. Ὁ Μανώλης, ὅστις εἶχε φοβερὰν ἰδέαν περὶ τοῦ διδασκαλικοῦ τούτου κολαστηρίου, ἀντέταξεν ἀπελπιστικὴν ἀντίστασιν· ἀλλ' ὁ καλόγηρος, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν πρωτοσκόλων,

κατώρθωσε να συλλάβη τὰς γυμνάς του κνήμας εἰς τὸν φάλαγγα καὶ νὰ τοῦ μετρήσῃ εἰς τὰ πέλιματα παρὰ μίαν τεσσαράκοντα.

Τὸ παιδίον, αἰμιάσσον τοὺς πόδας, ὠρκίσθη νὰ μὴ ἐπανελάθῃ πλέον εἰς τὴν κόλασιν ἐκείνην. Ἄλλὰ καὶ ὁ πατὴρ του εἶχεν ὀρκισθῆ «νὰ τὸν κάμῃ ἄνθρωπον» δὲν ἤθελε νὰ μείνῃ τὸ παιδί του, ὅπως αὐτός, ξύλον ἀτελέκητον καὶ τὴν ἐπιούσαν τὸν ὠδήγησε διὰ τῆς βίας εἰς τὸ σχολεῖον, κλαίοντα καὶ ἰκετεύοντα, καὶ ἔδωκε πρὸς τὸν διδάσκαλον τὴν φοβεράν παραγγελίαν: «Μόνο τὰ κόκκαλα γερά, δάσκαλε». Ὁ δάσκαλος ἠκολούθησεν εὐσυνειδήτως τὴν πατρικὴν ἐντολήν, ἀλλ' ὁ Μανώλης, ὁ ἀμεσώτερον ἐνδιαφερόμενος, δὲν συνεμερίζετο τὴν γνώμην τοῦ πατρὸς του καὶ μίαν ἡμέραν ἐκσφενδονίσας κατὰ τοῦ διδασκάλου τὴν ἐπὶ καλάμου προσηρμοσμένην φυλλάδα, ἐτρέπη εἰς φυγήν. Ἄντι δὲ νὰ μεταβῆ εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, ὅποθεν θὰ ὠδηγεῖτο πάλιν τὴν ἐπιούσαν πρὸς τὸν φοβερὸν καλόγηρον, ἐτρέπη τὴν πρὸς τὰ ὄρη ἄγουσαν καὶ μετὰ τινὰς ὥρας εὐρίσκειτο εἰς τὴν μάνδραν τοῦ πατρὸς του.

Ὅταν ἔφθασεν ἐκεῖ ἐπάνω, ἐν μέσῳ τῶν γνωρίμων βουνῶν, τῶν γνωρίμων δένδρων καὶ τῶν γνωρίμων ζώων, τῶν μόνων του ἀληθινῶν γνωρίμων καὶ φίλων, τὸν κατέλαβεν ἡ συγκίνησις καὶ ἡ χαρὰ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἐπιστρέφοντος εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν ὁποίαν δὲν ἤλπιζε νὰ ἐπανίδη. Καὶ θὰ ἐχοροπήδα ὡς τρελλός, ἂν δὲν ἐμετροίαζε τὴν χαρὰν τοῦ ὀφθόσθαι ὅτι ὁ πατὴρ του θὰ ἤρχετο διὰ νὰ τὸν ἐπιναφέρῃ εἰς τὸ σχολεῖον. Ἡ ἐπιμονὴ αὕτη τοῦ ἐφαίνετο τελείως ἀδικαιολόγητος. Τί τὰ ἤθελε τὰ γράμματα,

ἀφοῦ ἔτσι ἦτο τόσο καλὰ, τόσο εὐχαριστημένος; Αὐτὸς ὅτι ἐπεθύμει διὰ νὰ εἶνε εὐτυχής, τὸ εἶχε ἤθελε νὰ εἶνε βοσκὸς καὶ ἦτο βοσκός. Διὰ τὸν ἀπέσπασαν ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν του καὶ τὸν κατεδίκασαν νὰ κάθεται ἐπὶ ὄρους ἀκίνητος, ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τῶν βλοσυρῶν βλεμμάτων ἐνὸς κακοῦ ἀνθρώπου, μεταξὺ τεσσάρων τοίχων; Διὰ νὰ μάθῃ γράμματα; Τί νὰ τὰ κάμῃ τὰ γράμματα; Αὐτὸς πάντοτε θὰ ἐγένετο βοσκὸς καὶ κανεὶς ἀπὸ τοὺς βοσκούς ποῦ ἐγνώριζε δὲν ἦτο γραμματισμένος. Εἶχεν ἄλλως σχηματίσει πεποιθήσιν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ μάθῃ γράμματα. Τὰ εἶχε πάρει ἀπὸ φόβον. Ἐπειτα ὁ τρόμος, τὸν ὁποῖον τοῦ ἐνέπνευσεν ὁ δάσκαλος, τοῦ ἔφερε τοιαύτην ταραχὴν, ὥστε παρέλκεν ἡ μνήμη καὶ ἡ γλῶσσα του ὁμοῦ. Διὰ νὰ συνειθίσῃ νὰ μὴ λέγῃ τὸ Α ἄφρα ἔφαγεν ἀμέτρητα χαστούκια· ἅμα δ' ἐμάνθανεν ἐν τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου, ἐλησμόνει τὸ προηγούμενον καὶ ἅμα ἤρχετο πλησίον του ὁ δάσκαλος, τὰ ἐλησμόνει ὅλα ἢ ἔλεγεν ἄλλ' ἀντ' ἄλλων.

Καὶ ὁμοῦ αὐτός, ὅστις δὲν κατώρθωνε νὰ μάθῃ τὰ εἰκοσιτέσσερα γράμματα, ἐγνώριζεν ὅλα τῶν τὰ γιδοπορόβια ἓνα ἓνα καὶ δὲν εἶχαν λίγα. Πῶς συνέβαινε, ὡς βοσκόπουλον νὰ εἶνε ξεφτέρι, καὶ εἰς τὸ σχολεῖον ν' ἀποσβολωθῆ ἔτσι, ὥστε νὰ μὴ διαφέρῃ ἀπὸ τὸ σκαμνὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἐκάθητο; Ἡμποροῦσαν τᾶλλα παιδιὰ νὰ σφυρίζουν σὰν αἰτόν καὶ νὰ ρίξουν τὴν πέτρα μακρύτερα «ἀποβοσκιστή»;

Ἦξερε κανεὶς σὰν αὐτὸν τὰ σημάδια τῶν γιδοπροβάτων; Αὐτὸς καὶ τώρα, ἂν τὸν ἄφιναν, ἦτο ἱκανὸς νὰ ριμέξῃ καὶ νὰ τυροκομήσῃ ἀκόμη.

Ὅταν ἐπανῆλθεν εἰς τὰ βουνά του, σὰν νὰ ἔφυγε μία

ομίχλη σκοτεινή από τὸν ἐγγέφαλόν του καὶ ἓνα βάρος ποῦ ἐδέσμευε τὰ μέλη του. Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἦτο ἐλεύθερος, ὅπως τὰ πουλιὰ ποῦ ἐπετοῦσαν γύρω του.

Ἐπαναβλέπων τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς ἀδελφοὺς του, ποτὲ δὲν ἠσθάνθη τὴν χαρὰν, τὴν ὁποίαν ἠσθάνετο ἐπαναβλέπων τώρα τὰ γνώριμα μέρη, τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἴγας, αἵτινες τὸν προσέβλεπον μὲ μίαν ἐνατένισιν εὐχαρίστου ἐκπλήξεως, ὡς νὰ τοῦ ἔλεγον : «Καλῶς τονε ! τί μᾶς ἔγινες τόσον καιρὸν;» Καὶ μὲ γενικὸν κωδωνισμόν ἐφαίνοντο ὡς νὰ ἐώρταζαν τὴν ἐπάνοδόν του. Ἡ ἀληθινή του οικογένεια ἦσαν τὰ ἄκακα ἐκεῖνα ζῶα καὶ τὰ κόμη ἀγαθώτερα δένδρα, καὶ οἱ βράχοι, καὶ τὰ γριοιολούουδα ποῦ τοῦ ἀπηύθυνον, ἔλεγες, φιλικὸν χαιρετισμόν, ὅπως ἐσεῖοντο εἰς τοὺς κρημνοὺς. Ὅλα, ζωντανὰ καὶ ἀψιχὰ, τοῦ ἐγελοῦσαν μὲ στοργήν, τὴν ὁποίαν μόνον εἰς τὸ μητρικὸν ἴσως πρόσωπον ἔβλεπε. Καὶ αὐτοὶ οἱ κόρακες, οἵτινες διήρχοντο κρῶζοντες ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀέρα, τοῦ ἐφαίνοντο φίλοι.

Οἱ σκύλοι τῆς μάνδρας εἶχαν σπεύσει εἰς προϋπάντησίν του τρελλοὶ ἀπὸ χαρὰν. Ὅταν δὲ συνητήθησαν, ὁ Μανώλης ἐκυλίσθη μετ' αὐτῶν ἐπὶ τῶν χόρτων, ἀποδίδων τὰς θωπείας, ὡς σκύλαξ, καὶ ὁμιλῶν πρὸς αὐτοὺς ὡς νὰ ἦσαν ἄνθρωποι :

— Ἐσεῖς ἐλέετε πῶς δὲ θὰ ξανάρθω στὰ ὠρὰ, αἱ ! Κεγὼ τὸ φοβήθηκα. Αἱ, μωρὲ παιδιὰ, κακὰ ποῦνε στὸ χωριό, σὰ σὲ βάλουνε καὶ στὸ σχολεῖό ! Κατέχετε εἰντά ἔνε τὸ σχολεῖό ; Ἐνα σπῖτι ποῦ πᾶνε κάθε μέρα τὰ κοπέλια κ' ἐκ' εἰν ἔνας καλόγερος, ποῦ τότε λένε δάσκαλο, καὶ τὰ δέρνει.

Ἀπὸ εἰδνόητον λεπτότητα ὁ υἱὸς τοῦ Σαῖτονικολῆ ἀπέ-

φυγε νὰ διηγηθῆ πρὸς τοὺς φίλους του τὸ ταπεινωτικὸν ἐπεισόδιον τοῦ φάλαγγα. Ἐξέφρασε μόνον πρὸς αὐτοὺς τὴν ἐναντίον τοῦ καλογήρου ἀγανάκτησίν του καὶ εἶπεν ὅτι βέβαια, ἂν τὸν συνήντων καμμίαν ἡμέραν, θὰ τοῦ τὸν ἐσυγύριζαν καλὰ μὲ τὰ δόντια των.

Ὡς προέβλεπεν ὁ Μανώλης, ὁ πατήρ του μετέβη εἰς τὴν στάνην μὲ σκοπὸν νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ διὰ τῆς πειθοῦς ἢ καὶ διὰ τῆς βίας εἰς τὸ σχολεῖον. Μετέβη πολλάκις, ἀλλ' εἰς μᾶτην ἐκοπίασεν. Ἄμα τὸν ἔβλεπεν ὁ Μανώλης ἐφειγεν ὡς ἀγρίμι καὶ ἐκραύγαζε κλαίων :

— Δὲ θέλω γράμματα ! Δὲ θέλω !

Ἐφοβέριζε δὲ ὅτι, ἂν ὁ πατέρας του ἐπέμενε, θὰ ἔπαρτε νὰ σκοτωθῆ εἰς τὴν παρακειμένην χαράδραν.

Καὶ εἶχε τόσῃν εἰλικρίνειαν εἰς τὴν φωνὴν καὶ τόσῃν ἀποφασιστικότητῃ εἰς τὸ βλέμμα, ὥστε ὁ Σαῖτονικολῆς ἐφοβήθη ὅτι, ἂν ἐπεχειρεῖ νὰ μεταχειρισθῆ βίαν, θὰ ἐξετέλει τὴν ἀπειλήν του. Ἐπὶ τέλος δὲ ἀπελπισθεὶς, τὸν ἀφῆκε στὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ. Θέλω, παιδί μου, νάχης χῆλια πρόβατα, μὰ σὰ δὲ θὲς ἐσύ, οὐρὰ μὴν ἀποτάξης. Καὶ θὰ δοῦμε ποὺς θὰ τὸ μετανιώσῃ.

Εἰς τὴν ἐρημίαν, εἰς τὴν σιγὴν τῶν βουνῶν καὶ τῶν χειμαδιῶν, ὁ Μανώλης δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐξαγρωθῆ τελείως. Εἰς τοῦτο δὲ συνετέλεσε μεγάλως καὶ ἡ φοβερὰ ἀνάμνησις τοῦ σχολεῖου. Ὁ φόβος, ποῦ τοῦ ἐνέπνευσε ὁ δάσκαλος, μετεβλήθη εἰς γενικὴν ἀνθρωποφοβίαν. Ἐφοβεῖτο μὲ τὸ δέος τοῦ ἀγρίου ζώου καί, ὅπως τοῦτο, ἅμα ἔβλεπεν ἄνθρωπον, ἦτο ἔτοιμος νὰ τραπῆ εἰς φυγὴν καὶ νὰ κρυβῆ. Οἱ μὲν ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους δὲν ἐφοβεῖτο ἦσαν οἱ σύντροφοί

του, ποιμένες και τυροκόμοι, ημίαιγοι, ως αυτός. Ἄλλ' ἐνῶ οὗτοι κατέβαινον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὸ χωριό, διὰ νὰ ἐκκλησιάζωνται καὶ μεταλαμβάνουν, ὁ Μανώλης οὐδὲ τὴν ἀνάγκην ταύτην ἠσθάνετο. Ἀπὸ τὴν θρησκείαν διετήρει μίαν ιδέαν στοιχειώδη καὶ ἀμυδράν. Ἐγνώριζε συγκεχυμένα τιὰ περὶ Κολάσεως καὶ Παραδείσου, ἤξευρε τὸ «Πάτερ ἡμῶν» καὶ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη», ἀξιοθρηνητῶς στρεβλωμένα, ἀλλ' ἡ προσευχὴ του συνίστατο κυρίως εἰς σταυροὺς καὶ γονυκλισίας. Ὅταν ἤστραπτε κερρόντα, ἐσταυροκοπεῖτο ἔμφροτος, ψιθυρίζων: «Μήστητί μου, Κύριε, μήστητί μου, Κύριε!» Διότι τὴν βροντὴν ἐθεώρει ὡς τὴν ἀπειλὴν τῆς θείας ἀγανακτήσεως, ὅπως εἰς τὴν χαρμονὴν τῆς ἀνθισμένης καὶ φωτολουσμένης φύσεως ἔβλεπε τὸ μειδίαμα τῆς θείας ἀγαθότητος. Ὁ Θεὸς του ἦτο γέρον πελώριος μὲ βαθὺν λευκὸν πάγονα καὶ δασείας ὑφρῦς, κατοικῶν εἰς τὸν εὐρὺν οὐρανόν, ὁπόθεν τὸ ὄργισμένον του βλέμμα διέχνε τὴν φρικαλέαν ἀστραπὴν μεταξὺ τῶν νεφῶν.

Δὲν ἐλύπησε τόσον τοὺς γονεῖς του ἢ ἐγκατάλειψις τῶν μαθημάτων, ὅσον τοὺς ἀνησῦχει ἡ λήθη τῶν θρησκευτικῶν του καθηκόντων. Ἔτος καὶ πλέον εἶχε παρέλθει ἀπὸ τῆς ἀποδράσεώς του καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο οὔτε ἐκοινώνησεν, οὔτε ἐλειτουργήθη εἰς ἐκκλησίαν. Καὶ ἔφτυσεν αἷμα ὁ πατέρας του διὰ νὰ τὸν πείσῃ νὰ μεταβῇ εἰς τὸ χωριό, ἀπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ μεταλάβῃ. Τοῦ ἔδωκεν ὑποσχέσεις, τὸν ἐφοβέρισεν ὅτι θὰ ἐκολάζετο, τοῦ εἶπεν ὅτι ἡ μητέρα του ἔκλαιεν ἐπιθυμοῦσα νὰ τὸν ἴδῃ, ἀλλ' ἔμεινεν ἀμετάπειστος· μόνον δὲ ὅταν τοῦ εἶπεν ὅτι, ἐπιμένων νὰ μὴ πη-

γαίνῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ νὰ μὴ μεταλαβαίνῃ, θὰ ἐγίνετο Τοῦρκος, διότι καὶ οἱ Τοῦρκοι οὔτε εἰς τὴν ἐκκλησίαν πηγαίνουν, οὔτε μεταλαμβάνουν, ἤρχισε νὰ σκέπτεται καὶ ἐπὶ τέλους συγκατένευσεν.

Εἰς τὸ χωριὸ κατέβη νύκτα καὶ τὸ πρωὶ μεταβὰς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐλούφαξεν εἰς μίαν γωνίαν, ὡς λαγός, ὅστις αἰσθάνεται τὸν γῦπα περιπτάμενον, ἀφοῦ δ' ἐκοινώνησεν, ἀνεχώρησεν ἀμέσως εἰς τὰ ὄρη. Βαθυμδὸν ὁμως ἀνεθάρρησε καὶ κατέβαινε δύο καὶ τρεῖς φορές τὸ ἔτος, διὰ νὰ πηγαίνῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Διετήρει ὁμως πάντοτε τὴν νευρικήν ἀνησυχίαν καὶ τὸ σπινθηροβόλημα τῶν ὀφθαλμῶν θηρίου ἀτελῶς δαμασθέντος.

Εἰς τὴν βαθμιαίαν ταύτην ἐξημέρωσιν συνετέλεσαν πρὸ πάντων αἱ προσπάθειαι τῆς μητρὸς του, ἥτις συνοδεύουσα αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὸν ἐδίδασκε πῶς νὰ φέρεται. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας, ἔπρεπε νὰ μένῃ ἐπ' ὀλίγον εἰς τὴν αἴλην τῆς ἐκκλησίας καὶ νὰ χαιρετᾷ τοὺς χωριανούς, θέτων τὸ χεῖρ ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ ὑποκλίνων τὴν κεφαλὴν: «Καλὴ μέρα τσαφεντιάς σας». Ἐπειτα νάκροαται τοὺς χωριανούς συζητοῦντας καὶ λύοντας τὰς διαφορὰς τῶν ἐνώπιον τῶν προεστῶν, «γιὰ νὰ παίρῃν πρᾶξι». Εἰς τὸ τέλος δέ, ὅταν θὰ ἐξήρχετο ὁ παπᾶς, νὰ πλησιάζῃ νὰ τοῦ φιλήῃ τὸ χεῖρ καὶ νὰ φεύγῃ. Ὁ Μανώλης ἠκολούθει τὰς συμβουλὰς τῆς μητρὸς του ἐπὶ τινα καιρὸν καὶ ἤρχισε μάλιστα νὰ τοῦ ἀρέσῃ ἡ ἐκκλησία, πρὸ πάντων ὅταν ἐμοίραζαν κόλυβα ἢ ἄρτον.

Ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο ἀκόμη νὰ ἐξοικειωθῇ μὲ τοὺς ἀνθρώπους, τινὲς δὲ ἤρχισαν νὰ μαντεύουν τὴν ἀνθρωποφο-

θίαν του, διότι τοιαῦτα φαινόμενα δὲν ἦσαν τότε καὶ δὲν εἶνε ἴσως ἀκόμη σπάνια εἰς τινὰ χωριά τῆς Κρήτης. Ἡμέραν τινά, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας, ὁ Βούργαρης, ἕνας ἀστεῖος χωρικός, τὸν ἐπλησίασε μὲ τρόπον καὶ αἰφνιδίως δι' ὅλης του τῆς πνοῆς ἐξεφύσησε δοῦπον βροντώδη, πούφ! Ὁ δὲ Μανώλης, ἐκταραχθεὶς ὡς αἰλουρος, ἀνεπήδησε καὶ ἐτράτη εἰς φυγήν, ἐνῶ κατόπιν αὐτοῦ οἱ χωρικοὶ ἀνεκάγχαζον καὶ ἐκραύγαζον, ὅπως κατόπιν λαγοῦ φεύγοντος καὶ καταδιακομένου ὑπὸ σκύλων:

— Οὔ, μωρέ, πιάσ' τονε!

Μετὰ τὸ καιμικὸν τοῦτο πάθημα, διέκοψεν ἐπὶ μακρὸν πάλιν τὰς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους σχέσεις του. Ὅσάκις δὲ κατέβαινε διὰ νὰ μεταλάβῃ, δὲν ἐχρονοτρίβει πλέον εἰς τὴν αὐλήν, ἀλλ' ἀμέσως ἀνεχώρει.

Εἰς τὴν ἐρημίαν ἢ φαντασίᾳ του εἶχε προσωποποιήσει τὰ πάντα καὶ σχηματίζει κόσμον χμαιρικόν, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἠσθάνετο τὴν μόνωσιν. Εἰς τὸν κόσμον ἐκεῖνον μάλιστα εὗρισκοντο καὶ τινες τῶν χωριανῶν του. Εἰς τὰ σχήματα καὶ τὰς γραμμὰς τῶν βράχων εὗρισκεν ὁμοιότητας πρὸς τὰς φυσιογνωμίας αὐτῶν. Οὕτω ἐπὶ μεγάλης πλάκας, ἥτις ἐστέκετο ἀπέναντι τῆς μάνδρας, ἔβλεπε τὴν μορφήν μιᾶς γειτόνισσάς των, τῆς Πετρογιάνναινας. Ἄλλος βράχος ὑψηλότερα, μαῦρος, τοῦ ἐφαίνετο ἀπαράλλακτος ὁ Τζαμπότζας ὁ ἀρότης, τοῦ ἐγύριζεν ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα κέδια κόνειε. Καὶ ἦτο μία ἀπὸ τὰς διασκεδάσεις του νὰ τὸν πετροβολᾷ. Ἐτοί τὸν ἐπετροβόλουν καὶ τὰ παιδιὰ στὸ χωριό, ἀλλ' ἄμα ἐγύριζε τὸ μαῦρο του μοῦτρο κέγυαλίζαν τὰ δόντια του, οὐ! ὁπού φύγει φύγει τὰ παιδιά... Νὰ καὶ ὁ παπα-

Δημήτρης, ἕνας μεγάλος γεροντόπρινος. Καὶ λίγο παραπέρα ἕνας Τοῦρκος μὲ τὴ σαρίκα του. Τὸν ἐγνώριζεν αὐτὸν τὸν Τοῦρκον, τὸν Μαυρομπαϊμην. Ἐλεγον πὼς εἶχε σκοτώσει ἕνα του μπάριμπα κὶδ πατέρας του τὸν ἐμάχετο φοβερὰ. Διὰ τοῦτο τὸν ἐμίσει καὶ αὐτὸς καὶ ὁσάκις διέβαινε ἀπὸ κοντά του, δὲν παρέλειπε νὰ τοῦ ρίξῃ μερικές πέτρες.

Αὐτὸς ἦτον ὁ ἐχθρὸς του. Τὸν ἐμίσει περισσότερο καὶ ἀπὸ τὸν δάσκαλον. Ὅλοι οἱ ἄλλοι, βράχοι, δένδρα, ἄνθη, ποῦ χαμογελοῦσαν ἐπάνω στὶς ψηλὰς πέτρες, ἢ βρουσοῦλες ποῦ μουμουρίζαν μὲς στὰ κλαδιὰ καὶ τὰ καθάρια χαλίκα, ἦσαν φίλοι του. Ἄλλ' ὁ καλλίτερός του φίλος ἦτον ὁ Θεοδωρῆς. Δὲν ἦτο βράχος αὐτὸς ἢ δένδρον δὲν ἦτο τίποτε. Ἦτο μόνον μία βραχνή φωνή ποῦ ἤρχετο ἀπὸ τὸ βάθος ἑνὸς στενοῦ λαγκαδιοῦ κιδι τῆς φάναξες τὸ ξανάλεγε, σὰν νὰ κοροΐδευε. Αἱ! τῆς ἔλεγε· αἱ! σάπηλογιέτο μονομιᾶς. Κι' αὐτὸς ἦτον ὁ Θεοδωρῆς, ἕνα βοσκάκι, ποῦχε τὴν κακὴ συνήθειαν νὰ κλέφτῃ γιδοπρόβατα. Διὰ τοῦτο καὶ ἀπελιθώθη ἐκεῖ στὸ λαγκαδι καὶ εἶχε κατάρα νὰ ἐπανολαμβάνῃ κάθε φωνή.

Οἱ γεροντότεροι βοσκοὶ διηγοῦνται εἰς τοὺς νεωτέρους αὐτὴν τὴν ἱστορίαν, διὰ νὰ τοὺς ἐμποδίζουσι ἀπὸ τὴν ζωοκλοπὴν· ἀλλὰ τόσοι ὀλίγοι τὴν ἐπίστευον οἱ ἴδιοι, ὥστε δὲν τοὺς ἀπέτρεπε νὰ κλέπτουν περισσότερο ἀπὸ τὸν Θεοδωρῆ.

Ὁ Μανώλης διερχόμενος, ἐκαλημέριζε πάντοτε τὸν ἀπαλιθωμένον βοσκόν· «Καλημέρα, Θεοδωρῆ». — Καλημέρα Θεοδωρῆ, ἀτήντα καὶ ἡ φωνή. Καὶ ὁ Μανώλης ἐγέλα μὲ τὴν ἀνοησίαν ἢ τὴν δυστυχίαν τοῦ ζωοκλέπτου. «Ὅχι, μωρέ

κουζουλέ!» τοῦ ἐφώναζε.—Ὅχι μωρὲ κουζουλέ, ἐφώναζε καὶ ὁ πάντοτε ἀδιόρθωτος Θεωωρῆς.

Καὶ οὕτω δὲν ἠσθάνετό ποτε μόνωσιν ὁ Μανώλης καὶ ἦτο πάντοτε εὐχαριστημένος μὲ τὴν ζωὴν του.

Ἄλλ' ἔπειτα συνέβη μία μεταβολή. Πρῶτον ὁ Μανώλης ἐμεγάλωσεν. Εἰς τοῦτο τοῦ ἔδωκε κατ' ἀρχὰς ἀφορμὴν νὰ προσέξῃ ὁ πατέρας του, ὅστις μεταβάς κάποτε εἰς τὴν μάδραν ἀνεφώνησεν ὅταν τὸν εἶδε:

— Μῶρ' αὐτὸ τὸ κοπέλι ἐμεγάλωσε, ἀφάρμοστά του!

Ἐμεγάλωσε λέει; Τότε καὶ ὁ Μανώλης ἐνθυμήθη ὅτι ἀπὸ τίνος ἠναγκάζεται νὰ σκύφῃ, ὅπως οἱ μεγάλοι βοσκοί, διὰ νὰ μὴ κοιτουλᾷ εἰς τὸ ξύλινον ἀνάφλιον τοῦ μιτάτου. Ἡ ἀλήθεια εἶπε ὅτι ἡ πόρτα τοῦ μιτάτου δὲν εἶχε κανένα δικαίωμα νὰ ὀνομασθῇ μεγαλοπρεπής· ἀλλὰ πρὸ ὀλίγου καιροῦ ἀκόμη ἦτο ὑψηλὴ διὰ τὸ ἀνάστημα τοῦ Μανώλη. Τοῦ ἔδόθη οὕτω ἀφορμὴ νὰ κάμῃ καὶ ἄλλας συγκρίσεις καὶ δὲν τοῦ ἔμεινεν ἀμφιβολία ὅτι δὲν ἦτο πλέον παιδί. Ἡ ἰδέα δὲ ὅτι ἦτο μεγάλος τοῦ ἔδιδε μίαν ὑπερηφάνειαν, τὴν ὁποίαν δὲν ἤξευρε πῶς νὰ ἐκδηλώσῃ, διότι δὲν ἠδύνατο καὶ νὰ φαντασθῇ ὅλας τὰς συνεπείας αὐτῆς τῆς μεταβολῆς. Ὅσοδοῦντοτε ἡ ἰδέα ὅτι ἐπλησίαζε νὰ γίνῃ ἄνδρας καὶ δυνατός, μὲ μουστάκια καὶ γένεια, τοῦ ἔδωκεν ἰσχυρὰς καὶ βαθεῖας συγκινήσεις, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὅ,τι προέκυπτε συγκρομιμένον ἦτο ὅτι θὰ ἐγίνετο πλέον ἐλεύθερος καὶ κύριος ἐαυτοῦ.

Ὅταν ἐπέρασε ἀπὸ τοῦ Θεωωρῆ τὸ λαγαδί, τοῦ ἀνήγγειλε τὸ σπουδαῖον γεγονὸς:

— Θεωωρῆ! κατέξ το πῶς ἐμεγάλωσα!

Ἄλλ' ὁ ἀνόητος Θεωωρῆς, ἀντὶ νὰ τὸν συγχαρῇ, ἐπανελάβεν, ὅπως πάντοτε, ἀπαράλλακτα τὴν φράσιν.

Ἠδύνατο ὁ Μανώλης νὰ παρατηρήσῃ καὶ κάτι τι ἄλλο χαρακτηριστικὸν τῆς μεταβολῆς, ἀλλ' ἴσως τὸν διέφυγε τοῦτο. Ἡ φωνὴ του εἶχε γίνει βαρεῖα καὶ ὑπόβραχος, ὡς ἡ φωνὴ τῶν πετειναριῶν, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν νὰ κοκκορεύονται.

Ἄλλ' ἀφοῦ παρήλθεν ἡ πρώτη χαρὰ καὶ συνήθισεν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν, ἤρχισε νὰ χάνῃ τὴν μέχρι τοῦδε γαλήνην τοῦ βίου του. Μία ἀόριστος ἀνησυχία τὸν κατελάμβανε, ὡς νὰ τοῦ ἔλειπε κάτι τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἐγνώριζε καὶ τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ. Καὶ κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκεῖνα τοῦ συνέβαινε νὰ μένῃ ὡς ἀπολιθαμένος εἰς ἀφάσεις, μὲ τὸ βλέμμα προσηλωμένον εἰς τὸ κενόν, χωρὶς νὰ βλέπῃ καὶ χωρὶς ν' ἀκούῃ. Καὶ εἰς τὴν ψυχὴν του ἔσταζε μελαγχολία, παραπλησία πρὸς τὴν νοσταλγίαν, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ νοσταλγία τοῦ νεαροῦ βοσκοῦ δὲν εἶχεν ὀρισμένην διεύθυνσιν. Ἐπὸθεὶ τὸ ἀγνωστον δὲν εἶχε μάλιστα συνείδησιν ὅτι ἐπὸθεὶ τι.

Ἄλλοτε, ἐξ ἐναντίας, τοῦ ἤρχετο μία ὑπερβολικὴ εὐθυμία, ὡς παροξυσμὸς τρέλλας καὶ κρατούμενος ἀπὸ κλάδων ἐχοροπήδα, προσπαθῶν νὰ μμηθῇ μὲ τὸ στόμα του τὸν ἤχον τῆς λύρας, ἢ κατεδίωκεν ἀνευ λόγου τοὺς τράγους καὶ τὰς αἴγας, ἀπὸ ἀνάγκην ἀνάθεκτον νὰ τρέχῃ καὶ νὰ πηδᾷ, νὰ δαμάσῃ μίαν ὄρμην λάθρον, ἕνα ἀνορθασμὸν χυμοῦ νέως ζωῆς, ὅστις ἐκκυκλοφόρει εἰς τὰς φλέβας του καὶ ἀνέδιδεν αἰτιοὺς μέθης εἰς τὴν κεφαλὴν του. Πολλάκις τὰ λαγαδία ἀντελάουν ἀπὸ τὰς φωνὰς του, εἰς τὰς ὁποίας ἐ-

προσπάθει νὰ δώσῃ ρυθμὸν ἄσματος. Ἄλλ' ἀπὸ τὰ τραγούδια τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀκούσει μόνον ἓνα στίχον διετῆρει ἢ μνήμη του καὶ αὐτὸν ἐπανελάμβανε μὲ τὸ στερεότυπον προανάκρουσμα: «Αἱ! αἰμάν, αἰμάν!»

Δυὸ μπάλλες συμπληθύνει θὰ βάλω στὸ τουφέκι...

Ἄλλὰ καὶ ἄλλη μεταβολὴ ἐπῆλθεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ὁρισιμένως δὲν ἦτο πλέον εὐχαριστημένος μὲ τὴν ζωὴν, εἰς τὴν ὁποῖαν πρὸ τινῶν ἐτῶν εἶχεν ἐπανελάθει μὲ τόσην χαρὰν. Ὁ χιμαριώτικὸς κόσμος, εἰς τὸν ὁποῖον ἔζη μέχρι τοῦδε μίαν ζωὴν πλήρη, ἤρχισε νὰ τοῦ φαίνεται κενὸς καὶ ψεύτικος. Καὶ ἤρχοντο στιγμαὶ κατὰ τὰς ὁποίας ὁ λογισμὸς του ἐφέρετο μὲ διάσπαστον πρὸς κόσμον ἄλλον, φανταστικὸν καὶ αὐτὸν, ἄλλ' ὅστις. Ἔειχε χαρακτηριστικὰ τινα κοινὰ μὲ τὸ χωριό. Εἶχε λόγου χάριν μίαν βρούσιν, ὅπου βράδῃ βράδῃ ἐμαζεύοντο ἢ κοπελιές μὲ τὰ σταμινιά των, βιαστικές, διότι τὰς ἐκάλουν εἰς τὸν ἐσπερινὸν μία καμπάνα καὶ δύο ἢ τρία σήμαντρα. Ἡ καμπάνα ἐκείνη ἦτο βέβαια τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ποῦ τὴν εἶχαν κρεμασμένη σὲνα ξύλο, στὴν πόρτα δίπλα. Τώρα ποῦ ἐμεγάλωσε θὰ ἐφθανε κι' αὐτὸς νὰ σημάνη. Πῶς ἐθαύμαζε καὶ πῶς ἐζήλευεν, ὅταν ἦτο στὸ χωριό, ἐκείνους ποῦ φθάναν κέπαιζαν τὴν καμπάνα! Κάποτε τὸν ἐσήκωσε κι' αὐτὸν ὁ πατέρας του καὶ τὸν ἐβοήθησε νὰ κτυπήσῃ τὸ σείστρο. Τί χαρὰ ποῦ πῆρε καὶ τί φόβος συγχρόνως, ὅταν ἤκουσε τὸν ἤχο ποῦ ἔκοψε μὲ τὸ χέρι του! Ἦτο τότε πολὺ μικρὸς ἐπειδὴ δὲ κάθε φορὰ ἐζήτει νὰ τὸν σηκώσουν γιὰ νὰ παίξῃ τὴν καμπάνα, τὸν ἐφοβέρισαν τοῦ εἶπαν ὅτι μέσα στὴν καμπάνα ἦτο μιὰ γοργὰ ποῦ τὴν ἐφοβεῖτο, κι' αὐτὸς τὸ πίστεψε.

Ἡ ὁ κόσμος ἐκείνος τῶν πόθων του ἔγεινε ὠραῖον ὄνειρον.

τὸ ὁποῖον ἔβλεπε ξυπνητὸς μέσα εἰς τὴν ἀποθέωσιν μιᾶς δύσεως, εἰς τὴν γαλήνην τῆς ὁποίας ἔσβυεν ἡ ἀπήχησις τῆς καμπάνας. Εἰς τὴν συμφωνίαν δ' ἐκείνην τῶν χρωμάτων καὶ τῶν παλμῶν τοῦ ἤχου ἐντὸς ροδίνης ἀχλὺς, διεφαίνοντο κινούμεναι σκαὶ ἀόριστοι, βαθμηδὸν ἐξερχόμενοι ἐκ τῆς ὄνειρῶδους ἀσφαλείας, ἕως οὗ εἰς τὴν ἔκστασιν τοῦ ἐφήθου παρουσιάζοντο, κατὰ συμπλέγματα παιγνιώδη, μορφαὶ ροδαλαὶ παρθένων, τῶν ὁποίων τὰ βλέμματα καὶ τὰ μειδιάματα ἦσαν πλήρη γλυκερῶν ὑποσχέσεων.

Καθήμενος ἐπὶ πέτρας ὑψηλῆς, πρὸ τῆς ὁποίας ἔβασκον διεσπαρμένα τὰ πρόβατά του, ὁ Μανώλης ἔμεινεν ἐπὶ μακρὸν βυθισμένος εἰς τὴν μαγεῖαν τοῦ ὄνειρου του, ἕως οὗ τραχὺ βέλσασμα τράγου, παρατεινόμενον εἰς τὸν ἀντίκλον τῶν χαλαρῶν, τὸν ἐπανεφερεν εἰς τὴν πραγματικότητα, καὶ τὰ ὠραῖα φαντάσματα ἔφρευγον καὶ ἐξηφανίζοντο, ὡς στρουθία πτοηθέντα. Ὁ μικρὸς ποιμὴν ἐστέναξε καὶ στρεφόμενος ἔβλεπε τὸν τράγον σείοντα τὸ μεφιστοφέλιον ὑπογένειόν του ἐπὶ τῆς ὀφρυῦς ὑψηλοῦ κρημινοῦ καὶ ἐκπέμποντα νέαν κραυγὴν θριάμβου, μπέεε! Ἀπὸ τοῦ τράγου δὲ τὸ βλέμμα του κατέβαινεν εἰς τὰς ἀγᾶς, αἰτινες μὲ προσπάθειάν τινα ἐρωτοτροπίας ἀνέτεινον πρὸς τὸν σουλτάνον ἐκείνον τοὺς ἠλιθίους ὀφθαλμούς των. Καὶ νέος στεναγμὸς συνάδευε τὴν σκέψιν τοῦ νέου. Διὰ τί νὰ μὴ εἶνε καὶ αὐτὸς τράγος;

Β'.

Δύνασθε νὰ φαντασθῆτε τὴν ἔκπληξιν τῶν γονέων του, ὅταν τὸν εἶδαν μίαν ἐσπέραν νὰ φθάσῃ, χωρὶς νὰ προηγηθῶν προσκλήσεις καὶ παρακλήσεις ἐκ μέρους των. Ἡ μὴ-

τέρα του ἔκαμε τὸν σταυρόν της, δοξάζουσα τὸν Θεὸν ποῦ τὸν ἐφώτισε. Βέβαια θαῦμα ἦτο αὐτὸ τὸ ἀνέλπιστο. Ὁ Σαϊτονικολῆς ὅμως ἐφοβήθη ὅτι συνέβη τίποτε κακόν, ὅτι ζωοκλέπται ἴσως ἐπέδραμον εἰς τὴν μάνδραν, καὶ τὸν ἠρώτησε μὲ ἀνησυχίαν πῶς ἦτονε κέκατέβηκε.

— Ἦρθα νὰ σᾶζε ἴδῶ, ἀπήντησεν ἀπλῶς ὁ Μανώλης.

Ἄλλ' ἀφοῦ ἐκάθησεν εἰς τὴν σκοτεινότεραν γωνίαν τοῦ σπιτιοῦ, ὡς συνήθιζεν, εἶπε κάτι τι καταπληκτικόν:

— Θὰ κάτσω κὲγὼ στὸ χωριὸ δυὸ τρεῖς μέρες. Ὅλο στὰ βουνὰ θὰ ζῶ, σὰν ἀγρίμι;

Καὶ τὸ εἶπε μὲ τοιοῦτον πείσμα εἰς τὴν φωνήν, ὡς νὰ τοῦ εἶχαν ἀπαγορεύσει οἱ γονεῖς του τὴν ἐπάνοδον εἰς τὸ χωριό.

Ὁ Σαϊτονικολῆς ἀντήλλαξε μὲ τὴν γυναῖκά του βλέμματα ἐκπλήξεως καὶ χαρᾶς.

— Νὰ κάτσης, παιδί μου, ὅσο θέλεις, εἶπεν ἡ μητέρα του. Καὶ πάντα νὰ θέλῃς νὰ μείνης, καλλίτερον μεγάλη μας χαρά. Κεμεῖς αὐτὸ θέμε, κανακάρη μου.

— Ἐμεῖς δὲ σὲ θέλαμε νὰ γενῆς βοσκός, μοναχός σου γίνηκες, εἶπε καὶ ὁ Σαϊτονικολῆς. Κιὰ θὲς ἐσὺ ἕνα νᾶσαι κοντά μας, ἐμεῖς τὸ θέμε χίλια, παιδί μου.

Ἡ οἰκογένεια ὀλόκληρος ἐώρτασε τὴν ἐσπέραν ἐκείνην. Ὅλοι οἱ συγγενεῖς, θεῖοι καὶ θείαι, καὶ ἡ μεγάλη ἀδελφὴ τοῦ Μανώλη μετὰ τοῦ συζύγου της, ἦλθαν νὰ χαιρετίσουν τὴν ἐπανελθόντα ἀποστάτην· καὶ εἰς ὅλων τὰ πρόσωπα ἔλαμπεν ἡ χαρά, ὡς ἐὰν ὁ πρωτότοκος τοῦ Σαϊτονικολῆ ἦτο νεκρός καὶ ἀνέστη. Ἀπέφυγαν ὅμως τὰς συνήθεις θαυμάσιες διότι ἐγνωρίζαν ὅτι τὰ φύληματα τὸν ἐξηγορίωναν σχεδὸν ὅπως οἱ ραβδισμοί. Ὁ Μανώλης ὅμως ἦτο σιωπηλὸς καὶ μό-

νον μὲ τὸν μικρόν του ἀδελφὸν ἀντήλλαξεν ὀλίγας φράσεις. Ὁ μικρὸς οὗτος ἐφοίτα εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ὁ Σαϊτονικολῆς εἶχε μεγάλην ἰδέαν περὶ τῆς ἐπιδόσεώς του εἰς τὰ γράμματα, ἀλλὰ μὲ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον τὸ παιδίαν παρετήρει τὴν ποιμενικὴν ἐνδυμασίαν τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ ἐκ τῶν ἐρωτήσεων τὰς ὁποίας τοῦ ἀπήνθιεν ἐφαίνετο ὅτι εὐχαρίστως θ' ἀντήλλασεν ὅλην τὴν σοφίαν μὲ τὸν ἐλεύθερον βίον τοῦ Μανώλη.

Ὁ δὲ Σαϊτονικολῆς, ὅστις διὰ γενναίων σπονδῶν ἐώρτασεν εἰς τὴν τράπεζαν τὸ εὐχάριστον γεγονός τοῦ οἴκου του, ὠμίλησεν εὐθύμως, θέλων νὰ ἐνθαρρύνῃ τὰς ἡμέρους διαθέσεις τοῦ ἡμιαγρίου υἱοῦ του, καὶ ἔκρινεν ἐπιεικῶς τὴν μέχρη τοῦδε ἀπειθείαν του. Δὲν ἦτο τίποτε ὅλα τὰ παιδιά τέτοια εἶνε, μὰ σὰ μεγαλώσουν, συμμορφώνονται κιάκουνε τοὺς γονεῖς των. Δὲν μποροῦν νὰ γίνουν κιδλοὶ γραμματισμένοι.

Ἐπειτα διηγήθη τὸ ἀνέκδοτον ἐνὸς βοσκοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἤθελε καὶ αὐτὸς κατ' οὐδένα λόγον νὰ πλησιάσῃ ἄλλους ἀνθρώπους. Οὔτε γιὰ νὰ μεταλάβῃ δὲν ἔστεργε νὰ κατεβῇ στὸ χωριό. Μία μέρα ποῦ τὸν εἶδε ἀπὸ μακρὰ ὁ παπᾶς, τοῦ φώναξε ὅτι ἔπρεπε νὰ κατεβῇ νὰ κοινωνήσῃ, ἄλλοιῶτικα θὰ πήγαινε ἡ ψυχὴ του στὰ τάρταρα. Ἄλλὰ κίὸ βοσκὸς τοῦ φώναξε: «Βάλε μού το στ' ἀραγοῦλι, πέψε μού το στοῦ Μαγούλη», κέφυγε. «Καλά, εἶπε κίὸ παπᾶς, θὰ σοῦ δείξω γώ, ζωντόβολο!» Καὶ τὴν ἄλλη μέρα γεμίζει ἕναν ἀραγὸ ξύδι καὶ τοῦ τὸν στέλλει. Καὶ ὁ βοσκός, νομίζοντας ὅτι τὸ τουλουμάκι εἶχε κρασί, τὸ γύρισε κί' ἄρχισε νὰ πίνῃ, νὰ πί-

νη, σὰν καταβόθρα, ὅσο ποῦ ἔνοιωσε τὸ ξύδι νὰ τοῦ θεοῦ
μέσῃ τὰ σωθικά.

Ὁ Μανώλης, ὅστις ἐξηκολούθει νὰ σιωπᾷ, κάτω νεύων,
ἐγέλασε μὲ τὸ πάθημα τοῦ συναδέλφου του καὶ ἐξεθαρρεύθη
ὀλίγον μὲ τὸν πατέρα του, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τὸν ἐχώριζεν αἰ-
σθημα ψυχρότητος καὶ φόβου.

Τὸ μικρὸν δ' ἐκεῖνο ξεθάρρευμα ἐπωφελήθη ὁ Σαίτονικο-
λῆς διὰ νὰ τοῦ παραστήσῃ ὅτι ἦτο καιρὸς πλέον νάφησῃ τὰ
πρόβατα, διὰ νὰ ἔμβῃ κιαυτὸς εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνθρώ-
πων. Διὰ τὰ πρόβατα εἶχον τοὺς βοσκούς των διὰ τὴν ἐπί-
θλεψιν ὅμως καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων δὲν ἦρκει
μόνος ὁ γέρος· θὰ πῆς ὅτι δὲν ἦτο γέρος ἀκόμη, ἀλλὰ δὲν
ἦτο καὶ νέος καὶ τὰ γεράματα ἐπλησίαζαν. Ἐπειτα ὁ Μα-
νώλης ἐπρεπε νὰ φροντίσῃ καὶ γιὰ δικό του σπιτί. Ἦτο ἄν-
δρας πιά. Καὶ τί ἄνδρας! Ἄν ὅλοι οἱ νέοι σὰν κιαιτὸν ἔ-
παιρναν τάνάπταγα νὰ ζοῦν σὰν ἀγοιόγυδα, τί θὰ ἐγίνοντο
ἡ κοπελιές; καλόγηρες; Κεῖτε τώρα τώρα κάτι κορίτσια τὸ
χωριό, κάτι νέα βλαστάρια, ποῦ δὲν ἤξερε κανεὶς νὰ δια-
λέξῃ.

— Αἱ, μορὲ παιδί, ἀνεφώνησεν ὁ Σαίτονικολῆς, εὐθύμως,
νὰ μὴν ἔχω ἴγὼ τὴ νιότη σου!

— Ἐφραεὺς τὸ κολοῦρι σου κάτω τὴ μούρη σου! τοῦ εἶπε
γελῶσα ἡ σύζυγός του, ἥτις ἴσταμένη πλησίον τοῦ υἱοῦ της,
τὸν περιέβαλε μὲ ἀκτινοβολίαν στοργῆς καὶ ἐγίνετο διερμη-
νεὺς τῆς σιωπῆς του. Ἐδὰ ν' ἄλλου ἀράδα.

Ἐπειδὴ δὲ ἴσως αἱ ὑπαινιγμοὶ τοῦ πατρὸς ἦσαν σκοτει-
νοὶ διὰ τὸν τραγίσιον ἐγκέφαλον τοῦ υἱοῦ της, ἔσκηψε καὶ
τοῦ ἐμψύχισε:

— Ἡ ἀράδα τοῦ Μανώλη μοι, ποῦ θὰ τότε παντρέψωμαι
μὲ μιὰ ὄμορφη κοπελιά.

Ὁ Μανώλης εἶχεν ἤδη ἐννοήσει ἀρχετὰ, ὡς ἐφανερώσατο
τὸ ἐρίθρημα τοῦ προσώπου του, ἀλλ' ὅταν ἤκουσε καὶ τὴν
τελευταίαν ἐξήγησιν, εἰς τοιαύτην ἀμυχανίαν τὸν ἔφερον ἡ
χαρὰ καὶ ἡ ἐντροπή, ὥστε ἀπώθησε τὴν μητέρα του λέγων:

— Δὲ θέλω, παντριγιές κιάρησέ με, ναι!

Ἄλλ' ἐνῶ ἤθελε νὰ φανῇ θυμωμένος, προδότης γέλως ἔ-
λαμπεν εἰς τὸ πρόσωπόν του.

— Δὲ θέλεις λέει; ἀνεφώνησε γελῶν ὁ Σαίτονικολῆς. Γιὰ
ξαναπέ το, κατεργάρε!

Ὁ Μανώλης ἔσκηψε τὸ πρόσωπόν του καὶ εἶπε μὲ πείσμα,
εἰς τὸ ὁποῖον ἐχώρειεν ἡ χαρὰ:

— Δὲ θέλω, δὲ θέλω, δὲ θέλω!

— Καλά, μὴ θές. Ἄφησε νὰ δῆς τὴ κοπελιές καὶ τότε
τὰ λέμε πάλι.

Ὁ Σαίτονικολῆς ἦτο κατευχοριστημένος, διότι εἶχε σχη-
ματίσει πεποίθησιν ὅτι ὁ Μανώλης, καὶ νὰ τὸν ἔδιωχναν, δὲν
θᾶφευγε πλέον ἀπὸ τὸ χωριό. Καὶ ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμόν
του ἐφώνησε τὴν νοικοκυράν του νὰ φέρῃ κρασί, καρύδια,
ἀμύγδαλα, ὅ,τι καλὸν εἶχαν στὰ πιθάρια. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο θη-
σαυρὸς ἀνεκδότων, ἐνίστατο παρατόλμων, διηγῆθη καὶ τὸ ἀρ-
μόζον εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν. Κάποιος μιὰ φορὰ,
διὰ νὰ σώσῃ τὸ γυιό του ἀπὸ κακῆς συναστροφῆς, ἀποφά-
σισε νὰ τὸν ἀναθρέψῃ μακρὰν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους σὲνα
ἔρημο πύργο. Ὁ νέος ἐμεγάλωσε, ἔγεινε ἄνδρας, χωρὶς νὰ
δῆ ποτὲ γυναῖκες. Τότε τὸν ἐπῆρε ὁ πατέρας του κέπηγαν
στὴν πολιτεία καὶ τὸν ἐγύρισε δεξιά κιὰριστερά. Ὁ νέος,

σὰ μικρὸ παιδί ἀκάτεχο, ἐρωτοῦσε τὸν πατέρα του γιὰ κάθε πρᾶμμα ποῦ βλεπε τεῖνε τοῦτο καὶ τεῖνε κείνο. Ὅταν εἶδε καὶ τίς γυναικες, ἐξεστάθηκε κιὰρώτησε τὸν πατέρα του τί ἦσαν. «Αὐτοί, παιδί μου, εἶν' οἱ δαιμόνοι», τοῦπε ὁ πατέρας του, γιὰ νὰ τὸν φοβίση, γιὰτ' εἶδε πῶς τοῦκαμαν μεγάλην ἐντύπωσιν. Ὅταν ἐγύρισαν πίσω στὸν πύργον των, ὁ πατέρας τοῦ εἶπε: «Ἀπ' ὅλα τὰ πράγματα ποῦ εἶδες στὴν πολιτείζ, γυιέ μου, ποιά σου ἄρεσαν καλλίτερα, γιὰ νὰ σου τὰ φέρω;» — «Οἱ δαιμόνοι», ἀποκρίθηκε ὁ νέος ἀμέσως.

Ὅλοι ἐγέλασαν μὲ τὸ ἀνέκδοτον, διέφυγε δὲ μία ἐκρηξις γέλωτος καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Μανώλη καὶ ἐπειδὴ ὄλων τὰ βλέμματα εἶχον στραφῆ πρὸς αὐτόν, ἡ ἀμνηχανία του ἐκορυφώθη καὶ συνεστρέφετο ἐπὶ τῆς καθέκλας, ὡς θέλων νὰ τρουπήσῃ τὴν γῆν, διὰ νὰ κρυθῆ μετὰ τῆς ἐντροπῆς του. Τοῦτο ὅμως δὲν ἠμποδίζε ν' ἀναγνωρίζῃ ἐνδομύχως ὅτι εἶχε πολὺ δίκαιον ὁ νέος ἐκεῖνος. Μήπως καὶ αὐτὸς δὲν θὰ ἐπροτίμα ἓνα δαίμονα ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου; Καὶ ὅμως αὐτὸς καὶ τὸ θάρρος δὲν εἶχε νὰ τὸ ὁμολογήσῃ καί, ὅταν οἱ ἄλλοι τὸν ἐνθάρρουναν, ἔχανεν ἔτι μᾶλλον τὸ θάρρος του.

— Τὰ ἴδιο κιὸ Μανωλιός, συνετέρανεν ὁ Σαῖτονικολῆς. Μᾶς ἐπεθύμησε λέει κῆρθε νὰ μᾶς δῆ. Μὴν τὸν ἀκούτε. Ἦρθε νὰ βροῆ τὸ δαίμονά του. Θέλει καὶ αὐτὸς ἓνα δαίμονα.

Αἱ! αὐτὸ πλέον ἦτο πάρα πολύ. Ὁ Μανώλης ὅταν ἤκουε τὸ συμπέρασμα καὶ τοὺς γέλωτας οἵτινες τὸ ἐπεδοκίμασαν, ὑπὸ τοιοῦτου πανικοῦ ἐντροπῆς κατελήφθη, ὥστε ἀναπιναχθεὶς ἄωρησεν, ὡς ἐκπινηθεὶς τράγος, εἰς τὸ «μέσα πῆτι». σιναντήσας δὲ τὴν μητέρα του ἐπανερχομένην μὲ τὸ

κρασί, τὴν ἀνέτρεψε καὶ προχωρήσας ἐτρέπωσεν εἰς τὸ βάθος μεταξὺ τῶν πύθων.

Ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὅλοι ἔμειναν κατάπληκτοι διὰ τὴν αἰφνιδίαν ἐκείνην φυγὴν. Ἐπειτα ὁ Σαῖτονικολῆς, ὅστις δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ γέλασῃ ὅταν εἶδε τὴν σύζυγόν του ἐγειρομένην ἐπιπόνως, μορφαζούσαν καὶ κρατοῦσαν ἔτι τὴν λαβὴν τοῦ θραυσθέντος δοχείου, ἐπλησίασε πρὸς τὴν μεσόθυραν κέφωναξε πρὸς τὸν Μανώλην:

— Ἐδαιμονίστηρες, μωρέ;

— Μὲ τῆ δαιμόνους ποῦ κάθεσαι καὶ τοῦ λές!... εἶπεν ἡ σύζυγός του.

Ὁ δὲ Μανώλης, ὅστις εἰς τὴν φωνὴν τοῦ πατρός του διέκριεν ἀπειλήν, ἀπήνησεν ἐκ τῆς κρύπτης του μὲ παράπνον, ὡς νὰ ἦτο ἔτοιμος νὰ κλαύσῃ:

— Δὲ θέλω νὰ μοῦ λές τέτοια πράγματα, ἀλλοιῶς...

Ἀλλὰ δὲν συνεπλήρωσε τὴν ἀπειλήν, μὴ τολμῶν πλέον ὅτε νὰ διανοηθῆ ὅτι θὰ ἐπανήροχετο εἰς τὰ βουνα διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πρότερον βίον.

Ὁ Σαῖτονικολῆς τοῦ ὑπεσχέθη ὅτι δὲν θὰ τοῦ ἔλεγε πλέον τίποτε περὶ δαιμόνων τοῦ ὠρκίσθη μάλιστα εἰς τὰ κόκκαλα τοῦ σκύλου, μὲ τὰ ὁποῖα, χάριν εὐφημισμοῦ, εἶχεν ἀντικαταστήσει εἰς τοὺς ὄρκους του τὰ «κόκκαλα τοῦ κυροῦ του».

Ἐνῶ δὲ ἡ Σαῖτονικολίνα ἐπέπληττε χαμηλοφῶνως τὸν ἄνδρα της, διότι τὸ παράκαμε καὶ αὐτὸς μὲ τοὺς χωρατάδες του κιὰγρίεψε τὸ κοτέλι, ὁ Μανώλης ἐξῆλθε μὲ ἦθος διστακτικὸν καὶ φοβισμένον κέκᾶθησεν εἰς μίαν ἄκραν κατὰ γῆς, ὅπως ἦτο συνηθισμένος. Κεκεῖνη ἡ καθέκλα εἶχε πολὺ συν-

τελέσει εἰς τὴν ἀμηχανίαν τοῦ ἐπ' αὐτῆς ἢ ἐντροπὴ τοῦ ἦτο περισσότερον ἐκτεθειμένη εἰς τὰ βλέμματα.

— Καλὰ ποῦ δὲν ἐκάθουντο πρὸς τὴν ὄξω πόρτα, ἐφιθύρυσεν ἐκ νέου ἡ Σαῖτονικολίνα πρὸς τὸν σύζυγόν της, ἀλλοιωῶς θάπαιρνε πάλι τὰ ὄρη κῦστερα τρέχε νὰ τόνε κυνηγᾷς.

Ἐο Σαῖτονικολῆς ἐμειδία μὲ τὴν ἀπλότητα τῆς γυναικὸς τοῦ. Μωρέ, δὲ φεύγει· δὲν ἦρθ' αὐτὸς γιὰ νὰ φύγη. Τὸ πρᾶμμα ποῦ τὸν εἶχε τραβήξει αὐτὴ τῆ φορὰ στὸ χωριὸ ἦτο πολὺ δυνατὸ, παντοδύναμο. Καὶ ἄλλο ἀνέκδοτο ἀνέβαιναν εἰς τὰ χεῖλη τοῦ· ἡ ἱστορία ἄλλου ἀφελοῦς βροσκοῦ, ὅστις κατέφυγεν εἰς ἰατρον διὰ νὰ τοῦ θεραπεύσῃ παραδόξον καὶ ὀχληρὸν νόσημα. Καὶ ἂν δὲν τὸν ἠμποδίζεν ἡ παρουσία τῆς θυγατρὸς τοῦ, θὰ τὸ ἔλεγεν, ἀδιαφορῶν ἂν θὰ κατελαμβάνετο ὑπὸ νέου πανικοῦ ὁ υἱὸς τοῦ. Τόσον τὸ ἐπικαιρὸν τῆς ἱστορίας τὸν ἐγαργάλιζεν.

Ἄλλὰ μὴ δυνάμενος νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ, ἤρχισε νὰ διαγράφῃ κατὰ διάνοιαν τὸ σχέδιον τοῦ ἔξανθρωπισμοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ. ἐνῶ ἡ Μανῶλης, ἀναταρρήσας ὀλίγον, ὠμίλει πρὸς τὸν ἀδελφόν τοῦ καὶ μεταξὺ ἄλλων τὸν ἠρώτα ἂν ὁ δάσκαλος τὸν εἶχε βάλει κιαυτὸν στὸν φάλαγγα. Ὁ Σαῖτονικολῆς ἐμελέτα σειρὰν ὅλην ἐξημερωτικῶν μέσων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ἦτο νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ ὁ Μανῶλης, ὡς ἀνάδοχος, εἰς ἓν βάπτισμα, διὰ τὸ ὁποῖον εἶχε δώσει ὑπόσχεσιν.

Τὸ πρῶτ' τῆς ἐπιούσης, μετὰ τὴν λειτουργίαν, δὲν ἐχρεώσθησαν πολλὰ προσπάθειαι διὰ νὰ πεισθῇ ὁ Μανῶλης νὰ

κάμῃ μετὰ τοῦ πατρὸς τοῦ ἓνα γῦρον εἰς τὸ χωριὸ μέχρι τῆς ἀγορᾶς. Ὁ νέος εἶχεν ἀποβάλει τὴν μαλλίνην ποιμενικὴν ἐνδυμασίαν· διὰ νὰ τὸν καλοπιάσῃ δὲ ἡ μητέρα τοῦ τὸν ἐνέδυσσε μὲ τὰ καλλίτερα ἐνδύματα τοῦ πατρὸς τοῦ, τὰ ὁποῖα ὁμως τοῦ ἤρχοντο ὀλίγον στενόχωρα, καίτοι ὁ Σαῖτονικολῆς ἦτο ὑψηλὸς καὶ εὐρωστος.

Οὕτω ἔκαμε τὴν ἐπίσημον ἐμφάνισίν τοῦ εἰς τὸ χωριὸ. Καὶ εἶδαμεν ὁποῖα ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἐντύπωσις καὶ πῶς ὁ τοῦ θαυμασμοῦ ἢ Σπυριδολενιά τὴν ἔτρεψεν εἰς χλεύην. Τότε ἐκεῖνοι οἵτινες πρὸ μικροῦ εἶδον μόνον τὸν πλήρη ζωῆς ἔφηβον, εἰς τὸν ὁποῖον τὰ βουναῖα εἶχον δώσει τὸ ψήλωμα καὶ τὸν ἀέρα τῆς ἐλάτης, διέκριναν παντοῖα κωμικὰ ἐλαττώματα. Ἦτο παρὰ πολὺ ψηλὸς, τόσον πολὺ, ὥστε νὰ ἐνθυμίξῃ τοὺς Σαρακηνοὺς, κατὰ φαντάσματα φοβερὰ τῶν ἐρειπίων. Καὶ εἰς τὸ ἕψος ἐκεῖνο ἐνόμιζες ὅτι ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐξυψίζετο καὶ δὲν ἐστέκετο καλά. Ἄλλὰ καὶ εἰς τὴν φωνὴν δὲν εἶχε, καὶ κατὰ τι ἀπὸ τὸ βέλασμα τοῦ τράγου; Ἐπειτα ἦτο κακοῦρα σμένος, ἀσυστύλωτος καὶ δὲν ἤξευρε νὰ περιπατήσῃ στὸ ἴσωμα, ἀλλὰ συνεκρούοντο τὰ σφυρά τοῦ καὶ οἱ πόδες τοῦ παρέσυρον καὶ κατεκύλιον τοὺς λίθους τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐγένετο χαλασμοὸς κόσμου. Τί πατούχας! Μέχρι τῆς ἐσπέρας τὸν ἐγνώριζον ὅλοι σχεδὸν οἱ χωριανοὶ μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ ὅσοι τὸν εἶχον ἴδει κατὰ τὴν ἡμέραν ὁμολόγησαν γελῶντες τὴν ἐπιτυχίαν. Αἶ, τὴ διαβολολενιά, ποῦ τὰ βρῖσκει! Ὁπως τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν τὰ ἔργα, καὶ τῆς Σπυριδολενιάς τὰ ἔργα εὐκόλως ἀνεγνωρίζοντο.

Ἐο Μανῶλης πράγματι, ὡς νὰ ἐμάντευσε τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποῖαν ἔκαμεν εἰς τὰς γυναῖκας τὰς καθημένας ὑπὸ τὴν

μεγάλην πλάτανον, ἦτο κατασαστισμένος καὶ ἐφαίνετο προσπαθῶν νὰ σμικρύνῃ τὸ πελώριον ἀνάστημά του καὶ νὰ κρυφθῇ εἰς τὸν πατέρα του δίπλα. Πρώτην φορὰν ἐξετίθετο εἰς τόσα βλέμματα, διότι, ἕνεκα τῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ ὥραίου ἑαρινοῦ καιροῦ, ὅλοι οἱ χωριανοὶ εὐρίσκοντο ἔξω, εἰς τὰ πρόθυρα καὶ ἐπὶ τῶν δωμάτων, καὶ ἐφαίνοντο ὡς νὰ εἶχον παραταχθῇ ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ ἐπίτηδες δι' αὐτόν. Τρόντι ἢ ἐμφάνισίς του ἐπροκάλει κίνησιν περιεργείας καὶ ὄσαι γυναῖκες εὐρίσκοντο ἐντὸς τῶν οἰκιῶν προσέτρεχον καὶ αὐταὶ νὰ τὸν ἴδουν. Τὰ βλέμματα δὲ πρὸ πάντων τῶν γυναικῶν ἕστενοχώρουν τὸν Μανώλην, διότι εἰς αὐτὰς κυρίως ἐεθῆμει νὰ κάμῃ καλὴν ἐντύπωσιν, καὶ εἶχεν ἐλπίσει τοιοῦτον θριάμβον ὅταν τὸ πρῶτὸ εἶδε τὸν ἑαυτόν του στολισμένον μὲ τὸ τσόχινον μείτανογέλεκον καὶ τὴν κόκκινην ζώνην· τότε ὅμως, ἐνόμιζεν ἔξ ἐναντίας ὅτι ἔκανεν ἀθλίαν ἐντύπωσιν καὶ ὅτι ὅλα τὰ βλέμματα τὰ ὁποῖα προσηλοῦντο ἐπάνω του ἦν ἔσκαυτον· ὁ φόβος δὲ οὗτος, ἀντὶ νὰ ἐντείνῃ τὰς προσπαθείας του διὰ νὰ φανῇ εἰς πρόσωπος, τοῦναντίον τὰς παρελθούσας.

Ἐν τοσοῦτω πανταχόθεν τοὺς ὑπεδέχοντο φιλικὸὶ χαιρετισμοί.

— Καλῶς τὰ δέχτηκες! καλῶς τὰ δέχτηκες! ἐφώναζαν πρὸς τὸν πατέρα του ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

Ἀπήθουναν δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν διάφορα φιλοφρονήματα: — Ἐἴντα κάνεις, Μανωλιό; Καί, τουλόγουσου γίνηκες κοντζὰ ντελικανῆς! Πότε τῶσυρες τοσονὰ μπόι;

Περισσότερον ἀπὸ τὸν Μανώλην σαστισμένος ἦτο ὁ σκύλος του, ὅστις τὸν ἠκολούθει ἀπὸ κοντά, μὲ τὴν οὐρὰν εἰς

τὰ σκέλη, περιδεῆς προσβλέπων τοὺς σκύλους τοῦ χωριοῦ, οἵτινες προσέτρεχον πανταχόθεν, ὄχι διὰ νὰ χαιρετίσουν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τοῦ αὐθάδους ξένου, ὅστις εἰσηλθεν εἰς τὸ κράτος των, χωρὶς νὰ ζητήσῃ τὴν ἀδειάν των. Καὶ τόσον αἱ λυσσώδεις ἐπιθέσεις των ἕστενοχώρησαν τὸ τάλαιπωρον ζῶον, ὥστε, ἀναγκασθὲν ἔξαφνα νὰ ζητήσῃ σωτηρίαν μεταξὺ τῶν κνημῶν τοῦ κυρίου του, παρ' ὀλίγον νὰ τὸν ἀνατρέψῃ. Ὁ Σαῖτονικολῆς τοὺς ἀπέδωκε διὰ λίθων, ἀναγκασόμενος νὰ διακόπῃ τὰς ὁμιλίαις τὰς ὁποίας συνῆπτε μὲ τοὺς συναντωμένους· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐνεφανίζοντο ἔξ ἄλλων παρόδων, ἀπὸ τὰς θύρας καὶ τὰ δώματα, ἀεναῶς πληθυνόμενοι διὰ νέων ἐπικουριῶν. Οὕτω δὲ τὴν πορείαν πατρὸς καὶ υἱοῦ διὰ τοῦ χωριοῦ συνάδευεν ἡ βοή ἐκείνη τῶν ἀγρίων ὑλάκων καὶ ἐπηύξανε τὴν σύγχυσιν τοῦ Μανώλη, ὅστις ἀρπάσας πέτραν μεγάλην, τὴν ἔρριπεν ὡς ὠργισμένος Τитὰν κατὰ τῶν σκύλων. Τάποθαμένα σας! νὰ μᾶζε φᾶτε θέτε; Ἄλλ' ἀντὶ τῶν σκύλων, ὀλίγον ἔλειψε νὰ φονεύσῃ ἕνα γέροντα θερμαζίνοντα εἰς τὸν ἥλιον τοὺς ρευματισμούς του.

Τὸν δρόμον διέκοπτε, μεταξὺ δύο θορυβωδῶν νερομύλων, ὑψηλὸν μιλαύλακον, τοῦ ὁποίου τοὺς τοίχους ἐκάλυπτον βρούα καὶ θάμνοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ νερὸν κατέρρεε μὲ κελαρυσμὸν ἀπειρόφωνον. Ὁ Σαῖτονικολῆς, ἀκολουθούμενος ἐπὶ τοῦ υἱοῦ του, διῆλθε τρέχων ὑπὸ τὴν βροχὴν τῆς ἀψίδος τοῦ μιλαυλάκου. Ὅταν δ' ἐπέρασαν, εἶδαν ὅτι πέντε ἢ ἔξ χανοῦμιδες, ποῦ ἔπλυναν σκυμμέναι πλησίον τοῦ μύλου, εἶχον σταθῆ καὶ τοὺς παρετήρουν ὅπως ἦσαν εἰς τὸ νερὸν, μὲ τὰς ἐσθῆτας ἀνασυρμένας ἀνω τῶν γυμνῶν κνημῶν, μὲ τοὺς λευκοὺς πέπλους ριμμένους ἐπὶ τῶν νώτων καὶ κρατομένους

εἰς τὴν ὄσφυν. Μία μόνον εἶχε σύρει τὸ γιασμακί πρὸς τὸ πρόσωπον διὰ νὰ καλυφθῇ τάχα.

Μία δὲ ἄλλη, μεσόκοπη μὲ γιασμακί δαμασκατόν, εὐρίσκετο πέραν, εἰς τὰ «πηγάδι», ἀπλώνουσα τὰ πλυμένα της κατὰ σειρὰν ἐπὶ τῶν θάμνων τοῦ μυλαλάκου καὶ ἐκεῖθεν ἐφώναξε πρὸς τὸν Σαῖτονικολῆν κάτω :

— Καλῶς τὰ δέχτηκες, γείτονα! Γυιός σου δὲν εἶνε ὀντελιανής;

— Γυιός μου, Ἀἰσὲ χανούμη, ἀπήντησεν ὁ Σαῖτονικολῆς.

— Νὰ τότε χαίρεσαι.

— Καὶ τουλόγουσου νὰ χαίρεσαι τὰ δικά σου.

Ὁ Μανώλης ὅμως ὀλίγον ἐπρόσεξεν εἰς τὴν φιλόφρονα, ἀλλ' ἠλικιωμένην χανούμισαν. Τὰ βλέμματά του, εἰς τὰ ὁποῖα ἔδιδε θάρρος ἢ ἀπόστασις, ἐστρέφοντο κατὰ προτίμησιν πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τοῦ μυλαλάκου, ὅπου διέκρινε νεαρὰ καὶ εἰειδῆ πρόσωπα καὶ ὅπου αἱ ἀνασυρμένα ἐσθῆτες ἦσαν ἀποκαλυπτικώτερα διὰ τὴν περιέργειάν του. Ἐτόλμησε μάλιστα, ἐνῶ ἀπεμακρύνοντο, νὰ στραφῇ καὶ νὰ παρατηρήσῃ ἐκ νέου. Δι' αὐτὸν ἄλλως αἱ γυναῖκες ἐκεῖνα δὲν ἦσαν ὅπως αἱ ἄλλαι, διότι ἦσαν τούρκισσες.

Ἀλλὰ καὶ τὰ λαθραῖα βλέμματα τὰ ὁποῖα ἔρριπτε πρὸς τὰς ὁμοθησικούς του γυναῖκας δὲν ἦσαν ὀλιγώτερον φλογερὰ καὶ ἀχόρταγα. Καὶ μία χήρα ὄριμος, ἣτις ἐδέχθη κατὰστηθα ἓνα τοιοῦτον πιστολισμόν, ἀνετινάχθη:

— Πῶς ξανοίγει! φωτιὲς βγάνουνε τὰ μάτια του!

Ἰδὼν αὐτὴν ὁ Σαῖτονικολῆς, μεταξὺ ἄλλων γυναικῶν, τὴν ἐχαιρέτησε φαιδρῶς μακρόθεν καὶ τὴν ἠρώτησε τί ἤθελε στὴν ξένη γειτονιά, διότι τὸ σπίτι της ἦτο στὴν ἄκρην τοῦ

χωριοῦ. Καὶ τί μαθαίνει ἀπὸ τὴ θυγατέρα της τὸ Μαρούλι, ποῦ ἦτο στὴ χώρα. Νὰ μὴ τύχη καὶ τὴν κρατήσουν ἐκεῖ μέσα. Δόξα σοι ὁ Θεὸς τὸ χωριὸ εἶχε γαμπρούς καλλίτεροὺς καὶ πρὸ τῆς χώρας. Καὶ διὰ νευμάτων ἔδειξε τὸν Μανώλην, ὀνομαστικῶν.

Ἐνῶ δὲ ἀπεμακρύνοντο, ἐπληροφόρει τὸν υἱὸν του ὅτι ἦτο ἡ χήρα Ζερβούδαινα, μὴ ὀλίγον ἐλαφρόμυαλη, «παρακούζουλη», ὅπως τὴν ἔλεγε, τῆς ὁποίας ἡ κόρη εὐρίσκετο ἀπὸ τινος καιροῦ εἰς τὸ Κάστρο, πλησίον μιᾶς θείας της. Ὁ Σαῖτονικολῆς ἠγάπα νὰ τὴν πειράξῃ, καί, ἂν τὴν συνήτα εἰς τὸν δρόμον, θάλεγε τοῦ Μανώλη νὰ τῆς φιλήσῃ τὸ χέρι, ὡς σεβασμίας τάχα γράας, διότι φοβερὰ ἐπειράζετο ὅταν ἔβλεπεν ἀμφισβητουμένην τὴν ἄλλως λιαν ἀμφισβητήσιμον νεότητά της.

Μετά τινος ἀκόμη ἐφόδους τῶν σκύλων, εἰς τὰς ὁποίας ὁ Μανώλης ἔχασε μέρος τῆς βράκας του ἀποσχισθέν, ὁ δὲ σκύλος τοῦ μέρους τοῦ αὐτιοῦ του, ἔφθασαν εἰς τὸ Τσαρσί, τὴν ἀγορὰν τοῦ χωριοῦ, μικρὰν ὁδὸν λιθόστρωτον, εἰς τὸ κέντρον τῆς τουρκικῆς συνοικίας, μὲ μαγαζιά ἐκατέρωθεν, τὰ ὁποῖα σχεδὸν ὅλα ἦσαν κυριελεκτικῶς παντοπωλεῖα, δηλαδὴ καφενεῖα, καπηλεῖα, μαγειρεῖα, μπακάλικα καὶ ὑφαματοπωλεῖα ἐν ταῦτῳ.

Ἡ κίνησις ἐδῶ ἦτο τόσοσιν ζωηρὰ καὶ τόσοσιν ὁ θόρυβος, ὥστε τὰ ἔχασεν ἐντελῶς ὁ Μανώλης, ὅστινος αἱ γεωγραφικαὶ γνώσεις ἦσαν τόσοσιν περιορισμέναι, ὥστε δὲν ἐγνώριζε πολλὰ μέρη τοῦ χωριοῦ καὶ μεταξὺ αὐτῶν τὸ Τσαρσί, ἀλλ' εἶχε μίαν ἀόριστον ιδέαν ὅτι ἐκεῖ ἦσαν τὰ θαυμάσια τοῦ ἀγνώστου πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον περιελάμβανε μία ἄλλη ιδέα, ἡ

κόμη περισσότερον άόριστος και περισσότερον θαυμασία, ή «χώρα» Τόσον δέ ήτο παρασκευασμένος υπό τής φαντασίας του να ίδη καταπληκτικά πράγματα, ώστε όλα του έφείναντο μεγάλα και θαυμάσια: και οι εκατόν ή το πολύ διακόσιοι άνθρωποι, ότινες έκινούντο εις τόν χώρον εκείνον, του έκαμιν έντέπασιν χιλιάδων. Είς τοϋτο δέ συνετέλει και ή ποικιλία ήν έδιδεν εις τό θέαμα ή ανάμειξις των Τούρκων, γερόντων με σαρκία μεγάλα, τσιμπούκια και πιπούτσια κόκκινα ή μαύρα, άφίνοντα γυμνάς τάς κνήμας, και νεωτέρων με φέσια τυνησιακά, τά όποια κατά τό πλείστον περιέβαλε λεπτόν στρόφιον, συγκρατούν την όγκώδη κυανήν φούνταν. Οι πλείστοι εκ των τελευταίων είχαν την αυτήν με τους χριστιανούς υπόδησι, σιβάνια άπλά ή τσαρδίνια σχιστά, σφιγγόμενα δι' ήμάντων, ώστε να προσαρμόζονται τελείως εις την κνήμην. Τά διακρίνοντα κυρίως τους Τούρκους από τους Χριστιανούς ήσαν τά ζωηρά και άνοικτά χρώματα του ήματιμοϋ. Και εκ των Χριστιανών πολλοί περιέβαλλον τό φέσι με μονδηλί, αλλά σκοτεινοϋ μάλλον χρωματιμοϋ. Εκ των γερόντων όμως ίκανοί έφόρουν επί τής κεφαλής «πετσέταν» λευκήν, ή τις μόνον κατά τό δέσιμον διέφερεν από τό σαρίκι. Ο Μανώλης μάλιστα ένθυμείτο μίαν λεπόμερειαν περιέργων, την όποιαν είχε παρατηρήσει εις την εκκλησίαν. Κάμποσοι εκ των γεροντοτέρων τούτων είχαν, όπως και εκ των Τούρκων πολλοί, ξυρισμένην την κεφαλήν, άφίνοντες εις την κορυφήν μικρόν θύσανον. Και φαίνεται ότι εις παλαιότερους χρόνους ήτο πολύ γενικωτέρα ή κόμμωσις αυτή.

Άλλ' εκτός τής διακρίσεως του ήματιμοϋ, υπήρχε και

άλλη διαφορά μεταξύ Χριστιανών και Τούρκων, βαθύτερα αυτή, συνισταμένη εις τό ήθος, τό όποιον έδιδεν εις τους Τούρκους τό συναίσθημα ότι ήσαν οι κύριοι, όχι μεν άπόλυτοι και άχαλίνωτοι, όπως προ του 21, αλλά πάντοτε διατηρούντες την ύπεροχήν ήν έδιδεν εις αυτούς ή έξουσία και την ύπερηφάνειαν ήν είχαν εκ παραδόσεως.

Οι Χριστιανοί δέν ήσαν μεν οι προ του 21 ραγιαδες, είχαν όμως άκόμη όπωσδήποτε τό συναίσθημα του θέσει ύποδεεστέρου, και του συναισθήματος τούτου ή άντανάκλασις έφείνετο εις την φυσιογνωμίαν αυτών όσον και αν ήθελον να την κρύψουν. Εκ τής γενεάς, ή τις είχε γνωρίσει τους «μαύρους χρόνους τής σλαβιάς», έξω άκόμη τόσον πολλοί, ώστε να μεταδίδουν και εις την φυσιογνωμίαν τής νεωτέρας γενεάς κάτι τι από την κατήφειαν και την συστολήν τής έποχής εκείνης, μολοντι αυτοί πάλιν ήσαν οι πρώτοι τολμήσαντες να έξεγερωθώσι κατά του φοβεροϋ δεσπότου και παρασκευάσωσιν εις τους νεωτέρους την σχετικήν άνεσιν την όποιαν είχαν. Χάρις εις τό θάρρος των ραγιαδων εκείνων, οι νεώτεροι έγνώρισαν ότι οι Τούρκοι δέν ήσαν άήττητοι, όπως έξ άλλου, χάρις εις την άυπαταγήσιν και τόν ήρωϊσμόν αυτών, ό Τούρκος έμαθε να λαμβάνη υπ' όψιν και να φοβήται τόν Ραγιαήν. Και όμως δύο ή τρεις εκ τής γενεάς εκείνης έξηκολούθουν άκόμη με παράδοξον έπιμονήν να φοροϋν την μαύρην πετσέταν, την όποιαν οι χριστιανοί ήσαν ύποχρεωμένοι προ του 21 να φέρουν επί τής κεφαλής των εις ένδειξιν δουλικής ύποταγής και ταπεινώσεως. Ίσως όμως ήθελον οϋτω να δίδουν εις τους νεωτέρους ζωηροτέρα την εικόνα τής έποχής των,

ἵνα καὶ τὰ μίσος κατὰ τῶν Τούρκων μεταδίδωσιν εἰς αὐτοὺς ἀσπονδότερον καὶ, ὅπως ἦτο εἰς τὴν ἰδικὴν τῶν ψυχῆν, ἀκοίμητον.

Πράγματι δὲ ὁ Σαϊτονικολῆς, δείξας εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἕνα ἐκ τῶν γερόντων ἐκείνων, ὅστις διήρχετο στηριζόμενος ἐπὶ βακτηρίας, τοῦ ἐψιδύρισε μὲ φωνὴν σοβαράν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπάλλετο ἡ ἐκδίκησις:

— Θωρεῖς πῶς ἦσαν ντυμένοι στὰ μαῦρα οἱ Χριστιανοὶ τὸν καιρὸ τῆς γιαντισαριᾶς, γιὰ νὰ μὴ τοῖ σκοτῶνουν οἱ Τούρκοι;

Ὁ Μανώλης, ἂν ἐγνώριζεν ἀπὸ τὴν θρησκείαν ἐλάχιστα πράγματα, ἀπὸ τὴν ἱστορίαν ὅμως ἐγνώριζεν ἀρκετά, ὥστε νὰ ἐννοῇ αὐτὰ τὰ αἰσθήματα, τὰ ὅποια ἄλλως ἦσαν εἰς τὸ αἶμά του, ὅπως ἦσαν εἰς τὸ αἶμα ὄλων τῶν Κρητῶν. Μὲ τὸ γάλα τῆς μητρὸς του εἶχε θηλάσει τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐκδίκασιν κατὰ τῶν Τούρκων. Ἀλλὰ τόση ἦτο ἡ συγκίνησις καὶ ἡ ἐκθάμβωσις του, ὥστε δὲν ἤκουε. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἄλλως προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἡ ἐμφάνισις ἐνὸς Τούρκου, ὅστις προῦ προῦ εἶχε παραβῆ τὴν ἐντολὴν τοῦ Μωάμεθ, καὶ κλονούμενος διήρχετο τὴν ἀγοράν, προσπαθῶν ἐκ διαλειμμάτων νὰ λάβῃ στάσιν ἡρωϊκὴν. Εἰς ἐκάστην δὲ τοιαύτην ἀπόπειραν, ἀνεφάνει μὲ ὑποτροαυλίζουσαν φωνήν:

— Εἶμαι ἄντρας ἐγώ, μωρέ!.. παλληκάρι!.. Μὰ τὸ νοῦρε τοῦ Μουχαμέτη, εἶμαι καὶ φαίνομαι.

— *Παῖ* Πρᾶγμα ποῦ φαίνεται, κολαούζη δὲ θέλει. Εἶσαι ὁ καλλίτερος ἄντρας τοῦ χωριοῦ, Δερβίς ἀγᾶ, τοῦ ἔλεγον ἐκατέρωθεν γελῶντες οἱ χωριανοί, οἵτινες ἦσαν συνειθισμένοι νὰ

τὸν βλέπουν σχεδὸν καθ' ἐκάστην εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, ἐγνώριζον δὲ ὅτι ἦτο ὁ ἀβλαβέστερος τῶν μεθύσαν.

— Ἐνα χωριὸ τὸ μαρτυρᾶ, Ρωμηοὶ καὶ Τούρκοι... πῶς εἶμαι παλληκάρι, εἶπεν ὁ Δερβίς ἀγᾶ· καὶ ἐνθουσιασθεὶς ἐπροχώρησε, προσπαθῶν νὰ τραγουδήσῃ:

Ἡ μόμπρη κιὸ κουμπάρῳ νὰ φᾶῃ τὸν περσέ μου,
Ἄν ἴσως καὶ σ' ἀπικρηστῶ, σγουρέ βασιλικέ μου.

Ἔσυρε δὲ πρὸς τὸν ὄμιον τὴν πλατεῖαν χερσίδα τοῦ ὑποκαμίσου του καὶ ἀπεκάλυπτε τὸν βραχίονά του, διὰ νὰ φαίνεται ἀρειμανιώτερος.

Εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς ἀγορᾶς ἐσηματιζέτο μικρὰ πλατεῖα, ὅπου ἦσαν τὰ ἰδιαίτερα καφενεῖα τῶν Τούρκων, τὸ τζαμί μὲ μινζρὲν ἡμιτελῆ, καὶ ἀπέναντι αὐτοῦ κρήνη μεγάλη μὲ τουρκικὴν ἐπιγραφὴν καὶ κανκία σιδηρᾶ, κρεμάμενα δι' ἀλυσίδων, διὰ νὰ πίνουν οἱ διαβάται. Ἄλλ' οἱ Χριστιανοὶ ἀπέφειγον νὰ πίνουν μὲ τὰ τάσια ἐκεῖνα τῶν Τούρκων «γιὰ νὰ μὴ μαγορίσουν».

Ὁ Σαϊτονικολῆς ἐπληροφόρησε χαμηλοφάνως τὸν υἱὸν του ὅτι τὸ τζαμί ἦτον ἄλλοτε ναὸς τοῦ Μιχαῆλ Ἀρχαγγέλου, τὸ ὁποῖον, ὅπως καὶ πολλὰς ἄλλας ἐκκλησίας, κατέλαβον διὰ τῆς βίας οἱ Τούρκοι, ὅταν ἐκυρίευσαν τὴν Κρήτην. Ἐπειτα τοῦ ἔδειξε τὸν Μουδίστην, ὅστις συνεκέντρωνεν εἰς ἑαυτὸν ὅλην τὴν ἐξουσίαν διοικητικὴν καὶ δικαστικὴν τῆς ἐπαρχίας καὶ δι' ὀλίγων ζαπτιέδων ἢ γραμμέων, μωαμεθανῶν καὶ χριστιανῶν, ἐτήρει τὴν τάξιν. Ὁ Μουδίστης ἦτο Τουρκαλιβανὸς ἐκ τῶν ἀπομεινάντων ἐν Κρήτῃ ἀπὸ τῆς αἰγυπτιακῆς κυριαρχίας καὶ διὰ τῶν ὁποίων ἡ σιδηρᾶ διοίκησις τοῦ Μου-

σταφᾶ πασᾶ κατώρθωσε τότε νὰ δαμάσῃ τοὺς Τουρκοκρατικούς καὶ ἀποκαταστήσῃ τὴν τάξιν ἐν Κρήτῃ. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἦτο δίκαιος ἄνθρωπος· ὑπὸ τὴν τουρκικὴν κυβέρνησιν ὅμως καὶ ἐκ τοῦ συγχρωτισμοῦ του μετὰ τῶν Τούρκων τῆς Κρήτης ἔγινε φανατικός καὶ διώκτης τῶν Χριστιανῶν. Ἄλλ' εἰς τοῦτο ἐφαίνετο ἀκολουθῶν καὶ τὴν πολιτικὴν τῆς κυβερνήσεώς του, ἥτις, ἀφοῦ ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ εἰς τοὺς Χριστιανοὺς προνόμια κατὰ τὸ 1858, ἐφρόντιζε τῶρα νὰ τὰ ἐκηθενίσῃ.

Ὁ Μουδίους ἐκάθητο εἰς τὴν μικρὰν ὑπόστεγον αὐλὴν τοῦ τζαμιοῦ μετὰ τοῦ Ἰμάμη κἐκἀπνιζον τὰ μακρὰ των τσιμπούκια, ὁμιλοῦντες εἰς γλῶσσαν ἑλληνικὴν, τὴν ὁποίαν ἐκαρούκεον μὲ τουρκικὰς λέξεις.

Ἀπὸ τῆς θέσεως ἐκείνης ὁ Μουδίους ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ δι' ἑνὸς βλέμματος σχεδὸν ὀλόκληρον τὸ χωριό, τὸ ὁποῖον ἐκεῖθεν ἀρχόμενον καὶ ἀπλούμενον εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς τουρκικῆς συνοικίας, ἔξετείνετο ἔπειτα ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ βουνοῦ, εὐρὺ καὶ φαιδρὸν, ὡς γελαστὸν πρόσωπον, ἐν μέσῳ πλασιῶν ἔξ ἑλαιῶνων καὶ δασῶν καταρρέτων. Σειρὰ δένδρων ὑψηλῶν, τὰ ὁποῖα ἐφαίνοντο ὡς ἀναβαίοντα πρὸς τὰ ὄρη, ἠκολούθει τὸν μαϊάνδρον τὸν ὁποῖον διέγραφε καταρρέων διὰ τοῦ χωριοῦ ὁ «ποταμός», ριᾶξ ἀστείρευτος, δίδων τὴν κίνησιν εἰς πέντε νερομίλους. Ἐπὶ τῶν δωματίων ἐφαίνοντο ὅμοιοι ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, φαιδροὶ εἰς τὸ ἰλαρὸν φεγγοβόλημα τοῦ ἑαρινοῦ ἡλίου, περιάγοντες τὸ βλέμμα εἰς τὴν εὐδαίμονα κοιλάδα τὴν ἀνοιγομένην κάτω πρὸ τοῦ χωριοῦ, ὅπου τοὺς συσκίους κήτους καὶ τοὺς βαθεῖς ἑλαιῶνας διεδέχετο σμαραγδίνη θά-

λασσα σπαρτῶν, σχηματιζομένη εἰς ἄβακα θαυμάσιον ὑπὸ τῶν διασταυρουμένων διωρύγων, δι' ὧν ἔφευγον, ὡς ἀργυροὶ ὄφεις διολισθαίνοντες εἰς τὴν πρασινάδα, τὰ ὕδατα τῶν ρυάκων καὶ τῶν ἀμετρήτων πηγῶν. Ἐκεῖθεν δὲ τὸ βλέμμα, ἀκολουθοῦν σειρὰν διαδοχικὴν λόφων καὶ κοιλάδων ὄρειων, ἔφθανε κάτω μακρὰν, ὅπου παραπέτασμα βουνῶν ὑψηλότερον ἐσχίζετο, σχηματίζον τὸ Φαράγγι, εἰς τὸ στόμα τοῦ ὁποίου διεγέλα μία ἰδέα θαλάσσης, μία λεπτοτάτη ταινία τοῦ Λιευκοῦ πελάγους. Πρὸς δυσμὰς, εἰς τὸ ὄπισθεν τῶν βουνῶν κενόν, τὸ ὄμμα ἐμάντευε τὴν εὐρείαν πεδιάδα τῆς Μεσαρᾶς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν μεμονωμένος ἀνυψοῦτο εἰς τὴν ἀορισταίαν ἑλαφρᾶς ὀμίχλης ὁ Κόφινας, βουνὸν μονοκόρυφον, ὅπου, κατὰ τινὰ προφητείαν ἀποδιδιομένην εἰς κάποιον «γέροντα Δανιήλ», ἔμελλε νὰ κολυμβήσῃ μοσχάρι στὸ αἷμα, κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Κρήτης.

Ἀπὸ τὴν κοιλάδα καὶ ἀπὸ τὸ χωριό, ἀπὸ ὅλον ἐκεῖνον τὸν περίλειστον, ὡς καλιάν, χῶρον ἀνεδίδετο εἰς τὴν φωτοπλήμιμυραν τοῦ ἡλίου καὶ εἰς τὴν ἀρμονίαν τοῦ βόμβου τῶν ὑδάτων καὶ τῶν ἐντόμων μία χαρὰ ζωῆς, μὲ τὸν θόρυβον τῶν ἀνθρώπων συνδιαλεγόμενων ἀπὸ δώματος εἰς δῶμα, μὲ τὰς φωνὰς τῶν γυναικῶν αἵτινες ἐκάλουν τὰ τέκνα των ἀπὸ τὰ ὕψη τοῦ χωριοῦ, μὲ τὰ ἄσματα, μὲ τοὺς μυκηθμοὺς τῶν βουῶν καὶ τῶν δραγατῶν τὸ βυζάνισμα, μὲ τοὺς συριγμοὺς τῶν κοσσύφων καὶ τῶν ἀηδόνων τὸ κελιάδημα. Ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ ἄνθρωπος ὅτι εἰς τὸ εἰδύλλιον ἐκεῖνο ἐνήδρευε μῖσος θανάσιμον μεταξὺ δύο λαῶν, τοὺς ὁποίους ἐχώριζεν ἡ θρησκεία, ἀλλ' ὄχι καὶ ἡ καταγωγὴ, καὶ οἵτινες εὐκαιρίαν ἐζήτουν νὰλληλοφαγαθεῖν.

Ἀφοῦ οὕτω περιήγαγεν εἰς τὴν ἀγορὰν τὸν υἱὸν τοῦ ὁ Σαϊτονικολῆς, κατέληξαν εἰς τὴν καφεταρίαν τοῦ Σμυρνιοῦ. Ἡ καφεταρία μόνον κατὰ τὸ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα διέφερον ἀπὸ τῶν μαγαζιῶν τοῦ Τσαρσιῦ. Ἦτο μικρὸν ἰσόγειον, μὲ σανιδένιους καναπέδες γύρω, μὲ ράφια ὑψηλότερα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἦσαν ἐκτεθειμένα διάφορα ἐμπορεύματα, μὲ καθέκτες χωρὶς ἐρεισίνωτον, «κούτουλες», μὲ τεζάκι, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦσαν παρατεταγμένοι ναργιλέδες καὶ φιάλαι καὶ ἡ μακρὰ τενεκεδένια ἀντίλια, διὰ τῆς ὁποίας ἦντλει τὰ ποτὰ ἐκ τῶν βαρελιῶν ὁ κάπηλος δι' εἰσπνοῆς. Εἶχεν ἡ καφεταρία ὅμως καὶ ἄλλο διαμέρισμα, συνεχόμενον, διὰ τὰ ἄλλα εἶδη τοῦ ἐμπορίου, καὶ ἀνάγειον, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευεν ὡς ξενῶν καὶ οἴου κατέφευγον οἱ Τούρκοι διὰ νὰ πίνουν κρυφίως.

Ὁ καφεπώλης, νέος βραχύσωμος, μὲ πρόσωπον ἀγγίνων, ζωηρὸς καὶ ἀεικίνητος, εἶχε ζήσει ἐπὶ τινα ἔτη εἰς Σμύρνην, διὸ καὶ ὠνομάσθη Σμυρνιός. Ἐπανελθὼν ἐκεῖθεν μὲ ὀλίγα χρήματα καὶ μὲ πολλὴν νοημοσύνην, ἐπεδόθη εἰς τὸ πολυποικίλον ἐμπόριόν του. Γνωρίζων δὲ νὰ ἐκμεταλλεύεται τὴν φιλοποσίαν καὶ τὴν ματαιοδοξίαν τῶν Τούρκων, ἐπνιγεν, ὡς κώνωπας εἰς τὸν οἶνον, τὰ κτήματά των. Τόσον ὑποχρεωτικὸς ἦτο, ὥστε ὅταν οἱ πελάται του ἀγάδες δὲν εἶχον πλέον χρήματα νὰ τοῦ δίδουν, τοὺς ἐδάνειζε μὲ τόκον διὰ νὰ ἐξακολουθοῦν νὰ δαπανοῦν καὶ νὰ ποκτηνοῦνται διὰ τῆς μέθης. Δὲν ἐφοβεῖτο δὲ νὰ χάσῃ τὰ δανειζόμενα, διότι εἶχεν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν σχεδὸν ἀπεριόριστον ἐξουσίαν τοῦ Μουδίσρη. Πράγματι ὁ σκαῖὸς ἐκεῖνος Ἀλβανὸς εἶχε γοητευθῆ ὑπὸ τῶν περιποιήσεων καὶ τῆς πανούργου γλώσσης τοῦ Σμυρνιοῦ,

ἴσως δέ, ὡς ἐμφυρίζετο, καὶ ὑπὸ τῶν εὐκολιῶν τὰς ὁποίας μόνος αὐτὸς ἐγνώριζε νὰ παρέχῃ εἰς ἓνα Μουδίσρη, ὅστις ἠγάτα τὸν οἶνον, ἀλλὰ καὶ δὲν ἤθελε νὰ ἐκτεθῆ εἰς τὴν κατὰ κρισιν τῶν φανατικῶν ὁμοθησκῶν του. Ἄλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι Τούρκοι εἶχον σαγηνευθῆ ὑπὸ τῶν κολακευτικῶν καὶ ὑποχρεωτικῶν τρόπων τοῦ Σμυρνιοῦ. Δι' αὐτὸν ὅλοι ἦσαν ἀγάδες καὶ μπέηδες, ἀκόμη καὶ ὁ Μεβλούτης ὁ σαγματοποιός.

Διὰ νὰ διευκολύνῃ τὰς ἐργασίας του ὁ Σμυρνιός, ἐπληρῶνετο καὶ εἰς εἶδη, ἀνταλλάσσων τὸν οἶνον καὶ τὴν ρακὴν μὲ ἔλαιον, τὰ ὑφάσματα μὲ σῖτον, τὰς ρέγγας καὶ τὸν βακαλάον μὲ τυρὸν, τὰς βελόνας μὲ αὐγά, τὰ ὁποῖα ἔπνιγεν εἰς τοὺς ξένους του, ὁσάκις παρουσιάζετο ἀνάγκη νὰ κάμῃ καὶ τὸν ξενοδόχον.

Ἄλλ' ἡ δραστηριότης του δὲν περιορίζετο μόνον εἰς τὰς ἐμπορικὰς ἀσχολίας. Κατὰ τὰς καθημερινὰς οἱ Χριστιανοί, ἀσχολούμενοι εἰς τὰς ἐργασίας των, δὲν μετέβαινον εἰς τὴν ἀγορὰν. Ἐκ τῶν Τούρκων εἶνε ἀληθὲς ὅτι πολλοὶ ἦγον διηνεκὴ ἀργίαν καὶ διήρχοντο τὴν μὲν ἡμέραν παίζοντες δάμιν καὶ τάβλι, τὴν δ' ἑσπέραν καθήμενοι σταυροποδοὶ ἐπὶ τῶν σανιδένιων καναπέδων τῶν καφετειῶν, καπνίζοντες καὶ διηγούμενοι συμβάντα τοῦ πολέμου ἢ ἀπὸ τὰ «καλὰ ζαμάνια», ὡς ἀπεκάλουν τὴν πρὸ τοῦ 21 ἐποχὴν, τερπόμενοι μὲ ἀσυχρὰ πολλὰκις ἀνέκδοτα ἢ τερατώδη μυθολογήματα, ὁποῖα ἡ ἱστορία τοῦ ἱατροῦ Λουκμάν, Φάουσι μωαμεθανοῦ, ὅστις δὲν ἐθεράπευε μόνον, ἀλλὰ καὶ κατεσκευάζεν ἀνθρώπους. Οἱ Τούρκοι εἶχον ἰδιαίτερα καφετεῖα καὶ εἰς τὰ Χριστιανικὰ μετέβαινον μόνον διὰ νὰ εὔρουν ὅ,τι δὲν εὔρισκον εἰς τὰ δικά των, τὸν οἶνον. Τὰς καθημερινὰς λοιπὸν ὁ Σμυρνιός

ἤνοιγεν ἐπὶ τινὰς ὥρας τὴν καφεταρίαν, ὅσον ἤρκει διὰ νὰ ποτίσῃ τοὺς πελάτας του. κατὰ δὲ τὰς ἄλλας ὥρας ἐπότιζε τὰ δένδρα του καὶ ἐκαλλιέργει τοὺς ἀγρούς του. Ἐνῷ δὲ εἰργάζεται, ἐσκέπτετο πολυλάκις ὅτι δὲν ἐγένοντο ἐπαναστάσεις μόνον μὲ τὰ τουφέκια, ἀλλὰ καὶ τὰς δικέλλας καὶ τὰ κλαδευτήρια, μὲ τὸν πῆχυν καὶ μὲ τὴν οὐκίαν. Καὶ ἡ φιλοπονία τῶν Χριστιανῶν τῆς Κρήτης, καθ' ὃν χρόνον οἱ πλείστοι ἐκ τῶν Τούρκων ἐσῆπνοντο εἰς τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ἀβελτηρίαν, ἦτο ἐπαναστάσις, χρονία μάλιστα ἐπαναστάσις, ὑπονομεύουσα τὴν τουρκοκρατίαν, βροδέως μὲν, ἀλλ' ἀδιακόπως καὶ ἀσφαλῶς. Τραγὴν δὲ τοῦτου ἀπόδειξιν εἶχε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 21 τὰ καλλίτερα καὶ τὰ πλείστα τῶν κτημάτων τοῦ χωριοῦ ἀνῆκον εἰς Τούρκους, αὐθαιρέτως κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποκτηθέντα. Ἐπειτα ὅμως, ὅταν ἔπαυσε τὸ δίκαιον τῆς βίας καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἐξησφάλισαν μικρὰν τινα δικαιοσύνην ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως, κατώρθωσαν διὰ τῆς ἐργασίας νάνακτῆσωσι μέγα μέρος τῆς γῆς, ἐκποτίζοντες βαθμηδὸν τοὺς Τούρκους, ἐκ τῶν ὁποίων τινές, μὴ ἔχοντες πλέον περιουσίαν καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ζῶσιν, ὅπως ἄλλοτε, ἐκ τῶν κόπων τῶν ραγιαδῶν, εἶχον ἀρχίσει νὰ μεταναστεύουν εἰς τὴν πόλιν. Οὕτω δέ, ἐνῷ ὁ τουρκικὸς πληθυσμὸς ὠλιγόστανε καὶ ἐξημελιζέτο βαθμηδόν, ὁ χριστιανικὸς τουναντιὸν ἠῤῥξανε κατ' ἀριθμὸν καὶ δύναμιν. Ὁ Συμρινοὺς προέβλεπεν ὅτι πολὺ ταχέως θ' ἀνεστρέφοντο οἱ ὄροι, καὶ οἱ Τοῦρκοι, εἰς τὰ κτήματα τῶν ὁποίων εἰργάζοντο μέχρι τοῦδε οἱ Χριστιανοί, ὡς ἐργάται ἢ ὡς συμμισατόροι, θὰ εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἀποδώσουν τὰ ἴσα, γινόμενοι ἐργάται

καὶ ὑπόμισθοι τῶν πρώων ἐργατῶν καὶ τῶν πρώων δούλων. Ἐπειδὴ δ' ἐκτὸς τοῦ μεγάλου πόθου νὰ ἴδῃ τὴν πατριδα του ἐλευθέραν, εἶχε καὶ τὸν πόθον νὰ ἴδῃ τὸ χωριό του χωρὶς Τούρκους, ἐφαντάζετο ὅτι ἕκαστον κτύπημα τῆς δικέλλης του ἦτο κτύπημα ἐπὶ τῶν νότων τῶν ἀπερχομένων.

Ἐνεκα τῶν ἰδεῶν του τούτων, ἔτρεφεν ἐξαιρετικὴν ὑπόληψιν πρὸς τὸν Σαϊτονικολῆν, ὅστις διὰ τῆς μεγάλης του φιλοπονίας εἶχε δεκαπλασιάσει τὴν περιουσίαν του καί, ὅταν ἐπανῆλθεν ἐκ Σμύρνης, τὸν εὔρε μεταξὺ τῶν πρώτων νοικοκύρηδων τοῦ χωριοῦ. Τὸν ἐχαίρεισε μὲ φιλικὴν φαιδρότητα, ἀπηύθυνε δὲ φιλοφρονηματὰ τινα καὶ πρὸς τὸν Μανώλην, ὅστις εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀνέτρεψεν ἕνα ναργιλέν, περιπλακέντων τῶν ποδῶν του εἰς τὸ μαρκοῦτσι. Δὲν ἐνόει ἄλλως καὶ κολὰ καλὰ τί τοῦ εἶλεγεν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ὅστις μετεχειρίζετο λέξεις μὴ συνειδηζόμενας εἰς τὴν Κρήτην. Ὁ Συμρινοὺς ἔσκυψε ν' ἀνεγείρῃ τὸν ναργιλέν, μειδιῶν καὶ ἐπαναλαμβάνων ὅτι δὲν ἦτο τίποτε μετὰ δυσκολίας δ' ἐκράτησαν τὸν γέλωτα καὶ οἱ ἄλλοι. Ἀλλὰ τὸν Μανώλην ἐπροστάτευεν ἡ παρουσία τοῦ πατρός του, ὅστις δὲν ἦτο ἐκ τῶν ἀνεχομένων περιπαίγματα.

Τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὸ καφενεῖον ἄλλως ἐκράτει εἰς συγκίνησιν μία μεγάλη εἰδησις. Ἐπιστολὴ ἐξ Ἡρακλείου πρὸς τὸν Συμρινοὺν εἶχεν ἀναγγελεῖ ὅτι ἀνεκηρύχθη νέος βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος ὁ πρίγκηψ τῆς Δανιμαρκίας Γεόργιος. Εἰς τὰ ἀπόκρυπτον ἐκεῖνο χωριὸν τῆς Κρήτης πολὺ ὀλίγα πράγματα ἐγνώριζον καὶ πολὺ ὀλιγώτερα ἐνόησαν ἀπὸ τὰ γενόμενα εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1861. Εἶχαν μάθει ὅτι οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες ἐπανεστάτησαν καὶ

ἀπέπεμψαν τὸν βασιλέα Ὀθωνα, ἀλλὰ τοιαύτη ἐπανάστασις ἦτο δι' αὐτοὺς ἀκατανόητος. Ἐφαντάσθησαν λοιπὸν ὅτι ἡ ἔξωσις τοῦ Ὀθωνος ἦτο ἐξή καταλύσεως τοῦ βασιλείου, προελθούσα ἀπὸ τὰς διχονοίας καὶ τὴν φιλαρχίαν τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων καὶ τὴν λύπην αὐτῶν συνάδουσε σφοδρὰ ἀγανάκτησις. Πῶς! ὁ Ἑλληνισμὸς ὅλος ὑπέφερε τόσα διὰ νὰ κάμῃ αὐτὸ τὸ βασίλειον καὶ αὐτοὶ ἐκεῖ πάνω θὰ τὸ κατέστρεφαν, διὰ τὰ πάθη καὶ τὰς ἀντιζηλίας των; Εἰς τὴν διάνοιαν τῶν ἀπλοϊκῶν χωρικῶν βασιλείον καὶ βασιλεὺς ἐτανιζόντο εἰς ἓν ἀδιαίρετον καὶ ἱερόν. Βραδύτερον ἄλλαι πληροφορίαι τοὺς ἐπαρηγόρησαν. Ὁ Ὀθων ἀπεπέμψθη διότι δὲν ἦτο ὀρθόδοξος καὶ εἰς τὸν ἑλληνικὸν θρόνον θὰ τὸν διεδέχετο ἄλλος βασιλεὺς, ἀπὸ μεγάλου βασιλικῶν οἴκου τῆς Εὐρώπης, τὸν ὁποῖον αἱ Δυνάμεις θὰ ὑπεστήριζαν νάνακτῆσιν τὴν Πόλιν καὶ νάναστυλώσῃ τὸν σταυρὸν ἐπὶ τῆς Ἁγίας Σοφίας. Αἱ ἐλπίδες δὲ αὐταὶ ἐφαίνοντο τοσοῦτο μᾶλλον πιθαναί, καθ' ὅσον τὰς ἐπεβεβαίωκε καὶ ὁ Τακτικός, ἐξηγητῆς τῶν ἀγαθαγγελικῶν προφητειῶν. Καὶ οἱ δικοὶ τοῦ ὑπολογισμοὶ παρουσίαζον πλησιάζοντα τὸν καιρὸν, κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ Τοῦρκοι θὰ ἠναγκάζοντο νὰ φύγουν στὴν Κόκκινη Μηλιά. Εἰς τὰ βιβλία του εὑρίσκειν ὅτι ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Κρήτης θὰ συνέβαινε κατὰ τὸ ἔτος 1867· καὶ ἐπειδὴ, κατὰ τινὰ ἄλλην πρόρρησιν, ἡ Κρήτη θ' ἀπελευθεροῦτο μόνον μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν ἀνάκτῃσιν — «ταρμὸς τοῦ Πόλης, λευτερωμὸς τοῦ Κρήτης» —, ἄρα ἡ φυγὴ τῶν Τοῦρκων εἰς τὴν Κόκκινη Μηλιά θὰ συνέβαινεν ἐντὸς τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν.

Ἡ εἶδησις λοιπὸν τῆς ἐκλογῆς νέου βασιλέως τῆς Ἑλλά-

δος ἦτο διττῶς χαρμόσυνος· καὶ διότι κατέπαυε τὰς ἀνησυχίας τὰς ὁποίας εἶχε γεννήσει ἡ ἐκθρόνισις τοῦ Ὀθωνος καὶ διότι ἦτο προμήνυμα τῆς ἐκκαθάρσεως τῶν μεγάλων ἐθνικῶν πόθων. Ἀλλὰ περὶ τῶν πραγμάτων τούτων δὲν ὠμίλουν βέβαια εἰς τὰ καφενεῖα, οὔτε τ' ἀνεκοίνουν πρὸς τὸν τυχόντα, ὅσοι ἐγνώριζον τὰς παρεχομένας ὑπὸ τῶν προφητειῶν μεγάλας ἐλπίδας. Μόνον περὶ τῆς νέας εἰδήσεως ὠμίλησαν ταπεινοφάνως, διότι ὅλοι οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὴν καφεταρίαν ἦσαν χριστιανοὶ καὶ εἶχον πρὸς ἀλλήλους ἐμπιστοσύνην. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον τὴν ἀνεκοίνωσε καὶ πρὸς τὸν Σαῖτονικολῆν ὁ δημογέρον Παπαδοσήφης, πλησίον τοῦ ὁποίου εἶχε καθῆσει.

— Δοξάζω σε, Θεέ μου, εἶπεν ὁ Σαῖτονικολῆς καὶ ἐκοκίνησεν ἐκ συγκινήσεως.

— Καλὰ χαμπέρια, αἶ, μπάρμπα Νικολῆ; τοῦ εἶπε καὶ ὁ Σμυρνιὸς πλησιάσας.

— Ναί, μόνο νὰ τὰ βγάλῃ ὁ Θεὸς ἀληθινά.

— Θὰ τὰ βγάλῃ καὶ θὰ τὸ δῆς.

— Μὰ δὲ μοῦ λές, σύντεκεν Σήφη, ἠρώτησεν ἔπειτα ὁ Σαῖτονικολῆς τὸν παρακαθήμενον δημογέροντα, εἰντα βασιλεῖο εἶν' αὐτὴ ἡ... πῶς τὴν εἶπες;

— Ἡ Δανιμαρκία;

— Ναιίσε, ἡ Δανιμαρκία.

— Κ' ἐγὼ πρώτη φορὰ τὰκούω.

Δὲν ἐγνώριζε δὲ καὶ κανεὶς ἄλλος τί καὶ ποῦ ἦτο ἡ πατρις τοῦ νέου βασιλέως. Καὶ αὐτὸς ὁ Σμυρνιὸς, ὁ μόνος ἐκ τῶν χωριανῶν ὅστις εἶχε ξενιτευθῆ, εὐρέθη εἰς ἀπορίαν. Ἐἶχεν ὅμως πεποιθήσιν ὅτι θὰ ἦτο μεγάλο βασίλειο καὶ ὅτι ὁ νέος

τις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἶχε κατερειπώσει τὸ Ἡράκλειον. Ὁ δὲ Νικολάκης ὁ Στιβακτής, τὸν ὁποῖον ἐπωνόμαζον εἰρωνικῶς Ἀστρονόμον, διότι εἶχε περιέργειαν φυσικοῦ καὶ φιλοδοξίαν μετεωρολόγου, προμαντεύοντος τὸν καιρὸν καὶ τὰς ἐσοδείας, ἐξέφρασε τὴν γνώμην ὅτι οἱ σεισμοὶ προήρχοντο ἀπὸ τὸ «μέταλλο τῆς γῆς», χωρὶς καὶ νὰ δύναται σαφῶς νὰ ἐξηγήσῃ τί ἦτον αὐτὸ τὸ μέταλλο. Ἄλλ' ὁ Σαΐτονικολῆς τοῦ παρετήρησεν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ τὰ ξανατῆ αὐτὰ τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἦσαν σωστὲς ἀνοησίες, καὶ μὲ συμπάθειο. Καὶ ἐξήφθη, διότι ἐπὶ τέλους τέτοια λόγια ἦσαν καὶ ἀμαρτία. Οἱ σεισμοὶ εἶνε θεϊκὴ ὄργια ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτο ἐβεβαίωσε καὶ ὁ Ἀναγνώστης ὁ Ἐυνιάς, ἐπικαλεσθεὶς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Δαυὶδ. «Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμει». Ὁ δὲ Ἀστρονόμος, ὅστις δὲν εἶχε τὴν αὐταπάρνησιν τοῦ Γαλιλαίου, ἐθεώρησε φρόνιμον ν' ἀναβάλῃ εἰς εὐθετωτέρους καιροὺς τὴν διάδοσιν τῶν νεωτεριστικῶν ιδεῶν του.

Τὴν διακοπὴν δὲ ταύτην ἀνέμενον ἀνυπομόνως ὁ Σκιζομιχελῆς, ἀγροῖκος μὲ ποιμενικὰ ἐνδύματα, ὅστις ἐφαίνετο ἀπορῶν πῶς ἄνθρωποι φρόνιμοι ἔδιδαν προσοχὴν εἰς τὰ λόγια αὐτοῦ τοῦ «κουζούλακα» τοῦ Ἀστρονόμου. Τὸ σπουδαῖον ζήτημα δι' αὐτὸν ἦτο ἡ ἀπάλεια μιᾶς «στειρώγας». Καὶ ἠρώτησε τὸν Μανώλην μήπως τυχὸν τὴν εἶδε. Τὰ σημάδια τῆς ἦσαν «ρουσόματη, μαύρη, ζωνὴ καὶ κοκκίρι».

Καὶ ἐνῶ ἔλεγε ταῦτα, παρετήρει τὸν Μανώλην, ὡς νὰ ὑπόπτευνεν ὅτι ἡ ἐξαφάνισις τῆς αἰγας ἦτο δουλειά του. Διατί τόχα ὄχι; Ὅλοι οἱ βοσκοὶ δὲν κλέβουν; Σοῦ κλέβουν δέκα

πρόβατα κλέβεις καὶ σὺ ἄλλα δέκα ἐνὸς ἄλλου, καὶ αὐτὸς πάλιν ἄλλα, κῆτσι διατηρεῖται μία ἰσορροπία.

Ἐπειδὴ ἐπρόκειτο περὶ πραγμάτων εἰς τὰ ὁποῖα ἦτο καὶ ὁ Μανώλης εἰδικός, ἀπήντησε μὲ θάρρος, ὅτι δὲν εἶδε τὴν αἰγα, ὅτι εἶχε καιρὸ νὰ δῆ φευγαρὰ αἰγα. Μαντεύσας δέ, φαίνεται, τὴν ὑποψίαν τοῦ Σκιζομιχελῆ, ἐνίσχυσε τοὺς λόγους του δι' ὄρκου:

— Θεόψυχά μου!

Μετὰ μεσημβρίαν ὁ Σαΐτονικολῆς περιήγαγε τὸν υἱὸν του εἰς τὰ ἐγγὺς τοῦ χωρίου κτήματά των. Ὅταν δὲ περὶ τὴν δειλὴν ἐπέστρεφον, εἶδον πάλιν καθ' ὁδὸν τὸν δημογέροντα Παπαδοσήφην καὶ ἐξηκολούθησαν τὴν περὶ τῶν γενικῶν πραγμάτων ὁμιλίαν, τὴν ὁποῖαν εἶχε δικόφει εἰς τὴν καφεταριαν ἢ ἄφιξις τοῦ Μπαρμπαρέζου.

— Θαρρῶ, τοῦ εἶπεν ὁ Παπαδοσήφης, πῶς θάχωμε καὶ πολὺ γρήγορ' ἀνελάματα. Τὸ γράμμα τοῦ Σμυρνοῦ λέει πῶς στὰ Χανιά δὲν περνοῦνε καλὰ μὲ τὸν Ἰσμαήλ πασᾶ· εἶνε κιαυτὸς χριστιανομάχος σὰν τὸ Χουσιῆ.

— Αἱ! θὰ φύγη κιαυτὸς σὰν τὸ Χουσιῆ, εἶπεν ὁ Σαΐτονικολῆς. Θὰ τότε στείλουν οἱ Κρητικοὶ στὸ γέρο τὸ διάολο, ὡς ἐστείλανε καὶ τὸ Βελῆ πασᾶ.

— Ναί, μὰν ὁ Σουλτᾶνος δὲ στέρεξη νὰ τὸν ἀλλάξῃ, εἶντα θὰ γενῆ;

— Πόλεμος, ἀπήντησεν ὁ Σαΐτονικολῆς. Δὲν τὸ λένε τὰ χαρτιά τοῦ Τακτικοῦ;

— Κατέχω κέγά; εἶπε ξύων τὸν προταφᾶν τοῦ ὁ Παπαδοσήφης.

— 'Ακουσ' αὐτὸ ποῦ σοῦ λέω ἐγώ, σύντεκνε ! Τὸ τέλος τοῦ Τουρκιάς ἐσίμωσε καὶ νὰ μοῦ τὸ θυμᾶσαι.

— Νὰ δώση ὁ Θεός ! Μὰ κατέχω κέγώ ; Καὶ στὰ 41 τῶ-
χαμε γιὰ σιγοῦρο. Ἄς εἶνε.

Ἐπισημ. Ὁ Παπαδοσήφης ἀνέφερεν ἔπειτα ὅτι ὁ Ἰσμαήλ πασᾶς, ὅπως ὁ προκατόχος του, ἐφαίνετο προσπαθῶν νὰ ἐκμηδενί-
ση τὰ προνόμια τὰ ὅποια εἶχαν ἀποκτήσει οἱ Κρητικοὶ διὰ
τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 58, καὶ ἰδίως τὸ δικαίωμα νὰ ἔχουν
ὄπλα. Αὐτὰ δὲ καὶ ἡ βαρεῖα φορολογία ἐδημιούργουν εἰς τὰ
Χανιώτικα μέγαν ἐρεθισμόν.

149 — Ἄκου κτύπους στὰ Χανιά, ἄκου τὴν κελᾶ κοντά, εἴ-
πεν ὁ Σαῖτονικολῆς, ἐπαναλαμβάνων μίαν παροιμιώδη φρά-
σιν.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὸ χωριό, εἶχεν ἤδη δύσει ὁ ἥλιος καὶ
ἐμφρανισθῆ ἡ νέα σελήνη· αἱ δὲ γυναῖκες ἀτενίζουσαι πρὸς
αὐτήν, ἐσταυροκοποῦντο καὶ ἔλεγον :

Προσκυνῶ σε νιὸ φεγγάρι
Κι ἀπὸ σέπτεμπεν ὁμάδι.

Ὁ Σαῖτονικολῆς, ἀναβλέψας εἰς ἓν παραθύρον, διέκρινε
μεταξὺ βασιλικῶν καὶ γαρυφάλων ὄρωτον πρόσωπον κόρης,
ἧτις ἐπότιζε τὰ ἄνθη τῆς. Καὶ τὴν ἔχειρήθη μετ' ἰστορικῆν
οἰκειότητα :

— Καλὴ σπέρα, Πηγιό.

— Καλὴ σου σπέρα, μπάρομπα Νικολῆ, ἀπήντησεν ἐκ τοῦ
παραθύρου φωνὴ δροσερὰ καὶ θαρρετὴ. Καλῶς τὸν ἐδέχθη-
κες κιόλας τὸν ἀκριβοθώρετο.

— Ὁμορφους βασιλικούς ἔχεις, Πηγιό, εἶπεν ὁ Σαῖτονι-
κολῆς. Δὲ μᾶζε ρίχτεις ἓνα κλαδί ;

— Μετὰ χαρᾶς, ἀπήντησεν ἡ κόρη, καὶ μετ' ὀλίγον ἐξέ-
τεινε μεταξὺ τῶν γαστρῶν τὸ ἠλιοκαυμένον χέρι τῆς, εἰς τὸ
ὅποιον ἔκραται δέσμη βασιλικῶν καὶ γαρυφάλων.

— Ὅρισε μάρματα Νικολῆ.

— Τὰ λουλούδια 'νε γιὰ τοὶ ντεληκράνηδες, εἶπεν ὁ Σαῖ-
τονικολῆς μειδιῶν καὶ ὤθησε τὸν Μανώλην, ὅστις ὑψώ-
σας τοὺς βραχίονας, σχεδὸν μέχρι τοῦ παραθύρου, ἤρπασεν
εἰς τὸν ἄερα τὰ ἄνθη, κατακόκκινος, ἀλλὰ καὶ εὐχαριστη-
μένος διὰ τὸ τόλμημά του.

Εἰς τὸ σπίτι ὁ Μανώλης ἔφθασε κατεχόμενος ὑπὸ προ-
τοφανοῦς κοπώσεως καὶ ζάλης. Ποτὲ διατρέχων τὰ βουνὰ
δὲν εἶχε κουρασθῆ ὅπως ἐκ τῶν συγκινήσεων τῆς ἡμέρας ἐ-
κείνης καὶ τῆς συρροῆς καὶ διαδοχῆς τῶν ἐντυπώσεων. Ὁ
θόρυθος τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς ἀγορᾶς ἐβόμβει ἀκόμη εἰς τὴν
ἀκοήν του καὶ αἱ δομιεῖαι ὄσμαι τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῶν
ναργυρέδων τοῦ Σμυρνοῦ τὸν παρηκολούθουν. Ἦτο ὡς με-
θυσιμένος. Ἄλλ' εἰς τὴν ζάλην ἐκείνην ἤκουε τοὺς ψιθυρι-
σμοὺς τῶν γλυκυτέρων καὶ ὄρωτοιέρων ὑποσχέσεων. Τὰ
θελκτικὰ φαντάσματα, τὰ ὅποια ἔβλεπεν εἰς τοὺς ρευθασμοὺς
τῆς μονώσεώς του, ἀνεφαίνοντο πραγματικώτερα εἰς τὴν μέ-
θην ἐκείνην· καὶ ἡ ψυχὴ του ἐπλημμύρει ἀπὸ χαρὰν τίνου-
σαν νὰ ξεχειλίση, νὰ ἐκχυθῆ εἰς ἄσματα, εἰς τρολλὰ ξεφω-
νητά, εἰς ὁμιολογίας.

Ἄλλὰ μόνον πρὸς τὸν σκύλον τοῦ ἀπετόλμησε νὰ ὁμολο-
γήσῃ μέρος τῆς εὐτυχίας καὶ τῶν ἐλπίδων του. Διὰ ν' ἀπο-
φύγουν τὰς προαῖνὰς σκηνάς, δὲν τὸν εἶχον παραλόβει εἰς
τὸν ἀπογευματινὸν περίπατον. Ὅταν δὲ ὁ Μανώλης τὸν ἐ-
πανεῖδε, τὸν ἐνηγκαλίσθη μετ' ἀγάπης καὶ τοῦ εἶπε :

— Δὲν ξαναπαίμε μπιλιό στὰ ὄρη, αἱ, Τριαμάτη ; Στὸ χωριό 'νε καλά... ἔχει καὶ κοπελιές ἄμορφες. Εἶδες ἐσὸ τὸ Πηγιό, πούχει τσοὶ βασιλικούς καὶ τὰ μαύρα μάτια ;... Δὲν ξαναπαίμε στὰ ὄζα, αἱ, Τριαμάτη ;

Ὁ Τριαμάτης ὅμως δὲν ἐφαίνετο συμεριζόμενος τὴν ἰδέαν του. Αὐτὸς δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε εὐχαριστημένος εἰς τόπον ὅπου εὗρε μόνον ἐχθρούς.

Καὶ τὰς θωπείας τοῦ κυρίου του ἐδέχθη μᾶλλον μὲ κατήφειαν. Οὕτω τοὐλάχιστον ἐνόμισεν ὁ Μανώλης, ὅστις τοῦ εἶπε :

— Πῶς ! δὲ σ' ἀρέσει τὸ χωριό ;

Καὶ ἀφοῦ τὸν παρετήρησεν ἐπὶ τινὰς στιγμάς, ὡς νὰ διέκρινε τῶρα πρώτην φορὰν ὅτι ὁ Τριαμάτης δὲν ἦτο ἄνθρωπος, τοῦ εἶπε πάλιν :

— Ἄν ἦσουνε καὶ σὺ Μανώλης, θὰ σ' ἄρεσε· μὰ εἶσαι μόνον σκύλος, κακομοίρη ! Εἶντα νὰ σοῦ κάμω ἄγῳ ;

Γ'.

Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας ἐτελέσθη τὸ βάπτισμα τοῦ θυγατρίου τοῦ Μουστοθασίλη, νέου καὶ εὐπόρου χωριανοῦ, τοῦ ὁποίου ἀνάδοχος ἔγεινε, κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ πατρὸς του, ὁ Μανώλης.

Ἀπὸ ἡμερῶν αἱ συγγενεῖς του γυναῖκες συνεζήτουν πῶς νὰ δώσῃ εἰς τὴν βαπτιστικὴν του καὶ ἐπὶ τέλος συνεφώνησαν νὰ τὴν ὀνομάσῃ Ἄγλαϊαν· τόσον δὲ ἤρεσεν εἰς ὅλους τὸ ὄνομα τοῦτο, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ Σαῖτονικολίνα παρητήθη τοῦ δικαιώματος τὸ ὁποῖον εἶχεν, ὡς μήτηρ τοῦ

ἀναδόχου, νὰ προτιμηθῇ τὸ δυσπρόφερτον ὄνομά της «Ργι-νιά». Ὅταν μὰ θεῖα τοῦ Μανώλη ἐπρότεινε τὸ ὄνομα ἐκεῖνο, ἐφάνη παράξενον· ἀλλ' ὅταν ἐπληροφόρησεν ὅτι τὸ εἶχε δώσει ὁ Συμυρνιὸς πρὸ τινων ἡμερῶν εἰς μίαν βαπτιστικὴν του, ὁ ἀρχόμενος μορφασμὸς μετεβλήθη εἰς μεϊδιάμα ἐπιδοκιμασίας καὶ εἰς ὄλας ἐφάνη τότε «ἀρχοντικὸν» καὶ ὠραῖον. Τὸ εἶχε φέρει ὁ Συμυρνιὸς ἀπὸ «πάνω», δηλαδή, ὡς θὰ ἐλέγαμεν σήμερον, «ἀπὸ τὴν Εὐρώπην». Οὕτω μὲ μίαν λέξιν οἱ οὐδέποτε ξηνητευθέντες ἐκεῖνοι χωρικοὶ ἀνόμοζον τὸν πολιτισμένον κόσμον, τὸν ὁποῖον δὲν ἐγνώριζον καὶ τὸν ὁποῖον ἀπλῶς ἐφαντάζοντο θαυμάσιον. Ὁ δὲ Συμυρνιὸς, ὅστις εἶχε ξηνητευθῆ, ἐθεωρεῖτο ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ πολιτισμοῦ ἐκείνου μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἐπομένως ἄνθρωπος ὑπερέχων, τοῦ ὁποῖου ἢ προτίμησις καὶ ἢ ἐκλογὴ ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κανὼν ἀσφαλῆς φιλοκαλίας καὶ εὐθυκροσίας. Ἀλλὰ τὸ γόητρον τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου ὠφείλετο καὶ εἰς τὰς πραγματικὰς του ἀρετὰς. Ἐὰν ἦτο κανεὶς ἀκαμάτης ἢ ξιπασμένος, τὰ «ἐλληνικά» του θὰ ἐπροκάλλον τὸ μεϊδιάμα, ὅπως αἱ θεωρίαι τοῦ Ἀστρονόμου, καὶ τὸ κοντὸν καὶ σχιστὸν εἰς τὴν ράχην γελέκι του θὰ ἐφαίνετο ἔνδυμα γελωτοποιοῦ.

Ὅσον ἐπανελάμβανον λοιπὸν αἱ γυναῖκες τὸ καινοφανὲς ὄνομα, τόσον ἀνεκάλυπτον χάριν καὶ εὐγένειαν εἰς τὸν ἀπαλὸν του ἦχον καὶ τὴν στυλπνότητά του.

Μόνον ὁ Σαῖτονικολῆς, ὅταν τὸ ἤκουσεν, εἶπε πρὸς τὴν γυναῖκά του μὲ μορφασμὸν περιφρονητικόν :

— Εἶντα ὄνομά 'νε, ἀλλάϊσ', αὐτονά ;

Ἄλλὰ δὲν ἐπέμεινε, μὴ δίδων προσοχὴν εἰς τόσο μικρὰ πράγματα.

Τὸ βράδυ λοιπὸν ἐκεῖνο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μουστοβασίλη ἐπεκράτει μεγάλη κίνησις. Ὅλοι αἱ συγγενεῖς του γυναῖκες ἦσαν ἐκεῖ, πηγαينوερχόμενοι ἀσχολοφανεῖς, ἐτοιμάζουσαι τὸ γεῦμα τοῦ βαπτίσματος. Ἐκεῖ ἦτο καὶ ἡ γνωστή μας Πηγιώ, πρωτεξαδέλφη τῆς οἰκοδεσποίνης, κόρη δέκα ὀκτώ ἐτῶν, ὑψηλὴ καὶ θαλερά, μὲ ἀθρότητα παιδίου εἰς τὸ βλέμμα, τὴν φωνὴν καὶ τὸν γέλωτα. Τὸ πρόσωπόν της ἦτο περιπόρφυρον ἐκ τῆς θερμότητος τῆς χαμηλῆς ἐστίας, πρὸ τῆς ὁποίας συγκαμπτούσα τὸ ὑψηλόν της ἀνάστημα ἐτηγάνιζε μυζιθρόπτης, αἵτινες ἐπλήρουν τὴν οἰκίαν εὐχαρίστου κνίσσης. Πέντε ἢ ἕξι παιδιά, μὲ στοιχειώδη ἱματισμὸν καὶ ἀνυπόδητα, ὄρθια ἢ καθήμενα γύρω, καὶ μίση μαύρη γάτα παρευθέρουν λαϊμάργως τοὺς ροδοκοκκίνοὺς πλακοῦντας, στίβες ἐσχημάτιζον πυραμίδας εἰς πινάκια μεγάλα. Καὶ ἐνῶ ἀνέστρεφε τοὺς πλακοῦντας εἰς τὸ τηγάνι καὶ ἔρριπτε νέους εἰς τὸ θορυβωδῶς ἀναβράζον ἔλαιον, ἡ Πηγιώ ἐπετήρει καὶ τὴν γάταν καὶ ἐκ διαλειμμάτων τὴν ἀπεμάκρυνε μὲ τὴν πυράργω. Εἰς τὰ παιδιά εἶχε δώσει ἀπὸ μίαν πῆτταν, γελῶσα μὲ τὴν βουλιμίαν αὐτῶν καὶ τοὺς κωμικοὺς μορφασμοὺς μὲ τοὺς ὁποίους κατέπινον τὸ καῖον ζυμαρικόν. Ἄλλ' ἔπειτα βλέπουσα ὅτι δὲν εὗρισκε τέλος μὲ τὴν παιδικὴν ἀπλησίαν, εἶπε:

— Παιδιά, ὁ σύντεκνος εἶπε πῶς ὅποιος φάει παραπάνω ἀπὸ μιὰ μυζιθρόπτη, προχοῦ νάρθῃ ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά, δὲ δὲ πάρη μορτυρία.

Ἄφου δὲ ὑπεδαύλισε τὴν πυράν, ἠρώτησε μὲ πονηρὸν μειδίαμα, ἂν ἤθελε κανὲν ἀπὸ τὰ παιδιά καὶ ἄλλην πῆτταν· καὶ τὰ παιδιά, μὴ ἔχοντα τὴν δόξαμιν νὰ καταστείλωσι τὴν

ἄρεξιν των, ἀλλὰ καὶ φοβούμενα μὴ χάσσει τὰ μαρτυρία, περιορίσθησαν εἰς μίαν ἀμφίβολον ἄρνησιν διὰ μακροῦ πλαταγισμοῦ τῆς γλώσσης εἰς τὸν οὐρανίσκον.

Ἡ οἰκία παρουσίαζε κάποιαν φιλόκαλον φροντίδα νεαρᾶς οἰκοδεσποίνης, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχαν πνίξει ἀκόμη τὰ βιοτικὰ βάσανα. Οἰκία καὶ ἔπιπλα ἀρκούντως καινουργῆ, ἐμαρτύρουν ὅτι τὸ νοικοκυριὸ τοῦ Μουστοβασίλη ἦτο μόλις τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν. Ἡ οἰκία ἀπετελεῖτο ἐκ δύο μεγάλων ἰσογυρίων διαμερισμάτων, ἐξ ὧν τὸ ἐσώτερον ἐχρησίμευε μᾶλλον ὡς ἀποθήκη· εἶχε δὲ καὶ ἀνώγειον, ἀλλ' ἡ ζωὴ τῆς μικρᾶς οἰκογενείας περιορίζετο εἰς τὸ πρὸς τὴν ὁδὸν διαμέρισμα, τὸ ὁποῖον ἦτο ἀρκετὰ εὐρὺ ὥστε νὰ εἶνε καὶ αἵθουσα καὶ κοιτῶν καὶ μαγειρεῖον. Τὴν μίαν τῶν πρὸς τὸ βάθος γωνιῶν κατεῖχε μεγάλη καὶ ὑψηλὴ παστάς, τὴν ὁποίαν ἐστόλιζον ἐν εἶδει παραπετασμάτων χρωματιστὰ κλινოსκεπάματα. Ἐπειτα καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ μῆκος τοῦ ἐνὸς τοίχου ἐξετείνετο ἡ «κοντάδα», ξύλον κρεμάμενον ἐκατέρωθεν ἐκ τῶν δοκίδων τῆς ὀροφῆς, εἰς τὸ ὁποῖον ἦσαν ἀνηρτημένα κατὰ σειρὰν διάφορα ἄλλα κιλίμια καὶ ἐνδύματα. Τὸν ἀπέταντι δὲ τοῖχον ἐστόλιζον, ἀντικείμενα μὲ ἐπιδεικτικὴν παράταξιν εἰς τὸ ράφι, πινάκια καὶ ἀγγεῖα μὲ διαφόρους παραστάσεις καὶ κοσμήματα ἔγχρωμα, κάνιστρα καὶ καλαθίσκοι ἀχυρόπλεκτοι, νεανικά κομψοτεχνήματα τῆς οἰκοδεσποίνης· καὶ ὑπὸ τὸ ράφι, ἐκατέρωθεν τῶν δύο παραθύρων, τὰ ὄπλα τοῦ Μουστοβασίλη καὶ σειρὰ μάκτρων λευκῶν, ἐπιδεικνυόντων τὰς ποικιλμένας παρυφάς των.

Τὴν ἐσωτερικὴν φυσιογνωμίαν τοῦ οἰκίματος συνεπλήρουν ἡ εὐρεῖα ἐστία μὲ τὴν ἀψίδα, τὰς θυρίδας καὶ τὰ ρά-

φια της διὰ τὰ μαγειρικά σκεύη, μικρὸν σκευοφυλάκιον καὶ ὁ σταμνοστάτης, παρὰ τὴν θύραν εἰς τὸ βάθος τοῦ τοίχου, ὅπουθεν ἐξεῖχον, ὡς πυροβόλα, τὰ στόμια τῶν σταμνίων καὶ τῶν λαγίμων, φραγμένα με «σταμναγκάθι». Τὰ χυνόμενα δὲ στάζοντα νερὰ ἐκ τοῦ σταμνοστάτου εἶχαν ἀρχίσει νὰ σχηματίζουσαν λάκκους ὑγροῦς εἰς τὸ χῶμα τοῦ δαπέδου.

Τὴν στέγην ὑπεβάσταζον χονδρὰ μεσοδόκια, διασταυρούμενα με δοκίδας καὶ δοκάρια ἀπὸ ξύλα κέδρων καὶ κυπαρίσσω, τὰ ὁποῖα, ὅπως ἦσαν ἀκατέργαστα καὶ μόλις ἀποφλοιωμένα, διετήρουν ἀκόμη καὶ διέχυνον τὸ ἄρωμά των. Ἀπὸ τὰ ξύλα ἐκεῖνα τῆς ὀροφῆς ἐκρέμοντο διάφορα σχοινία, εἰς τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ φθινόπωρον ἀνηρτῶντο, ὡς πολυέλαιοι, οἱ ὀρομαθοὶ τῶν ὀπωρικῶν τῶν διατηρουμένων διὰ τὸν χειμῶνα· ἀλλὰ τώρα μόνον τυριά καὶ ἀθότυροι ἐφαίνοντο μετέωρα ἐκεῖ ἐπὶ δύο σανίδων, τῶν ὁποίων τὰ σχοινία ἦσαν ὠχυρωμένα με ἀκάνθας, διὰ νὰ ἐμποδίζουσαν τὴν ἐκ τῆς ὀροφῆς ἐπιδρομὴν τῶν ποντικῶν.

Ἡ πρὸς τὸν δρόμον θύρα, παρὰ τὴν ὁποῖαν ἐκρέμετο μικρὸς καθρέπτης, ἦτο κλειστή, ἀλλ' ἦτο ἀνοικτὸν τὸ «ἀπανωπόρτι», παράθυρον ἐπὶ τοῦ θυροφύλλου, διὰ τοῦ ὁποίου εἰσῆρχετο ὁ θόρυβος τῆς ὁδοῦ, ποδοβολητὸς τῶν ἐπιστρεφόντων ἐκ τῶν ἀγρῶν χωρικῶν μετὰ τὰ κτήνη των, φωναὶ τῶν βουκόλων καὶ βλασφημίαι πρὸς τοὺς συμπλεκομένους ἢ ἀσχημονοῦντας ἐν μέσῃ ὁδῷ ταύρους· «Νὰ βοῦϊ, νὰ! διὰ τί τ' ἀποθαμένους σου!» καὶ ὕλακαὶ βαθμηδὸν ἀπομακρυνόμενα μετὰ τοῦ ἄλλου θορύβου.

Ἐν τῇ μεταξὺ ὁ χοῖρος, τὸν ὁποῖον δὲν ἄφηγε νὰ κοιμηθῇ ἢ ἐκ τῆς οἰκίας ἀναδιδομένη ποικίλη καὶ γαργαλιστι-

κὴ κνίσσα, ἐπολιόρκει τὴν θύραν, διασειῶν αὐτὴν μετὰ τὸ ὄγκος του, ὡς διὰ πολιορκητικοῦ κριοῦ, καὶ γρυλίζων με ἐπιτεινομένην ἀγανάκτησιν, ὡς νὰ ἔλεγε:

— Ἀνοίξετε λοιπὸν ἐπὶ τέλους!

Ἄλλ' οὐδεὶς ἔδιδε προσοχὴν εἰς αὐτόν· αἱ γυναῖκες ἦσαν τόσον ἀψηχολημένα εἰς τὰς ἐτοιμασίας των, ὥστε οὔτε ἤκουον τὰ ὄγληρὰ ἐκεῖνα γρυλίσματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἄλλως ἦσαν συνηθισμένα. Τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ σκεύη τοῦ σπιτιοῦ ἦσαν ἀνεπαρκῆ διὰ τὴν ἔκτακτον ἐκείνην περίστασιν καὶ εἶχαν δανεισθῆ ἀπὸ τὴν γειτονιά καθέκλες καὶ τραπέζια, τὰ ὁποῖα ἐπροσπάθουν νὰ συναρμόσουν διὰ νὰ σχηματίσουν μεγάλην τράπεζαν ἐπαρκῆ διὰ τοὺς προσκεκλημένους. Τὰ πολύτιμα πινάκια εἶχαν κατεβασθῆ καὶ τὰ μάκτρα τὰ «ξομπλιάστα» ἐξεκρεμῶντο ἀπὸ τὸ ράφι, διὰ νὰ τεθοῦν εἰς τὴν τράπεζαν. Καὶ ὅλα ταῦτα ἐγίνοντο μετὰ πυρετόν καὶ σύγχυσιν θορυβῶδη, διότι ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐπεριμένοντο νὰ ἐπιστρέψουν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν οἱ μεταθάντες διὰ τὸ βάπτισμα. Τὴν τελευταίαν στιγμὴν παρετήρησαν ὅτι οἱ τρεῖς ἐλαιόλυχοι δὲν ἦσαν ἀρκετοὶ καὶ μία ἐκ τῶν συγγενῶν γυναικῶν, ἐξεληθούσα διὰ νὰ φέρῃ καὶ τέταρτον, συνεκρότησε μάχην πρὸς τὸν χοῖρον, ἐπιχειρήσαντα νὰ εἰσορμήσῃ.

Ἡ Πηγῆ, περατώσασα τὴν ἐργασίαν της, ἐκάθητο ἀκόμη πρὸ τῆς ἐστίας, τῆς ὁποίας ἡ ἀνταγεία περιέβαλλε τὴν μορφὴν της μετὰ αἴγλην ροδίνην. Ἐκ τῆς θερμότητος εἶχεν εἰς τὰ μέλη μίαν ραθυμίαν, μίαν ἀπαλὴν ἔκλυσιν τῶν νεύρων, ἣτις ἠμέκλειε τὰ βλέφαρά της. Λεπτότατοι θρόμβοι ἐφιδρώσεως ἔστιλβον, ὡς ἀδαμαντίνη κόνις, εἰς τὸν ἐλαφρότατον χνοῦν, ὅστις μόλις διεκρίνετο, ὡς οὐκ ἀδιαφανῆς, ἐπὶ

τοῦ ἄνω χεῖλους αὐτῆς καὶ ὅστις, ἀντὶ νὰ τὴν ἀσχημίσῃ, τῆς ἔδιδε τοῦναντίον ἰδιαίτερον θέλγητρον. Οὕτω καθημένη μὲ τοὺς βραχίονας ἀδρανεῖς ἐπὶ τῶν γονάτων, κρατοῦσα ἀκόμη τὸ πηροῦνι μὲ τὸ ὅποῖον ἀνέστρεφε τοὺς πλακοῦντας, ἐφαίνετο ὡς νὰ ἐμειδία πρὸς ὠραῖον ὄνειρον, τὸ ὅποῖον οἱ ἡμίκλειστοὶ ὀφθαλμοὶ τῆς ἔβλεπον εἰς τὸ βάθος τῆς πυρᾶς, εἰς τὸν χορὸν καὶ τὰ παιγνίδια τῶν φλογῶν.

Τὰ παιδιά, καθημένα περὶ αὐτὴν κατὰ γῆς, ἐφαίνοντο ἀποκάρωθέντα καὶ αὐτὰ εἰς τὴν προσδοκίαν. Ἄλλ' ὅμως ἐπέτηρουν ζηλοτύπως τὰς ὑπόπτους κινήσεις τῆς γάτας, ἣτις ἀφοῦ ἔστρεψε τὰ πράσινα μάτια τῆς πρὸς ἓνα ποντικὸν τρέχοντα θορυβωδῶς διὰ μέσου τῶν δοκίδων τῆς ὀροφῆς, ἔξεστράτευσε πάλιν πρὸς τὰς πυραμίδας τῶν πλακοῦντων, νομίζουσα ὅτι οἱ φύλακες εἶχον ἀποκοιμηθῆ. Καθ' ἣν στιγμὴν ἐπεχείρει τὴν ἔφοδον, πέντε ταυτόχρονα «ψιτ» τὴν ἔτρεψαν εἰς φυγὴν.

Τότε ἡ Πηγὴ ἐσηκώθη καὶ εἶπε πρὸς τὴν νεαρὰν οἰκοδέσποιαν:

— Ἀγοεὶ νᾶρθη κιανεῖς, Γαρεφαλιό, νὰ μᾶζε πῆ πῶς τὸ βγάλανε.

Οἱ Σαίτανοὶ εἶχον κρατήσει μυστικόν, ὅπως ἐσυνηθίζετο, τὸ ὄνομα τὸ ὅποῖον θὰ ἔδιδεν ὁ Μανώλης εἰς τὴν βαπτιστικὴν του, καὶ αἱ γυναῖκες, ἐνῶ κατεγίνοντο εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς τραπέζης, ἐπροσπάθουν νὰ μαντεύσουν τὸ μυστικόν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠκούσθησαν βιαστικὰ βήματα ἀνοπαθήτων παιδίων καὶ εἰς τὸ πανωπύρτι παρουσιάσθη καταπόφυρον πρόσωπον κορασίδος, ἣτις ἀποσύρασα μετὰ δυσ-

κολίας τὸν μάνδαλον, ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ εἰσώρησε μὲ σμήνος ἄλλων παιδίων.

— Ἀχλαδία τὸ βγάλανε, θεῖα Γαρεφαλιό, ἀνεφώνησαν ὅλα διὰ μᾶς, ὡς ν' ἀνήγγελλον τὴν νίκην τοῦ Μαραθῶνος.

Τὸ Γαρεφαλιό παρετήρησε τὰ παιδιά μετὰ δυσπιστίας. Δὲν θὰ ἤκουσαν καλά. Τὰ παιδιά ὅμως ἐπέμενον. Τότε μία θεῖα τοῦ Μουστοθασίλη ἐμόρφασε μὲ δυσαρέσκειαν. Δὲν τὸ νοματίζανε καλλίτερα κερασσιὰ ἢ ροδακινιά; Χαρὰ στόνομα! Ἄλλὰ τὸ Γαρεφαλιό, διὰ νάναχατίσῃ τὴν γλώσσαν τῆς γραίας, εἶπεν ὅτι βέβαια τὰ παιδιά θὰ παρήκουσαν ἄλλὰ καὶ ἂν ἦτο αὐτὸ τὸ ὄνομα, νὰ τῆς ζήσῃ αὐτῆς τὸ παιδί τῆς καὶ δὲν ἐπείραζεν ὅπως κιᾶν τῶλεγαν.

— Καλέ, Ἀγλαΐδα θὰ τῶβγαλε καὶ θὰ τὸ δῆτε εἶπεν ἡ Πηγὴ, ἡ ὁποία ἐγνώριζε τὸ νέον ὄνομα ποῦ εἶχε φέροι ἀπὸ πάνω ὁ Σμυρνιός.

Ἄλλὰ τὴν συζήτησιν διέκοψε φοβερὸν μούγκρισμα θριάμβου. Ὁ χοῖρος εὐρὸν ἐπὶ τέλους εὐκαιρίαν εἶχεν εἰσορμήσει καὶ μὲ τὴν χοιρινὴν του ἀναισθησίαν ἐπροχώρει πρὸς τὴν τραπέζαν. Ὅλοι αἱ γυναῖκες ἀνεφώνησαν μετὰ φρίκης «οὔτς!», ἡ δὲ Πηγὴ, ἀρπάσασα ράβδον, τὸν κατεδίωξε μὲ ἀλύπητα κτυπήματα καὶ ἐπανέκλεισε τὴν θύραν ἀναφωνοῦσα:

— Ἄδικο νὰ σοῦ λάξη, μαγαρισμένε!

Ἄλλος ἀγγελιαφόρος μετ' ὀλίγον ἐβεβαίωσε τὸ ἄγγελμα τῶν παιδίων.

— Νὰ σᾶζε ζήσῃ ἡ νεοφώτιστη, εἶπε προκίψασα ἀπὸ τὸ παράθυρον μία γραία γειτόνισσα. ἣτις εὐρισκομένη εἰς τὴν

ἐκκλησίαν ἤκουσε καὶ αὐτὴ ὅτι τὸ παιδί τὸν ὀνόμασαν Ἀχλαδί.

Πράγματι δὲ κατὰ τοιοῦτον εἶχε συμβῆ. Ἐπειδὴ ὁ Μανώλης ἐδυσκολεύετο νὰ συγκρατήσῃ εἰς τὴν μνήμην του τὸ ἀσυνήθιστον ὄνομα, ἡ ἀδελφή του, μετὰ πολλὰ μάταια πειράματα, τοῦ εἶπε νᾶχη στὸ νοῦ του τὴν «ἀχλαδιά», διὰ νὰ τὸ θυμῆτῃ. Ἄλλ' ὅταν ἔφθασεν ἡ στιγμή νὰ τὸ εἶπῃ εἰς τὸν ἱερέα, εἰς τὴν μνήμην του εἶρε μόνον τὴν ἀχλαδιὰν ὀλίγον παρηλλαγμένην. Ὁ δὲ παπᾶς, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπίσης ἦτο γνωριμότερα ἡ ἀχλαδιά, ἤρχισε νὰ ἐπαναλαμβάνῃ εἰς τὰς εὐχὰς του τὸ ὄνομα, ὅπως τοῦ τὸ εἶπεν ὁ Μανώλης. Διατί ἄλλως νὰ τοῦ φανῆ παράξενον, ἀφοῦ εἶχεν ἀκούσει ὀνόματα βαπτιστικά Μηλιά καὶ Τριανταφυλλιά; Εἰς τὴν ἔξορινον δὲ ψαλμωδίαν του καὶ τὴν ἠχὴ τοῦ θόλου δὲν διεκρίνετο ἡ στρέβλωσις καὶ ὀλίγον ἀργὰ τὴν ἀντελήφθησαν ἡ ἀδελφή καὶ ἡ μητέρα τοῦ ἀναδόχου.

Ἐίχε γείνει ἡ πρώτη εἰς τὴν κολυμβήθραν καταδύσις, καὶ ὁ παπᾶς ἐβάπτισε «τὴν δούλην τοῦ Θεοῦ Ἀχλαδιάν», ὅτε ἡ Σαίτονικολίνα ἐπλησίασε καὶ μὲ φωνὴν διστακτικὴν τοῦ εἶπεν:

— Ἀγλαΐα εἶνε τὸνομα, ἀφέντη παπᾶ, Ἀγλαΐα.

Ὁ ἱερεὺς διακόψας τὸ βάπτισμα καὶ κρατῶν μετέωρον τὸ νήπιον, τὸ ὁποῖον ἐκραύγαζεν, ἀπήντησεν:

Ἀγλαΐα, Ἀχλαδιά τὸ ἴδιο εἶνε. Κατέχω κὲγὼ μὲ τὰ ὀνόματα ποῦ πᾶτε καὶ βγάνετε;

Καὶ ἐκινήθη διὰ νὰ βυθίσῃ ἐκ νέου τὸ παιδίον, ἀλλ' ἡ Σαίτονικολίνα ἐπέμενε, παρὰ τὴν γνώμην τοῦ συζύγου της, ὅσας δυσφορῶν εἶπεν εἰς τὸν ἱερέα:

— Κάνε, βλοημένε, τὴ δουλειά σου καὶ μὴν ἀφουκῶσαι. Ὁ Μανώλης ἐνόμιζε καὶ αὐτὸς ὅτι τὸ ὄνομα ἦτο Ἀγλαΐα. Δὲν ἐρωτοῦσαν καὶ τὴν ἀδελφή του, ποῦ ἐκόπτεχε καλλιτέρα; Αὐτὸς τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἶχεν ἄλλην σοβαροτέραν ἀσχολίαν παρετήρει ἀγνώστους ἀνατομικὰς λεπτομερείας ἐπὶ τοῦ νηπίου, τὸ ὁποῖον ἐσφάδαζεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἱερέως. Ὁ δὲ Μουστοβασίλης, ἐξοργισθεὶς ἐπὶ τέλος, ἐφώνασε νὰ τὸν ὀνόμασιν ὅπως θέλουν, ἀλλὰ νὰ μὴ τὸ σκάσουν τὸ παιδί του.

Τότε ὁ ἱερεὺς ἀπεφάσισε καὶ ἔκαμε καὶ τὰς δύο ἄλλας καταδύσεις, βαπτίζων «τὴν δούλην τοῦ Θεοῦ Ἀγλαΐαν».

Ὁ Μπαμπιπαρέζος, ὅστις δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ὁσάκις τὴν ἱεροτελεσίαν ἐπικολούθει γεῦμα, ἐστέκετο πῆσιον τοῦ Μουστοβασίλη καὶ ἐπεδοκίμασε τοὺς λόγους του. Μὲ αὐτὴν τὴν φιλονεικίαν ἐκινδύνευε νὰ κριώσῃ τὸ παιδί... ἴσως δὲ καὶ τὸ φαί. Δὲν ἐχαλοῦσε κίθ' κόσμος γιὰ τὸνομα. Ἄλλ' ὁ Ἀναγνώστης ὁ Ξυνιάς, ὁ ἐπιλεγόμενος Τερερές, ἐδείκνυε μὲ μορφασμούς, ἐνῶ ἔψαλλεν, ὅτι ἐθεώρει τὸ λάθος ποῦ ἔγεινε πολὺ σοβαρὸν.

Ἐν τῷ μεταξὺ διάφοροι χωριανοί, βλέποντες φῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἰσῆρχοντο καὶ ἐστέκοντο μὲ τὰ φέσια ὑπὸ μάλης. Καὶ ἂν ὁ Μανώλης δὲν ἀπησχολεῖτο εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ ἀναδόχου, θὰ ἔβλεπε μεταξὺ τῶν τελευταίων εἰσελθόντων ἓνα παλαιὸν γνώριμόν του.

Ὁ ναὸς ἦτο νεόδμητος καὶ ἐσωτερικῶς ἡμιτελής. Στασίδια δὲν εἶχε, καὶ εἰς προσωρινὸν τέμπλον ἐξ ἀπλῶν ξύλων ἦσαν προσηρμοσμένα εἰκόνες παλαιαί, φέρουσαι τὰ ἴχνη τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς βεβηλώσεως, ἣν εἶχε πάθει παρὰ

τῶν Τούρκων ὁ παλαιὸς ναὸς κατὰ τὴν μεγάλην ἐπαναστάσιν. Ἀπὸ τοῦ θόλου ἐμόρφαζον ἀπειλητικῶς δύο κεφάλαι ἐλευκοῦ λίθου, μὲ μακρὰ μαῦρα μουστάκια, κρατοῦσαι ἐκάστη εἰς τὸ στόμα κρίκον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐμιλλε νὰ κρεμασθῆ πολυέλαιος. Εἰς τὰ ξόανα ἐκεῖνα εἶχον προσθέσει, ὡς σκούφους, τὰς φωλεὰς τῶν αἰ χελιδόνες, εἰσερχόμεναι διὰ τῶν ἀνοικτῶν φεγγιτῶν. Ἀφῆσαν δὲ τὰ πτηνὰ ὑπὸ τῆς ψαλμωδίας, εἶχον ἀρχίσει νὰ πετοῦν ἐντὸς τοῦ ναοῦ μὲ μικρὰς κραυγὰς ἐκπλήξεως.

Ἐληγεν ἤδη ἡ τέλεισις τοῦ βαπτίσματος καὶ ὁ Ἄστρονομος, ὅστις ἐξετέλει κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην χρεὴ νεωκόρου, ἀπεμάκρυνε τὴν κολυμβήθραν ὁ δὲ Μανώλης, ὅστις εἶχε παραδώσει τὴν βαπτιστικὴν του πρὸς τὴν μαῖαν, παρετήρει μετὰ περιεργείας τὴν στίλβουσαν κεφαλὴν τοῦ Μπαρμπιρέζου, ὅστις ἦτα ὁ μόνος μετὰ τῶν χωριανῶν φαλακρός. Ἐπειτα ἀναβλέψας πρὸς τὸν θόλον παρετήρησεν ὅτι ἡ φαλάκρα τοῦ Μπαρμπιρέζου εὐρίσκετο ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν φωλεὰν τῶν χελιδόνων. Καὶ φαντασθεῖς κάτι τι λίαν ἐνδεχόμενον, κάτι τι τὸ ὁποῖον νὰ πέσῃ μὲ πλατάγισμα σταγόνας βαρείας ἐπὶ τοῦ λείου ἐκείνου κρανίου, ἤρχισε νὰ γελάσῃ.

Ἐξαφνα ὅμως ἡ εὐθυμία του ἔπαυσε, τὰ μάτια του ἐπλατύνθησαν καὶ ἀπισθοχώρησεν ἐν βῆμα, ὡς νὰ ἐβλεπε φάντασμα φρικτόν. Ἐνώπιόν του εὐρίσκετο ὁ δάσκαλος, ὁ φοβερός καλόγηρος, ἀμετάβλητος, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τώρα προσήρχετο μειδιῶν νὰ τὸν χαρεθῆσιν. Ὁ Μανώλης, τὸν ὁποῖον μία ὀρμὴ ἀλόγιστος ὤθει εἰς φυγὴν, ἀνεφώνησεν ἀσθμαίνων, ὡς νὰ εἶχε διατρέξει λεύγας:

— Φύγε! μὴ μοῦ σιμῶνῃς!

Ἀρπάσας δὲ ἀπὸ τὸ παρακείμενον παράθυρον βαρὺ ἐκκλησιαστικὸν βιβλίον, τὸ ὕψωσεν ἀπειλητικῶς, καὶ τοῦ ἱεροῦ θόλου ὁ ἀντίπαλος ἐπανέλαβε μετὰ φρίκης μίαν βλασφημίαν:

— Διάλε τὸ' ἀποθαμένους σου!

Ἄλλ' οἱ παριστάμενοι εἶχον ἤδη παρέμβει, κατὰ πληκτοὺς πρὸ πάντων διὰ τὴν βλασφημίαν ἐκείνην ἐντὸς τοῦ ναοῦ. Ὁ δὲ Σαῖτονικολῆς, ἀφοπίσας τὸν υἱόν του, τοῦ ἐπιθύρισε μὲ τρέμουσαν ἐξ ὀργῆς φωνήν:

— Μωρὲ σκύλε, εἶντα ν' αἰτὸ ποῦκαμες;

Εἶπε δὲ καὶ πρὸς τὸν δάσκαλον νὰ πάῃ καὶ αὐτὸς στὴν καληώρα. Ὡθεῖ τα' ἄρα εἶντά' ἄκαμε μὲ τὸ ξύλο καὶ μὲ τὸ φάλαγγα. Αὐτὸς τᾶφταιγε.

Συγχρόνως εἶχε πλησιάσει καὶ ἡ Σαῖτονικολίνα καὶ μὲ ἡμερον γλώσσαν παρέστησεν εἰς τὸν υἱόν της ὅτι ἔκαμε μέγα ἀμάρτημα:

— Πῶς δὲν ἔρριξ' ὁ Θεὸς φατιά νὰ μᾶςε κάρη, παιδί μου!

Ὁ Μανώλης τὴν ἤκουε, κάτω νεύων, ἔτοιμος νὰ κλαύσῃ. Δὲν ἤξερε καὶ αὐτὸς πῶς τῶπαθε.

— Μάνα μου, ντροπὴ! τοῦ ἔλεγε ταπεινοφάνως ἡ μητέρα του. Ἀκοῦς νὰ φοβηθῆ καὶ νὰ τὰ χάσῃ πῶς εἶδε τὸ δάσκαλο! Σὰ νὰ ἦτονε θεριὸ ὁ δάσκαλος νὰ τρώῃ ἀνθρώπους. Κεγὼ ποῦ τῶχω χαρὰ μεγάλη πῶς θὰ γενῆς καλὸς ἄντρας, σὰν τὸν κῆρη σου, καὶ θᾶσαι πρῶτος στὸν πόλεμο, σὰν τὸν παποῦ σου! Ἡ ντροπὴ, νὰ ποῦνε πῶς εἶσαι φοβητάρης, γιὰ μου!

Ὅλοι εἶχαν ταραχθῆ ἐκ τοῦ ἐπεισοδίου ἐκείνου, ὅπερ πάντας δὲ ὁ Μουστοθασίλης. Δὲν ἦσαν καλὰ σημάδια αὐτῶν

και πολὺ ἐφοβεῖτο διὰ τὸ παιδί του και τὸ σπίτι του ἐν γειναι. Τοὺς φόβους δὲ και τὴν ταραχὴν του ἐνίσχυσε ὁ Τερερὲς, ὅστις ἐπέμενε ὅτι τὸ βάπτισμα δὲν εἶχε τελεσθῆ κανονικῶς και διὰ τοῦτο συνέβη ἔπειτα και τὸ ἀσεβὲς ἐπεισῶδιον.

Ὁ παπᾶς εἶχε θυμῶσι φοβερά. Ποῦ θαρροῦσε πῶς ἦτονε; Ἄλλ' ὁ Σαῖτονικολῆς ταπεινοφάνους τὸν παρεκάλεσε νὰ μὴ τὸν μαλώσῃ κιὰγοριέψῃ πάλιν. Ὅταν δέ, κατὰ συμβουλήν τῆς μητρὸς του, ὁ Μανώλης ἐπλήσιασε και τοῦ ἐξήτησε συγχώρησιν, ἀσπασθεὶς τὸ χέρι του, ὁ παπᾶς τὸν ἐνουθέτησε μετὰ πραότητος. Μόνον ὁ Μπαρμπαρέζος δὲν ἀπέδιδε σπουδαιότητα εἰς τὸ γεγονὸς και ἐνεθάρρυνε τὸν Μανώλην. Ἐλα δὲ και δὲν ἐχάλασε ὁ κόσμος. Ὁ Θεὸς δὲν εἶν' Ἀρβανίτης. Καρδιά καθαρά καιῶτο φτάνει.

Ὁ δάσκαλος ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε γεῖναι ἄφαντος. Οἱ δὲ ἄλλοι ἐπέστρεψαν εἰς τὸ σπίτι, ὅπου τὰ συγχαρητήρια και τὸ θέαμα τῆς πλουσίας τραπέζης διεσκέδασαν τὴν ψυχρότητα τοῦ δυσάρεστου ἐπεισοδίου.

Ὁ Μπαρμπαρέζος, χωρὶς νὰ χρονοτριβῇ εἰς πολλὰ φιλοφρονήματα, ἐκάθησε και πρὸ τοῦ παπᾶ ἀκόμη εἰς τὴν τραπέζαν· ἐκάλει δὲ και τοὺς ἄλλους, ὡς οἰκοδεσπότης, νὰ χαμηλώσουν. Διὰ τὰς γυναῖκας εἶχε στρωθῆ ἰδιαιτέρα τραπέζα εἰς τὸ «μέσα σπίτι». Θὰ ἔμεναν μόνον δύο ἢ τρεῖς διὰ νὰ ὑπηρετοῦν τοὺς ἄνδρας· μεταξὺ δὲ τούτων ἦτο και ἡ Πηγή.

Ὁ ἱερεὺς ηὐλόγησε τὴν «βρῶσιν και τὴν πόσιν», και τὸ φαγοπότι ἤρχισεν. Ἄλλ' ὁ οἰκοδεσπότης, καιτοὶ ἐπροσπάθει νὰ φαίνεται χαρούμενος, ἐβασανίζετο ὑπὸ τῆς ιδέας ὅτι τὸ

βάπτισμα τοῦ παιδιοῦ του δὲν εἶχε γεῖναι κανονικά· Ἐπὶ τέλους δὲν ἐκρατήθη και ἠρώτησε τὸν ἱερέα. Ὁ παπᾶς ἐθύμωσε. Βάπτισμα τὸ ὅποῖον ἐτέλεσε αὐτὸς δὲν ἦτο κανονικόν; Ποιὸς τὰ λέει αὐτά; εἶπε, ρίψας βλέμμα λοξὸν πρὸς τὸν Τερερὲν, διότι ἐγνώριζεν ὅτι οὗτος τὸν ἐπολάμει κρυφὰ και φανερά, ἐποφθαλμίων τὴν μίαν ἐκ τῶν δύο ἐνοριῶν του, διὰ νὰ γεῖνῃ και αὐτὸς ἱερεὺς.

Πράγματι ὁ Τερερὲς ὑπεστήριξε φανερὰ πλέον ὅτι, ἀφοῦ τὸ παιδί ἐβαπτίσθη μετὰ δύο ὀνόματα, τὸ βάπτισμα δὲν ἔγινε σύμφωνα μετὰ τοὺς τύπους τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἦτο σὰν φράγκικο. Ἡ Ἐκκλησία μας ὀρίζει καταδύσεις τρεῖς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς και τοῦ Υἱοῦ και τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἀλλὰ διὰ τὸ πραγματικὸν ὄνομα τοῦ παιδιοῦ ἔγειναν δύο μόνον καταδύσεις. Ἡ πρώτη ἔγινε διὰ τὸ ἀγύπαρχτον ὄνομα Ἀχλαδία, ἄρα ἦτο ὡς νὰ μὴ ἔγινε και τὸ βρέφος δὲν ἐβαπτίσθη ἐπομένως εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς. Ἀφοῦ δὲ οὕτω ὁ Τερερὲς ἔδειξε τὴν θεολογικὴν ὑπεροχὴν του και τὴν ἀμάθειαν τοῦ ἱερέως, ἐξέφρασε και τὸν φόβον ὅτι, ὅταν ὁ δεσπότης θὰ ἐμάνθανε τὰ γενόμενα, τὸ πρᾶγμα θὰ εἶχε διὰ τὸν παπᾶ συντελείας.

Ὁ ἱερεὺς ἐν συνειδήσει δὲν ἐθεώρει σοβαρὸν τὸ γεγόμενον σφάλμα· ἀλλὰ τὸ σοφιστικὸν κατηγορητήριον τοῦ ἀντιπάλου του τὸν ἔφερεν εἰς δύσκολον θέσιν. Ἐνῶ ὅμως ἦτο ἔτοιμος νὰ θυμώσῃ και νὰ εἶπῃ παστρικά εἰς τὸν Τερερὲν, ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ ἔλεγε διότι ἤθελε νὰ τοῦ πάρῃ τὴν ἐνορίαν, ἀλλ' ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸ βγάλῃ ἀπὸ τὸ νοῦ του, διότι ὁ δεσπότης δὲν ἐχειροτόνει ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος ἐδιάβαζε τὴν

Σολομωνικήν, τοῦ ἐπὶ ληθε μία λαμπρὰ ἰδέα καὶ διὰ τῆς σοφιστικῆς ἀπεστόμωσε τὸν σοφιστὴν:

— Δὲν πᾶς νὰ ξῆς προοιῖς; τοῦ εἶπε.

Τὸ βάπτισμα ἦτο κανονικώτατον, ἀφοῦ τὰ δύο ὀνόματα παρουσίαζαν ἐλαχίστην διαφορὰν. Ἀγλαΐα καὶ Ἀγλαδίς τὸ ἴδιο ἦτο. Ἔτσι καὶ ἡ Παναγία ὀνομάζετο πότε Μαριάμ καὶ πότε Μαρία καὶ ὁ Μωυσῆς ἐλέγετο καὶ Μωσῆς.

Καὶ θριαμβεύων ὁ παπᾶς ἀνεφώνησε:

— Δὲ μᾶς λὲς πῶς κῆ Παναγία.—Θέ μου, συχώρεσέ μου — κὼ Μωυσῆς ἦσαν ἐκακοβαπτισμένοι, γιὰ νὰ φανῆς σωστός φαρμακώτης;

Εἰς τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο δὲν εἶρε τίποτε ν' ἀντιτάξῃ ὁ Τερερὲς, ὅστις ἐσιώπησε, φοβηθεὶς ἀπὸ τὴν τελευταίαν λέξιν τοῦ παπᾶ ὅτι οὗτος, ἐξερεθιζόμενος, θὰ ἔφθανεν εἰς πράγματα δυσάρεστα.

Ὁ Τερερὲς πράγματι δὲν εἶχε καλὴν φήμην. Ἐπειδὴ ἦτο υἱὸς μάγου, εἰς ὃν ἀπεδίετο ὅτι ἐκοινωνεὶ πρὸς τὰ πονηρὰ πνεύματα, ὑπῆρχεν ἡ ἰδέα ὅτι μετὰ τῶν ἀποκρίφων βιβλίων τοῦ πατρός του εἶχε κληροναμήσει καὶ τὰς σχέσεις του μετὰ τὸν Διάβολον. Ἔνεκα δὲ τῆς φήμης ταύτης, ἣτις ἐπαρουσίαζεν ἀπεισίαν τὴν ἰσχνὴν του ἀσχημίαν, δὲν εἶχε δυνατὴν νὰ εὕρῃ σύζυγον καὶ ἄγαμος ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος, καίτοι ἦτο ἐκ τῶν εὐπορωτέρων χωριανῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐπίσκοπος ἠρενεῖτο νὰ τὸν χειροτονήσῃ, ἂν καὶ κατὰ τὰ ἄλλα δὲν ἦτο ἀκατάλληλος, διότι καὶ γράμματα ἐγνώριζεν, ὅσα ἐθεωροῦντο ἀρκετά, καὶ ἔφαλε· περὶ τῆς ψαλτικῆς του μάλιστα εἶχεν ὁ ἴδιος μεγάλην ἰδέαν, τὴν ὁποίαν ὅμως δὲν συνεμερίζοντο καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ διὰ τοῦς

πολλοὺς καὶ γελοίους τερετισμούς του τὸν εἶχον ἐπονομάσει Τερερὲν. Ὅταν εἶδε λοιπὸν ὅτι ὁ παπᾶς ἦτο ἔτοιμος νὰ τοῦ εἰρήνη κατὰ πρόσωπον καὶ τὴν περὶ μαγείας κατηγορίαν, διὰ νὰ τὸν ἀποτελειώσῃ, ἔσπευσε νὰ ὑποχωρήσῃ. Διότι, ἂν καὶ δι' ὑπερβολικοῦ θρησκευτικοῦ ζήλου ἐπροσπάθει νὰ διαφεύσῃ τὴν κατηγορίαν, ἐξ ἄλλου ἐνίσχυε τὰς ὑποψίας ἐπιμένων ἐκ φιλαγγορίας νὰ ἐξασκῆ τὸ θεραπευτικὸν μέρος τῆς πατρικῆς τέχνης. Ἐγραφε δηλαδὴ περιήπτα διὰ τοὺς πάσχοντας ἀπὸ νευρικὰ νοσήματα καὶ ἔδιδε «ρετσέτες», τὰς ὁποίας οἱ ἀσθενεῖς ἀνῆρτων εἰς τὸν τράχηλον αἰτῶν διὰ νὰπαλλαγῶσιν ἀπὸ πυρετοῦς ἢ τὰς διέλθουν εἰς τὸ νερὸν καὶ τὰς ἔπινον διὰ νὰ θεραπεύσων ἄλλα νοσήματα. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ θεραπευτικὴ αὕτη ἦτο κοινὴ καὶ ἄλλοι ὁμοίως ἔγραφον ρετσέτες, ἐθεράπευον τὰς παρωτίδας γράφοντες πεντάλφες ἐπὶ τῶν οἰδημάτων καὶ ἀνεγίνωσκον τὸν Ἅγιον Κυπριανὸν ἐπὶ τῶν ἀρρώστων· ἀλλ' οὐδεὶς ἄλλος εἶχε τὰς ὑπόπτους πατρικὰς παραδόσεις τοῦ Τερερέ.

Ὁ Μουστοβασίλης, ἀναθαροῦσας ἀπὸ τὴν ἔκβασιν τῆς συζητήσεως, ἔπιεν εἰς ὕγιαν τοῦ συντέκνου:

— Καλῶς νὰ σεῦρω, σύντεκνε Μανωλιό.

— Καλῶς νὰ ὀρίσῃς, σύντεκνε, ἀπήντησεν ὁ Μανώλης, ὅστις μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ οἴνου εἶχεν ἤδη λησμονήσει τὸ φοβερὸν βλέμμα, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐνόμισεν ὅτι τοῦ ἐξηκόντισεν ὁ Χριστὸς ἐκ τοῦ τέμπλου.

Ὁ δὲ ἱερεὺς ἔκλεισε τὴν συζήτησιν μετὰ χριστιανικὴν μακροθυμίαν, ἀρχίσας νὰ ψάλλῃ «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε». Τὸ τροπάριον ἐπανέλαβον καὶ οἱ ἄλλοι, ἐνδύσας δὲ καὶ ὁ Μανώλης εἰς τὴν γενικὴν παρακλήσιν τὸ ἔψαλε

καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ πατᾶ, μὲ στρεβλώσεις τόσοσιν κομικὰς καὶ μὲ τοιαύτην φωνάραν, ὥστε τὰ ἐπὶ τῆς παστίδος κοιμώμενα παιδία ἐξύπνησαν ἔντρομα καὶ ἤρχισαν νὰ κλαίουσιν, οἱ δὲ ὁμοτράπεζοι μετὰ δυσκολίας ἐκράτησαν τὸν γέλωτα. Ὁ Ἀστρονόμος ἔσκυψε πρὸς τὸν παρακαθήμενον καὶ τοῦ ἐμψύχισε:

— Δὲν ἔχει τῆ φωνῇ τοῦ τραοῦ ;

Ὁ μόνος ὅστις δὲν ἐφρόντισε νὰ κρύψῃ τὸ μειδιάμα του ἦτο ὁ Τερερὲς. Ἄλλ' εἰς τὸ πείσμα του ὁ πατᾶς εἶπεν ὅτι ὁ Μανώλης εἶχε πολὺ καλὴν φωνὴν καί, ἂν ἤξευρε γραμματα, θὰ ἐγίνετο λαμπρὸς ψάλτης. Ὁ δὲ Μπαρμπιρῆς, ὑπερθεματίζων ἐκ κολακείας, ὠρκίσθη ὅτι μιὰ στιγμὴ ἐξισπᾶσθηκε· ἐνόμισεν ὅτι ἤκουε τὸν Δρακάκη τὸν πρωτοψάλτην τοῦ Κάστρου ! Ὁ πατᾶς δὲν ἔφθανε μέχρι τοιαύτης ὑπερβολῆς, ἀλλ' ἐπὶ τέλους δὲν ἐθεώρει καὶ ἀπαραίτητα τὰ γρόμματα διὰ νὰ γείνῃ ψάλτης ὁ Μανώλης, ἤρκει νὰ πάρῃ ταῦτί του τοὺς ἤχους. Ὁ Συκολόγος ὁ κτίστης, ἂν καὶ τελείως ἀγράμματος, ἔφαλλεν ἀρκετὰ καλά, ὅταν τοῦ ἐκαλανοχοῦσαν.

Ὁ Τερερὲς ἀνεγέλασεν. Οὐ ! τόσοσιν καλὰ ἔφαλλεν, ὥστε ἔκανε σαλάτα τοὺς ἤχους καὶ ἔλεγεν ἀλλ' ἀντ' ἄλλων πολλοῖς, ὅταν δὲν ἤκουε καλὰ τὸν καλανάρχον. Κάποτε ὁ καλανάρχος ἔλεγε «τὴν ἀρὰν τοῦ κόσμου», καὶ αὐτὸς ἔφαλλε «τὴν οὐρὰν τοῦ κόσμου» σὰν νὰ ἦτο γάιδαρος ὁ κόσμος. Αὐτὸς ἂν ἦτο πατᾶς θ' ἀπηγόρευεν εἰς τὸν κτίστην ἐκεῖνον νὰ ψάλλῃ, διότι ἐπὶ τέλους ἦτο ἐμπαιγμὸς τῶν θείων.

— Ὅντὲ νὰ γενῆς ἢ γιάφεντιά σου πατᾶς, νὰ τὸν ἐμποδίσῃς, εἶπεν ὁ πατᾶς, πεισμοκίμενος πάλιν. Ἐγὼ θεωρῶ πῶς

ψάλλει καλὰ καὶ σωστά, καλλίτερα καὶ ἀπὸ μερδικοὺς ἀποῦ κάνουνε πῶς αὐτοὶ εἶνε κἄλλος δὲν εἶνε.

Ἀλλὰ τὴν νέαν ἔριδα διέκοψεν ὁ Μανώλης, ὅστις διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἦτο δὰ ὅσον τὸν ἐνόμιζον ἀστοιχειώτος, ἤρχισεν ἔξαφνα νὰ ψάλλῃ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη», ἐντείνας τὴν φωνὴν του εἰς τὴν διὰ πασῶν. Καὶ ἂν εἶχαν ὑελοπίνακας τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας, ἔξάπαντος θὰ συνετριβόντο ὑπὸ τῶν δογῆσεων τῆς στεντορείας ἐκείνης φωνῆς.

Ὁ Μανώλης, ἐνθουσιασθεὶς, εἶπεν εἰς ὑγείαν τῆς συντέκνισσας καὶ συνέκρουσε μετ' αὐτῆς τὸ ποτήριον.

— Νὰ τὰ χιλιάσῃς, σύντεκνε ! ἀπήντησεν ἡ Γαρφαλιῶ.

Τοιαῦται προπόσεις διεσταυροῦντο ἀκατάπαυστα :

— Νὰ ζήσ' ἡ νεοφώτιστη !

— Ἀποῦ βάλε τὸ λάδι νὰ βάλῃ καὶ τὸ κλῆμα !

— Στὴ χαρὲς τῶν ἀπάντρευτω !

Καὶ ὁ σῖνος ἐντὸς ὀλίγου ἐκορύφωσε τὴν εὐθυμίαν.

Μόνον ὁ Τερερὲς ἦτο σιωπηλὸς καὶ κατηφής, ὄχι τόσοσιν διὰ τὴν ἦτταν τὴν ὁποίαν εἶχε πάθει, ὅσον διὰ μίαν ἄλλην ἦτταν τὴν ὁποίαν προέβλεπε. Διότι μετὰ τῆς ἐνορίας ἐποφθαλμία καὶ τὴν Πηγῆν, διὰ νὰ γείνῃ αὐτὸς μὲν πατᾶς, ἐκεῖνη δὲ «πρεσβυτέρα» ἀλλ' ἐκ τῶν λαθραίων βλεμμάτων τὰ ὁποῖα ὁ Μανώλης ἀπετόξευε πρὸς τὴν Πηγῆν, ὁσάκις τοῦ ἤρχοντο σὺς χαρὲς του, καὶ ἀπὸ τὸ ἐρόθημα μὲ τὸ ὁποῖον ὑπεδέχετο ἡ Πηγὴ τὰ βλέμματα ἐκεῖνα, ἤρχισε νὰ φοβῆται ὅτι τὰ σχέδιά του ἐκινδύνευον καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν. Τοὺς φόβους του δ' ἐνίσχυεν ἡ ἐπιμονὴ μὲ τὴν ὁποίαν τὸν ἀπέφευγε τὸ βλέμμα τῆς νέας, ἐνῶ ἐπανειλημμένως τὸ εἶδε διευθυνόμενον πρὸς τὸν Μανώλην.

Τὰ πηρούνια εἶχον κατατεθῆ καὶ τὰ ποτήρια ἐκυκλοφόρουσαν καὶ συνεκρούοντο μετὰ μεγάλης ζωηρότητος· ἐπειδὴ δὲ οἱ πίνοντες ἐθεώρουν ἀπαραίτητον νὰ συνοδεύουν ἕκαστον ποτήριον μὲ μίαν εὐχήν, τῶρα ἤρχοντο ὑπὲρ ὄλων, ἀπὸ τῶν νεκρῶν προγόνων μέχρι τῶν τελευταίων βλαστῶν τῶν δύο οἰκογενειῶν, τὰς ὁποίας συνέδεσε τὸ βάπτισμα. Καὶ οὕτω τοῦ πότου αἱ προφάσεις ἦσαν ἀνεξάντητοι. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀπετείνοντο καὶ πρὸς τὴν Πηγὴν:

— Στοὴ χαρὲς σου, Πηγιά!

— Χαρὲς νᾶχετε! ἀπὴντα χωρὶς ψευδαυθιμοσύνην ἢ κόρη.

Μετ' ὀλίγον ἐπῆλθεν ἡ χαρακτηριστικὴ τῆς ἀρχομένης μέθης σύγχυσις. Ἐνῶ ὁ παπᾶς ἔψαλλεν, εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς τραπέζης κάποιος γέρον, ὅστις εἶχε μεταβῆ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν εἰς τὴν Κάρπαθον, ἐμμεῖτο τὴν προφορὰν τῶν Καρπαθίων καὶ οἱ παρακαθήμενοι ἐξεκαρδίζοντο. Ὁ Ἄστρονόμος εἰς τὸ ἄλλο μέρος διηγεῖτο πῶς ἕνα πλοῖον φράγκικο εἶχε προσεγγίσει πρὸ ἡμερῶν εἰς τὴν παραλίαν καὶ παρέλαβε διάφορα μάρμαρα ἀπὸ τὰ εἱρήπια τῆς ἐκεῖ ἀρχαίας πόλεως. Ἐδόθη δὲ οὕτω ἀφορμὴ νὰ συζητήσουν τί ἀράγε νὰ ἤθελαν οἱ Φράγκοι τὰ εἰδῶλα καὶ τὰ ἄλλα ἀρχαῖα μάρμαρα, τὰ ὁποῖα, περιοδεύοντες εἰς τὴν νῆσον, ἀνεζήτησαν. Καὶ ἄλλοι μὲν ὑπόπτειον ὅτι αὐτοὶ οἱ περιηγηταὶ ἦσαν ἴσως καὶ ὀλίγον εἰδωλόλατραι, ἄλλοι δὲ ὅτι ἐντὸς τῶν εἰδῶλων ὑπῆρχε χρυσός, τὸν ὁποῖον οἱ Φράγκοι ἐγνώριζον νὰ ἐξάγουν. Ἀπόδειξις ὅτι κάποιος εἶχεν εὖρει ἀγαλμάτων ὄλο χρυσοῦν. Ὅσον δὲ διὰ τὰ ἐνεπιγράφα μάρμαρα, ὁ Ἄστρονόμος εἶχε τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἄπὸ τὰ γραμματὰ τῶν ἀθη-

γούντο οἱ ξένοι πρὸς ἀνακάλυψιν θησαυρῶν. Μίαν τοιαύτην πλάκα ἐνεπιγράφον εἶχεν ἀνακαλίψει καὶ αὐτὸς πρὸ καιροῦ, ἀλλ' ἔκαμε τὴν ἀνοησίαν νὰ τὴν δείξῃ εἰς ἕνα κοκκινογένη Φράγκον, διερχόμενον ἀπὸ τὸ χωριό.

Τούτων λεγομένων ἤνοιξεν ἡ θύρα καὶ εἰσῆλθεν ενας χωριανός, συγγενὴς τοῦ οἰκοδεσπότη, ὅστις πρὸ ὀλίγων στιγμῶν εἶχεν ἐπανελθεῖ ἐξ Ἡρακλείου καὶ ὄλοι ἐστράφησαν πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ μάθουν τὰ ἐκ τῆς πόλεως νέα. Πράγματι δὲ ὁ χωρικός ἐκεῖνος διηγῆθη κάτι τι καταπληκτικόν, τὸ ὁποῖον συνεκίνηε κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας τὸ Ἡράκλειον. Πρῶτων ἡμερῶν, ὄλοι οἱ Μαραμεθανοὶ κάτοικοι ἐνὸς χωρίου τῆς Πεδιάδος εἰσῆλθαν εἰς τὴν πόλιν, ἀκολουθοῦντες ἕνα καλόγηρον Ἀγιορείτην καὶ ψάλλοντες τὸ «Χριστὸς Ἀνάστη». Οὕτω μετέβησαν εἰς τὴν Μητροπόλιν καὶ παρουσιάσθησαν πρὸς τὸν Μητροπολίτην τοῦ ἐδήλωσαν ὅτι ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ἥτις ἦτο τῶν πατέρων αὐτῶν ἢ πίστις. Οἱ Τοῦρκοι τῆς πόλεως ἰδόντες τὰ γενόμενα ἐξεμάνησαν καὶ ὁ πασᾶς διέταξε τὴν σύλληψιν καὶ φυλάκισιν τῶν χωρικῶν καὶ τοῦ καλόγηρου.

Ἀλλὰ καὶ οἱ χριστιανοὶ ἐζήτησαν καὶ ἐπέτυχαν τὴν ἐπέμβασιν τῶν προξένων, ἐπικαλούμενοι τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν, ἥτις εἶχε προκηρυχθῆ διὰ τοῦ Χάτι-χουμαγιούν. Ὁ δὲ πασᾶς, ἀφοῦ εἰς μάτην ἐπροσπάθησε δι' ἀπειλῶν, βασιανοτήτων καὶ ὑποσχέσεων νὰ μεταπέσῃ τοὺς χωρικούς, ἠναγκάσθη νὰ τοὺς ἀφήσῃ ἐλευθέρους, τὸν καλόγηρον ὅμως ἐξώρισε, μολονότι καὶ οὗτος ἦτο Κρητικός. Ὀνομάζετο Μαραδάκης καὶ κατήγετο ἀπὸ τὰ μέρη τοῦ Ρεθύμνου. Ἐπειδὴ δὲ πρὸ ἐτῶν εἶχε φρονήσει ἀποουσίως ἕνα χριστιανόν, εἶχε

μεταβῆ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἔγεινεν ἀσκητῆς· ἐκεῖθεν ἐπανελθὼν πρὸ ὀλίγου καιροῦ εἶχεν ἀρχίσει νὰ διδάσκη, προσπαθῶν νὰ ἐπαναγάγῃ τοὺς Μωαμεθανοὺς τῆς Κρήτης εἰς τὴν θρησκείαν, ἐξ ἧς οἱ πρόγονοὶ τῶν εἶχον ἀποσιωγήσει.

Αἱ γυναῖκες, αἵτινες εἶχαν πλησιάσει καὶ ἠροῶντο τὰ μεγόμενα, ἐσταυροκοπήθησαν ψιθυρίζουσαι:

— Δόξα νᾶχης, Θεέ μου!

Ἄλλὰ καὶ τῶν ἀνδρῶν ἡ συγκίνησις δὲν ἦτο μικροτέρα. Ἡ μέθη, ἧτις πρὸ ὀλίγων στιγμῶν ἐθοροῦβει, ἐφάνη ὡς νὰ διελύθη διὰ μιᾶς. Καὶ τότε ὑψώθη, ὡς νικητήριος παιάν, ἡ φωνὴ τοῦ ἱερέως. ψάλλοντος: «Εἷς Θεὸς μέγας, ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ἀφοῦ δ' ἐτελείωσε τὸ τροπάριον, ὁ Ἀστρονόμος, ὑψώσας τὸ ποτήρι του με κίνημα ἀνθρώπου ἐτοιμαζομένου νὰ πυροβολήσῃ ἀπὸ ἐνθουσιασμόν, ἀνεφώνησε με φωνὴν παλλομένην:

— Εἷς ὑγείαν τοῦ Ρωμοσύνης!

— Ἐβίβα! ἀπήντησαν οἱ ἄλλοι ὁμοφώνως,

— Καὶ τοῦ χρόνου χωρὶς κοιλιά! ἐπρόσθεσεν ὁ Μουστα-
βασίλης, ἐκφέρων διὰ λογοπαίγνιου τὴν εἰχὴν «χωρὶς σκα-
λιά», δηλαδὴ χωρὶς Τούρκους.

— Ἀμήν!

— Θωρεῖς τα δὲ τὰ λόγια τοῦ Ταζτικοῦ πῶς ἀρχίσανε νὰ βγαίνουνε; εἶπεν ὁ Σαῖτονικολῆς πρὸς τὸν παπᾶν.

Καὶ χωρὶς νὰ λογαριάξῃ πλέον τὴν παρουσίαν τοῦ Μπαρ-
μαπαρέζου, προέπιεν ὑπὲρ ἐκείνου ὅστις προωρίζετο νὰ πραγ-
ματοποιήσῃ τὰς μεγάλας ἐλπίδας τοῦ ἔθνους:

— Νὰ χαροῦμε τὸ νέο Βασιλιά!

Ἄλλὰ καὶ ὁ Μπαρμαπαρέζος—ἐπὶ τέλους χριστιανὸς ἦτο καὶ αὐτός—δὲν ἔμεινεν ἀσυγκίνητος. Τόσον πολὺ μάλιστα ἐ-
συγκινήθη, συντελούσης καὶ τῆς κρασοκατανύξεως, ὥστε ἤρχισε νὰ κλαίῃ. ἐνθυμηθεῖς ἓνα μικρότερόν του ἀδελφόν, ὅστις εἶχεν αἰχμαλωτισθῆ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ ἔκτοτε δὲν τὸν ἐπανεῖδεν. Ἄλλ' ὁ Σαῖτονικολῆς τοῦ ἐφώνασεν διὰ ἧτο ὥρα γιὰ χαρές, ὄχι γιὰ θρηνηολογήματα. Στραφεὶς δὲ πρὸς τὴν Πηγὴν, τῆς εἶπε φαιδρῶς:

— Ἔτσα δὲν εἶνε, Πηγιό;

Ἐπειτα ἤρχισε νὰ τραγουδῆ:

Τὸ μῆλον, ὅπου κρέμεται εἰς τὴν γλυκομηλίτσα,
ψύγεται, γῆ μὲρ ἀίνεται, γῆ τρῶν το οἱ διαβίτες.
Ἔτσα ἔνε δ' ἀ κῆ κοπελιά σὰν ἐρῆη τοῦ κοιροῦ τση...

Καὶ ἐτελείωσε με μίαν ἐπιφώνησιν:

— Αἶ, μωρὲ νιότη, καὶ ποῦσαι!

Ὁ Σαῖτονικολῆς ἦτο ἐνθουσιασμένος καὶ διότι ἔβλεπεν ἐ-
πιτυχάνον τὸ σχέδιον περὶ ἐξημερώσεως τοῦ υἱοῦ του. Ὁ
οἶνος εἶχε λύσει τελείως τὸν γλωσσόδετην τοῦ Μανώλη, ὅ-
στις ἠδύνατο νὰ εἶπῃ, ὡς ὁ Σάτυρος τῆς ἀρχαίας κομωδίας:

Πόθεν ποτ' ἄλυπον τόδε
εἶδρον ἄκος αἰσχύνῃς!

Εἶχε μάλιστα τόσον ἀποθραυσθῆ, ὥστε τὰ ἐπίμονα βλέμ-
ματά του περιῆγον εἰς ἀμηχανίαν τὴν Πηγὴν. Τὸ βέβαιον
εἶνε ὅτι ἡ ἀθωότης αὐτῆς δὲν ἔβλεπεν εἰς τὸν Μανώλην τί-
ποτε ἐκ τῶν ἐλαττωμάτων τὰ ὁποῖα ἡ κακεντρέχεια τῶν ἄλ-
λων εἶχε παρατηρήσει. Ἐβλεπε μόνον τὸν υἱὸν χρηστῶν
γονέων καὶ τὸν νέον τὸν ἄλιμον τὸν δυνάμενον με μί-

αν γροθιάν νά συντρίψη τόν καχεκτικόν Τερερέν, ὅστις τὴν ἐνοστιμείετο.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ἀστρονόμος, ὅστις ἐγνώριζεν ἢ ἐμάντευε τὸ αἶσθημα τοῦ παρακαθημένου Τερερέ, διεσκέδαζε παροξύνων τὴν ζηλοτυπίαν του:

— Μωρὲ δὲ θωρεῖς; τοῦ ἐπιθύρισεν ὁ Πατούχας, ἀπὸν τὸν εἶχαμε γιὰ ζωντόβολο, τὰ ταίρισε μετὸ Πηγιό.

— Θαρρῶ πῶς ἐμέθυσε καὶ θωρεῖς ἄλλα τῶν ἄλλων, εἶπεν ὁ Τερερέ, προσποιούμενος ἀδιαφορίαν.

— Ἐκεῖνο ποῦ σοῦ λέω. Γιὰ ξάνοιγέ τσοὶ καὶ θὰ δῆς πῶς παίζουνε τὰ μάτια των σὰν ἄστρα.. Νά, εἶδές τινε πῶς τοῦ χαμογέλασε;

Ἐ Τερερέσ ἀπὸ κίτρινος ἔγεινε πράσινος.

— Αἱ! κείντα μετὸ γνοιάζει μένα σὺλο τὸ ὕστερο; εἶπεν. Ἐ Δεροφή μου δὲν εἶνε.

— Ἐλα δὰ ποῦ δὲ σὲ γνοιάζει.. Καὶ σὺ ἀπάντρετος εἶσαι καὶ τὸ Πηγιό εἶνε καλὴ κῶμορφη νύφη. Γιὰ δὲ τινε-ἄλλα τοῦ Μάη τὰ ρόδα ἀνθοῦνε στὰ μάγουλά τση. Καὶ γυναικα σωστή, φεργάδα!

Ἐ Τερερέσ δὲν ἠδυνήθη νὰ πνίξη ἓνα στεναγμαῖον.

— Μὰ λές, ἀλήθεια, κιαυτὴ τὰ θέλει ἢ ἀνεμπαίζει τονε; εἶπε μετὰ τινος στιγμῆς.

— Μὰ δὲν ἔχεις μάτια νὰ θωρῆς; Κύριε ἐλέησο!

— Κεῖντα τοῦ ρίχτηκε τοῦ βουῖδαρά!

— Ἐκείντα τοῦ ρέχτηκε; Τὴ νιώτη του; θὲς ἄλλο; Ἐ νὸς μετὸ τὴ νιὰ κιοῖ γέροι καλὴ ψυχὴ.

Ἐ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ Μανώλης, ὡς νὰ καταλήφθη ἀπὸ

αἰφνιδίας φρενιτίδος, συνέκρουσε τὸ ποτήρι του μετὸ τὴν ὄρμην, ὥστε τὸ συνέτριψε καὶ ἔξαλλος ἀνεφάνησεν:

— Ἐποῦ βάλε τὸ λάδι νὰ βάλῃ καὶ τὸ ξύδι!

— Νὰ γενὴ λαδόξυδο! συνεπλήρωσεν ὁ Ἀστρονόμος, ὁ-λων ἐπιγελώντων θορυβωδῶς.

Ἐτεῖτα ὁ ἀνάδοχος ἠγέροθη καὶ μετὸ βῆμα ὀλίγον ἀσταθῆς περιῆλθε τὴν τράπεζαν δίδων τὰ «μαρτυρίκια». Ἐταν δὲ ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐστέκετο ἡ Πηγή, τῆς ἐπιθύρισεν, ἐνῶ τῆς ἔδιδεν ὅσα περισσότερα εἰκοσάρια περιέβαλεν ἢ χερουλά του ἀπὸ τὸ βαλάντιον τὸ ὅποιον ἐκράτει:

— Χαρῶ τὸ θεό σου, Πηγιό!

Ἐ ἡ κόρη συνεταράχθη καὶ μετὸ σβυσμένην φωνὴν τοῦ εἶπε:

— Νὰ τὰ χιλιάσῃς!

Μετὸ ὀλίγον ὁ ἱερεὺς ἐσηκώθη καὶ ὄλοι τὸν ἐμμήθησαν.

Ἐ τὸ καιρὸς ν' ἀπέλθουν. Ἐ ἡ Πηγή εἶχεν ἤδη ἐτοιμάσει «πάπυρον», τυλίξασα ἕφασμα εἰς ξύλον καὶ ἐμβαπτίσασα αὐτὸ εἰς τὸ ἔλαιον καὶ ἀφοῦ τὸν ἤναψε τὸν προσέφερεν εἰς τὸν Σαῖτονικολῆν, ὅστις οὕτω προσηγγήθη φωτίζων τὸν δρόμον εἰς τοὺς οἰκείους του. Ἐ Μανώλης ἠκολούθει κλονούμενος καὶ παραληρῶν ἐκ τῆς μέθης. Ἐταν δ' ἐπλησίαζαν εἰς τὴν οἰκίαν των, ἔσκιψε πρὸς τὴν μητέρα του καὶ τῆς εἶπε, προσπαθῶν νὰ χαμηλώσῃ τὴν φωνὴν του:

— Αἱ, μὰ νὰ τὸ κατέχῃς... ἐγὼ θὰ πάρω τὸ Πηγιό.

Δ.

— Δὲν σοῦ τὰ ἔλεγα γῶ; εἶπε γελῶν ὁ Σαῖτονικολῆς, ὁ-ταν τὴν ἐπιοῦσαν ἔμαθε πορὰ τῆς συζύγου του τὴν ἐκμ-

στήρευσιν τοῦ Μανώλη. Αὐτὸς ἦρθε γιὰ νὰ βρῆ τὸ δαίμονα τοῦ, μὰ 'νε τυχερὸς κεύρῃκε ἄγγελο.

Ἄν καὶ πρόωρος ἡ ἐκλογὴ τοῦ υἱοῦ του, τοῦ ἦρσεν. Ἰσὼς μάλιστα καὶ περιλαμβάνετο εἰς τὰ περὶ τοῦ μέλλοντος σχέδιά του. Πρὸς τὴν Πηγὴν ἔτρεφεν ἰδιαιτέραν συμπάθειαν καὶ ἐκτίμησιν, ἰσὼς διότι τοῦ ἐνθύμιζε τὴν γυναῖκά του, ὅπως ἦτο ἡ Ρηγινιώ ὅταν τὴν ἠγάπησεν. Ἡ Πηγὴ ἦτα δι' αὐτὸν τὸ ἰδεῖσθαι τῆς γυναικός, καλὴ νοικοκυρὰ εἰς τὸ σπιτί καὶ καλὴ δουλεύτρια εἰς τὰ χωράφια. Ἄφ' ὅτου πρὸ ἐνὸς ἔτους εἶχεν ἀποθάνει ἡ μάννα της, κατώρθωσε νὰ τὴν ἀναπληρώσῃ εἰς τὰς φροντίδας τοῦ σπιτιοῦ καὶ νὰ βοηθῆ τὸν πατέρα καὶ τὸν ἀδελφόν της εἰς τὰς γεωργικὰς τῶν ἐργασίας. Ὁ Σαῖτονικολῆς μέχρι τοιοῦτου βαθμοῦ ἠγάπα καὶ ἐθαύμαζε τὴν ἐργασίαν, ὥστε νὰ νομίξῃ ὅτι καὶ τὰς γυναῖκας ἐξηγυγνίζεν ἡ σκαπάνη καὶ ἐνθουσιάζετο ὅταν τὴν ἐβλεπε νὰ βωλοκοπᾷ, ὡς ἄνδρας, κατόπιν τοῦ ἀρότρου τοῦ ἀδελφοῦ της.

Εἰς δὲ τὸ θέροςμα ὑπερέβαινε καὶ τοὺς ἄνδρας κατὰ τὴν ταχύτητα καὶ τὴν ἀντοχὴν. Ροδοκόκκινη ὑπὸ τὴν πλατεῖαν μπόλιδα, ἥτις τῆς ἐπροφύλαττε τὸ πρόσωπον ἀπὸ τὸν ἥλιον, ἐδέριζε μιὰ σπορὰ εἰς διάστημα κατὰ τὸ ὅποιον οἱ ἄλλοι δὲν ἐδέριζον τέταρτον σπορᾶς. Καὶ εἰς τὰς ἐπιπονωτάτας δὲ ἐργασίας διετήρει τὴν φυσικὴν της εὐθυμίαν καὶ τὸν γέλωτά της, ὅστις ἐνθύμιζεν εἰς τὸν Σαῖτονικολῆν ἕνα τραγοῦδι τῆς νεότητός του:

«Ὅντ' ἐμὴς πέφτουν ἀνθοὶ κινόντ' ἐγάλας ῥόδα.
Φῶς μου, τὸ ζαριφλίμι σου σάλλη κιακμιά δὲν τῶδα.»

Τὴν ἐκτίμησιν, ἂν ὄχι τὸν ἐνθουσιασμόν του, διὰ τὴν Πη-

γὴν συνεμερίζετο καὶ ἡ σύζυγός του. Φτωχοπούλα ἦτο, ἀλλὰ μίρως καὶ αὐτοὶ ἦσαν πλάσιοι ὅταν ἐπάρθησαν; Φτωχὸς φτωχὴν ἀγάπησε κὶ Θεὸς τσεῦλόγησε. Καλὴ καρδιά 'νάνε κῶλα ἔρχονται δεξιά. Ἄς ἔχουν τὰ χιλιόκαλα· τί τὸ ὄφελος ἂν ἔχουν γρίνες καὶ μαλιές; Ὁ πειρασμὸς θὰ παίρῃ τὸ ψομί ἀπὸ τὸ στόμα τῶν καὶ τὴ χαρὰ ἀπὸ τὴν καρδιά τῶν. Ἐπειτα, δόξα τῷ Θεῷ, αὐτοὶ εἶχαν.

— Θὰ κάμῃ καὶ ταιριαστὸ ἀντροῦνο ἡ Πηγὴ μὲ τὸ Μανώλη μας, εἶπεν ἡ Ρηγινιώ, ἔτσα ποῦνε μεγαλόφυλοι κοὶ δυό.

— Σ' ὄλο τὸ ὕστερο εἶνε καὶ κρῖμα νὰ τὴνε πάρῃ ὁ Τερερὸς ὁ σακάτης μιὰ τέτοια κοπελιά.

— Ναι, ἦκουσα κὲγὼ πῶς τὴν ἐζήτηξε.

— Κιὸ κῆρης τῆς πρέπει πῶς θέλει νὰ τοῦ τὴ δώσῃ. Φτωχὸς ἄνθρωπος· εἰντα νὰ κάμῃ;

— Καλὰ τὸ λές, κρῖμα εἶνε.

Ὁ Σαῖτονικολῆς ἐσκέφθη ἐπὶ μικρόν, ἔπειτα εἶπε:

— Λένε πῶς τὸ καλλίτερο ἀγλάδι τὸ τρώει ὁ χοῖρος· μὰ δὲ θὰ τὸν ἀφήσω 'γὼ τὸ χοιροτερερὸ νὰ τὸ φάῃ. Τὸ κωκὸ μόνον εἶνε πῶς ὁ Μανώλης δὲν εἶν' ἀκόμη γιὰ παντριγιὰ. Εἰντα λές τουλόγου σου;

— Ἄς γενῆ μιὰ λογόστεισι κιάς περάσῃ ὕστερα κῆνας χρόνος καὶ δυό, ὥστε νὰ γενῆ ὁ γάμος.

— Ἄφησε καὶ κατέχω 'γὼ πῶς θὰ διάξω, εἶπεν ὁ Σαῖτονικολῆς, ὡς νὰ τοῦ ἦλθεν αἰφνιδία ἐμπνευσις.

Ἐκινήθη δὲ νὰ ἐξέλθῃ, ἀλλ' ἡ Ρηγινιώ τὸν ἔσταμάτησε.

— Ἀλήθεια, ἐξέχασα νὰ σοῦ πῶ ἕνα προῶμμα.

Διηγῆθη δὲ ὅτι πρὸ δύο ἡμερῶν, ἐνῶ ἔπλυνεν εἰς τὸν πο-

ταμιόν, ἡ χήρα ἡ Ζερβούδαινα τῆς ἔρριξε παραπετριές γιὰ τὸ Μανώλη. Τῆς εἶπε τοῦ κόσμου τοὺς ἐπαίνους. «Ἐἴντα ὤμορφος ἀπὸ ἴν' ὁ γυιός σου, Ρηγιγιό. Δύο τρεῖς φορὲς ἀπὸ τὸν ἔχω θαρῶντα ἀπομείνανε τὰ μάτια μου ἀπάνω του. Σὰ θάνα οἱ νιοὶ ἔτσα νάνε! Μὰ κέμένα ἡ θυγατέρα μου ἐγίνηκε μιὰ κοπέλλα, ποῦ ἴν' ἕνα τῶνομά τση στὴ χώρα!... Καὶ πόσοι δέν τηνε ζητοῦνε! Μὰ ἴγὼ θέλω νὰ τήνε παντρεύω στὸ χωριὸ νὰ τὴν ἔχω κοντά μου. Ἔνα παιδί τῶχα...»

Ὁ Σαῖτονικολῆς παρηκολούθει τὴν διήγησιν τῆς συζύγου του μὲ σημεῖα ἀδημονίας, ἀλλὰ καὶ ἡ Ρηγιγιώ προλαμβάνουσα τὴν ἀρνησίαν του ἔσπευσε νὰ εἴπῃ ὅτι ἀπλῶς τοῦ ἀνέφερε τὴν ὀμιλία ποῦ γίνηκε, γιὰ νὰ ξέρη... καὶ διότι ἐπὶ τέλους ἡ μητρικὴ τῆς φιλοντρία ἐκολακεύετο ὑπὸ τῆς ιδέας ὅτι ὁ υἱός τῆς ἦτο περιζήτητος. Ἀλλὰ βέβαια ὁ γυιός τῆς δέν ἦτο γιὰ τὴ θυγατέρα τῆς Ζερβούδαινας, οὔτε ἡ Ζερβουδοπούλα γιὰ τὸ Μανώλη.

— Δέν τὴν ἀφήνεις τὴν κουζουλὴ! εἶπεν ὁ Σαῖτονικολῆς. Τὸ δακτυλάκι τῆς Πηγιγῆς δὲ δίδω νὰ πάρω δέκα ἀπὸ τέτοιο κουζουλόσογο. Μήγαρις εἶνε καὶ γυναῖκα; Ἔνα λιολιό, ἕνα πρᾶμμα ἀήμητο, ἀπὸν ὅποιος τήνε πάρη πρέπει νὰ τὴν ἀφήνῃ μέσα στὸ σπίτι, γιὰ νὰ μὴ τῆνε ὀδῆ ὁ ἥλιος κιάρρωστίση. Δὲ μᾶζε χρειάζεται.

— Αὐτὴ ἴνε καὶ στὴ χώρα μαθημένη κέμᾶς τὸ παιδί μας εἶνε βοσκός, ἐπρόσθεσεν ἡ Ρηγιγιώ.

— Καὶ πότε θάρθῃ, λέει, αὐτὴ ἡ σουρλάντα ἀπὸν τὴν χώρα;

— Σῆνα δυὸ μῆνες, λέει.

— Ἄς εἶνε, ὁ Μανώλης θὰ πάρη τὸ Πηγιό. Τελειωμένη δουλειά, εἶπεν ὁ Σαῖτονικολῆς.

Ἡ συγκατάθεσις τοῦ Θωμᾶ, τοῦ πατρὸς τῆς Πηγιγῆς, ἠδύνατο νὰ θεωρηθῆ ἐκ τῶν προτέρων βεβαία. Ἦτο πτωχὸς ἀνθρωπος καὶ ὁ Μανώλης θὰ ἦτο δι' αὐτὸν ἀνέλπιστος γαμβρός, πάντως δὲ προτιμότερος ἀπὸ τὸν Τερερέν. Ἡ μόνη δυσχέρεια ἦτο ὅτι ὁ Μανώλης δέν ἦτο ἀκόμη εἰς θέσιν νὰ παντρευθῆ. Ἡ ἡλικία του καθ' ἑαυτὴν δέν ἦτο ἐμπόδιον οὔτε ὁ πρῶτος, οὔτε ὁ δεύτερος ἦτο ποῦ ἐνυμφεύετο εἰς τοιαύτην ἡλικίαν. Ἀλλ' ἦτο ἀπραγὸς κέπερε νὰ περάσῃ ἕνα χρόνον τοῦλάχιστον στὸ χωριὸ γιὰ νὰνοῖξουν τὰ μάτια του, νὰ μπορῆ νὰ καταστέσῃ σπίτι... Ἐξ ἄλλου ὁ Σαῖτονικολῆς δέν ἦτο ὑπὲρ τῶν ἀρραβῶνων ποῦ ἔχουν μακρὰν διάρκειαν. Δύσκολα τελειώνουν καλά. Παρομοίαν δὲ γνώμην θὰ εἶχεν ἐξ ἄπαντος καὶ ὁ Θωμᾶς, ὅπως ἦτο μέχρις ἰδιοτροπίας αὐστηρὸς ἀνθρωπος. Τὸ καλλίτερον ἦτο νὰ δώσουν ἕνα λόγον καὶ ἔπειτα ἠδύναντο νὰ περιμένουν ἕνα καὶ δυὸ χρόνους. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ὁ μὲν Μανώλης νὰποκτήσῃ πείραν τοῦ κόσμου καὶ νὰ κτίσῃ σπίτι, ἡ δὲ Πηγιγῆ νὰ ἐτοιμάσῃ τὴν προῦκά τῆς. Καὶ οὔτω θὰ ἦσαν ἀρραβωνιασμένοι, χωρὶς νὰ ἔχουν τὴν ἐπικίνδυνον οἰκειότητα τῶν μνηστευμένων.

Μετὰ δύο ἡμέρας, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ὁ Σαῖτονικολῆς ἐπέστρεφε μετὰ τοῦ Μανώλης ἀπὸ τὰ λιβάδια. Καὶ οἱ δύο ἐκράτουν ἐπ' ὤμου σκαπάνην· ὁ δὲ Σαῖτονικολῆς, δεκνύων πρὸς τὸν υἱὸν του τὰ ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ λόφοντα καὶ περιβόλια, τοῦ ἔλεγεν εἰς ποίους ἀνήκον καὶ ποίαν ἀξίαν εἶχον.

Τοῦ ἔδειξε μεταξύ τῶν ἄλλων ἐκτεταμένον ἐλαιῶνα καὶ μὲ θλίψιν τοῦ διηγήθη ὅτι τὸ κτῆμα ἐκεῖνο ἀνήκεν εἰς ἕνα θεῖον τοῦ πρὸ τοῦ 21, ἀλλὰ σήμερον ἦτο τουρκικόν. Κάποιος γιαντίσαρος εἶχε φονεύσει τὸν θεῖον καὶ κατέλαβε τὸ λίσφυτον. Διὰ τοῦτο ὁ Σαΐτονικολῆς «τάχε στὸ μάτι», ἐλπίζων νὰ τὸ ἀνακτήσῃ μίαν ἡμέραν. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον εἶχεν ἤδη ἀγοράσει τὸν παρακείμενον ἀγρόν, διὰ νὰποκτήσῃ σεφιλίκι, ἧ:οὶ δικαίωμα γειτνιασεως, καὶ προτιμηθῆ ὡς ἀγοραστής.

— Κιὰν ἀποθάνω ἄγὼ ὡς τόσο, εἶπε, νὰ τάγοράσῃς ἐσύ... Μὰ θὰ μοῦ δώσῃ ὁ Θεὸς ζωὴ νὰ τὸ ξαγοράσω μοναχός μου, ἔτσι ποῦ ξαγόρασα κιἄλλα.

Περαιτέρω ἐξέτεινον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοὺς κλώνους τῶν ἐλαιόδενδρα γιγάντια μὲ κορμούς χονδρούς, κουφωμένους ὑπὸ τοῦ γήρατος.

Τοῦτεσὲς εἶνε φράγκικες ἐλιές. Εἶνε φυτεμένες ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦχαν οἱ Βενετσᾶνοι τὴν Κρήτη, ἐδὰ καὶ διακόσους χρόνους.

— Εἰντάσαν οἱ Βενετσᾶνοι ; ἠρώτησεν ὁ Μανώλης.

— Φράγκοι.

Ἄλλ' οὔτε τί ἦσαν οἱ Φράγκοι ἐγνώριζεν ὁ Μανώλης, οὔτε εἰς τὸν πατέρα του ἦτο εὔκολον νὰ τοῦ δώσῃ νὰ ἐννοήσῃ, διότι καὶ αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε πολὺ περισσότερα. Νά, Φράγκοι εἶνε αὐτοὶ ποῦ κατοικοῦν στὴ Φραγκιά καὶ φοροῦν καπέλλο καὶ στενά. Ἄπ' αὐτοὺς ἦσαν κ' οἱ Βενετσᾶνοι. Τὰ ἔρεπια τὰ ὁποῖα διετηροῦντο ἀκόμη εἰς τὴν ἄκρην τοῦ χωριοῦ ἦσαν μέγαρα Βενετσᾶνων ἀρχόντων.

Ἐκεῖνο ποῦ ἐγνώριζεν ἀσφαλῶς ὁ Σαΐτονικολῆς ἦτο ὅτι ἡ

Κρήτη, πρὶν νὰ τὴν πάρουν οἱ Φράγκοι καὶ οἱ Τοῦρκοι, ἀπὸ τοὺς Φράγκους, ἀνῆκεν εἰς τοὺς Χριστιανούς καὶ οἱ Χριστιανοὶ πάλι θὰ τὴν ξπαιρναν. Καὶ τοῦτο δὲν θὰ ἐβράδυνε νὰ γίνῃ.

Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ἠναγκάζοντο νὰ παραμερίζουν διὰ νὰ διέρχονται χωρικοὶ ἐφιπποὶ, οἵτινες παρήρχοντο μένα χιουρετισμὸν ἢ μὲ μίαν φράσιν. Ἄλλοτε τοὺς κατέφθανον ἀγάλα βοῶν καὶ κτηνῶν ἄλλων, διερεθιζομένων ὑπὸ τοῦ βουκέντρου βιαστικοῦ βουκόλου ἢ ἀλληλοκαταδιοκομένων καὶ ὁ Μανώλης προέτασσε τὴν δίκελλαν διὰ νὰ προφυλάσσεται ἀπὸ τὰ κέρσατα τῶν θυμοειδῶν ταύρων. Εἰς τὰς μεταξύ τῶν ἐλαιῶνων κοίλας ὁδοὺς ἐκυλίοντο κύματα ποδοβολητοῦ καὶ βοῆς ζῶων καὶ ἀνθρώπων ἐπανερχομένων ἐκ τῶν ἀγρῶν· τινὲς τῶν νέων, ἐπιβαίνοντες ἡμιόνων ἀνεπιστάτων καὶ κρατοῦντες πρὸ αὐτῶν δέμα χόρτων, ἀνέβαινον πρὸς τὸ χωριὸ ἄδοντες.

Μετ' ὀλίγον μεταξύ τῶν ὑψηλῶν μυρσινῶν, αἵτινες ἐσχημάτιζον φράγκιας ἐκατέρωθεν μιᾶς πλαγίας ὁδοῦ, ἐφάνη πλησιάζον μὲ χουρευτικὴν κίνησιν φέσι τουρλωτὸν καὶ μετὰ μίαν στιγμήν ἐνεφανίσθη ὁ Θωμᾶς, ἐξηκοντούτης γέρον με ψαρὸν μύστακα, ὅστις ἔδιδεν ἔκφρασιν αἰλούρου θυμωμένον εἰς τὴν μορφὴν του. Ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ ὄνου του, περὶ δὲ ἠκολούθει ἡ κόρη του Πηγῆ.

— Καλὴ σπέρα, σύντεκνε Θωμᾶ, τοῦ ἐφάναξεν ὁ Σαΐτονικολῆς σταματήσας νὰ τὸν περιμένῃ. Ἰσα ἴσα ποῦ σέ ἴθιλα νὰ κηλήσωμε.

ἽΟ Θωμᾶς, ἄλλοτε εὔπορος, εἶχε χάσει ὅλην σχεδὸν τὴν

περιοσίαν του εις άτυχεις μισθώσεις μουκατάδων, ως έλέγοντο αί φορολογικαί περιφέρειαι εις τὰς όποιας ήτο διηρημένη ή νήσος. Η άτυχία δέ μετά τής ηλικίας είχαν έντεινει την φυσικήν του τραχύτητα μέχρι μισανθρωπίας. Τό στόμα του ήτο πάντοτε έτοιμον εις μορφασμόν άνίας και όργης, ό γέλωσ του δέ ήτο από τὰ σπανιώτερα φαινόμενα. Τό μόνον όν πρός τό όποίον έδεικνυε τρυφερότητα τινα ήτο ή Πηγγή. Άλλ' όταν πρό των ήμερών τής όμιλήσεσ περι τοϋ Τερερέ ώς καλοϋ γαμβροϋ και ή Πηγγή έτόλμησε νά τοϋ ειπή καθαρά ότι δέν τόν ήθελε ούτε ζωγραφιστόν, ό γέρον έθύμωσεν. "Α! τί ένόμισεν; ότι τής έξήτησαν την γνώμην της; "Αν αυτός τό άπεράσισε, θά ήτο τελειωμένη δουλειά. Δέν ήδύνατο νά φαντασθῆ ότι ή κόρη του είχε κάμει μόνη την έκλογήν της. Ό ξρως ήτο δι' αυτόν έλαφρότης και κακοήθεια την όποιαν δέν θά έπέτρεπέ ποτε εις την θυγατέρα του. Θα ήγάπα μόνον τόν άνδρα της και τόν άνδρα της θά τόν εξέλεγεν αυτός.

Τήν τραχύτητα τοϋ πατρος είχε κληρονομήσει και ό υίός του Στρατής, νέος είκοσιπέντε έτών, ύψηλός και καλοκάμωμένος, αλλά στρουφνός τό ήθος και δύστροπος τόν χαρακτήρα. Άλλ' ή Πηγγή με την άνεξάντλητον αγάπην και την καλοκάγαθον έγκαρτέρησίη της κατώρθωσε ν' άφοπλίξη την δύστροπίαν του. Ό τύρζννος τότε έμειδία χωρίς νά τό θέλη και έσκέπτετο ότι δέν μοροϋσε κανείς νά κακιωσῆ μ' αυτό τό θηλυκό.

Ό Σαΐτονικολής ειπεν εις τόν Θωμάν ότι έπεθύμει νά τοϋ όμιλήσῃ ιδιαιτέρως και έπροχώρησαν, αφήσαντες όλίγα βήματα όπίσω τόν Μανώλην και την Πηγγήν.

"Όταν οϋτω ό Μανώλης έμεινε μόνος με την Πηγγήν, εύρέθη εις την θέσιν άνθρώπου όστις έγκαταλείπεται άβοήθητος ένόπιον άπροόπτου κινδύνου. Η φράσις την όποιαν ειχεν άπευθύνει κατά την έσπέραν τοϋ βαπτίσματος πρός την Πηγγήν τοϋ έφαινετο τώρα τόσον μεγάλη, τόσον παράτολμος, ώστε δέν ήδύνατο νά έννοήσῃ ποϋ εύρε τό θάρρος νά την έκστομίσῃ· και τόσην έντροπήν έπροξένει ή άνάμνησίς της, ώστε δέν έτόλμα ν' άπενίσῃ την Πηγγήν.

Άλλά και ή Πηγγή την ένθυμείτο την φράσιν εκείνην και τό μόν έκ φόβου μήπως έπαναληφθῆ, τό δ' έπιθυμούσα νά την άκούσῃ πάλιν, έβάδιζε κάτω νεύουσα, ένθ' τό πρόσωπόν της έφλέγετο υπό έρυσθήματος. Και την συγκίνησίη της έντέτενεν έτι μάλλον ή ιδέα ότι ό Σαΐτονικολής όμιλει περι αυτής πρός τόν πατέρα της. Τό έμάντευσε και από τό βλέμμα τό όποίον τής έρριψεν ό πατήρ τοϋ Μανώλη όταν ειπε πρός τόν πατέρα της ότι ήθελε νά τοϋ όμιλήσῃ.

Ό Μανώλης δέν έμάντευε τίποτε· τόσον ήτο μάλιστα παραλισμένος, ώστε καλά καλά δέν έβλεπε. Και με τόσην όρμήν έσκόνταφεν εις μίαν πέτραν, ώστε ήναγκάσθη νά κάμῃ διάφορα άλματα, άνάμοστα εις την σοβαρότητα τής στιγμής δια ν' ανακτήσῃ την ίσορροπίαν.

— Παναγία μου! άνεφώνησεν ή Πηγγή.

Ό δέ Σαΐτονικολής, άκούσας τόν θόρυβον, έστράφη και τοϋ έφώνασε:

— Ξάνοιγε, μωρέ, όμπρός σου, νά μη βγάλῃς τὰ μάτια σου!

Και έτρεξε δια νά φθάσῃ τόν Θωμάν, τοϋ όποίου ό όνος, έκταραχθείς από τόν θόρυβον, έτάχυνε τό βήμα.

Ἡ ἄτοπος φράσις τοῦ Σαΐτονικολῆ ἐπηύξησε τὴν ταραχὴν τοῦ Μανώλη. Ἄλλ' ἡ Πηγὴ εὔρεν ἀφορμὴν νὰ διακόψῃ τὴν στενόχωρον σιωπὴν:

— Ἐβάρηκες; τὸν ἠρώτησεν.

Ὁ Μανώλης ἀπήντησεν ἀρνητικῶς πλαταγίσας τὴν γλῶσσαν. Καὶ τότε πρώτην φορὰν συνητήθησαν ἐπὶ μίαν στιγμὴν τὰ βλέμματά των.

Ἐπειτα ἐπῆλθεν ἐκ νέου σιωπὴ. Ἄλλ' ἡ Πηγὴ εὔρε πάλιν κἀτι νὰ εἴπῃ:

— Καὶ ποῦχεις καλλίτερα, Μανωλιό, στὸ χωριό γῆ στὰ ὠρὰ;

— Καλλιὰ ἴνε στὸ χωριό, ἀπήντησε.

Θελήσας δὲ νὰ πῆ καὶ αὐτὸς κἀτι τι, ἀπήνθυσε μίαν ἀνόητον ἐρώτησιν:

— Καὶ τουλόγουσου καλιά ἔχεις στὸ χωριό;

Ἄλλ' ἡ Πηγὴ τώρα ἐπρόσεχεν εἰς τοὺς προπορευομένους γονεῖς των, προσπαθοῦσα νὰ βεβαιωθῇ ἂν ὀρθῶς εἶχε μαντεύσει τὸ ἀντικείμενον τῆς ὀμιλίας των. Ὁ Σαΐτονικολῆς ἐφαίνετο φαιδρός, ὁ δὲ Θωμᾶς ὀλιγώτερον τοῦ συνηθούς σκυθρωπός. Μία δὲ φράσις ἐκ τῆς ὀμιλίας των, ἣτις ἐφθασεν εἰς τὴν ἀκοὴν τῆς Πηγῆς, τὴν ἐχαροποίησε καὶ αὐτήν. Ὁ πατέρας τῆς ἔλεγε: «Δὲν εἶπα πῶς εἶνε καλλίτερος ὁ Τερερές...» Δὲν ἤκουσε περισσότερον, ἀλλ' ὅτι ἤκουσε ἦτον ἀρκετὸν διὰ νὰ ἐνισχυθῶσι τὰ προαισθήματά της, ὅτι ὁ Σαΐτονικολῆς τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὴν ἔσωξεν ἀπὸ τὸν κίνδυνον νὰ γίνῃ σύζυγος τοῦ Τερερέ.

Ἐστρεψε τότε λαθραῖον βλέμμα πρὸς τὸν Μανώλην καὶ

τὸν παρετήρησε μὲ σοβαρὰν καὶ βαθεῖαν περιέργειαν. Ἐπειτα τοῦ εἶπε:

— Θές, Μανωλιό, κουριά!

Καὶ σιαματήσασα παρουσίασε πρὸς τὸν Μανώλην καλὰθι μὲ χλωροκούκια τὸ ὁποῖον εἶχε κρεμασμένον εἰς τὸν βραχιονά της.

Ὁ Μανώλης ἐξέτεινε τὴν χεροῦκλάν του εἰς τὸ καλὰθι, ἀλλ' ἐνῶ ἔκλινε πρὸς τὴν κόρην καὶ ἤλθε τὸ πρόσωπόν του ἐγγύτατα εἰς τὴν παρειὰν της, μέθη ὡς ἐκείνη τοῦ οἴνου τὸν κατέλαβε διὰ μιᾶς καὶ παρ' ὀλίγον ὁ χεροῦκλα νὰ ἀλλάξῃ διεύθυνσιν. Ἡ Πηγὴ ἀνετινάχθη ἐλαφρὰ πρὸς τὰ ὀπίσω, αἰσθανθεῖσα φλογερὰν, ὡς λαύραν ἠφαιστείου, τὴν πνοὴν του εἰς τὸ πρόσωπόν της. Ἄλλ' ὁ Μανώλης συνηθὲν ἀμέσως, ἰδὼν τὸ τουρλωτὸν φέσι τοῦ Θωμᾶ, τὸ ὁποῖον εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἐσεῖετο δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, ὡς ἀπειλή.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠκούσθη κατόπιν αὐτῶν βιαστικὸς ποδοβολητὸς καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ παραμερίσουν διὰ νὰ διέλθῃ ὄνος φορτωμένος χαμόκλαδα, ὑπὸ τὸν ὄγκον τῶν ὀπίων τὸ ζῶον ἐχάνετο ἐντελῶς, μεταμορφωνόμενον εἰς τεράστιον ἀκανθόχορον. Τὸ κινούμενον ἐκεῖνο δάσος, τὸ ὁποῖον μόλις ἐχώρει εἰς τὸν στενὸν δρόμον, τοὺς συνεπίεσε διερχόμενον καὶ ἐπροχώρησε μὲ θροῦν καὶ θόρυβον τῶν πετρῶν τὰς ὁποίας παρέσυρεν ἐκ τῶν ἐκατέρωθεν ξηροτοιχῶν. Κατόπιν τοῦ ὄνου ἤρχετο μὲ σπουδὴν ὁ Ἀστρονόμος, καταφέρων τὴν γάρβδον του ἐπὶ τῶν ὀπισθίων τοῦ ζώου καὶ ἀναφωνῶν:

Σέεε!

Ὅταν εἶδε τὸν Μανώλην καὶ τὴν Πηγὴν συμβαδίζοντας

ἐμειδίασεν ὑπὸ τὸν παχὺν μύστακά του καὶ τοὺς ἐκαλησπέ-
ρισε χωρὶς νὰ σταματήσῃ. Μῆνον δὲ ἀφοῦ ἐπροσπέρασε καὶ
τοὺς δύο γέροντας, ἐσταμάτησεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν καὶ πα-
ρατηρήσας διὰ τοῦ ἀραιώματος τῶν δένδρων τὸν πρὸς δυ-
σμὰς ὁρίζοντα ἐφώνησε πρὸς αὐτοὺς :

— Ἀέρα θάχωμε. Αὐτὰ τὰ κόκκινα νεφαλάρια εἶνε ἄ-
σφαλτα σημάδια.

Ἡ διάβασις τοῦ κινουμένου δάσους ἔγινεν ἀφορμὴ εὐθυ-
μίας παιδικῆς εἰς τοὺς δύο νέους. Ὅταν τοὺς ἀπόδησαν εἰς
τὸν τοῖχον καὶ τοὺς ἔκρουσαν διὰ μίαν στιγμὴν τὰ κλαδιά,
ἐγέλασαν ὡς παιδιά παίζοντά τὸ κρυφτό· καὶ ἡ εὐθυμία ἐ-
κείνη τοὺς ἐθάρρυνεν εἰς οἰκειότητα.

— Κεῖντα δουλειὲς ἔκανες σήμερο, Μανωλίω ; ἠρώτησεν
ἡ Πηγὴ, διευθετοῦσα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸ τσεμπέρι της, τὸ
ἐποῖον εἶχαν ἀναρπάσει τὰ κλαδιά.

— Ἦσκαφτα, ἀπήντησεν ὁ Μανώλης. Δὲ θεωρεῖς πῶς ἐ-
γενήκανε τὰ χέρια μου ἀπὸ τὸ σκαπέτι;

Ἔδειξε δὲ τὰ χέρια του, τὰ ὁποῖα εἶχον φλυκταῖνας ἐκ
τῆς πίεσεως τῆς σκαπάνης.

— Καὶ πονῶ, μὰ πονῶ !

Ἡ Πηγὴ τὸν ἐπαρηγόρησεν. Ἦτον ἀσυνήθιστος καὶ
γιαντὸ πονοῦσαν τὰ χέρια του· ἀλλὰ μὲ τὸν καιρὸν θὰ ἔ-
παναν νὰ πονοῦν ὅσο κιὰν ἔσκαβε· θάκαναν πέταλα. Πε-
ριττὸν νὰ εἰπώμεν ὅτι εἰς τὴν φράσιν της δὲν ὑπῆρχε καμ-
μία πρόθεσις λογοπαγνίου. Ἔδειξεν ἄλλως καὶ εἰς τὰς ἰδι-
κὰς της παλάμας τὰ «πέταλα» τῆς σκληραγωγίας.

Ἡ Πηγὴ διηγηθῆ ἔπειτα μὲ ὑπερηφάνειαν ὅτι τὸν πα-

ρελθόντα χειμῶνα πολλάκις, ὅταν ὁ ἀδελφός της ἀπουσία-
ζεν εἰς τὸ κινῆγι, ὠργωνε κῆσπαιρνε, διὰ νὰ ξεκουράζῃ τὸν
γέροντα πατέρα της. Αἱ διηγήσεις ὁμως αὐταὶ δὲν ἐφαί-
νοντο ἀρεσταὶ εἰς τὸν Μανώλην, ὅστις ἤθελε νὰ λάβῃ ὀλι-
γώτερον σοβαρὰν τροπὴν ἢ ὁμιλίαν των. Ἄλλ' αὐτὸς δὲν ἤ-
ξευρε πῶς νὰ τῆς δώσῃ τὴν τοιαύτην τροπὴν. Νὰ μὴ τοῦ
πῆ τίποτε ἢ Πηγὴ διὰ τὴν φράσιν τοῦ τῆς ἀπηύθυνε καθ'
ἦν στιγμὴν τῆς ἔδιδε τὰ μαρτυρικά; τοῦτο τὸ ἐφοβεῖτο καθ'
ἀρχῆς· ἀλλ' ὅσον ἔβλεπε τὴν Πηγὴν νὰ τοῦ ὁμιλῇ περὶ ἄλ-
λων πραγμάτων, ἤρχιζε νὰ τὸ εὐχεται. Αὐτὸς δὲν εἶχε τὴν
τόλμην νὰ τῆς ἐνθυμίσῃ τὸ μέγα ἐκεῖνο γεγονός. Ἐπὶ τέ-
λους ἀπελπισθεὶς ἤρχισε νὰ σχεδιάζῃ μίαν φράσιν· ἀλλ' ἄμα
ἤνοιγε τὰ χεῖλη του, ἢ γλώσσά του παρέλευεν. Εὐκολώτερα
θὰ ἐξέφραζε μὲ τὰ χέρια καὶ μὲ τὰ χεῖλη του ὅ,τι ἤθελε νὰ
εἴπῃ. Αἱ κινήσεις του πράγματι δὲν ἐδεσμεύοντο ὑπὸ ἐντρο-
πῆς· καὶ μίαν στιγμὴν, καθ' ἣν διήρχοντο ὑπὸ θόλον δέν-
δρων, ἐκτεινόντων φυλλώματα πυκνὰ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, οἱ δὲ
ἐκατέρωθεν βάτοι τοὺς ἠνάγκασαν νὰ περάσουν κοντὰ κον-
τά, οἱ ἄμοι του ἔκαμαν μίαν κίνησιν ὀρνεοῦ ἐτοιμαζομένου
νὰ πετάξῃ. Ἀλλὰ τὴν ὀρμὴν του ἀνεχαίτισε ἡ φωνὴ τοῦ
Σαίτονικολῆ, ὅστις τοὺς ἐκάλει νὰ ἐπιστεῦσουν τὸ βῆμα διὰ
νὰ τοὺς φθάσουν. Οἱ γονεῖς των εἶχον, φαίνεται, τελεῶσει
τὰς ἰδιαιτέρας των ὁμιλίας καὶ σταματήσαντες τοὺς ἀνέμε-
νον, ὁ δὲ Μανώλης ἠναγκάσθη νὰ κατατίῃ τὴν φράσιν ταύτην, ὡς
θὰ κατέταε βῶλον κινίου.

Ἄ Ο Θαμῆς ἦτο τώρα σχεδὸ παιδρὸς καὶ παρὰ τὸ σύνηδες
ὁμιλητικός. Ἀπηύθυνε δὲ πρὸς τὸν Μανώλην λέξεις τινάς.

ἀλλ' ἐνῶ ἐλάλει, τὸ τουρλωτόν του φέσι ἀνησπᾶγη ὑπὸ κλάδου καὶ ἔμεινε κρεμᾶμενον, ὡς κώδων, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Τὸ θέαμα ἐφάνη πολὺ ἀστεῖον εἰς τὸν Μανώλην, ὅστις ἤρχισε νὰ γελᾷ. Ὁ δὲ Σαῖτονικολῆς ἐλύσας διὰ τῆς σκαπάνης του τὸν κλάδον ἐξεκρέμασε τὸ φέσι καὶ ἔτρεξε νὰ τὸ δώσῃ εἰς τὸν γέροντα, ὅστις μὴ δυνηθεὶς νὰ σταματήσει ἐγκαίρως τὸν ὄνον του εἶχε προχωρήσει μὲ τὴν κεφαλὴν ἀσκεπῆ.

Μετ' ὀλίγον ἀγέλη κτηνῶν ἐπελθοῦσα τοὺς ἐχώρισεν. Ὁ Σαῖτονικολῆς ἔμεινεν ὀλίγα βήματα ὀπίσω μετὰ τῆς Πηγῆς, πρὸς τὴν ὁποίαν εἶπε :

— Καλορίζικα κιόλας, Πηγιό. Ἔμαθα πῶς παντρεύεσαι.. μὲ τὸν Ἀναγνώστη τὸν Τερερέ.

Ἡ Πηγὴ ἀνέκοψε τὸ βῆμα καὶ ἀχροτάτη τὸν ἠτένευεν· ἀλλὰ τὸ μειδίαμα τὸ ὁποῖον εἶδεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Σαῖτονικολῆ ἐπανάφερε διὰ μιᾶς τὸ χροῖμα τῆς ζωῆς εἰς τὴν μορφὴν της. Δὲν εἶπε τίποτε, ἀλλ' εἰς τὰ μεγάλα της μάτια ἀνέβλυσαν δάκρυα. Ὁ δὲ Σαῖτονικολῆς δὲν ἠθέλησε νὰ παρατείνῃ τὴν ἀγωνίαν της.

— Γιὰ πέ μου δὲν τονε θές τὸν Ἀνεγνώστη;

— Ὅϊ, μπάριμπα Νικολῆ, ἀπήντησεν ἡ κόρη μὲ τὸν ἀπαφασιστικώτερον τόνον, δὲν τονε θέλω. Μὰ σάν τονε θέλει ἀφέντης μου κι' ἀδερφός μου, εἴντα νὰ κάμω ἢ μαυρομοῖρα ;... Καὶ τίνος νὰ πῶ τὸν πόνο μου νὰ μὲ παρηγορήσῃ, ἀπὸ δὲν ἔχω μάννα ;

Μὲ τὰς τελευταίας δὲ λέξεις τὰ δάκρυά της ἔτρεξαν.

— Μὴν κλαῖς, παιδί μου, μὴν κλαῖς, τῆς εἶπε στοργικῶς, καὶ σὰ δὲν τονε θές τὸν Τερερέ, δὲ θὰ σὲ βάλουνε νὰ τονε πάρῃς στανικῶς. Κι' ὁ κύρης σου ἤλλαξε γνώμη.

— Ἀλήθεια ; ἀνεφώνησεν ἡ Πηγὴ, μὴ τολμῶσα νὰ τὸ πιστεύσῃ.

— Ἀλήθεια κιὰμὲ ψάματα ; Τόση ὥρα ποῦ μιλοῦσαμε αὐτὸ πολέμουνα, νὰ τοῦ γυρίσω τὴν κεφαλὴν του τὴν ἀγύριστη. Μὴ φοβᾶσαι μπλιό νὰ σοῦ ξαναμιλήσῃ γιὰ τὸν Τερερέ. Ἀγαπᾷς τον ἐδᾶ τὸ μπάριμπα Νικολῆ ;

— Ἐγὼ πάντα μου σ'ἀγάπουνε σάν καὶ τὸν κύρη μου, μπάριμπα Νικολῆ, εἶπεν ἡ Πηγὴ καὶ ἐκινήθη νὰ τοῦ φιλήσῃ τὸ χέρι· ἀλλ' ὁ Σαῖτονικολῆς τὴν ἠμπόδισεν. Ἔπειτα ἀλλάξας τόνον, τῆς εἶπε :

— Καὶ γιὰ πέ μου, Πηγιό, παιδί μου, ὁ Μανώλης μου πῶς σοῦ φαίνεται ;

— Πῶς νὰ μοῦ φαίνεται ; ἀπήντησε κοκκινίζουσα καὶ χαμηλώνουσα τὸ βλέμμα. Καλός.

— Δὲν εἶνε καλλίτερος ἀπὸ τὸν Ἀναγνώστη ;

— Χίλιες χιλιάδες βολές, εἶπε μὲ ζωηρότητα ἡ Πηγὴ, τῆς ὁποίας ἡ καρδιά εἶχεν ἀρχίσει νὰ κτυπᾷ ὡς κώδων ἐορτῆς.

— Αἱ, μάθε πῶς τὰ συμφωνήσαμε μὲ τὸν ἀφέντη σου... Σὲ λέω παιδί μου καὶ θὰ γενῆς ἀληθινὸ παιδί μου... Σάφινε γὰ νὰ σὲ πάρῃ ὁ Τερερές ὁ σκατάτης ; Ὁ ἀντρας ἀπὸ θὰ πάρῃς θ'ἀνε νιὸς καὶ γερὸς σάν ἐσένα καὶ καλόγνωμος σάν καὶ σένα.

Ἄλλ' ἤδη εἰσῆρχοντο εἰς τὸ χωριὸν καὶ ὁ Θωμᾶς ἐστράφη καὶ ἐφάναξε πρὸς τὸν Σαῖτονικολῆν :

— Ἀκοῦς, σύντεκνε Νικολῆ, εἴντα διαλαλοῦνε ;

Ὁ Σαῖτονικολῆς ἐπρόσεξε καὶ ἤκουσε τὴν φωνάραν τοῦ Παπαδομάργου, ὅστις ἀπὸ ὑψηλὸν δῶμα διεκήρυττε τὰ ἔξῃς :

«Μωρέ παιδιά ! ὅλοι Τοῦρκοι καὶ Ρωμοὶ νὰ τὸ κατέχετε πῶς τὸ σαββάτο θὰ καθαριστοῦνε τὰ χαντάκια ἀπὸ τὸ Μαν-
ρικὸ ὡς στὴν Ποταμίσσα, κίθποιος δὲν πάη γῆ δὲν πέψη
ἀργάτη θὰ πλερώνη πρόστιμο ! »

Κατ' ἔτος ἢ κατὰ διέταξιν ὁ Μουδρίης, συνεννοούμενος μὲ
τοὺς προεστούς, διέτασσε κἠκαθαρίζοντο δι' ἀγγαρείας τῶν
παροχθίων ἰδιοκτητῶν οἱ χάνδακες τῶν λειβαδιῶν, διὰ νὰ
μὴ ἀναπτύσσονται ἐλώδη μιάσματα ἀπὸ τὴν συσσώρευσιν
τῆς λάσπης, ἣτις ἐδυσκόλευε τὴν ροὴν τῶν ὑδάτων. —

Ὁ Θεομᾶς εἶχε σταματήσει πρὸ τοῦ τελευταίου νερομύλου
κ' ἐπότιζε τὸν ὄνον του, ἐνῶ ὁ Παπαδομάρκος ἐπανελάμβανε
τρίτην καὶ τελευταίαν φορὸν τὰ διαλάλημα. Ἐκεῖ εἶχον στα-
ματήσει καὶ ἄλλοι χωρικοὶ καὶ ὠμίλων περὶ τῆς διαταγῆς,
ἐντείνοντες τὴν φωνὴν διὰ νὰ μὴ χάνεται εἰς τὴν βο-
ῆν τοῦ μύλου. Ὅλοι οἱ ὑπόχρεοι εἰς τὴν ἀγγαρείαν ἐγγύ-
ζον, διότι ὁ μὲν ἕνας εἶχε τὸ σάββατον ἐργασίαν μὴ ἐπιδε-
χομένην ἀναβολήν, ὁ δὲ ἄλλος ἔκρινεν ἄδικον νὰ ἔχουν ὅλοι
ἴσην ὑποχρέωσιν, ἐν ᾧ αἱ ἰδιοκτησίαι ἦσαν ἄνισοι· ὑπόχρε-
ως ἦτο καὶ ὁ Σαῖτονικολῆς, διὸ καὶ εἶπεν :

— Ἐγὼ λέω νὰ στείλω τὸ Μανῶλη.

Ἄλλ' ἢ Πηγὴ παρενέβη ὑπὲρ τοῦ Μανῶλη.

— Ἀσυνήθιστος εἶνε καὶ θ' ἀρρωστήση. Μὴ τονε πέψης.
Καὶ ὁ Σαῖτονικολῆς μειδιῶν ἔσκηψε καὶ τὴν ἔκαμε κα-
τακόκκινη μὲ μίαν φράσιν :

— Ἀπὸ ἴδα ἤρχισες νὰ τονε πονῆς ;

Ἔπειτα εἶπε μεγαλοφώνως, ὥστε ν' ἀκούσῃ καὶ ὁ Μα-
νῶλης :

— Ἄς εἶνε, γιὰ ἕνα χατῆροι ἀκριβὸ θὰ βάλω ἀργάτη. Ἄς

πλερώσω καὶ πέντε ριάλια μαγάρι.

Ἦτο τόσοσιν εὐθύμος ὁ Σαῖτονικολῆς, ὥστε παραπάνω, ἀ-
φοῦ διέβησαν τὴν ἀψίδα τοῦ μιλαυλάκου, ἐσταμάτησε καὶ
ὠμίλησε πρὸς τὸν Καρτοῆ Νικολῆν, ἕνα περιεργον τρελλόν,
ὅστις καθ' ἄλλην τὴν ἡμέραν κατεγίνετο νὰ κομίζῃ μὲ παλιο-
κάνατα ἀπὸ τὸν ποταμὸν νερόν, τὸ ὁποῖον ἔχυνεν ἐπὶ τῶν
γυμνῶν του ποδῶν, μονολογῶν ἀδιαλείπτως.

— Καλὴ ἴσπερα Νικολάκη, τοῦ εἶπε. Δὲ μᾶς λὲς πῶς λένε
τούρκικα τὸν πλάτανο ;

Ὁ Καρτοῆς διέκοψε τὴν ψυχρολουσίαν, τὴν ὁποίαν ἔκα-
με πρὸ τῆς θύρας του ὄρθιος, καὶ ἀπήντησε :

— Κουβάρ-ἀγατζῆ ;

— Καὶ τὸ βάτο ;

— Μπερδελέτο.

Ὁ Σαῖτονικολῆς ἐγέλασε, καίτοι δὲν ἤκουε πρώτην φο-
ρὰν τὰ αὐτοσχέδια τούρκικα τοῦ Καρτοῆ, οὔτε τὸ κομικὸν
τραγοῦδι, τὸ ὁποῖον ἀπήγγειλε μετὰ τὸ τουρκικὸν λεξιλό-
γιον :

Ἄης Βέργας κινεβιίνει

Κ' ἔχει καὶ ραζὴ πιωμένη . . .

Ὁ Θεομᾶς ὅμως ἐπροχώρησε σοβαρὸς, χωρὶς νὰ δώσῃ
προσοχὴν καμμίαν. Ἐκατὸ φορὸς τίς εἶχε ἀκούσει αὐτὲς τίς
κουζουλάδες. Ἡ δὲ Πηγὴ διηγῆθη πρὸς τὸν Μανῶλην φο-
βρὰ πράγματα περὶ τοῦ Καρτοῆ. Ἐλέγετο ὅτι ἡ νεράιδες
τοῦχανε πάρει τὸ νοῦ του· γι' αὐτὸ πολλὰς φορὰς τὰ μεσά-
νικτα τὸν εἶχαν ἰδῆ ὀλόγυμνο εἰς τὸ ζουριὸ τοῦ μύλου, ἐκπῆ
ποῦ σκορπᾷ τὸ νερὸ ἀφρισμένο ἢ φτερωτῆ, καὶ ἐχόρευε μὲ
τίς νεράιδες.

— Δέν τὸν εἶδες πῶς παραμιλεῖ πάντα του; μὲ τίς νεράιδες μιλεῖ.

— Καὶ τὰ χέρια του γιάντα τρέμουν ἐτσά; ἠρώτησεν ὁ Μανώλης.

— Λένε πῶς ἐσκότωσε μιὰ σουρσουράδα. Λένε πῶς ὅποιος σκοτώσῃ, λέει, σουρσουράδα τρέμουν ὕστερα τὰ χέρια του σὰν τὴν ὀρά τση.

— Ὅταν ἐχωρίσθησαν, εἶχε νυκτώσει ἐντελῶς καὶ ἡ Πηγὴ καλονυκτίζουσα τὸν Σαῖτονικολῆν, ἔσκυψε μὲ ταχύ κίνημα καὶ ἐφίλησε τὸ χέρι του.

— Ἄκουσε, Μανώλη, εἶπε μετὰ τὸ δεῖπνον ὁ Σαῖτονικολῆς πρὸς τὸν υἱὸν του· ἀπόψε μίλησα μὲ τὸ Θωμᾶ στὴ στρατα, κέσυθάσθηκε νὰ σοῦ δώσῃ τὸ Πηγιό. Γιὰ πέ μου θές καὶ σὺ νὰ σὲ παντρέψοιμε;

— Ὁ Μανώλης ὄχι μόνον δὲν ἀπήντησεν, ἀλλὰ καὶ ἔσκυψε τὴν κεφαλὴν τόσον, ὥστε νὰ μὴ φανῇ ἡ χαρὰ, ἣτις ἐξήστραφεν εἰς τὰ μάτια του.

— Λέ μιλεῖς; τοῦ εἶπεν ἐκ νέου ὁ Σαῖτονικολῆς.

— Ὁ Μανώλης ἔσκυψεν ἀκόμα περισσότερον.

— Ὁ Σαῖτονικολῆς μειδιῶν ἀντίπλαξε βλέμμα μὲ τὴ γυναῖκα του.

— Πρέπει πῶς δὲ θέλει παντρογιά, εἶπε... Καλά, παιδί μου, δὲ θὰ σὲ βάλω μὲ τὸ ζῶρε. Σὰ δὲ θές, καὶ ἐγὼ δὲ θέλω ἐσὺ θὰ παντρευτῆς, δὲ θὰ παντρευτῶ ἴγώ. Ἡ μάννα σου μοῦπε πῶς προχθές, λέει, τση ἴπες ὀρθὰ κόφτὰ πῶς σὰρέσει τὸ Πηγιό τοῦ Θωμᾶ· μὰ πρέπει πῶς θὰ τῶδε ὄνειρο. Ἐγέρασσε κιάλας ἡ καλορίζικη κεῖνε συμπαθισμένη. Ἐγὼ τελειωτικὸ λόγον δὲν ἤδωκα μὲ τὸ Θωμᾶ· καὶ σὰ δὲ θές τὴν κοπε-

λιά, νὰ τοῦ πῶ νὰ τὴ δώσῃ τοῦ Τερερέ ἀπὸ τὴν θέλει καὶ τὴν ἐζήτησε κιάλας.

— Ὁ Μανώλης ἐταράχθη, ἀλλ' ἐξηκολούθησε νὰ σοπῆ.

— Νὰ τοῦ πῶ τοῦ Θωμᾶ πῶς δὲν τὴ θές τὴν Πηγὴ καὶ νὰ τὴν δώσῃ τοῦ Τερερέ; ἠρώτησε καὶ πάλιν ὁ Σαῖτονικολῆς ἐντονότερα.

— Ἴδρὸς ἀγωνίας ἐφάνη εἰς τοῦ Μανώλη τὸ μέτωπον, μέχρι τοῦ ὁποίου εἶχε φθάσει τὸ ἐρώθημα.

— Ἄλλ' ἡ μητέρα του παρενέβη.

— Καλέ, θέλει τὴν, μὰ γτρέπεται νὰ τὸ πῆ. Δὲ μοῦ τόπες ἐμένα, γυιέ μου;

— Ὁ Μανώλης κατέβαλεν ὑπεράνθρωπον προσπάθειαν διὰ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τοὺς λόγους τῆς μητρὸς του μὲ μικρὸν ἀναπάφλασμα γέλοτος.

— Κατεργάση! κατεργάση, εἶπε γελῶν ὁ Σαῖτονικολῆς.

Ε.

— Ἄλλ' ἂς ἀφήσωμεν τὸν Μανώλην, ὅστις τὴν νύκτα ἐκείνην ἐπανελάβεν εἰς τὰ ὄνειρά του χιλιάκις τὸ περιφρημον ἐρωτολόγημά του πρὸς τὸ Πηγιό. Ἐἰς τὸ ἀντίθετον ἄκρον τοῦ χωριοῦ μᾶς περιμένουν ἄλλαι κνωριμῖαι καὶ γεγονότα, τὰ ὁποῖα μεγάλην θὰ ἔχουν ροτὴν εἰς τὴν περαιτέρω ἐκτύλιξιν τῆς παρουσίας ἱστορίας.

— Ἡ Κελιὸ ἡ Ζερβούδαινα, ἡ ἐπιλεγομένη σκαπτικῶς Ἀλογόμυγα διὰ τὸ μικρόσωμον καὶ τὴν νευρικὴν τῆς ζωηρότητα, διετρεῖτο ἀκόρη καλὰ εἰς τὴν ἡλικίαν κατὰ τὴν ὀπίαν συνήθως αἱ χωρικά ἔχουν τελείως γηράσει, συντριβόμε-

να ὑπὸ τῶν ἐπιμόχθων ἐργασιῶν καὶ τῶν πόνων τῆς μητρό-
τητος.

Χηρεύσασα πολὺ ἐνωρίς, ἔδειξε διαθέσεις νὰ ἐπανορθώ-
σῃ τῆς μοίρας τὸ ἀδίκημα. Δι' ἓνα ὅμως ἢ δι' ἄλλον λόγον
ὑπερέβη τὸ τεσσαρακοστὸν καὶ ἔφθανεν εἰς τὰ σαρανταπέν-
τε, χωρὶς νὰ πραγματοποιήσῃ τὸν πόθον τῆς, ἀλλὰ καὶ χω-
ρὶς νὰποβάλλῃ τὴν ἐλπίδα. Τοῦτο τοῦλάχιστον συνεπέρανον οἱ
χωρονοῶ ἀπὸ τὴν φιλάρεσκον ἐπιμέλειαν τὴν ὁποίαν ἐδεικνυεν
εἰς τὸν ἱματισμὸν τῆς πάντοτε, μάλιστα δὲ ὅσον ἐπροχώρει
ἡ ἡλικία τῆς, ἀπὸ τὴν τάσιν τὴν ὁποίαν ἐδείκνυε νὰ κορύπῃ
τὴν πραγματικὴν τῆς ἡλικίαν καὶ ἀπὸ τὴν νεανικὴν ζωηρότη-
τα τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς τὰς κινήσεις. Οὐδέποτε τὴν εἶδε κα-
νεὶς ἀνυπόδυτον ἔξω, ὅπως ἄλλας γυναῖκας, νέας μάλιστα
καὶ ἀνυπάνδρους, αἵτινες ἐφαίνοντο θεωροῦσαι περιττὴν πο-
λυτέλειαν τὴν ὑπόδυσιν.

Ἦσαν ἀρκετὰ τζῦτα διὰ νὰ τὴν παραλάβῃ τὸ κοινὸν σκῶμα
καὶ ἡ κακολογία, ἣτις ὅμως ὅσον καὶ ἂν τὸ ἐπεδίωκε, δὲν κα-
τώρθωσε ποτὲ νὰ εὗρῃ εἰς τὴν διαγωγὴν τῆς τίποτε περισ-
σότερον ἀπὸ τὴν ἐλαφρότητα τὴν ὁποίαν τῆς ἀπέδιδεν.

Ὁ σύζυγός τῆς ἀποθανὼν. τῆς ἀφῆκε μετὰ τῶν θλίψεων
τῆς πρόωρου χηρείας, περιουσίαν ἰκανὴν καὶ μίαν θυγατέρα.
Τὸ Μαροῦλι, ὡς ἀνομάζετο, εἶχε γίνει νέα λεπτοκαμωμένη,
ψυχρὰ καὶ, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν μητέρα τῆς ὀλιγόλογος
συσφίγγουσα τὰ χεῖλη μὲ ἀξιοπρέπειαν ἀρχοντοπούλας μὴ
στάξῃ καὶ μὴ θρέξῃ. Εἶχε δὲ τῶντι ἀνατροπῇ ὡς ἀρχον-
τοπούλα τοῦ χωριοῦ, «χωρὶς νὰ τὴν ἴδῃ ἡλιος», ὡς ἔλεγεν ἡ
μητέρα τῆς. Δὲν εἶχε γνωρίσει αὐτὴ τὴν σκληραγωγίαν τῆς

βουκολικῆς ζωῆς, εἰς ἣν διήρχοντο τὰ μέγροι τῆς ἡῖθης ἔτη,
πολλάκις δὲ καὶ ὑπὲρ τὴν ἡῖθην, αἱ πλείεσται τῶν κορασίδων,
μόνον ἐκ τοῦ ἐνδύματος διακρινόμεναι ἀπὸ τὰγόρια μὲ τὰ
ὁποῖα διημέρευον· οὐτ' ἐξῦπνησέ ποτε κατὰ τὰς χειμερινὰς
νύκτας «τὴν ὥραν ποῦ βγαίνουν ἡ πῆχες» διὰ νὰ παχίσῃ
τὰ βῶδια· δὲν ἔσκαψέ ποτε, οὐτ' ἐβωλολόπησε καὶ δὲν ἐψή-
θη ὑπὸ τοῦ φλογεροῦ ἡλίου εἰς τὸ ἀλώνισμα καὶ τὸ λίχνισμα.
Μόλις ἐγνώρισε τὸ θέρισμα καὶ τὸ λιουμάζωμα καὶ τοῦτο με-
τὰ μεγάλων προφυλάξεων τῆς ἀβροῦς λευκότητος τοῦ προ-
ώπου καὶ τῶν χειρῶν τῆς. Τὸ περισσότερον τοῦ καιροῦ δι-
ήρχετο εἰς τὴν σκιάν, ράπτουσα καὶ ὑφαίνουσα, καὶ ἦτον ὑ-
φάντρια μοναδική· τὰ δ' ἐργόχειρά τῆς ἦσαν ἐξακουστά.

Αἱ ὀμήλικοι ἐθαύμαζον τὴν «ἀρχοντιά καὶ τὴν καλοπιχε-
ράδα τῆς» καὶ ὅταν ἐπήγαινε πρὸς συλλογὴν χόρτων, συνω-
δεύετο ὑπὸ αὐτῆς ὅλης θαυμαστριῶν, καὶ ἐπλανῶντο ἐπὶ ὤ-
ρας εἰς τοὺς ἀγρούς, ἀδουσαι καὶ γελῶσαι, διαμείβουσαι αὐ-
τοσχέδ' ἀδίστιχα, ψεγαδιάζουσαι τοὺς νέους ἢ τὰς ἀντιζήλους
των, ἐρωτῶσαι τὰ λευκάνθεμα ἂν θὰ πηγαινάν εἰς τὴν κό-
λαση ἢ στὸν παράδεισον : «Πᾶω στὴν πίσσα, πᾶω στὸν πα-
ράδεισο», καὶ ζητοῦσαι αἰσθηματικούς οἰωνοὺς εἰς τὴν πτῆ-
σιν τῶν μικρῶν ἐντόμων, τὰ ὁποῖα ἀπέλυον εἰς τὸν ἀέρα.

Πέ μου ποῦ θὰ παντρευτῶ !

Πέ μου ποῦ θὰ παντρευτῶ !

Αἱ φιλενάδες τῆς ἐκεῖναι, ψημμένα αὐτόχροημα ὑπὸ τοῦ ἡ-
λίου καὶ ξυλιασμένα ὑπὸ τῆς σκληραγωγίας, ἐλάμβανον πολ-
λάκις τὰ ἀβροῦ τῆς χερσάκα εἰς τὰ ἴδικά των καὶ τὰ παρετή-
ρουν ὡς θαυμάσια καλλιτεχνήματα.

— Θέ μου, ἡ ἀσπριγιά σου, Μαροῦλι !

Τινές ὅμως ἐξ αὐτῶν ἐνδομύχως δὲν τὴν ἐχώνευον, τὸ μὲν ζηλοτυποῦσαι, τὸ δὲ μὴ ὑποφέρουσαι τὴν ἑπαρσίην της.

Ἡ κόρη τῆς χήρας τῶντι εἶχε πολὺ ψηλὰ τὴν μύτην, νομίζουσα ὅτι αὐτὴ ἦτο κιάλλη δὲν ἦτο, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῶν ἄλλων. Τὴν οἴησιν δὲ ταύτην εἶχεν ὑποθρέψει ἢ μητρικῇ κουφότης διὰ τῶν ὑπερβολικῶν της ἐπαίνων. Ἡ «κολώνα» της εἶχεν ὅλα τὰ χαρίσματα· δὲν ἀφῆκε καμμιά χάριν δι' ἄλλην. Τὰ προικιά της, οἱ τρόποι της, οἱ στολισμοὶ της, τὸ περπάτημά της, τὰνάβλεμά της, ὅλα της ἦσαν μοναδικὰ καὶ ἀφορμαὶ ὑπερηφάνειας καὶ φλυαρίας ἀνεξαντλήτου διὰ τὴν Ζερβοῦδαιαν.

Ἡ Ζερβοῦδαινα τὴν ἡγάπα μὲ τὴν ἐλαφρότητα καὶ τὴν ὑπερβολὴν ποῦ εἶχεν εἰς ὅλα οἱ δὲ ὑπερβολικοὶ ἐπαινοὶ καὶ αἱ θωπεῖαι τὰς ὁποίας ἐπεδαψίλευεν εἰς τὴν «κολώνα» της συνετέλεσαν μεγάλως εἰς τὸ νὰ ψηλώσῃ τόσον ἢ μύτη της. Ἐν τοσοῦτῳ ἀπὸ τινος οἱ κακόγλωσσοι διατείνοντο ὅτι ἢ προβαίνουσα ἡλικία τῆς θυγατρὸς εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἐνοχλή τὴν μητέρα· καὶ ἀπὸ δύο ἤδη ἐτῶν τὸ Μαροῦλι εἶχε σταματήσει εἰς τὰ δεκαοκτὼ, διὰ νὰ δύναται καὶ ἡ χήρα νὰ λέγῃ ὅτι δὲν εἶχε πατήσει ἀκόμη τὰ σαράντα.

Μετὰ διαμονὴν μηνῶν τινῶν εἰς τὴν πόλιν πλησίον ἐνὸς θεῖου της, ἐπανῆλθε μὲ νέα δικαίωμα νὰ ὑπερηφανεύεται καὶ νὰ περιφρονῇ χωριάτισσες καὶ χωριάτες, ἀπὸ τοὺς ὁποίους δὲν τὴν ἐχώριζαν ἰσῶρα μόνον φυσικὰ, ἀλλὰ καὶ ἐπικτητὰ χαρίσματα. Ἀπὸ τὴν χώραν τὸ Μαροῦλι ἐπέστρεψε μὲ νέα ἐνδύματα, νέους τρόπους, νέαν γλώσσαν, νέον ὄνομα καὶ νέαν μύτην.

Αἱ ἀφελεῖς γειτόνισσαι, αἵτινες δὲν εἶχαν ποτὲ ἀπομα-

κρινθῆ ἀπὸ τὸ χωριό, ἤκουσαν μὲ ἀπορίαν τὴν Ζερβοῦδαιαν νὰ φωνάξῃ τὴν θυγατέρα της «Μαργγί». Ἡ δὲ χήρα ἐξήγησεν ὅτι στὴ χώρα δὲ λένε Μαροῦλι, ἀλλὰ Μαργγί καὶ ὅτι ἡ κόρη της δὲν ἤθελε πλέον νὰ τῆς λένε αὐτὸ τὸ χωριάτικο ὄνομα. Ἀλήθεια ὅμως τὸ νέον ὄνομα δὲν εἶχε περισσότεραν ἀρχοντιά· Ἡ χήρα τὸ ἐπανελάμβανεν ἐπισύρουσα τὴν φωνήν, διὰ νὰ δείξῃ ὄλην τοὺ τὴν μουσικὴν καὶ τὴν εὐγένειαν.

Ἐπειτα σείουσα τὴν κεφαλὴν ἔλεγεν.

— Εἶντα λέμε κ' εἰμῖς πὼς ζοῦμε στὸν κόσμον καὶ κάνομε! Νὰ τὴν ἀκούσετε νὰ σᾶζε δηγᾶται τῆς χώρας τὰ καλὰ καὶ τὸ ἀρχοντιᾶ καὶ νὰ στουπίρῃ ὁ νοῦς σας!

Ἄλλ' ὅσα θαυμάσια δὲν διεγείτο ἢ ἰδία τὰ διεγούντο οἱ στολισμοὶ, μὲ τοὺς ὁποίους ἦλθεν ἀπὸ τὴν πόλιν· ἢ μεταξωτὴ γάζα ἢ ἀστροποικιλτὴ, ποῦ περιέβαλλε τὴν ξανθὴν της κόμην, ὁ χρυσοῦς σταυρός, ὅστις ἔπαιζε κεμάριμαρην εἰς τὰ χιόνια τοῦ λαμοῦ της, τὸ χρυσοποικιλτον κοντόχι ἢ κοντογοῦνι, τὸ ὁποῖον, ἀνοικτὸν ἐκ τῶν ἔμπροσθεν, ἄφινε νὰ μαντεύονται ὑπὸ τὸ ἀρχοντοῦφαντον προσθήτιον τὰ θέλητρα τοῦ παρθενικοῦ στήθους· καὶ ἔπειτα τὸ φόρεμα τὸ πολύπτυχον μὲ τοὺς φαρμπαλάδες, καὶ αἱ περικνημίδες καὶ τὰ ὑποδήματα μὲ τὰ ὑψηλὰ τακούνια.

Ἄλλὰ τὴν μεγαλειότεραν ἐκπλήξιν ἐπεφύλαττεν εἰς τοὺς χωριανούς· ἢ Μαργγί διὰ τὴν ἐπομένην Κυριακὴν, ὅτε μετέβη εἰς τὴν ἐκκλησίαν μὲ κρινολῖνον ἢ, ὅπως κοινότερον τὸ ἔλεγον τότε, «μαλακόν». Ἡ κόρη τῆς χήρας εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν μὲ βῆμα βασιλίσης, ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῆς μητρὸς της, ἣτις τόσο πολὺ ἐφούσκωνεν ἀπὸ ὑπερηφάνειαν, ὥστε

ἠδύνατο νὰ ὑποθεθῆ ὅτι καὶ αὐτὴ ἐφόρει κρινολίνον· θροοῦσα δέ, ὡς μηχανή, ἐπέρασε διὰ μέσου μικρῶν ἐπιφωνημάτων ἐκπλήξεως καὶ θαυμασμοῦ καὶ ἐσταθὴ ἐμπρός ἐμπρός, ὄχι πλέον ὡς «κολών», ἀλλ' ὡς ἀληθινὸς πύργος Μαλακῶφ.

Μεταξὺ τῶν γυναικῶν ἔγινε κίνησις μεγάλη καὶ τόσος ψιθυρὸς, ὥστε τινὲς τῶν ἀνδρῶν ἐστράφησαν ἀδημιονοῦντες. Ἄλλ' αἱ γυναῖκες ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην ἐπλησίονον διὰ νὰ ἴδουν τὸ θαῦμα ἐκεῖνο καὶ δευλῶς ἐξέτεινον τὰ χέρια καὶ τὸ ἐπέψανον ἀκροθυγῶς, ἀπευθύνουσαι διαφόρους ἐρωτήσεις πρὸς τὴν κόρην, εἰς τὰς ὁποίας ἔσπευδε ν' ἀπαντᾷ ἢ μητέρα.

Μία μόνον μόλις κατεδέχθη νὰ στρέψῃ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν θόρουθον καὶ τὸν ὄγκον τοῦ κρινολίνου· μία ὑψηλὴ καὶ ὄραία μελαχροινή, ἣτις ἐστέκετο μετὰ τῆς παπαδιάς εἰς τὴν τιμητικὴν θέσιν, ἐνώπιον τοῦ προσκνητηρίου. Ἡ ἀκατάδεκτη αὐτὴ ἦτο ἡ κόρη τοῦ Καπετάνιου, ἡ μόνη ποῦ ἀνεγνώριζεν ὡς ἀντίζηλον ἢ Μαργή. Οὕτω δὲ συνέβη ν' ἀντιληφθῶσι μητέρα καὶ κόρη ὅτι ἡ Ἀγγελικὴ «ἐκτρινοῖ» ἀπὸ τῆς ζήλειά τση, ἐνῶ ἐκεῖνη ἀπλῶς ἐμειδίασε. Διότι ἀληθῶς μόνον εὐθυμίαν ἠδύνατο νὰ κινήσῃ ἢ ἐλαφρότης τῆς ξισπασμένης ἐκεῖνης! εἰς τὸν ἄρρενωπὸν χαρακτῆρα τῆς θυγατρὸς τοῦ Καπετάνιου, ἣτις ἀνατραφεῖσα μεταξὺ ἐξ ἀδελφῶν, τῶν ἀνδρειοτέρων νέων τοῦ χωριοῦ, εἶχε πολὺ ὀλίγας ἐκ τῶν γυναικείων ἀδυναμιῶν. Ὡς ἡ παρθένος τοῦ δημοτικοῦ ἄσματος,

Ὅπου ἔχε δώδεκα ἀδερφοὺς καὶ δεκοτῶ ξαδέροφους,
ἢ Ἀγγελικὴ ὑπερηφανεύετο διὰ τοὺς «ἀνδρειωμένους» ἀδελφοὺς τῆς καὶ πολλάκις συνηγωνίζετο εἰς τὰς ἀσκήσεις

των, ἐντεῦθεν δὲ τὸ κάλλος τῆς εἶχε λάβει τὴν σεμνὴν καὶ ὑπερήφανον πλαστικότητα Ἀρτέμιδος.

Αἱ ἄλλαι γυναῖκες ἐξηκολοῦθον ν' ἀποθανιάζον τὸν πολιτισμὸν τῆς Ζερβουδοπούλας· ἢ δὲ χήρα μεθύουσα ἐκ τῆς ἐντυπώσεως ταύτης ἐλησμόνησε ποῦ εὐρίσκετο καὶ ἀφῆκεν ἀχαλίνωτον τὴν πολυλογία τῆς. Κατ' ἐπανάληψιν ἦλθον ἀπὸ τὸ μέρος τῶν ἀνδρῶν θυμωμένα «σσο!», ἀλλ' ἡ χήρα, ἐπὶ μικρὰ διακόπτουσα τὴν φλυαρίαν τῆς, ἐπανήρχισεν ὀρηκτικότερα, ἐνῶ ἡ κόρη τῆς συσφίγγουσα τὰ λεπτὰ τῆς χεῖλη, ἐπεδεικνύετο στυλωμένη εἰς τὸ μέσον τῆς ἐκκλησίας ὡς ἐπιτάφιος.

Εἰς τοὺς ἀνδρας τὸ κρινολίνον ἔκαμεν ἀπλῶς ἀστειάν ἐντύπωσιν. Καὶ ὅταν, κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας, τὸ Μαροῦλι διήρχετο μεταξὺ αὐτῶν εἰς τὴν σὺλὴν τοῦ καοῦ, τὴν ὑπεδέχθησαν μικραὶ ἐκρήξεις γέλωτος. Φουστάνι ἦταν αὐτὸ ἢ κοφινίδα; Νὰ τὸ βάλῃ κανεὶς στὸν κῆπό του, δὲν ἤθελε καλλίτερο σιγάχτρο γιὰ τὰ πουλιά. Τὴν εὐθυμον δ' ἐντύπωσιν ἐνέτεινε ἢ παρατήρησις τοῦ Ἀστρονόμου, ὅτι ἤθελε μιὰ σπορὰ τόπο γιὰ νὰ περάσῃ.

Ἡ Καλιὴ εἶχε βραδύνη ὀλίγον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, σκοπίμως ἴσως διὰ νὰ λάβῃ ἀφορμὴν νὰ διατυμπανίσῃ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον, μετὰ τοῦ κρινολίνου, εἶχε φέρει ἀπὸ τὴν πόλιν ἢ κόρη τῆς. Καὶ ὅταν ἐξῆλθε, κατακόκκινη καὶ ἀκτινοβολοῦσα ἀπὸ ὑπερηφάνειαν, ἀνεζήτησε μεταξὺ τοῦ πλήθους διὰ τοῦ βλέμματός τῆς τὴν προπορευομένην θυγατέρα τῆς καὶ ἐφώνησεν εἰς τρόπον ὥστε νὰ τὴν ἀκούσουν ὅλοι.

— Μαργή, αἰ Μαργή! ἀνήμενέ με παιδί μου.

Αἰεχομένη δὲ μεταξὺ τῶν γυναικῶν ἔπαιθετο ἐπιπλήρως

μειδιῶντες ὅτι ἡ κακομοίρα ἡ Ἀλογόμυγία ἐσακουζουλάθηκε, ἐπληροφόρει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὅτι «στή χώρα δὲ λένε Μαρούλι, μόνο Μαργή».

Εἰς τὴν γωνίαν τῆς ἐκκλησίας, ἡ Μαργή, χωριζομένη ἀπὸ τὰς γυναῖκας ποῦ τὴν συνάδευον, τὰς ἐξέπληξεν ἐκ νέου με πρωτάκουστον χειρετισμὸν, τὸν ὁποῖον συνάδευσε ἡγεμονικὴ κλίσις τῆς κεφαλῆς :

«Ἀντίο σας!... Ἔλα, μητέρα.»

Ὁ γέλωσ δὲ τῶν χωρικῶν ἐξέσπασε παταγῶδης, ὅταν ἡ Μαργή ἔκαμπε τὴν γωνίαν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀπεμακρύνθη μετὰ τῆς μητρός της, ὁ δὲ Ἀστρονόμος, ἰμφοῦμενος τὰς κινήσεις καὶ τὴν φωνὴν της, ἐπανάλαβεν :

«Ἀντίο σας!... Ἔλα μητέρα...».

Καὶ εἶπεν ἔπειτα μετὰ τὴν αὐτὴν ἐπίσχυρτην φωνήν :

— Τί δεντροὶ κάνει τὸ σιτάρι ;

Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς μύτης αὐτῆς ἐπόμενον ἦτο νὰ βλέπη τὰ πάντα εἰς τὸ χωριὸ μικρὰ καὶ εὐτελεῖ, ἀπὸ τῶν οἰκιῶν μέτων κατοίκων. Κανένα δὲν θεώρει ἄξιον τῆς τιμῆς νὰ γίνῃ σύζυγός της. Μόνον ὁ Συμυρνιὸς ἐξεῖχεν εἰς τὴν κρίσιν της. Ἦτο αὐτὸς ὁ πρῶτος μεταξὺ τῶν γαμβρῶν, ὅπως αὐτὴ ἦτο ἡ πρώτη μεταξὺ τῶν νυμφῶν. Μετὰ τὴν ιδέαν δὲ ὅτι καὶ οἱ δύο ἦσαν κοσμογυρισμένοι ἔτρεφε δι' αὐτὸν αἰσθημὰ τι συναδελφότητος, τὸ ὁποῖον ἔτεινε νὰ μεταβληθῇ εἰς ἔρωτα. Ἀλλὰ τὴν προτίμησιν ταύτην ἔκρυπτε τόσον βαθειὰ εἰς τὴν μικρὰν τῆς καρδίας, ὥστε οὐδ' αὐτὴ ἡ μητέρα της ἐμάντευε τίποτε.

Καὶ μετὰ τὴν ἐκ τῆς πόλεως ἐπάνοδον, ἐξηκολούθει νὰ πηγαίῃ τὸ βράδυ εἰς τὴν βρούσιν, ὅπου ἐμάνθανε τὰ γυναίκα

ὑφαινεγ ἢ μὲν καὶ τί ἐξῦφαινεγ ἢ δέ. Ἐκεῖ, ἀποθέτουσαι τὰ σταμινὰ ἐπὶ τοῦ γεισώματος τῆς κρήνης καὶ περιμένουσαι σειράν, νεαὶ καὶ ἡλικιωμέναι γυναῖκες ἐφλυάρουγ ἐπὶ τινὸ ὥσαν καὶ ἔπειτα μία μία ἀπῆρχοντο μετὰ τὸ σταμινὸ π' ὠρου.

Ἀλλὰ, κατὰ τὴν παρουσίαν, πολλὰς φορὰς πηγαίνει τὸ σταμινὸ στὴ βρούση, μὰ ἔρχεται καὶ φορὰ ποῦ δὲν γυρίζει. Τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὸ σταμινὸ τῆς Μαργῆς. Μίαν ἡμέραν ἐπῆγεν εἰς τὴν βρούσιν, ἀλλὰ δὲν ἐγύρισε. Μόνον ἡ Μαργὴ ἐπέστρεψεν, ἀλλ' εἰς ἀξιοθρήνητον κατάστασιν, διάβροχος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, ὡς νευαγός, κρατοῦσα μόνον τὸ πλουμιστὸν «προσῶμ».

— Εἰντὰ παδες ; τὴν ἠρώτησεν ἡ Καλιώ, ταρραχθεῖσα. Ἔπεσες ;

— Ὁ Πατούχας. ὁ Πατούχας ὁ ἀναθεματισμένος... ἐφέλισεν ἡ κόρη, μὴ κατορθώνουσα ἀπὸ τοὺς λυγμοὺς νὰ τελειώσῃ τὴν φράσιν.

Καὶ τὰ δάκρυά της ἐπέτεινον τὸ θέμα τῆς ὑγρασίας, ὡς διὰ νὰ παραστήσουν τραγικώτερον τὸ γεγονός.

— Εἰντα σοῦκαμ' ὁ Πατούχας ;

— Μιὰ πέτρα μοῦρριξε... καὶ μοῦσπασε τὸ σταμινὸ στὸν ὤμῳ μου. κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους νὰ εἶπῃ ἡ Μαργή.

— Μὰ πῶς ! ἐκουζουλάθηκε ; εἶπεν ἡ Καλιώ ἀποροῦσα.

— Κατέω καὶ γὼ εἶντα τοῦρθε τοῦ νεραϊδῆ ;

Ἀλλὰ δὲν ἦτο πρώτη φορὰ ποῦ τὴν ἐπειράζεν ὁ Πατούχας. Ἡ Μαργὴ διηγῆθη ὅτι ἀπὸ ἡμερῶν ὅπου τὴν συνήντα, τῆς ἐξετόξευε κατὰ ματιὰς ποῦ νόμιζες πῶς ἤθελε νὰ τὴν καταπιῇ. Ἐνίοτε τῆς ἔλεγε καὶ κανένα λόγον ἀπὸ μακρὰν. Φαίνεται ὅτι ἀπειροῦτο νὰ τῆς ἐκδηλώσῃ ἔρωτα καὶ τὴν

ἐσπέραν ἐκείνην θελήσας νὰ μιμηθῆ τοὺς ἄλλους νέους, οἵτινες παραμονεύοντες περὶ τὴν ἐσπέραν τὴν διάβασιν τῶν ἐπιστροφουσῶν ἀπὸ τὴν βρύσιν νεανίδων, τὰς ἐπειράζαν ῥίπτοντες ἐλαφρὰ λιθάρια κατὰ τῶν σταμνῶν, τῆς ἔσπασε το σταμνὶ ὁ ἀδέξιος.

— Μὰ δὲν εἶπανε πῶς ἐλογόστεσε τὴν Πηγὴ τοῦ Θωαῖ ;

— Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ με ἔδε με τὸ μαλακό, τοῦ δῶκαν οἱ δαίμονοι ! εἶπεν ἡ Μαργῆ, σπογγίζουσα τὰ δάκρυα με τὸ ἄκρον τῆς ποδιᾶς της.

Παλλομένη δὲ σύσσωμος ἀπὸ ἀγανάκτησιν ἐπρόφερε φοβεράν ἀπειλήν :

— Ἄς μοῦ ξαναμιλήσῃ, καὶ δὲ πιάσω πέτρα νὰ τοῦ σπάσω τὴν κεφαλὴ του, νὰ μὴ με ποῦνε Μαρία παρὰ Φατομέ ! Καλό.

— Ἐγνοια σου, θυγατέρα μου, ἔγνοια σου, Μαργῆ μου, τῆς εἶπε προαυτικῶς ἡ χήρα, κέγῳ θὰ μιλήσω τοῦ κυροῦ του. Ἄκουε τὸν κουζούλακα πράγματα ποῦ τὰ κάνει !

Ἀφοῦ δ' ἐσκέφθη ὀλίγον εἶπε πάλιν ὡς νὰ ἐμονολόγῃ :

— Μὰ ἐχαλάσαν τα με τσοὶ Θωμαδιανούς ; .. Παράξενο πράγμα ! Νὰ σοῦ πῶ, μωρὴ παιδί μου, καλὸς νέος εἶνε, κιὰν εἶνε ἀλήθεια καὶ τὰ ἔχασε με τὴ Θωμαδοπούλα. . .

— Σάπα, σάπα, ἀνεφάνησεν ἡ Μαργῆ ἔξωλλος, νὰ μὴ σάκουῦ ! . . .

— Εἶνε ὁ καλλίτερος νέος τοῦ χωριοῦ, ἐπέμεινε ἡ χήρα.

— Εἶνε τὸ καλλίτερο βουδι τοῦ χωριοῦ. Γιὰ νὰ μεσκάσης πολεμῆς ;

— Ἐκεῖνο ποῦ σοῦ λέω ἔγω, εἶπεν ἡ Καλιῶ, πεισιμόνουσα ἐκ τῆς ἀντιλογίας. Κατέχεις ἐσὺ ποιὸς εἶν' ὁ καλὸς καὶ ποιὸς

ὁ καλὸς ; Κιῶμορφος εἶνε, καὶ νοικοκυρόπουλό 'νε. . .

— Ἄφησέ με, ἀν ἀγαπᾷς τὸ Θεό, ἀνεφάνησεν ἀδημονούσα ἡ Μαργῆ, ἀποῦ θάνεις με τς ὠμορφους αὐτὸ τὸν ἀνοστόπαστο, τὸ Σαρακηνό !

— Κατέχει ὁ μπουρμᾶς εἰντά ν' ὁ χουρμᾶς ; εἶπεν ἡ χήρα με τὴν ἰγλώσσαν τῆς πείρας. Ὁ ἄντρας ἔτοσα πρέπει νᾶνε γερός κἄντρειωμένος. . .

— Οὐ! ἀντρειωμένος, ἀντίπε μορφάζουσα ἡ Μαργῆ. Ἄντρειωμένος σὰν τὸ γᾶδαρό μας.

— Κιὰν δὲν εἶν' ἀντρειωμένος θὰ γενῆ Κοπέλι ν' ἀκόμη. Νὰ λέμε τὴν ἀλήθεια, ἐσὺ 'σαι μεγαλείτερη. Εἶν' ἀπραγος, γιὰ ἦτον ὡς ὄψες βοσκός, μὰ θὰ ξυπνήσῃ. Δὲν ἀκούω ἔγω εἰντα λένε κείνες ποῦ δὲν τοὶ θέλει μουδὲ γιὰ φαιμέγιες. Ἐχει καὶ καλοὺς ἔδικούς. Καὶ νὰ σοῦ πῶ, θυγατέρα μου, ἐμένα ἡ βουλή μου εἶνε. . .

— Νὰ τό νε πάρω ;

— Ἄν εἶνε καὶ τὰ χαλάσανε με τὸ Θωαῖ. . .

— Καλιὰ νὰ τόνε πάρουνε οἱ δαίμονοι ! Ἐγὼ νὰ πάσω τὸν Πατούχα, νὰ με ποῦνε Πατούχαινα, ἐγὼ, ἐγὼ ! . . Σκί σου γῆς καὶ βάλε με ! Μὰ με τὰ σωστά σου μοῦ τὸ λές ;

— Μὲ τὰ σωστά μου, ἀπῆντησε με ἤρεμον πείσμα ἡ χήρα. Δὲ θὰ βοῆς καλλίτερο.

— Ἡ Μαργῆ ἠτένισε τὴν μητέρα της, κατκόκκινη ἐξ ὀργῆς. Κάποιος βαρὺς λόγος ἀνῆλθεν εἰς τὰ χεῖλη της καὶ τὸν κατέπεν. Ἐπειτα εἶπε με τὴν αὐτὴν ἔξασιν :

— Ἄν εἶν' αὐτὸς γιὰ μένα, νὰ μὴ δῶ μοῖρα !

— Συλλογίσου τὰ λόγια μου καὶ θὰ δῆς πῶς ἔχω δικό.

— Καλὰ τό 'πα ἔγω πῶς ἐβάρθηκες νὰ με σκάσης ἀπόψε,

εἶπεν ἡ Μαργῆ καὶ με' θυελλώδη ὄρμην ἐρρίφθη εἰς μίαν γωνίαν, ὅπου, λαβοῦσα στάσιν Νιόβης, ἤρχισεν ἐκ νέου νὰ κλαίῃ.

Ἡ μητρικὴ καρδία τῆς χήρας συνεκινήθη.

— Μὰ, θυγατέρα μου, δὲ σοῦ πα δὰ καὶ ἄρον ἄρον νὰ τόνε πάρης !

Καὶ πλησιάσασα τῆς ὠμίλησε στοργικῶς καὶ τὴν ἐθώπευσεν, ἐνῶ ἡ Μαργῆ τὴν ἀπώθει με' κινήσεις ὠργισμένου παιδίου.

— Ἦτὰ θέλω γὼ τὸ κακό σου, παιδί μου ; Ἐνα λόγο σοῦ πα. Δὲ θές ; Δὲ θέλω κ' ἐγὼ. Δὲν ἐχάλασ' ὁ κόσμος.

— Μὰ, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, εἶνε γιὰ μένα τέτοιος ἀντρας ; Τόσο προαρριμένη μαὶ γὼ νὰ πάρω αὐτὸ τάνεμπαίγνιδο τοῦ κόσμου ; Ἀπὸ τούρκικη μπάλα νὰ πάη καλλίτερα, γῆ καὶ οὐρανέ μου !

Ἡ Ζεοβούδαινα δὲν ἀντέλεξε πλέον, μαλονότι ἐνδομύχως ἐπέμενεν εἰς τὴν ιδέαν τῆς.

Καὶ ἐνῶ ἡ Μαργῆ ἐπανελάμβανε τὴν ἀπειλήν τῆς ὅτι θὰ συνέτριβε τὴν κεφαλὴν τοῦ Μανῶλη, ἀν ἐξηκολούθει νὰ τὴν ἐνοχλῆ, ἡ χήρα ἔλεγε κέπανέλεγε καθ' ἑαυτήν :

— Μὰ πῶς πάει αὐτὸ τὸ προῖμα ; Ἐχάλασαν τα με' σοὶ Θωμαδιανούς !

ΣΤ'.

Τρόντι ὁ Μανῶλης δὲν ἦτο εὐχαριστημένος με' τὰ πράγματα ὅπως τὰ εἶχε κανονίσῃ ὁ πατέρας του. Τὰ ἔθιμα καὶ οἱ λόγοι, δι' ὧν ὁ Σαῖτονικολῆς ἐδικαιολόγει τὴν ἀναβολὴν τοῦ γάμου δι' ἓν ἔτος καὶ ἴσως περισσότερον, δὲν εἶχον, κατὰ

τὴν κρίσιν αὐτοῦ, καμμίαν πραγματικὴν ἀξίαν. Ἦτο τάχα ἀνάγκη νὰ ἔχη κατοικίαν ἰδιαιτέραν, ἀφοῦ μ' ἐκείνην ποῦ ἠγάπα ἠδύνατο νὰ ζήσῃ καὶ εἰς σπήλαιον καὶ εἰς τὸ ὑπαίθρον ἀκόμη εὐτυχῆς ; Μὲ τὸ Πηγιδὸ καὶ ἀχυρῶνας θὰ τοῦ ἐφαίνετο παλάτι. Ἡ εὐτυχία του ἦτο πολὺ καλόβολη. Ἐκεῖνο ὅμως ποῦ δὲν ἠδύνατο παντάπασιν νὰ ἐννοήσῃ ἦτο ὅτι τὸν ἐθεώρουν ἀκατάλληλον ἀκόμη πρὸς γάμον. Καὶ ἔλεγαν ὅτι δὲν ἦτο καιρὸς του, χωρὶς νὰ τὸν ἐρωτοῦν καὶ αὐτόν, χωρὶς νὰ ἐρωτήσουν καὶ τὸν νοικοκύρην, ὅστις, κατὰ τὴν παροιμίαν, ξέρει ὅσα δὲν ξέρει ὁ κόσμος ὅλος.

Καὶ δὲν εἶπε μὲν τίποτε, ἀλλ' ἔδειξε τὴν δυσαρέσκειάν του με' τὴν κατηφῆ ἀπροθυμίαν με' τὴν ὁποίαν ἐξετέλει τὴν ἐργασίαν ποῦ τοῦ ἀνέβηκεν ὁ Σαῖτονικολῆς, νὰ συγκομίσῃ πέτρας καὶ ἄλλα ὕλκὰ διὰ τὴν οἰκοδομὴν τῆς μελλούσης κατοικίας του. Ἡ δυσαρέσκειά του δ' ἐξεθύμωσεν εἰς τὴν ῥάχην τοῦ ἡμιόνου, με' τὸν ὁποῖον μετεκόμῃζε τὰς πέτρας ἐκ τοῦ λατομείου. Τόσον ἐκακομεταχειρίζετο τὸ ταλαίπωρον ζῶον, ὥστε, ἐνῶ ἕως τότε ἦτο προῖον καὶ εὐάγαγον, ἐγίνε δύστροπον καὶ ἀπέκτησε τὴν ἔξιν νὰ λακτίζει, πρὸς μεγάλην ἀπορίαν τοῦ Σαῖτονικολῆ.

Σπανίως ὅταν, καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἡμιόνου, ὁ Μανῶλης ἐπέστρεφεν εἰς τὸ λατομεῖον διὰ νὰ παραλάβῃ νέον φορτίον, καταλαμβάνετο ὑπὸ τρυφερῶν διαλογισμῶν καὶ ἐπεχείρει νὰ τραγουδήσῃ. Ἀπετελεῖτο δὲ τὸ ἄσμα του ἀπὸ φράσεις καὶ λέξεις, αἵτινες δὲν εἶχον πολλάκις σχέσιν μετὰ τῶν, ἀλλ' ἀπλῶς ἐχρησίμευον διὰ νὰ πληροῦν τὸν θυμὸν καὶ ὑποβαστάζουν τὸν ἦχον. Ἄλλ' ἐὰν κανεὶς ἐπρόσεχε, θὰ ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ εἰς τὸν κυκεῶνα ἐκείνον τῶν

ἀσυναρτήτων φράσεων ἐν ὄνομα πολλάκις ἐπαναλαμβανόμενον, τὸ ὄνομα τῆς θυγατρὸς τοῦ Θωμᾶ, ὅτε μὲν ὑπόκωφον καὶ οἰονεὶ μασημένον εἰς φίλην, ὅτε δὲ διάφορον, ὡς μῦθος ἐκσφενδονιζόμενος ἀπὸ τὸ ἠφαιστειοῦ τοῦ στήθους του.

Ἐπιτὸς τοῦ ψάλτου, τὸ ἀρχέγονον ἐκεῖνο ἄσμα ἔτερε καὶ κάποιον ἄλλον, τὸν ἡμίονον, διότι μόνον κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκείνας ὁ Μανώλης ἐλησμόνει νὰ τὸν βασανίσῃ. Ἀλλὰ τὰ βᾶσινα τοῦ ταλαπῶρου ζῶου ἔπασσαν μόνον ὅταν ἤρχισεν ἡ οἰκοδομὴ καὶ ὁ Σαίτινικολῆς ἐπεφόρτισε τὸν υἱὸν του νὰ «πουργεύῃ», νὰ βοηθῇ δηλαδή τοὺς κτίστας, παρασκευάζων τὴν λάσπην καὶ τὸν ἀσβέστην.

Εἰς τὴν νέαν ταύτην ἐργασίαν ἐμετριάσθη καὶ τοῦ Μανώλη ἡ δυσθυμία. Ὁ Καρπάδιος ὁ πρωτομάστορας τοῦ ἔδιδεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀφορμὰς εὐθυμίας μετὰ τὴν ἀστείαν διάλεκτόν του. Ὅταν ἐθύμονε μετὰ τὰς ἀπροσεξίας του, τὸν ἐφώναζε «παλαρόν». Ὁ δὲ Μανώλης τόσον ἐξεθαρρυνθῆ, ὥστε ἤρχισε νὰ τὸν σκώπη, μιμούμενος τὴν προφορὰν της. Ὅταν ὁ Καρπάδιος τοῦ ἐφώναζε : «Μανώλη ! ὦ Μανώλη !», τοῦ ἀπήντα ἐπισύρων, ὡς ἐκεῖνος, τὴν φωνήν :

— Τί-α-θέλεις, μάστορη ; Λάσπην ἢ πέτρας ;

Ἐγέλα δὲ ὅταν ἀκόμη ὁ Καρπάδιος, ἀδημονῶν, τοῦ εἰτίνασσε τὸ μυστρί κατὰ πρόσωπον καὶ τὸν ἐπασάλευε μετὰ πηλόν. Τοῦτο ἄλλως τε τοῦ ἔδιδε τὴν εὐχάριστον πρόφασιν νὰ τρέχῃ εἰς τὸν ποταμὸν διὰ νὰ νιφθῇ καὶ νὰ βλέπῃ τὰς γυναῖκας ποῦ ἔπλυναν μετὰ τὰ φορέματα ἀνχουρμένα. Ὁ μάστορας, ἄνθρωπος εὐθυμος, ἐτραγουδοῦσε πολλάκις, ἐνῶ ἔκτιζε, κομικὰ ἄσματα τῆς πατρίδος του· διεσκέδαζε δὲ ἰδι-

ως νὰ σκανδαλίσῃ τὸν Μανώλην διὰ τοῦ ἄσματος εἰς τὸ ὁποῖον νεαρὸς ἀνεπιβὸς χαριεντίζεται μετὰ τὴν θεῖαν του :

Πέρα πῆλαινα στὴ ρύμη
 μετὰ τὴ θεῖά μου τὴν Ἐρήνη.
 Σκούντα ἴγιω καὶ σκούντα κείνη.
 κάνει ὁ Θεὸς καὶ πεφτει κείνη.
 Ἔδε τόπος καὶ λειβάδι.
 Ἄχ ! θεῖά μου νὰ ἴσων ἄλλη !

Ὁ Συκολόγος ὅμως, ὁ δεῦτερος κτίστης, δὲν κατεδέχετο νὰ στειεύεται μετὰ τὸν Μανώλην, ἕνα ζωντόβολο ἐκεῖ, ποῦ δὲν ἤξερε νὰ μοιράσῃ δυὸ γαϊδάρων ἄχυρα. Ὁ Συκολόγος εἶχε μεγάλην ἰδέαν περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, διότι ἂν καὶ ἀγράμματος, ἐγνωρίζεν ὅλους τοὺς ἤχους τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ ἐψάλλεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ κανονάρχου. Σανήθιζε δὲ νὰ λέγῃ : «Ἐγὼ ἂν ἐκάτεχα γράμματα...», ὅπως περίπου θὰ ἔλεγεν ὁ Μποναπάρτης : «Ἐγὼ ἂν ἐνικοῦσα στὸ Βατερλώ !...» Ἐψάλλε δὲ καὶ ἐνῶ ἔκτιζε καὶ ὁ εὐθυμος Καρπάδιος ἔλεγεν ἐνίστη ἰδιαιτέρως πρὸς τὸν Μανώλην ὅταν τὸν ἐπαραξάλλιζεν ἢ ψάλλωδία :

— Ἄιντε μωρέ, κιὰν δὲν τρελλαθοῦμε, σίγουρα θ' ἀγιάσωμε.

Τὸν Μανώλη παρηγόρει ἡ ἰδέα ὅτι τώρα τοῦλάχιστον θὰ κατάρθωνε νὰ βλέπῃ τὴν Πηγὴν, ἥτις παρέμενον εἰς τὸ σπίτι ἐργαζομένη πρὸς συμπλήρωσιν τῶν προικῶν της. Ἄλλ' ἐλογάριαζε χωρὶς τὸν γέροντα μετὰ τὸ τουρλωτὸ φέσι.

Μιὰν ἡμέραν, ὑποκλέψας ὀλίγας στιγμὰς ἐκ τῆς ἐργασίας του, ἔτρεξε εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Θωμᾶ, ὅπου εὗρε τὴν

Πηγὴν ὑφάρζιουσαν. Ἡ κόρη ἐστράφη καὶ τὸν ὑπεδέχθη μὲ ἀκτινοβόλημα χαρᾶς.

— Χαμήλωσε, τοῦ εἶπε, ἀφίνουσα τὴν σαίταν.

Ἄλλ' ὁ Μανώλης ἔμεινεν ὄρθιος πλησίον τοῦ «ἐργαστηριοῦ».

— Δὲν μπορῶ, εἶπε μὲ θλίψιν, γιατί ἂν ἀργήσω, θάρχί-
ξη τοὶ φωνῆς ὁ Καρπάθιος κῦστερα θὰ τὸ πῆ καὶ τοῦ κυ-
ροῦ μου.

Καὶ μὲ τὴν τελευταίαν λέξιν ἔφυγεν ἐκ τοῦ στήθους του στεναγμός. Δὲν ἦτο ζωὴ αὐτῆ· νὰ δουλεύῃ τοῦ Θεοῦ τὴν ἡμέρα στὸν ἥλιο, χωρὶς μιᾶς στιγμῆς εὐκαιρίας... νὰ τὴν βλέπῃ.

Τὸν μέγαν τοῦτον λόγον ἐπρόφερεν ὁ Μανώλης, ἀκουμ-
βησιμένος εἰς τὴν κορωνίδα τοῦ τελάρου· καὶ ὅπως ἐκάλυψε
τὸ πρόσωπόν του μὲ τὴν πλατεῖάν του παλάμην, διὰ νὰ κρύ-
ψῃ τὴν ἐντροπὴν του, ἐφαίνετο ὡς νὰ ἔκρυπτε δάκρυα.

Ἡ Πηγὴ τὸν ἠτένισε μὲ ἀνησυχίαν καὶ εἶπε, πνιγομένη
ὑπὸ συγκινήσεως :

— Καὶ μαλώνει σ' ἀφέντης σου ;

— Νὰ, ἂν τοῦ πῆ ὁ μάστορας πῶς ἔφυγ' ἀπὸ τὸ χτίρι,
θὰ χαλάσῃ τὸν κόσμον...

— Μὰ γι' αἴντα, γι' αἴντα ;... εἶπεν ἡ κόρη, ὡς νὰ πηρυθύ-
νετο μὲ παράπονον πρὸς τὸν μέλλοντα πενθερόν της. Δὲν
τὸ θεωρεῖ πῶς θ' ἀρρωστήσῃς ;

— Κὴ μάνα μου τοῦ τό 'πε, μὰ δὲν ἀκούει, ἀπήντησεν
ὁ Μανώλης μὲ τόνον σχεδὸν θρηνητικόν. Θέλει, λέει, νὰ
ψηθῶ στὴ δουλειά. Ἄ δὲ ξετελεσθῆ, λέει, τὸ σπίτι...

Ἡ Πηγὴ ἐφάνη σκεπτομένη· ἔπειτα δὲ μὲ μικρὸν δι-
σταγμὸν εἶπε :

— Νὰ τοῦ μιλήσω κ' ἐγὼ ; Ντρέπομαι, μὰ θὰ τοῦ τὸ
πῶ...

Ἄ Μανώλης ἀνετινάχθη, μὲ λαμποκόπημα χαρᾶς εἰς
τὰ μάτια.

— Ναί, νὰ τοῦ πῆς πῶς δὲ μᾶς ἐγνοιάζει μᾶς καὶ ἰδὲν
εἶνε τελειωμένο τὸ σπίτι...

Ἡ Πηγὴ τὸν προσέβλεψεν ἀπορούσα.

— Ὅστε νὰ τελειώσῃ τὸ σπίτι, ἄς κατοικήσωμε στὸν
ὄντᾶ μας, ἐξηκολούθησεν ὁ Μανώλης.

Ἡ Πηγὴ ἤρχισε νὰ ἐνοῆ τὴν μεταξὺ των παρεξήγη-
σιν καὶ ἔγινε κατακόκκινη.

— Ἄς παντρευτοῦμε μ' εἶς, ἔλεγεν ὁ Μανώλης μὲ ζω-
ηρότητα ἀπροσδόκητον, καὶς τελειώσῃ τὸ σπίτι ὕστερ' ἀπὸ
ἓνα χρόνον... ἄς μὴ τελειώσῃ καὶ ποτέ.

— Μὰ δὲν μπορῶ γὰρ νὰ πῶ τ' ἀφέντη σου τέτοια πράξι-
ματ, εἶπεν ἡ Πηγὴ κάτω νεύουσα.

— Κιὰ μ' εἶντα θὰ τοῦ πῆς ;

— Νὰ μὴ σὲ στενοχωρᾷ στὴ δουλειά, μόνο νὰ βάλῃ
ἓναν ἀργάτη νὰ σὲ βοηθᾷ.

Ἄ Μανώλης ἔκαμε μορφασιμὸν δυσαρρεσκείας.

— Χρὶ! αὐτὸ μόνον θὰ τοῦ πῆς... Αἶ, νὰ μὴ τοῦ πῆς
πρῶμα, εἶπε μὲ τόνον χολιασιμένου παιδίου. Δὲ θέλω νὰ
τοῦ πῆς πρῶμα. Ἐθάρραψες πῶς ἐμένα μὲ κουράζει ἡ
δουλειά ; Χαρὰ στὴ δουλειά ! τὰ φτι μου δὲ δρόνει !

Καὶ ἐκινήθη διὰ νὰ φύγῃ θυμωμένος.

— Μὰ δὲν μπορῶ... πῶς μπορῶ νὰ τοῦ πῶ τέτοια λό-

για ; εἶπεν ἡ Πηγὴ μὲ θλίψιν.

— Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ τοῦ τὰ πῶ, γιατί 'νε κόρης μου καὶ 'ντρέπομαι. Μὰ ἐσὺ γιάνινα δὲν τοῦ τὰ λές;

Ἡ Πηγὴ εἰσιώπησεν, ἐτοιμὴ νὰ διακρούσῃ, διότι δὲν ἦ-
δύνατο νὰ δικαιολογηθῇ. Ὁ δὲ Μανώλης, ὥστις ὄσον ἔβλε-
πε τὴν Πηγὴν συστελλομένην ἐγίνετο τολμηρότερος, εἶπε :

— Δὲ μοῦ λές πῶς δὲ θές νὰ παντρευτοῦμε, μόνο...

— Ἐγὼ δὲ θέλω ;

— Ἄν ἤθελες, θάλεγες τοῦ κυροῦ μου πῶς ἐμᾶς δὲ
μᾶς ἐγνοιάζει γιὰ τὸ σπίτι, μόνο θέμε νὰ παντρευτοῦμε. Σὰ
γενῆ ὁ γάμος, ἄς μὲ βάλῃ νὰ δουλέψω νὰ χτίσῃ δέκα σπι-
τια μαγάρι.

Ἡ Πηγὴ ἐξηκολούθει νὰ σιωπᾷ.

— Νὰ τοῦ τὸ πῆς θές ; ἠρώτησεν ὁ Μανώλης, ἀφοῦ ἐπί-
τινας στιγμὰς ἐπερίμενε τὴν ἀπάντησίν της.

— Μὰ δὲν μπορῶ, σοῦ 'πα, δὲν μπορῶ ἀπήνησεν ἡ
Πηγὴ καὶ τὰ δάκρυά της ἤρχισαν νὰ τρέχουν.

Ὁ Μανώλης ἤθελε νὰ κάμῃ τὸν θυμωμένον καὶ νὰ φύ-
γῃ ἀλλὰ δὲν εἶχε τόσην δύναμιν θελήσεως καὶ ἀντὶ ν' ἀπο-
μακρυνθῇ ἐπλησίασε καὶ σιγὰ - σιγὰ ἐκάθησεν εἰς τὸ «σα-
νίδι» τοῦ τελάρου. Ἦθελε νὰ τῆς εἶπῃ, κλαίων καὶ αὐτὸς,
ὅτι θάρρῶσταινεν, ὄχι ἀπὸ τοὺς κόπους, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἀνυ-
πομονησίαν τῆς ἀγάπης του, ὅτι δὲν μποροῦσε πλέον νὰ
ζῆ οὔτε στιγμὴν χωρὶς νὰ τὴν βλέπῃ, ὅτι ἡ ζωὴ του χωρὶς
αὐτὴν ἦτο μαρτύριον καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἄλλ' ὅταν εὐρέθη
πλησίον της καὶ ἠσθάνθη τὴν θερμότητα τοῦ σώματός της,
αἱ σκέψεις του συνεταράχθησαν καὶ ὅλα ὅσα εἶχε νὰ εἶπῃ
ἐξεφράσθησαν δι' ἐνὸς παραφόρου, ἀγρίου ἐναγκαλισμοῦ.

Ἡ κόρη ἀντέστη, ἀλλ' ἦτο δύσκολον ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ
τὸν σιδηροῦν κύκλον τῶν βραχιόνων του.

— Μὰ ἄφησε, τοῦ ἔλεγε... ἄφησε, σοῦ λέω.. Ἐἶνε
κακὸ αὐτὸ ποῦ κάνεις... Θάρρη ἀφέντης μου καὶ θὰ μὲ σκο-
τώσῃ... Μανώλη, νὰ χαρῆς τὴ μάνα σου.

Τὸν ἀπόθει με τοὺς δυνατούς της βραχιόνας καὶ ἐκ τῆς
σφοδρότητος τῆς πάλης ἐσειετο καὶ ἔτριξε τὸ τελάρον, κιν-
δυνεύον νὰ ἐξαρθρωθῇ.

— Μανώλη, θὰ σπάσῃ τὰργαστήρι... νά, θὰ κοποῦνε
τὰ σπιτόνια... Μανωλιό, νὰ χαρῆς !...

Ὁ Μανώλης ὄμως, κωφεύων εἰς τὰς παρακλήσεις της,
μεθύων καὶ ἀποθηριωμένος ἐκ τῆς ἐπαφῆς καὶ τοῦ θερμοῦ
ἀρώματος τῆς γυναικείας σαρκός, τὴν περιώρισεν ἀνίσχυ-
ρον πλέον εἰς τὴν ἀγκάλην του καὶ μὲ ἀδηφάγον φιλῆμα
ἐπνίξε τὰς ἱεσίας εἰς τὸ στόμα της. Ἄλλ' ὑπὸ τὸ φιλῆμα
ἐκείνο ἡ αἰδημοσύνη τῆς κόρης ἐξάνεστη μὲ τοιαύτην ὀρ-
μῆν, ὥστε κατώρθωσε νὰ ἐξολισθήσῃ ἐκ τῆς περιπτύξεως
τοῦ μαινομένου ἐφήβου καὶ μὲ κίνημα ταχὺ ἐρρίφθη ἔξω
τοῦ τελάρου· πνευστιῶσα δὲ καὶ τρέμουσα τοῦ εἶπε :

— Μανώλη, καταλάγιασε, γιατί θὰ φύγω νὰ σάφῃσω
μοναχὸ στὸ σπίτι.

Καὶ ἀπεσύρετο πρὸς τὴν θύραν, διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν
ὑποχώρησιν ἐν περιπτώσει νέας ἐφόδου, ὁπότε ἠκούσθη θό-
ρυβος θημάτων.

— Ὁ κόρης μου ! ἐπιθύρισε καὶ διευθετοῦσα τὰ ἐν-
δύματα καὶ τὴν κόμην της ἔτρεξε πρὸς τὸ τελάρον.

Ὁ δὲ Μανώλης κατακόκκινος, παρετήρει γύρω, ὡς νὰ
ἐζήτηι μέρος διὰ νὰ φύγῃ.

Βήξιμον γέροντος ἦλθεν ἀπὸ τὰ πρόθυρα τῆς οἰκίας, ἔπειτα ἐφάνη εἰσερχόμενον διὰ τῆς θύρας μακρὸν ξύλον καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν ἐνεφανίσθη καὶ ἡ φέσα τοῦ Θωμᾶ, ἣτις εἶχε χάσει ὀλίγον τὴν ἀκαμψίαν τῆς ἐκ τῆς προστριβῆς εἰς τὸ ξύλον. Συγχρόνως ἠκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ γέροντος καλοῦντος τὴν θυγατέρα του :

— Μωρὴ Πηγίό, ἔλα νὰ μοῦ βοηθήξῃς.

Ἡ Πηγὴ ἔτρεξεν, ἀλλ' ἐπρόλαβεν ὁ Μανώλης κἀκατέβασεν ἐκ τοῦ ὄμου τοῦ γέροντος τὸ ξύλον.

Ὁ Θωμᾶς ἀπήντησεν εἰς τὴν προθυμίαν τοῦ Μανώλη μὲ βλέμμα σκιδρωτῆς ἐκπλήξεως, τὸ ὁποῖον ἐστράφη ἐρωτηματικὸν πρὸς τὴν θυγατέρα του, ὡς νὰ τῆς ἔλεγε· τί θέλει αὐτὸς ἐδῶ ; Ἐκάθησεν ἔπειτα μὲ στεναγμὸν κοπώσεως εἰς μίαν καθέκλαν, ἀπέβαλε τὸ φέσι καὶ μὲ τὸν λιχανὸν ἀπεσιλέγγισε τὸν ἰδρωτὰ τοῦ μετώπου του. Κατόπιν ἔστρεψε πρὸς τὸν νέον βλέμμα ἀνακριτοῦ καὶ τοῦ εἶπε :

— Δὲν ἔχεις σήμερα δουλειά, Μανωλιό ;

— Ἐχω, ἀπήντησε μὲ φωνὴν δειλὴν ὁ Μανώλης.

— Καὶ πῶς τὴν ἀφήγες τῇ δουλειᾷ σου καὶ γυρίζεις ; Ποῶς πουργαεὶ ;

Ὁ Μανώλης ἔκλινε τὴν κεφαλὴν σιωπῶν.

— Μὰ δὲν εἶνε καὶ πολλὴ ὥρα ποῦ λείπει, εἶπεν ἡ Πηγὴ.

— Ἐοῦ νὰ κάνῃς τῇ δουλειᾷ σου καὶ νὰ μὴ φυτρῶνῃς ὅπου δὲ σὲ σπέρνουνε ! ἀνεφώνησεν ὁ Θωμᾶς μὲ δριγύν. Νὰ κάτῃς στάργαστῆρι σου !

Ἡ Πηγὴ ἐκόθησεν εὐπειθῶς εἰς τὸ τελάρον, ὁ δὲ Θωμᾶς ἐξηκολούθησεν ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Μανώλην :

— Ἀκουσε, Μανωλιό παιδί μου, ἡ δουλειά σου δὲν εἶν' ἐπάς, κιᾶλλη βολὰ νὰ μὴν ἔρχεσαι. Δὲν ταιριγάζει νὰ παίγῃς σένα σπῆτι ποῦ 'νε μιὰ κοπελιὰ μοναχὴ.. Αἱ, μιὰ σκόλη, ποῦ νὰ 'μαι κ' ἐγὼ γῆ ὁ γυιὸς μου ἐπαδά.. καλῶς ν'ἔρθῃς· μὰ τὴν καθημερὴ νὰ ξανοίγῃς τῇ δουλειᾷ σου. Ἀκοῦς εἶντα σοῦ λέω ;

Ὁ Μανώλης κατένευσε δυσθύμως, ἐνῶ δὲ ὁ Θωμᾶς ἐπαρνίζετο, ἀντήλλαξε βλέμμα ἀπελπισίας μὲ τὴν Πηγὴν. Ἐπειτα, ὡς ἀποσβολωμένος, διηρθύνθη μὲ βῆμα διστακτικὸν πρὸς τὴν θύραν, ὅπου, ὡς τελευταίαν ἀπόθησιν, ἐδέχθη κατὰ νῶτα μίαν ἀκόμη πικρὰν φράσιν τοῦ γέροντος :

— Κι' ὁ κύρης σου, ἀνε μάθη πῶς παραθεσμάς τῇ δουλειᾷ σου, πολὺ θὰ τοῦ κατοφραῖ.

Ἐνῶ δὲ διήρχετο ὑπὸ τὸ παράθυρον, τὸν ἤκουσε νὰ λέγῃ πρὸς τὴν Πηγὴν.

— Ἄνε σὲ πιάσω καὶ σέν' ἀποῦ τὴν πλεξοῦδα !..

Ὁ ἡμίονος τοῦ Σαῖτονικολῆ ἦτο τυχερὸς, διότι εἶχε λῆξει ἡ συνεργασία του μὲ τὸν Μανώλην, ἄλλως τὴν ἡμέραν ἐκείνην θὰ διήρχετο τὰς πλέον δυσχερέστους στιγμὰς τῆς ζωῆς του. Ὡστε δὲν ἦτο ἀρκετὸν ὅτι χωρὶς καννα σοβαρὸν λόγον τὸν κατεδίκαζον νὰ περιμένῃ ἐπὶ ἓν ἔτος καὶ ἴσως περισσότερον, ἀλλὰ τοῦ ἀπηγόρευον καὶ νὰ βλέπῃ ἐκείνην ποῦ θὰ ἐγίνετο γυναῖκα του ; Αὐτὰ τοῦ ἐφαίνοντο τόσον ἄδικα καὶ τόσον παράλογα, ὥστε ἐνόμιζεν ὅτι ἐγίνοντο μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ τὸν βασανίσουν καὶ ἠγανάκτει, τόσον κατὰ τοῦ πατρὸς του ἴσον καὶ κατὰ τοῦ Θωμᾶ.

Πρὸς στιγμὴν τοῦ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ φασκελώσῃ κτίστας καὶ κτίριον καὶ νὰ πάρῃ τὰ βουνά· ἀλλ' ἡ ἀνάμνησις

τῆς σκηπῆς τοῦ τελάρου τὸν ἀνεχαίτισεν. Ἡμποροῦσε πλεονὰ ζῆση μακρὰν τῆς Πηγῆς ; Ὁ Τερερὲς ἄλλως ἦτο ἐκεῖ, αἰροφυλακτῶν νὰ τοῦ ἀρπάσῃ τὴν εὐτυχίαν του. Ἐλχε μάθῃ μάλιστα ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκείνος τὸν ἐκακολόγει καὶ ὅτι ὁ Στρατῆς ὁ ἀδελφὸς τῆς Πηγῆς ἐπροτίμα ὡς καί βρόν τὸν Τερερὲν, ὅστις ἤλιπιζε, φαίνεται, ἀκομή.

Ὅταν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἐργασίαν του, εὔρε τὸν Καρπάδιον πρωτομάστορα ἐξωργισμένον καὶ ἀπειλοῦντα ὅτι θάκανε παράπονα πρὸς τὸν Σαίτονικολῆν. Ἐπὶ τέλους δὲν ἴμποροῦσαν αὐτοὶ νὰ κτίζουν καὶ νὰ πουργεύουν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μανώλης, ὅπως ἦτο φουρμισμένος, τοῦ ἐφώνηξε νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλει νὰ τὸ πῆ μαγάρι καὶ τοῦ Θεοῦ !

Καὶ τόσον ἐκοκκίνισεν ἀπὸ τὸ κακό του, ὥστε ἐφάνη μαῦρος.

— Μωρὸ αὐτὸς ἔχει ἀράπικο μπουρὶ σήμερα. Εἰντά παδὲ ; εἶπεν ὁ Καρπάδιος πρὸς τὸν Συκολόγον.

Ἐπὶ ὥρας εἰργάσθη, χωρὶς νὰ ἐστομίση λέξιν. Μόνον τὸ θράδου-θράδου, ὅταν διῆλθεν ἡ Πηγὴ μεταβαίνουσα εἰς τὴν βρύσιν, ἡ δυσθυμία του ἐφάνη διαλυθεῖσα τὸ μεῖδιον. μα' με τὸ ὅποιον ἐκείνη συνώδευσε τὸ καλῆστέρην τῆς ἐφώτισε τὸ σκυθραπὸν πρόσωπόν του.

Ἡ Πηγὴ διήρχετο καθ' ἐκάστην ἐκεῖθεν, λοξοδρομοῦσα ἐπίτηδες, ὁσάκις μετέβαιεν εἰς τὴν βρύσιν. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης μάλιστα διήρχετο πολλάκις. Ἡ στάμνα τῆς εἶχε μεταβληθῆ εἰς πίδακον τῶν Δαναῶδων.

— Δὲ μᾶς ἐρωτᾷς, Πηγίό, γιὰ τὸ χτίρι πῶς πάει ; τῆς ἐφώνηζον οἱ κτίσται φαιδρῶς.

— Μάτιά 'χω καὶ θωρῶ το, ἀπεκρίνετο ἡ Πηγὴ μεδιῶσα.

— Θωρεῖς το, μὰ θέλει τ' ὁ Θεὸς νὰ δουλεύωμε γιὰ μιά ψυχὴ καὶ νὰ μὴ μᾶς λήθῃ μοῦδ' ἓνα καλημέρα ;

Ὁ δὲ Μανώλης, ἐνθουσιαζόμενος ὑπὸ τῶν ἐμφανίσεων ἐκείνων τῆς Πηγῆς, ἔκαμιν ἐπαδείξεις ῥόμης, σηκώνων, ὡς Τιτάν, βαρύτατα ἀγκωνάρια διὰ νὰ τὰ διδῆ εἰς τοὺς κτίστῃς, πρὸς θαυμασμόν τοῦ Καρπαθιώτου.

— Μωρὲ, τῆς μάνας τὸν υἱόν, αὐτὸς εἶνε Διενῆς !

Καὶ ἔκτοτε τὸν ἔλεγε παλλαρόν με ὀλιγότερα λ καὶ με περισσοτέρην ἐπιφύλαξιν.

Ὁ θαυμασμός τοῦ πρωτομάστορα ἔδωκεν εἰς τὸν Μανώλην τὸ θάρρος νὰ ἐπιχειρήσῃ ἄλλον διαφορετικὸν ἄθλον. Μίαν ἡμέραν ἰδὼν τὸν Τερερὲν διερχόμενον εἶπε πρὸς τὸν Καρπάδιον :

— Μάστορα, νὰ σοῦ πάσω τὸν Τερερὲ νὰ τότε ρίξω στὸν ποταμό, σὰν ποντικό ;

Ὁ Καρπάδιος τὸν ἀπέτρεψεν, ἀλλ' ὁ Συκολόγος τὸν ἐνεθάρρυνε διὰ νευμάτων.

Ὁ Μανώλης ὁμως δὲν ἤθελε παρακίνησιν. Τοῦ εἶχεν ἐπέλθῃ μία θαυμασία ἰδέα, διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὸν Τερερὲν καὶ τὸν ἐξευτελίσῃ συγχρόνως ἐνώπιον τῆς Πηγῆς. Ὁ ποταμὸς ἀπέιχεν ὀλίγας δεκάδας βημάτων, ἐγνώριζε δὲ ὁ Μανώλης ὅτι τὴν ὥραν ἐκείνην ἔπλυνεν εἰς τὸν ποταμὸν ἡ Πηγὴ.

Τὸ πρᾶγμα τοῦ ἐφαίνετο εὐκολώτατον. Ὁ ἰσχνὸς ἀντεραστῆς του δὲν θὰ ἦτο βαρύτερος ἀπὸ τὰς γρανιτικὰς πέτρας τὰς ὁποίας ἐσήκωνε με τὴσὴν εὐκολίαν. Ἄλλ' ὅταν ὁ

Τερερές ἐπλησίασε καὶ ὁ Μανώλης ἔτρεξε πρὸς αὐτὸν ἀπειλητικῶς, παρουσιάσθη μία ἀπρόοπτος δυσκολία. Ὁ Τερερές σταματήσας ἐξεύκωσε ἀπὸ τὴν ζώνην του ἓνα πασαλὴν (1) καὶ ὑποτρέμων τοῦ εἶπεν :

— Εἶντα θές, μωρέ; Νὰ σὲ σκοτώσω;

Ἡ γενναία ὀρμὴ τοῦ Μανώλη ἀνεκόπη, ἀπισθοδρόμησε μάλιστα ὀλίγον. Ἄλλ' ὁ Τερερές, ἄνθρωπος φρόνιμος, περιορίσθη εἰς ἄμυναν, ἣ δὲ ὑποχώρησις τοῦ Μανώλη ἔδωκεν εἰς τοὺς κτίστας καιρὸν νὰ παρέμβωσι.

— Καλά, εἶπε τότε ὁ Μανώλης, ἄλλη βολὰ θὰ σοῦ δείξω ἢ γὼ πῶς μὲ λένε.

— Ὅντι θές, μωρέ, ἀπήντησεν ὁ Τερερές.

Ἔπειτα δὲ εἶπε μὲ χλεύην, σείων τὴν κεφαλὴν :

— Γιάς, μωρέ, ἄντρας καὶ φοβερίζει κιόλα! Ἄδικονὰ σοῦ λάχη, βούϊδαρε!

Ὁ Μανώλης τότε ἔκαμε νὰ ὀρμήσῃ, ἀλλὰ τὸν συνεκράτησαν οἱ κτίσται, ὁ δὲ Καρπάδιος φάναξε πρὸς τὸν Τερερέν :

— Αἴντε καὶ σὺ στὴν καλιώρα, ποῦ κάεσαι καὶ συνερίζεσαι!

Ὁ Τερερές ὅμως εἰς τὴν νέαν ἀπειλὴν τοῦ Μανώλη ἀπήντησε διὰ νέας προκλήσεως, ἐμμέτρου αὐτὴν τὴν φωνήν :

Ὅντι θεωρεῖ κινεῖς πολλοὺς τὸν ἀντρετωμένο κάνει

Μὰ σὰ μονιάσουνε οἱ δυὸ ὄγιοι τὸν ἐνὶ πιάνει.

Καὶ ἔπειτα ἀπεμακρόνθη. Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξὺ καὶ ὁ Μο

(1) Μάχαϊραν.

νώλης εἶχε δυνηθῆ νὰ ἀνασυντάξῃ τὸ θάρρος του καὶ ἔξαφνα, καθ' ἣν στιγμὴν οἱ κτίσται ἦσαν ἔτοιμοι ν' ἀρχίσουν νὰ γελοῦν διὰ τὴν δειλιαν του, τοὺς ἀπώθησε καὶ ἀρπάσας πύον ἔδραμε κατόπιν τοῦ Τερερέ· τὸν ἐπρόφθασε δὲ εἰς τὰ πρόθυρα τῆς κατοικίας του.

— Στάσου, μωρὲ σακάτη, τοῦ ἐφάναξε, νὰ ξαναβαγῆς τὸ μάχαϊρι!

Ὁ Τερερές ὄμως, προλαβὼν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ἔκλεισε τὴν θύραν, ἣτις ἐδέχθη τὸ φοβερὸν κτύπημα τὸ ὁποῖον τοῦ κατέφερεν ὁ Μανώλης.

— Εἶντα μανταλώθηκες, μωρὲ σπασμένε, φοβιτσαρῆ; τοῦ ἐφάναξεν οὗτος λακτίζων μανιωδῶς τὴν θύραν. Θαορεῖς πῶς δὲν μπορῶ νὰ τὴ σπάσω τὴν πόρτα;

— Θὰ πῆς στὸ διάολο, μωρὲ Πατούχα, γῆ νὰ σὲ πέψω;

Τότε ὁ Μανώλης ἐστράφη καὶ εἶδε κάτι τι, τὸ ὁποῖον διὰ μᾶς ἐψύχρανε τὸ πολεμικὸν τοῦ μένος. Ἀπὸ μικρὸν παράθυρον εἶχε προβάλῃ ἡ κἀννη καριοφιλοῦ διευθυνομένη κατ' ἐπάνω του. Καὶ ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ, ἐνῶ ὁ Τερερές τοῦ ἐφάναξεν ἀπὸ τὸ παράθυρον :

— Ποῦ πῆς, μωρὲ; Δὲ θὰ τὴ σπάσης τὴν πόρτα; Φχιοῦ, Πατούχα, φχιοῦ!

— Σὰ σ' ἀκούει, Τερερέ, εἶλα ὄξω χωρὶς τουφέκι!

Μόνον ἀφοῦ ἐξησφάλλισθη εἰς μίαν γωνίαν ὁ Μανώλης ἐστράφη καὶ τοῦ ἀπήντησεν :

— Φχιοῦ! ἦτον ἡ ἀπάντησις τοῦ Τερερέ.

— Καλά, θὰ σὲ βρῶ καὶ χωρὶς τουφέκι.

— Φχιοῦ σου, Πατούχα, φχιοῦ σου!

Καί ἡ ὕβρις αὐτῆ, παρατεινομένη ὡς σπριγμὸς ὄφραως, ἠκολούθει τὸν νέον ἀπομακρυνόμενον.

Ὁ Μανώλης ὑπεχώρησεν ἀπὸ τὴν δευτέραν ἔφοδον με δύο ἀντίθετα αἰσθημάτων· με ὑπερηφάνειαν ἐφήβου ὅστις πρῶτην φορὰν ἀνεκάλυπτεν εἰς τὸ θάρος του τὸν ἄνδρα, καὶ με ταπεινώσιν ἄνδρός ὅστις ἤκουε νὰ τὸν ὑβρίζειν καὶ νὰ τὸν προκαλοῦν, χωρὶς νὰ δύναται νὰ κλείσῃ τὸ στόμα τοῦ ὕβριστοῦ. Πρῶτην φορὰν ἤκουε καὶ τὸ χλευαστικὸν ἐπάνυμον, τὸ ὁποῖον τοῦ εἶχαν κολλήσῃ καὶ δὲν ἐνόει μὲν καλὰ-καλὰ τὴν σημασίαν του, ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ τοῦτο τοῦ ἐφάνη πλέον ἢ ὅσον ἦτο ἐξευτελιστικόν.

Ὁ θόρυβος τῆς ἔριδος εἶχε προσελκύσῃ τινὰς τῶν γειτόνων καὶ τῶν διαβατῶν εὐτυχῶς ὅμως, χάρις εἰς τὴν βοήν τοῦ νεροῦ καὶ τὸν θόρυβον τοῦ πλησίον μύλου, αἱ γυναῖκες, ποῦ ἦσαν εἰς τὸν ποταμὸν, δὲν εἶχαν ἀκούσῃ, ἀλλως θὰ προσέτρεχαν καὶ αὐταί. Μὲ τὴν ιδέαν δὲ οὐ ἡ Πηγὴ δὲν ἤκουσε τὰς ὕβρεις τοῦ Τερερέ, ὁ Μανώλης ἠδυνήθη νὰ σκεφθῆ ψυχρότερον καὶ νὰ ἐνθυμηθῆ τὸν Μουδρίην, τοὺς χοροφύλακας καὶ τὴν φυλακὴν. Οὕτω δ' ἐγκατέλειπε τὴν ιδέαν ἣτις τοῦ ἐπῆλθε, νὰ τρέξῃ νὰ πάρῃ τὸ τουφέκι τοῦ πατρὸς του καὶ νὰ στήσῃ πολιορκίαν τακτικὴν πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Τερερέ. Ἀλλὰ τὸ κάτω-κάτω δὲν ἠδύνατο νὰ θεωρηθῆ ἠτιμημένος, ἀφοῦ ἠνάγκασε τὸν ἐχθρὸν νὰ κλεισθῆ εἰς τὸ φρούριον.

Ὅταν μετ' ὀλίγον μετέβη εἰς τὸν ποταμὸν ἀντὶ τῆς Πηγῆς εὗρεν ἐκεῖ τὴν Ζερβούδαιαν, ἣτις ἤρχισε νὰ τὸν ἐρωτᾷ ἂν εἶδε τὴν θυγατέρα της, ἂν τὴν εἶδε μάλιστα με

τὸ κρινολίνον. Εἶχεν ἄλλη στοῦ χωριὸ τὴν ὠμορφιά καὶ τὴν ἀρχοντιά της ;

Ὁ Μανώλης, ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ ἀνεκάλυπεν εἰς τὸ ἀέναντι δάμα τὴν Πηγὴν ἀπλώνουσεν εἰς τὸν ἥλιον τὸ ὕφασμα, τὸ ὁποῖον εἶχε «λευκάνει» εἰς τὸν ποταμὸν, μόλις ἤκουε τὴν φλυαρίαν τῆς χήρας. Ἀλλ' αὐτὴ κύπτουσα ἐπὶ τῆς «πλύστρας» καὶ ἐξακολουθοῦσα νὰ πλύνῃ, ἐξηκολούθει καὶ νὰ τοῦ ὁμιλῆ περὶ τῆς θυγατρὸς της.

Ἦτον μετανοημένη ποῦ δὲν τὴν ἀφήκε στὴ χώρα. Τώρα στοῦ χωριὸ ποῖον νὰ πάρῃ ; Κανεὶς δὲν τῆς ἐταίριαζε κατὰ-κατὰ, ἐνῶ στὴ χώραν τὴν ἐζητοῦσαν ἀρχοντόπουλα.

Συγχρόνως ἡ χήρα κατεσκόπευε με λαθρῶς βλέμματα τὴν Πηγὴν, ἣτις ἔχουσα τὸγκῶδες ἔλιγμα τοῦ ὕφασματος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ὀπισθοβατοῦσα, τὸ ἐξεδίαλωνεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸ αὐτῆς καὶ τὸ ἤπλωνεν ἐπὶ τοῦ δάματος, διὰ νὰ στεγνώσῃ.

— Δὲ μοῦ λές, Μανωλιό, τοῦ εἶπεν ἀποτόμως ἡ χήρα, ἀλήθεια εἶν' αὐτὸ πᾶκούστηκε πῶς σέλογοστέσανε με τὸ Πηγιό ;

— Κατέω κ' ἐγὼ ; ἀπήτησεν ὁ Μανώλης.

— Κιαμὲ ποῖος κατέει ; Κρυφὸ πρέπει τό'χετε... Δὲ λέω, καλὴ κοπελιά 'νε ἡ Πηγὴ, μὰ δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω γιὰντα βιάστην' ἔτσι ἀφέντης σου νὰ δώσῃ λόγο.

— Κιαμὲ νὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ τὴν πάρῃ ὁ Τερερές; εἶπεν ἀφελῶς ὁ Μανώλης.

— Αἶ, κἂν τὴν ἔπαιρνε ἄλλος, δὲν εἶχες φόβο νὰ μὴ βρῆς ἄλλη. Ἐγὼ σοῦ λέω πῶς ἐμπόριες νὰ βρῆς καλλίτερη. Στὴν ἴδια σειρά με τὸν Τερερέ βάνεις τὸν ἀπατόσου; τοῦ

λόγου σου, Μανωλιό, είσαι ὁ καλλίτερος νέος τοῦ χωριοῦ καὶ σοῦπρεπε νὰ πάρῃς τὴν καλλίτερη κοπελιά. Θαρρεῖς πῶς ἂν ἐξήτας τὴ δική μου θὰ σοῦ ἴεγα ὄχι ; Μὰ εἶντα νὰ σοῦ λέω τοῦ ὁ προκομμένος ὁ κύρης σου ἐβιάστηκε. Ένας λόγος λέει πῶς ἀργεῖ ὁ φρόνιμος νὰ σφάλῃ, μὰ σὰ σφάλῃ καλὰ σφαίνει.

Ὁ Μανώλης θὰ εἶχε τὴν ὑπομονὴν νὰ ἀκούῃ ἐπὶ ᾧρας τὴν φλυαρίαν τῆς Ἀλογόμυγας, μόνον διὰ νὰ βλέπῃ οὔτω τὴν Πηγγὴν ἀπέναντι νὰ τοῦ χαμογελᾷ εἰς τὴν ὑποσκίασιν τοῦ ἐκτυλισσομένου ὑφάσματος. Ἄλλ' ὁ Καρπάδιος τὸν ἀνεκάλεσεν εἰς τὸ ἀναγρὸν καθήκον.

Εἰς παρομοίᾳ στιγμᾶς ἐσκέπτετο ὅτι οἱ αἴτιοι τῆς δυστυχίας του ἦσαν οἱ κτίσται. Ἐὰν δὲν ὑπῆρχον κτίσται, ὁ πατέρας του δὲν θὰ τοῦ ἐκτιζε σπῆτι, δὲν θὰ ὑπῆρχε λόγος νὰναβληθῇ ὁ γάμος του.

Τὸ μειδίσμα τὸ ὁποῖον μακρόθεν τοῦ ἔπεμπεν ἡ Πηγγὴ, δεροχομένη ἢ πλύνουσα εἰς τὸν ποταμόν, ἦτο ἰσχυρὴ τροφὴ διὰ τὴν γενναίαν ὄρεξιν τοῦ Μανώλη. Εἰς τὸ σπῆτι σπανίως ἡ Πηγγὴ ἔμενε μόνῃ ὁ εἰς ἕκ τῶν δύο δράκων συνέβαινε νὰ εἶνε πάντοτε σχεδὸν ἐκεῖ ἢ ὁ γέρον μετὴν τουρλοτὴν φέσαν ἢ ὁ νέος μετὴν κατηρῆ μορφῆν. Ὁ Μανώλης δὲν ἐτόλμα πλῆρον νὰ εἰσέλθῃ χωρὶς νὰ εἶνε βέβαιος ὅτι ἡ Πηγγὴ ἦτο μόνῃ. Ὅσακις δὲ παρεμύνησεν ὑπὸ τὸ παράθυρον, πάντοτε συνέπεσε νὰκούσῃ τὴν φωνὴν τοῦ Θωμᾶ ἢ τοῦ Στρατῆ καὶ ἀπήρχετο περίλυπος ἢ βλασφημιῶν.

Διὰ νὰ διασκεδάσῃ δὲ τὴν θλίβριν του εὕρισκεν ἀφορμὰς νὰ μεταβαίῃ εἰκοσάκις τῆς ἡμέρας εἰς τὸν ποταμόν, ἅπου ἦτο βέβαιος πάντοτε ὅτι θὰ ἔβλεπε γυναῖκας νὰ πλύνου-

νουν, μετὰ τὰ ἐνδύματα ὑψηλὰ ἀνασυρμένα. Τὸν εἰδοποίησιν ἄλλως ὁ κύριος τῶν κοπάνων. Ὅταν ἦκουε τὸ κτύπημα ἐκείνο, ἀνεσκήρτα ὡς ὁ πολεμικὸς ἵππος εἰς τὸ αἰκουσμα σαλπίσματος.

Ἡ προτίμησις του διὰ τὴν Πηγγὴν δὲν ἦτον ἀκόμα τόσον ἀπόλυτος καὶ ὀριστικὴ, ὥστε ν' ἀποκλείῃ πᾶσαν ἄλλην γυναῖκα ἀπὸ τὴν καρδίαν του.

Ἡ Πηγγὴ ἦτο θηλυκὸν τὸ ἀνόνημον. Τὴν ἐπροτίμησε διότι τὴν εὔρε προχειροτέραν. Ἀγαπῶν αὐτὴν ἠγάτα τὴν γυναῖκα καὶ τὴν ἔβλεπε εἰς τὸ πρόσωπον ὄλων τῶν νέων καὶ εὐειδῶν γυναικῶν. Εἰς τὰς φλέβας του ἐκυκλοφόρει τὸ μαγικὸν ποτόν, τὸ ὁποῖον ἐδόθη εἰς τὸν Φάουστ καὶ τὸ ὁποῖον ὡς ἀποτέλεσμα εἶχε ἐκάθε γυναῖκα νὰ τοῦ φαίνεται ὄρατα, ὡς ἡ Ἑλένη.

Τὰς ἀπιστίας ταύτας τοῦ Μανώλη ὑπεβοήθησε, χωρὶς νὰ τὸ φαντάζεται, ἡ Πηγγὴ, διότι ἔπεισε τὸν Σαῖτονικολῆν νὰ τοῦ δώσῃ βοηθὸν ἕνα ἐργάτην. Ἐχων δὲ οὔτω καιρὸν ὁ Μανώλης, ἐξέτεινε τὴν ἀκτίνα τῆς ἐνεργείας του. Ἐκαμει γνωριμίας μεταξὺ τῶν νέων τοῦ χωριοῦ, ἐνεφανίζετο εἰς τὰ δώματα περὶ τὸ δειλινόν, ὅταν τὰ κορίτσια μετέβαινον εἰς τὴν βρύσιν ἢ ἐπέστρεφον ἀπὸ τὰ λειβάδια, κάπου-κάπου δὲ ἔρριπτε καὶ κανένα λόγον, μιμούμενος τοὺς ἄλλους νέους.

Τόσον ἦτο εὐχαριστημένος ἀπὸ αὐτὴν τὴν νέαν φάσιν τῆς ζωῆς του, ὥστε σχεδὸν ἐλησμόνησε τὸν Τερερέν. Εἰς τοῦτο δὲ καὶ οὗτος τὸν ἐβοήθησεν, ἀποφεύγων τὴν συνάντησίν του.

«Μά' μίαν Κυριακὴν τὸν συνήτησε καθ' ὁδὸν ὁ Ἀστρονόμος, καὶ μειδιῶν τοῦ εἶπε :

— Για' πὲ ἀλεύρι, Μανωλιό !

— Ἀλεύρι.

— Ὁ Τερερὲς σὲ γυροῖ γαί.

Ὁ Μανώλης ἐκοκίνισε.

— Κ' ἐγὼ τότε γυροῖ γαί, εἶπε, μὰ φοβάται καὶ χάνεται.

— Νὰ σοῦ πῶ, εἶπε προσποιούμενος σοβαρότητα ὁ Ἀστρονόμος, μὴν τὸ παίρηγς ἀφήριστς τὸ προῖμμα. Ὁ Τερερὲς εἶνε κακός...

— Δὲν τονε φοβοῦμαι.

— Στὰ χέρια δὲν τονε φοβάσαι, μαυτὸς εἶνε μάγος κατὲς το ;

— Αἶ, καὶ πῶς εἶνε μάγος εἶντα μπορεῖ νὰ μοῦ κάμη;

Ὁ Ἀστρονόμος ἐχαμήλωσε τὴν φωνὴν καὶ εἶπε μὲ τρόπον μυστηριώδη :

— Νὰ σὲ δέση !

Ὁ Μανώλης ἠτένισεν ἀπορῶν τὸν Ἀστρονόμον :

— Νὰ μὲ δέση !

— Ναί, νὰ σὲ δέση.

Ὁ Μανώλης ἐγέλασε.

— Κ' ἐγὼ τὰ χέρια μου ποῦ θὰ τᾶχω. :

Ὁ πονηρὸς Ἀστρονόμος ἀπέφυγε νὰ σαφηνίσῃ τὸ προῖγμα· εἶπε μόνον :

— Δὲν ἀρίνει αὐτὸς τὸ Πηγιό ἔτσι εὐκόλα νὰ τοῦ τὸ πάρη ἄλλος. Ὅ,τι μπορεῖ θὰ τὸ κάμη.

Ὁ Μανώλης ἐγόησε τότε διατί ὁ πατέρας του καὶ οἱ

ἄλλοι ἔλεγαν τὸν Ἀστρονόμον «κουζουλόν». Μόνον τρελὸς ἦδύνστο νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἦτο ἱκανὸς ὁ σπαρμένος ὁ Τερερὲς νὰ δέσῃ τὸν Μανώλην. Ἄν τὸν εὖς ἔσκε κοιμιούμενον, μπορεῖ.

Μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις ἔφθασεν εἰς τὸ σπίτι καὶ ἦτον ἔτοιμος νὰ ἐπαναλάβῃ πρὸς τὸν πατέρα του τοὺς λόγους τοῦ Ἀστρονόμου διὰ νὰ γέλασῃ, δὲ πᾶν ἦλθεν ἀπ' ἔξω ἡ μητέρα του καὶ ἐφάνη ἀνήσυχος καὶ στενεχωρημένη.

— Εἰντὰ ἔχεις; τὴν ἠρώτησεν ὁ Σαίτονικολῆς.

— Δὲν ἀκούς, εἶπεν ἡ Ρηγινιώ, ὁ νεραϊδῆς ὁ Τερερὲς φοβερίζει καὶ λέει πῶς ἀνὲν πάρη, λέει, ὁ Μανώλης τὸ Πηγιό...

— Εἰντὰ θὰ κάμη ;

Ἡ Ρηγινιώ ἐδίσταζε.

— Κατέω κ' ἐγὼ ;... Θὰ τονε δέση, λέει.

— Τὰ ἴδια μοῦ ἔλεε κιὸ κουζούλακας ὁ Ἀστρονόμος, εἶπε γελῶν ὁ Μανώλης.

— Κ' ἡ Ζερβούλαϊδα μευεῖρε στὴ στρατά καὶ μοῦ ἔλεε πῶς τόκουσε κ' αὐτὴ, ἐπρόσθεσεν ἡ Ρηγινιώ.

Τὸν κακό τση τὸν καιρό ! ἀνεφώνησε μὲ θυμὸν ὁ Σαίτονικολῆς. Ὅλα τὰκούει καὶ σὲ ὄλα εἶνε μέσα ἡ Ἀλογόμυγα !

— Γιαίντα τὴν ἀτιμάεις τὴν κακομοῖρα ; εἶπεν ἡ Ρηγινιώ.

— Γιατί 'νε ψῶμ' αὐτὸ ποῦ σοῦ 'πε.

— Δὲ μοῦ τὸ 'π' αὐτὴ μόνο...

— Ὅσοι κιἂν τὸ 'πανε ψῶμα 'νε, ἐπέμεινεν ὁ Σαίτονικολῆς, κἀφησέ τὴν αὐτὴ τὴν κουβέντα... Σῶλο τὸ ὕστερο

κιάν τό 'πε ὁ Τερερῆς, ἄς τό 'πε. Για νὰ δοῦμε, μπορεῖ
καὶ νὰ τὸ κάμη ;

— 'Αρνί'μ' ἐγὼ νὰ μὲ μπουσιάση ; παρετήρησεν ὁ
Μανώλης.

— Σώπα σύ ! τοῦ εἶπεν ἀσθηρῶς ὁ Σαῖτονικολῆς.
'Εσὺ τὰ φταῖς, ἀπὸ τὸν ἀφήκεις κ' ἐπῆρε μούρη, κρῖμα
στὸ μπόι σου !

Ὁ Μανώλης ἐξάρωσε.

— Μὰ εἰντα κάθεσαι καὶ μοῦ λῆς, εἶπεν ἡ Ρηγινιώ,
πῶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ κάμη ; Ντ' αὐτὴ 'ν' ἡ τέχνη του.
Μάγος δὲν εἶνε ;

— Ὅ,τι διάολο θέλει ἄς εἶνε· μέμένα δὲν μπορεῖ νὰ
τὰ βάλλῃ, γιατί κατέει ποιὸς εἶμαι. Ἐκατάλαβες ; Καὶ τέ-
τοιες κουβέντες δὲ θέλω νὰ τοῖ ξανακούσω.

Ἡ Ρηγινιώ ἐσιώπησεν, ἀλλ' οἱ φόβοι τῆς δὲν κατέ-
πανσαν ἐντελῶς. Τὴν εἶχε φοβίσει καθ' ὑπερβολὴν ἡ Ζερ-
βούδαινα. Καθ' ἃ εἶχεν ἀκούσει ἡ χήρα, ὁ Τερερῆς ἐφο-
βέριζεν ὅτι ὄχι μόνον θὰ ἔδενε τὸν Μανώλην, ἀν ἐπραγ-
ματοποιεῖτο τὸ συνοικέσιον μὲ τὸ Πηγιό, ἀλλὰ καὶ θὰ βανε
τὰ δεσμίματα στὸ τουφέκι καὶ θὰ ἐπυροβόλει, διὰ νὰ μείνῃ
ἐπὶ ζωῆς τοῦ αὐτοῦ ὁ ἀντίζηλος.

Ἄλλὰ καὶ ὁ Μανώλης ἤρχιζε νάνησυχῆ, ὅταν μάλιστα
εἶδεν ὅτι οἱ γονεῖς του ἀπέφευγον νὰ δώσουν σαφῆ ἐξηγή-
σιν εἰς τὰς ἐρωτήσεις του. Ναὶ μὲν δὲν ἠδύνατο νὰ φαν-
τασθῆ δέσιμον χωρὶς σχοινί, εἶχε δὲ πεποιθήσιν ἰκανὴν εἰς
τὰς δυνάμεις του ὥστε νὰ μὴ φοβῆται τοιοῦτον ἐξευτελι-
σμόν, ἀλλ' ἡ ἀνάμειξίς τῆς μαγείας περιέβαλλε τὴν ἀπειλήν
τοῦ Τερερῆ με δύνειμιν μυστηριώδη. Ὡς μάγος ὁ Τερερῆς

δὲν ἦτο πλέον μόνος, ἀλλὰ συντροφευμένος ὑπὸ τῶν δαι-
μόνων.

Ἀφοῦ ἐσιώπησεν ἐπ' ὀλίγον ὁ Σαῖτονικολῆς εἶπε μὲ
νέαν ἐξαρμιν, ἀπειθυνόμενος πρὸς τὸν υἱόν του :

— Δὲ φταῖει ὁ Τερερῆς· φταῖς ἐσύ, μπουντάλακα ἀπὸ
τὸν ἀφήκεις νὰ πάρῃ θάρρος ὄντεν ἐμαλώσετε. Θαρρεῖς πῶς
δὲν τὰμαθα ; ἐσὺ τοῦδακεις τὸ θάρρος νὰ μᾶς φοβερίζῃ
κίολας. Εἰντα σοῦ τσῆδακε ὁ Θεὸς αὐταὶ σὲς τοῖ χεροῦκλες
νὰ τοῖ κάρης ;

— Ντὰ δὲν ἐστάθηκε, μόνο πῆε κ' ἐκλειδώθηκε στὰ
σπίτι του, εἶπεν ὁ Μανώλης κατακόκκινος.

— Πριχοῦ νὰ κλειδωθῆ, ὄντεν ἐφοβέριζε, ἔπρεπε νὰ
τοῦ σπάσης τὴν κεφαλὴ. Δὲν ἔδιαξες ὡς ἔπρεπε. Μὰ εἴντε,
σοῦ τὸ συμπαιῶ για πρώτη φορά.. Μὰ θέλω νὰ πῶ πῶς
ἀπὸ τότε σὰ ἐπῆρε μούρη ὁ Τερερῆς κιάρχισε νὰ μᾶς
φοβερίζῃ κιάποπάνω.

Ὁ Μανώλης εἶχε σηκωθῆ καὶ ἀρπάσας τὸ σπαθοράβδι
τοῦ ὤρησεν ἔξω. Ἡ μητέρα του ἔδραμεν εἰς τὴν θύραν
ἀνήσυχος.

— Μανωλιό, ποῦ πᾶς, παιδί μου ; Για τὸ Θεὸ μὴν κά-
νης κιαμιά κουζουλάδα.

— Δὲν πάω ποθῆς, εἶπεν ὁ Μανώλης χωρὶς νὰ στρέψῃ
τὴν κεφαλὴν καὶ ἀπεμακρύνθη μὲ σπουδὴν, κατακλιάν
τοὺς λίθους τοῦ δρόμου μὲ τοὺς πόδας του.

— Ἄφηςτονε, εἶπεν ὁ Σαῖτονικολῆς ἀπαθῶν τὴν σύ-
ζυγόν του ἐκ τῆς θύρας.

Καὶ προκύβας ἐφάναξε πρὸς τὸν ἀπομακρυνόμενον
υἱόν του :

— Ἀνὲν τόνε ὀργῆς, δός' του καὶ μὴ φοβάσαι.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ σύζυγός του ἐμουρμούριζε καὶ σχεδὸν ἔκλαιεν ἐξ ἀνησυχίας, τῆς εἶπε νὰ κυττάξῃ τὴ ρόκα τῆς καὶ δὲν ἦτο δικὴ τῆς δουλειά. Τί ἤθελε ; νάφησῃ τὸν Τερερὲ νὰ τὸν καβαλικέψῃ ; Ἦξευρε αὐτὸς τί ἔκαμνε καὶ δὲν εἶχεν ἀνάγκη ἀπὸ τὴ γνώμη τῆς.

Ἐπειτα ἐρρίφθη εἰς μίαν καθέκλαν καὶ ἐφαίνετο κατάνοπος, ὡς νὰ εἶχε σκάψῃ ἐπὶ ὄρας.

Ὁ Μανώλης ἀπομακρυνόμενος ἐσχεδιάζε φοβερὰ πράγματα, ἐν τῶν ὁποίων τὸ μικρότερον ἦτο νὰ σκοτώσῃ τὸν Τερερὲν. Νὰ τὸν σχίσῃ εἰς δύο, νὰ τὸν κομματιάσῃ. Παρατηρῶν δὲ τὸ ἀπὸ ξύλον πρίνου σπαθοράβδι του ἐμουρμούριζε :

— Μιὰ μαυτὸ στὴν κεφαλὴ τόνε φτάνει νὰ μὴν πῆ μουδὲ ὦ !

Ἄλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον αἱ σκέψεις του ἤρχισαν νὰ ψυχραίνωνται καὶ ἡ ὀργὴ του νὰ κατέρχεται ὡς ὁ ὑδραγωγὸς τοῦ θερμομέτρου. Τὸν Τερερὲν τὸν ἄνθρωπον ἀκριβῶς εἰπεῖν δὲν ἐφοβεῖτο τὸν ἀνησυχεῖ ὅμως ὁ Τερερὲς ὁ μάγος. Naί μὲν δὲν εἶχεν ἀκριβῆ ἰδέαν τῆς κακοποιουῦ δυνάμεως ἐνὸς μάγου, ἀλλ' ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ ἀοριστία ἐμεγέθυνε περισσότερο τὴν ἰδέην τὴν ὁποία εἶχε περὶ τῆς ὑπερφυσικῆς ἐπικουρίας τοῦ ἀντιπάλου του καὶ ἀναλόγως ἠῤῥεσαν τὰς ἀνησυχίας του. Διὰ τοῦτο μετ' ὀλίγον ἀπὸ τὴν κεφαλὴν κατέβη εἰς τὸν λαμβόν. Καὶ ἐσκέπτετο :

— Καλλίτερα νὰ τόνε πιάσω ἀπὸ τὸ λαμβὸν νὰ τόνε πνίξω σὰν κλωσοποῦλι. Δὲ μοῦπε κιἀφέντης μου εἶναι τὰ θέλω τὰ χέρια καὶ τὰ ἄχω ;

Ἐπειτα κατέβη εἰς τὴν ρόκιν :

— Καλλίτερα νὰ τόνε δείρω σὰ γαῖδαρο.

Συγχρόνως δὲν ἔπαυε νὰ περιστρέφεται εἰς τὸ πνεῦμά του τὸ σκοτεινὸν πρόβλημα· τί νὰ ἦτο τὸ δέσιμο μὲ τὸ ὁποῖον τὸν ἐφοβέριζεν ὁ Τερερὲς ; Ὁ δρόμος τὸν ἔφερε πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Θωμᾶ. Ὅταν δὲ ἀναβλέψας εἶδε τοὺς βασιλικούς καὶ τὰ γαρούφαλα εἰς τὸ παράθυρον ἐλησμόνησε καὶ τὸν Τερερὲν καὶ τὰς τραγικὰς του ἀποφάσεις καὶ ἀντὶ νὰ προχωρήσῃ εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ἐχθροῦ, διηυθύνθη πρὸς τὴν θύραν τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐνώπιόν του. Ἄλλ' ἡ ἀπόφασίς του αὐτὴ δὲν ἦτο καὶ ἐντελῶς ἄσχετος μὲ τὴν ὑπόθεσιν διὰ τὴν ὁποίαν μὲ τόσην ὀρμὴν εἶχεν ἐξέλθῃ πρὸ ὀλίγου.

Ἡ Πηγὴ ἦτο ἐκεῖ, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἦτο μόνη.

Ὁ Στρατῆς, ἰστάμενος παρὰ τὸν σταμνοστάτην, ἔπλυνε τὸ τουφέκι του, ἡ δὲ ἀδελφὴ του σκυμμένη εἰς τὴν ἐστίαν κατεγίνετο ν' ἀνάψῃ φωτιάν.

Ὅταν εἶδε τὸν Στρατῆν, ὁ Μανώλης ἐστάθη πρὸς στιγμὴν ἀμφορέπων καὶ σχεδὸν ἔκαμε κίνημα ὀπισθοχωρήσεως. Μολονότι δὲ ὁ Θωμᾶς τοῦ εἶπεν ὅτι ἠδύνατο κατὰ τὰς ἐσορτὰς νὰ πηγαίῃ νὰ τοὺς βλέπῃ, ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἐπίσκεψίν του καὶ εἶπεν ὅτι μετέβη νὰ ζητήσῃ τὴν μητέρα του, τὴν ὁποίαν ἐνόμιζεν ὅτι θὰ εὔρη ἐκεῖ.

— Δὲν εἶν' ἐπαρὰ ἡ μάνα μου ; ἠρώτησεν.

— Ὅτι, δὲν ἐφάνηκε ἀπὸ παδὰ, εἶπεν ὁ Στρατῆς, χωρὶς σχεδὸν νὰ στραφῇ πρὸς τὸν ἐπισκέπτην.

Ἐπειτα ἐμάσησε μίαν λέξιν : «Κόπιασε». Καὶ δὲν διέ-

κοψε τὴν ἐργασίαν του, ἀλλ' ἀναστρέψας τὴν κἀνήν ἔχυσεν εἰς τὸν νεροχύτην τὸ μαῦρον ἀπόπλιμα. Ἄλλ' ἡ Πηγὴ εἶχεν ἐγερωθῆ καὶ προσέφερε κἀθισμα εἰς τὸν Μανώλην.

— Κόπιασε, Μανωλό... χαμήλωσε.

— Μὰ λέω νὰ πάω παρακάτω... εἶπεν ὁ Μανώλης, ἀλλ' ἀντὶ νὰ πάῃ παρακάτω εἰσῆλθε πάρα μέσα καὶ με ἐπιπλαστον ἀπροθυμίαν ἐκάθησεν.

Ἡ Πηγὴ ἐστράφη πάλιν πρὸς τὴν ἐστίαν καὶ ἐξηκολούθησε νὰ φυσᾷ διὰ νανάμη τὸ πῦρ. Ὁ δὲ Στρατῆς, ἐξακολουθῶν νὰ πλύνῃ τὸ τουφέκι, ἔλεγε πρὸς τὸν Μανώλην ὅτι εἶχεν ἀνακαλύψῃ τὰ ἴχνη ἐνὸς λαγοῦ καὶ θὰ μετέβαιναν τὸ βράδυ νὰ τὸν παραφυλάξῃ εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης. Μόνον ὅταν ὠμίλει περὶ κυνηγίου, τὲ ὅποιον ἦτο κὸ πάθος του, ὁ δύστροπος ἐκεῖνος καὶ ὀλιγόλογος νέος ἐγένετο ὀμιλητικὸς καὶ ἡ τραχύτης του ἐμαλάσσετο. Οὔτω δὲ καὶ ἴωρα, ἐνῶ διηγεῖτο διάφορα κυνηγετικά του ἐπεισόδια, ἐφάνη ὅτι ἐλησμόνησε τὴν πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Σαῖτονικολῆ ἀντιπάθειάν του καὶ τὸ πρόσωπόν του προσέλαβε σχεδὸν εὐμενῆ ἔκφρασιν.

Ἐν τῷ μεταξύ ἤκούετο ὁ θόρυβος παιδίων τὰ ὁποῖα ἔτρεχον εἰς τὸ δῶμα φρονάζοντα : «Γύρου γύρου τάλωνιού ! Γύρου γύρου τάλωνιού». Ὁ δὲ Μανώλης, ὁ ὁποῖος ἐκάθητο ἀκριβῶς ὑπὸ τὸν ἀνηφορᾶν, ἦτοι φεγγίτην τῆς ὄροφῆς, ἐστρέφετο ἐκ διαλειμμάτων πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ παρετήρει με ἀνησυχίαν, διότι ἦτο ἐνδεχόμενον τὰ διαβολοπαῖδα ἐκεῖνα νὰ τοῦ ρίψουν καμμιὰ πέτραν κατὰ κεφαλῆς.

Τὰ ξύλα τῆς ἐστίας ἀντὶ φλογῶν ἀνέδιδον μᾶλλον κα-

πνόν, ἡ δὲ Πηγὴ πνιγομένη ἠναγκάζετο ἐκ διαλειμμάτων ν' ἀποσύρεται με τοὺς ὀφθαλμούς ὑποδακρύνοντας. Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξύ ἔρριπτε καὶ κανὲν λαθραῖον μείδιωμα πρὸς τὸν Μανώλην.

Ὁ Στρατῆς, ἰδὼν τὸν Μανώλην νὰ παρατηρῆ πρὸς τὸν φεγγίτην τῆς στέγης, ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ Λασηθι τοποθετοῦν ἐπὶ τοῦ ἀνηφορᾶ μισὸν κορμὸν δένδρου κοῦλον τὸ ὁποῖον ὀνομάζουν βορρόσκι οὔτω δὲ ἐμποδίζεται ὁ ἄνεμος καὶ ἀφίνεται ἐλεύθερος ὁ καπνὸς νὰ ἐξέρχεται. Ὁ Στρατῆς ἦτο κοσμογυρισμένος· εἶχε ταξιδεύσει ἕως τὸ Λασηθι καὶ με κάποιαν αὐταρέσκειαν ἐπεδείκνυεν αὐτὴν του τὴν ὑπεροχὴν. Καὶ διηγῆθη διάφορα περιεργα περὶ τῆς ὄρεινῆς ἐκεῖνης ἐπαρχίας, διατρέψας ἰδίως εἰς τὰ κυνηγετικά. Οἱ Λασηθιώται, ἔλεγε, σπανίως κυνηγοῦν κατὰ τὸν χειμῶνα με τουφέκια τοὺς λαγούς. Τοὺς συλλαμβάνουν εἰς τὸ χιόνι, ὅπου τὰ εὐδιάκριτα ἴχνη των ὀδηγοῦν τὸν κυνηγὸν κατ' εὐθείαν εἰς τὴν κρύπτην των. Ἄλλὰ πρέπει νὰ εἶνε πρόσφατον τὸ χιόνι διὰ νὰ ἔχουν ἀποτυπωθῆ τὰ ἴχνη καὶ νὰ μὴ ἔχουν σκεπασθῆ. Ὁ λαγὸς φροντίζει, εἶνε ἀληθές, ν' ἀποπλανήσῃ τοὺς διώκτας του καὶ ὅταν φθάσῃ εἰς τὸ μέρος ὅπου θέλει νὰ κρυφθῆ διακόπτει τὰ ἴχνη του διὰ μεγάλου πηδήματος καὶ κρύπτεται ὑπὸ ἓνα θάμνον, ὅπου τὸ χιόνι τὸν σκεπάζει σχεδὸν κατ' ὀλοκληρίαν.

Ἄλλ' ἂν κρύπτη τὸ σῶμά του, δὲν κατορθώνει ὅμως νὰ κρύψῃ τὴν πνοήν του, ἡ ὁποία ἀναδίδεται ἀπὸ τὸ χιόνι ὡς ἑλαφρὸς καπνός.

Ἐπὶ αὐτὸ δὲ ὀδηγούμενος ὁ κυνηγὸς πλησιάζει καὶ τὸν σκοτώνει με ῥόπαλον. Ἄλλὰ τί τὰ θές; κυνήγι χωρὶς του-

φέκι δὲν ἔχει κανένα γούστο. Εἶνε σὰν τὰ μαζεύεις χόρτα.

Πολὺ ὀλίγα πράγματα ὅμως ἤκουσεν ὁ Μανώλης ἀπὸ τὰς διηγήσεις τοῦ Στρατῆ. Διότι τοῦ ἀπέσπῳν τὴν προσοχὴν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰ παιδία τὰ ὁποῖα ἐθροῦθον εἰς τὸ δῶμα, ἐξ ἄλλου δὲ ἡ ἀπόψις ἢ ὁποῖα παρουσιάζετο ἐκ τοῦ ἀπέναντι παραθύρου. Τὸ βουνὸν τῆς Καβαλαρῶς ὑψοῦτο κάθετον καὶ ὄχι εἰς μακρὰν ἀπόστασιν καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς του διεκρίνετο τὸ μικρὸν σπιτι τοῦ Ντέρνε, ἐνὸς Τούρκου ὁ ὁποῖος τοῦ εἶχε κάμη ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν διὰ τὸ κωνοειδὲς καβοῦκι τὸ ὁποῖον ἔφερδεν ἐπὶ κεφαλῆς. Ἐπειδὴ εἶχε κάποιον θρησκευτικὸν ἀξίωμα, σχετικῶν μὲ τὴν περιτομὴν. Κάτω δὲ χαμηλὰ εἰς τὴν βάσιν τοῦ βουνοῦ ἕνας Τούρκος ἐφαίνετο κόπτον πλάτανον καὶ ὁ Μανώλης ἔβλεπε καταφερομένην τὴν ἀξίνην καὶ μετὰ πάροδον δευτερολέπτων ἤκουε τὸν ὑπόκοφον κτύπον. Ἐπειτα ἐπαγγέλλετο εἰς τὴν μνήμην του ὁ Τερερὲς καὶ τὸ σκοτεινὸν πρόβλημα ἤρχισεν πάλιν νὰ περιστοφεται εἰς τὸ πνεῦμά του. Μὰ τί δέσιμο νὰ εἶνε αὐτό ;

Ἄλλὰ μία σκιὰ ἢ ὁποῖα ἔπесεν ἐπάνω του ὁμοῦ μὲ μικρὰν πέτραν διέκοψε τὴν σειρὰν τῶν σκέψεών του καὶ τὸν ἠνάγκασε νὰ στραφῆ πρὸς τὸν ἀνηφορᾶν, εἰς τὸ ἀνοιγμα τοῦ ὁποῖου εἶδε πονηρὰν μορφήν παιδίου, τὸ ὁποῖον ἐψιδύριζε :

— Πατούχα... Πατούχα!

Ὁ Μανώλης κατεταράχθη καὶ ἔκαμε νεῦμα λαθραίων καὶ ἀπειλητικῶν πρὸς τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον ἀπεσύρθη, ἀλλ' ἀνεφάνη ἐκ νέου καὶ πάλιν ἔθροψε διὰ τοῦ ἀνηφορᾶ τὸ αὐτὸ ψιδύρισμα πρὸς τὸν Μανώλην :

— Πατούχα... Πατούχα !

Εὐτυχῶς οἱ δυσάρεστοι ἐκεῖνοι ψιδυρισμοὶ ἐχάθησαν εἰς τὸν κρότον ἐνὸς πυροβολισμοῦ, διότι ὁ Στρατῆς περατώσας τὸ πλύσιμον «ἐκάμφε» τὸ τουφέκι του.

Ὁ Μανώλης ὅμως ἐφοβήθη ὅτι ἂν ὄχι ὁ Στρατῆς ἴσως, ἢ Πηγῆ θὰ ἤκουσε τίποτε καὶ ὅταν πάλιν ἐφάνη ἡ μορφή τοῦ παιδίου εἰς τὸν ἀνηφορᾶν ἐδάγκασε τὸν λιχανὸν του καὶ ἐξετόξευσε πρὸς τὰ ἐπάνω μὲ τὸ βλέμμα τοιαύτην ἀπειλήν, ὥστε τὸ παιδίον δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐπαναλάβῃ τοὺς χλευασμούς. Συγχρόνως ὁ Μανώλης ἐψιδύρισεν ἀνατείνων τὴν κεφαλὴν μὲ προσπάθειαν νὰ τὸν ἀκούσῃ μὲν ὁ μικρὸς αὐθάδης, νὰ μὴ τὸν ἀκούσῃ δὲ ὁ Στρατῆς καὶ ἡ Πηγῆ :

— Τοῦ γέρου διαβόλου θὰ σὲ δάσω, τσίταρο !

Διὰ νὰ φέρῃ δὲ ἕνα ἀντιπερισπασμὸν εἰς τὴν ταραχὴν του εἶπε πρὸς τὸν Στρατῆν :

— Εἶχα μὰ μάνικα ὄντεν' ἦρθα, ἀποῦ δὲν ἤφεγγα νὰ σᾶζε ὁ δῶ.

— Γαῖντα ; ἠρώτησεν ὁ Στρατῆς, ὅστις τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐτοποθέτει τὸ τουφέκι του εἰς τὸν τοῖχον.

Συγχρόνως ἐστράφη καὶ ἡ Πηγῆ ἐκ τῆς ἐστίας.

— Τὸν μετᾶ μου θοῖκα μὲ τὸν Τερερὲ..

Εἰς τὸ ἀκουσμα τοῦ ὀνόματος τοῦ Τερερὲ, διὰ μιᾶς ἡ μορφή τοῦ Στρατῆ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προτέραν τραχύτητα.

Ἡ δὲ Πηγῆ ἐσηκώθη καὶ ἔχουσα τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν λαγόνων ἐφαίνετο ὅτι προσεῖχεν εἰς τὴν χύτραν, ἀλλ' ἡ προσοχὴ τῆς ὄλη ἐστρέφετο πρὸς τὸν Μανώλην.

— Κατέχετε εἶντα γυρίζει καὶ λέει ; ἐξηκολούθησεν ὁ

Μανώλης. Πῶς θὰ μὲ δέση λείει... ἀνὲν πάρω τὸ Πηγῶ...

Ἡ Πηγὴ ἐκάθησεν ἐκ νέου καὶ ἤρχισε νὰ σudaυλιζῆ τὴν φωτιὰν μὲ πυρετώδη ἐνεργητικότητα. Ὁ δὲ Στρατῆς παρετήρει ἀναυδος τὸν Μανώλην καὶ ἐφαίνετο ὅτι μετὰ δυσκολίας συνεκράτει μίαν φράσιν !

— Ἐκουζουλάθηκες, μωρὲ ;

— Μὰ εἶντα διαόλου δέσιμο θὰ μοῦ κάμη δὲν καταλαβαίνω, ἐπέμεινεν ὁ Μανώλης. Καταλαβαίνεις ἀπατός σου, Στρατιό ;

Ἄλλ' ὁ Στρατῆς ἀνεπήδησεν.

— Εἶντα λόγια 'ν' αὐτὰ τοῦ λές ! ἀνεφώνησε. Σὰ δὲ κατὲς νὰ μιλής νὰ μὴ μιλής !

— Εἶντά 'πα ! εἶπεν ὁ Μανώλης κατάπληκτος. Ψέμματα θαρρεῖς πῶς σοῦ λέω ; Σὰ δὲ μοῦ πιστεύεις νὰ ρωτήξης καὶ τὴ μάνα μου... Ὁ Τερερὲς φοβερίζει πῶς θὰ μὲ δέση.

— Σῶπα, λέω, διάολε, σάπα ! ἀνεφώνησεν ὁ Στρατῆς μὲ παραφοράν. Ὅμπρὸς σὲ γυναῖκες δὲ λένε τέτοια πράγματα.

Τὸ βλέμμα τοῦ Μανώλη ἐστρέφετο ἀπὸ τοῦ Στρατιῆ εἰς τὴν Πηγὴν μὲ ἀπελπιστικὴν ἀπορίαν.

Κατὶ ἐπεχείρησε καὶ πάλιν νὰ εἶπῃ, ἀλλ' ὁ Στρατῆς δὲν τοῦ ἔδωκε καιρὸν. Τὸν εἴλκυσεν ἀπὸ τὸν βραχίονα καὶ τοῦ εἶπε :

— Ἔλα νὰ βγοῦμε ὄξω νὰ σοῦ πῶ...

Ὁ Μανώλης τὸν ἠκολούθησεν εὐπειθῶς, τόση δὲ ἦτο ἡ ταραχὴ του, ὥστε οὐδ' ἐστράφη πρὸς τὴν Πηγὴν, ἣτις τοῦς παρετήρει ἀποροῦσα καὶ αὐτῆ, ἀλλὰ καὶ ἀνησυχούσα

περισσότερον. Ἀνεξήγητος ἐφαίνετο καὶ εἰς αὐτὴν ἡ ὀργὴ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς καὶ τὴν ἀπέδιδε μᾶλλον εἰς τὴν προτίμησίν του διὰ τὸν Τερερὲν καὶ τὴν ἀπέχθειάν του πρὸς τὸν Μανώλην.

— Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, Μανώλη, εἶπεν ὁ Στρατῆς πρὸς τὸν μέλλοντα καμβρόν του μὲ τόνον πολὺ ὀλίγον συγγενικόν, ὅταν ἀπεμακρύνθησαν ὀλίγα βήματα τῆς οἰκίας, ἤθελα νὰ σοῦ πῶ νὰ μὴν ἀνακατόνης τὸνομα τὸ ἀδερφή μου σισοὶ κανγάδες καὶ στὰ σάλια σου. Μὰ ἐδῶ, σὰν καὶ μοῦ δώκες ἀφορμὴ, σοῦ τὸ λέω μὰ γιὰ πάντα νὰ μὴν ξαναβγῆ ἀπὸ τὸ στόμα σου τὸνομα τὸ ἀδερφή μου καὶ νὰ μὴν ξαναπατήσης σπίτι μας.

— Ἔλα δά, μὰ δὲ θὰ τὴ φάω τὴν ἀδερφή σου ! εἶπεν ὁ Μανώλης μὲ κίνημα ἀγανακτήσεως.

— Ἐκεῖνο ποῦ σοῦ λέω γὰ ! εἶπεν ὁ Στρατῆς τρέμων ἐξ ὀργῆς. Σὰ σοῦ τὴ δώση ὁ κύρης μου νὰ τὴν πάρης καὶ νὰ τὴν λουστῆς. Μὰ πριχοῦ τὴν πάρης νὰ μὴ μπαίνης στὸ σπίτι μας... γιατί μὰ τὸ Θεό...

Δὲν ἐτελείωσε τὴν ἀπειλήν, ἀλλὰ δὲν ἦτο δύσκολον νὰ τὴν μαντεύσῃ ὁ Μανώλης καὶ μὲ χειρονομίαν ἀδιαφορίας μεγαλοπρεπῆ ἀπήντησε :

— Δὲ θὰ βάρω μαῦρα.

ἜΚαὶ ἀπεμακρύνθη.

— Νὰ σὲ μάθουν ὀμπρὸς ἐκεῖνοι ποῦ σέχουνε νὰ μιλής κῦστερα νὰ μπαίνης στὰν ἀνθρώπων τὰ σπίτια, εἶπεν ὁ Στρατῆς. Μὰ δὲ φταῖτε σεῖς παρὰ ὁ κουζούλακας ὁ κύρης μου.

— Ἄνε μὲ ξαναδῆς στὸ σπίτι σας νὰ μοῦ φτύξης !

έστράφη και εἶπε μεγαλοφώνως ὁ Μανώλης. Ἀκοῦς ; νὰ μου φτύξης !

Και προχώρησε βαδίζων ἀσκόπως, ἀλλὰ μὲ σπουδήν. Δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τίποτε ἐξ ὅλων τῶν γενομένων. Δὲν ἠδύνατο πρὸ πάντων νὰ ἐννοήσῃ τί ἄνθρωποι ἦσαν αὐτοί, υἱὸς και πατέρας. Ἀκατανόητοι και δαιμονισμένοι ἄνθρωποι. Ἦθελαν νὰ τὸν κάμουν γαμβρὸν και ἔπειτα τὸν μετεχειρίζοντο ὡς ἐχθρόν. Τὸν ἐκάλουν εἰς τὸ σπίτι των και ἔπειτα τὸν ἀπέπεμπον. Ὁ πατέρας τὸν ἠθέλεν, ὁ υἱὸς τὸν ἐμίσει. Καὶ ἐνώπιον τῆς ἀδελφῆς του τὸν ἐξεδίδωκε μὲ τὸν πλέον βάρβαρον τρόπον. Ἐπῆγε νὰ τοῦ ὁμιλήσῃ διὰ τὸν Τερερὲ και αὐτὸς ἐπῆρε τὸ μέρος τοῦ Τερερὲ και ἐθύμωσεν ἐναντίον του... Ἄ ! δὲν ἠθέλε νὰ πηγαίῃ στοῦ σπῆτι των ; πολὺ καλά, δὲν θὰ πῆγαινε ποτὲ πλέον. Δὲν ἠθέλε νὰ μιλήῃ τῆς ἀδελφῆς του ; Δὲν θὰ τῆς μιλοῦσε. Ἄς τὴν βράσουν ! Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἦσαν κιἄλλες κοπελλιὲς στοῦ χωριὸ και καλλιτερες.

Ἡ ἰδέα τῆς ἐκδικήσεως τὸν καθήσυχασεν ὀλίγον. Τότε δὲ ἀνεκάλυπτεν ὅτι ἡ Πηγῆ ἦτο ἡ ἀφορμὴ ὅλων των δυστυχιῶν. Ἐξ αἰτίας αὐτῆς εἶχε μπλέξει μὲ τὸν Τερερὲν ἐξ αἰτίας αὐτῆς τοῦ εἶχαν βγάλει παρανόμια και τὸν ἐφάναζον Πατούχα και τὰ παιδιὰ ἀκόμη... Ἀπεφάσισε νὰ μὴν ἐπανίδη τὴν Πηγὴν και ἐτήρησε τὴν ἀπόφασίν του. Ἔπαισε νὰ δέχομαι πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Θωμᾶ. Ἀντὶ δέ, ὅπως πρὶν, νὰ παραφυλάττῃ διὰ νὰ ἴδῃ τὴν Πηγὴν μεταβλίνουσαν εἰς τὴν θρούσιν, ἐνεφανίζετο θράδν.θράδν εἰς τὰ δώματα μὲ μαντῆλν χρωματιστὸν εἰς τὸν ὄμον και μὲ ἄλλους νέους παρετήρει τὰ κορίτσια τὰ ὁποῖα ἐπέστρεφον

ἀπὸ τὰς ἀκροτικὸς ἐργασίας.

Κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκείνας οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Μανώλη ἔλαμπαν ὡς θουαλλίδες βόμβας ἐτοιμῆς νὰ ἐκραγῆ εἰς ἀνοησίας. Ἀλλὰ τὴν ἔκρηξιν ἀνεχάιτιζεν ὁ φόβος και σπανίως ἀπετόλμα ν' ἀπειθῆνῃ καιμὴν ἐρωτότροπον λέξιν πρὸς τὰς διερχομένας. Βαθμηδὸν ὅμως ἡ νεανικὴ του ὀρμὴ ὑπερίσχυσε και τὸν παρέσυρεν εἰς τολμήματα· εἰς μίαν δὲ τοιαύτην στιγμὴν συνέβη νὰ ἐπιστρέψῃ ἡ κόρη τῆς χήρας μὲ τὴν σάμναν σπασομένην.

Ὁ Σαίτονικολῆς ἔβλεπε κατ' ἀρχὰς μ' εὐαρέσκειαν τὸ ξεδάρρεμα τοῦ υἱοῦ του και ἡ καρδιά του ἐγίνετο περιβόλι, ὡς ἔλεγεν, ὅταν κατὰ τὰς ἑορτὰς τὸν ἔβλεπε νὰ συνδιαλέγεται μὲ οἰκειότητα ἢ νὰ διαπληκτίζεται παίζων μὲ ἄλλους νέους εἰς τὰ δώματα. Ἀλλ' ὅταν ἤρχισαν νὰ καταφθάνουν ἀλλεπάλληλοι αἱ καταγγελίαι διαφόρων χωριανῶν, ὅτι τοῦ ἐνὸς ἐπέπραξε τὴν θυγατέρα εἰς τὴν θρούσιν, ὅτι τῆς ἄλλης ἀπηύθυνεν ἐρωτολογήματα εἰς τὰ λιβάδια και ἤρχισαν οἱ ἀδελφοὶ και οἱ πατέρες ν' ἀπειλοῦν ὅτι θὰ τὸν κάμουν και θὰ τὸν δείξουν, ἡ χαρὰ μετετρέπη εἰς ἀνησυχίαν. Ὅταν δὲ κατόπιν ἔμαθε τὰ μεταξὺ τοῦ Στρατῆ και τοῦ Μανώλη γενόμενα, ἐνόησε τὰ αἴτια τῆς ἐκτροχιάσεως τοῦ υἱοῦ του. Καὶ ἀπετάθη πρὸς τὸν Θωμᾶν παραπονοῦμενος διὰ τὴν διαγωγὴν τοῦ Στρατῆ, ὅστις ἔπρεπε νὰ μὴ λησιμονῆ τὴν ἀπειρίαν τοῦ Μανώλη και, ἀντὶ νὰ παίρῃ φωτιὰ ἀπὸ τὸ κάτω πάτημα, νὰ τὸν ὀδηγῆ και νὰ τὸν συμβουλεύῃ. Ἀλλ' ὁ Θωμᾶς δὲν ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ τίποτε, ἐξ ἐναντίας ἐπεδοκίμασε τὸν υἱὸν του.

— Καλὰ τοῦ τάτε... Κ' ἐγὼ νάξιονα τὸ ἴδιο θὰ τοῦλε-

γα... Νά σου πῶ, κουμπάρε Νικολῆ· ἐγὼ τῶχα τιμὴ καὶ χαρὰ μου νὰ συμπεθερέψωμε· ὁ Θεὸς τὸ κατέχει πόσο τὸ χάρηκα ὄντε μοῦπες νὰ κάμωμε συγγένεια. Γιατὶ ἡ ἀλήθεια εἶνε πῶς καλλίτερος ἐδικὸς ἀπὸ τουλόγου σου καὶ τὴ γενιά σου δὲ θὰ βρῶ. Μὰ θέλω παστορικά καὶ ταχτικά πράγματα. Φτωχὸς εἶμαι, μὰ τὴν τιμὴ καὶ τὴν ὑπόληψί μου τὴν ἔχω ψηλότερα ἀπὸ κάθε ἄλλον· καὶ δὲ θέλω νὰ μὲ ψεγαδιάσῃ κιανεῖς. Θεὸς νὰ πάρῃ τὴ θυγατέρα μου ὁ γυιὸς σου ; Τὸ θεὸς ἔνν, τὸ θέλω χίλια. Ἐδώκαμε λόγο· θὰ σάνημένο νὰ κάμῃς τὴν εὐκολία σου. Μὰ στὸ ἀναμεταξὺ δὲ θέλω νὰ μπαίνῃ στὸ σπίτι μου ὁ γυιὸς σου, γιὰ νὰ μὴ θῆῃ τῷ θυγατέρας μου τῶνομα, κἔχω καλλίτερα νὰ ποθῶ. Μιὰ λογόστεισι γίνεται καὶ ξεγίνεται... Κι' ἀπατό σου, κουμπάρε Νικολῆ, ἂν ἦσουνε στὴ θέσι μου καὶ κάθε ἄλλος τιμημένος ἄνθρωπος τὸ ἴδιο θάκανε. Ἄν ἐματάγνωσες πάλι, καλά, Παίρνεις τὸ λόγο σου πίσω καὶ ἡ φιλία μας ~~φιλιὰ~~

Ὁ Σαίτονικολῆς ἀνεγνώριζεν ὅτι ὁ Θεωμάς εἶχε κατὰ μέγα μέρος δίκαιον καὶ ἔβλεπεν ὅτι ἡ μόνη σωτηρία ἦτο νὰ γίνῃ τὸ τυχύτερον ὁ γάμος. Ἀλλὰ τὸ σπίτι δὲν εἶχε τελειώση καὶ ὁ χειμὼν ὁ ὁποῖος ἐπλησίαζε θὰ ἐπεβράδυνεν ἀκόμη τὴν οἰκοδομήν. Τὸ σπουδαιότερον ὅμως ἦτο ὅτι ὁ Μανώλης δὲν ἦτο ἀκόμη κατάλληλος διὰ τὸν γάμον.

Δὲν ἔκρινεν ὅμως καὶ μὲ ὑπερβολικὴν αὐστηρότητα τὰς παρεκτροπὰς τοῦ υἱοῦ του. Νεότης χωρὶς ζωηρότητα δὲν ἐννοεῖται, δὲν εἶνε νεότης. Νεὸς ἦτο κ' ἔβραζε τὸ αἷμά του· καὶ ἂν δὲν κάνουν οἱ νέοι τρέλλες, ποιοὶ θὰ τίς κάνουν, οἱ γέροι ; Καὶ τὸ κάτω κάτω μήπως αὐτὲς ἡ τρέλλες τῆς νεό-

τητος δὲν ἦσαν τὸ ὠραιότερον μέρος τῆς ζωῆς ; Διὰ τοῦτο εἶχε καὶ ἓνα ἄλλον δισταγμὸν. Δὲν ἤθελε νὰ βάλῃ τὸν Μανώλην τόσον γλίγωρα στὰ βάσανα τῆς ζωῆς χωρὶς νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ χαρῆ καὶ αὐτὸς τὴν νεότητά του ἓνα ἢ δύο ἔτη. Τὸ κακὸν μόνον ἦτο ὅτι ὁ Μανώλης μὲ τὴν ἀπειρίαν καὶ τὴν ὑπερβολικὴν του ζέσιν ἐφαίνετο ὅτι θὰ παρεσύρετο πέραν τοῦ δέοντος εἰς τῆς νεότητος τὴν τρέλλαν.

Εἰς αὐτὴν τὴν ἀμηχανίαν εὗρισκετο ὁ Σαίτονικολῆς, ὅτε ἡ Ζερβούδαινα τοῦ ἀνήγγειλε μὲ ὄλα τῆς γλώσσης τὰ τραγικὰ ἐπιφωνήματα τὸ ἐπεισόδιον τῆς στάμνας. Ὁ Σαίτονικολῆς ἐγέλασε, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, τοῦτο δὲ ἐξῆπεν ἐπιμῶλλον τὴν χήραν καὶ τοῦ εἶπε νὰ συμμαζέψῃ τὸ γυιὸ του, διότι καὶ ἂν αὐτὴ δὲν εἶχε ἄνδρα, ἦτο καὶ μόνη ἱκανὴ νὰ τοῦ τὸν στείλῃ καιμιὰ μέρα μὲ σπασμένη τὴν κεφαλή. Ἄφου εἶχαν δώσῃ λόγο νὰ πάρῃ τὴν κόρη τοῦ Θεωμά, τί ἤθελε μὲ τὴ θυγατέρα της ; Ἐκτὸς ἂν τὰ χάλασαν, ὅτε... τὸ πρᾶγμα ἦτο διαφορετικόν.

Μὲ τὴν τελευταίαν φράσιν ἐπραῦνθη ὀλίγον ἡ ἔξαψις της καὶ μὲ ἠρεμώτερον τρόπον ἐξηκολούθησεν :

— Ἐμένα μάρεσει τὸ Μανωλιό, σοῦ τῶπα κιὰλλη φορά, καὶ χαρὰ μου θὰ τῶχα νὰ τόνε κάμω γαμπρό. Στὴν ἰδέα μου εἶνε ὁ καλλίτερος νέος τοῦ χωριοῦ κιὰς λένε ὅ,τι θένε οἱ ζηλιάρηδες· εἶνε μιὰ ὀλιά ἀπραγος, μὰ μὲ τὸν καιρὸ θὰ πάρῃ πράξι καὶ θὰ ζήσῃ μὲ τὴ γυναῖκα του εὐτυχισμένα, ὡς ἔζησες κιὰπατός σου μὲ τὸ Ργινιό. Κατὰ μάνα κατὰ κύρη, δὲ λένε ; μὰ τουλόγου σου, σὰν νὰ χάθηκε ὁ καιρός, ἐβιάστηκες καὶ πῆες κἔπιασες χέρα μὲ τὸ Θεωμά...
W Καλὰ τὸ λένε πῶς ἀργεῖ ὁ φρόνιμος νὰ σφάλλῃ, μὰ σὺ

σφάλῃ καλὰ σφραίνει. Καλέ, ἐχαθήκανε ἡ κοπελλιὲς ἀπὸ τὸ χωριό ;

Καὶ θὰ ἔκανε πολὺ δυσζρέστους διὰ τὴν Πηγὴν συγκρίσεις ἂν δὲν τὴν ἀνεχαίτιζεν ὀργίλῃ συνοφρώσεις τοῦ Σαίτονικολῆ.

Περωρίσθη λοιπὸν νὰ εἴπῃ :

— Ἡ Πηγὴ εἶνε καλὴ κοπελλιὰ· δὲ λέω ὄχι· μὰ τὸ χωριὸ ἔχει ἄλλες ἑκατὸ φορές καλλίτερες.

— Καλὴ κακὴ αὐτὴ θὰ πάρῃ, εἶπεν ὁ Σαίτονικολῆς ἐντόνωσ. Ἐγὼ τὸ λόγο μου δὲν τότε δίδω δυὸ φορές. Ἡ Πηγὴ μάρεσει μένα καὶ τάρεσκούμενο τὰθρώπου τὰ καλλίτερο τοῦ κόσμου.

— Μὰ νὰ δοῦμε εἴντα λέει κι ὁ Μανώλης. Σάρεσει τοῦ λόγου σου, μὰ τάρεσει καὶ τουνοῦ ποῦ θὰ τήνε πάρῃ;

— Τάρεσει δὲν τάρεσει θὰ τήνε πάρῃ ! εἶπεν ὁ Σαίτονικολῆς ἐξαπτόμενος. Ποιὸς κάνει κουμάντα, αὐτὸς γῆ ἐγὼ ; Κιατοὶ ποιὸς σοῦτε πῶς δὲν τάρεσει ; τάρεσει καὶ τοῦ καλαρέσει.

— Καὶ σὰν τάρεσει, γιάιντα σαλιαρίζει καὶ πειράζει τῶν ἄλλων ἀνθρώπου τσι θυγατέρες ; εἶπε καὶ ἡ Καλιὼ ἐξαπτομένη ἐπίσης.

— Ἐγὼ σοῦ λέω πῶς θὰ πάρῃ ἐκεῖνη ποῦ θέλω ἐγὼ καὶ λίγα τὰ λόγια.

— Κεγὼ δὲ σοῦ λέω νὰ μὴν τήνε πάρῃ. Εἴντα με γνοιάζει μένα ; Ἄς πάρῃ ὅποια θέλει, με γειά του με χαρά του, μὰ τὴ θυγατέρα μου νὰ μὴν τήνε πειράξῃ.

— Δὲ θὰ τήνε ξαναπειράξῃ. Καὶ μένα δὲ μ' ἀρέσουνε αὐτὲς ἡ κουζουλιάδες καὶ θὰ τοῦ μαζόξω τὰ χαλινάρια.

— Καλὰ θὰ κάμῃς, γιατί δὲ θὰ τοῦ βγῆ σὲ καλό.

Τὴν ἐσπέραν ὁ Σαίτονικολῆς μετέβη εἰς τὸ σπίτι του μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐπιπλήξῃ πολὺ αὐστηρῶς τὸν Μανώλην. Ἔως τώρα τὰ εἶχε καλὰ μὲ ὄλους τοὺς χωριανούς· τὸν ἐσέβοντο καὶ τὸν ὑπολήπτοντο ὄλοι καὶ τώρα μὲ τὰς ἀνοησίας τοῦ μορφονιοῦ του θὰ ἐσηκῶνετο ὄλο τὸ χωριὸ ἐναντίον του. Αὐτὸς ἐννοοῦσε νὰ διασκεδάσῃ ὡς νέος καὶ ὁ Μανώλης νὰ παίξῃ καὶ νὰ γελάσῃ μὲ τοὺς ἄλλους νέους καὶ νὰγαπᾷ μιὰ κοπελλιὰ σὲ καλὸ καὶ σὲ τιμὴ, μὰ ὄχι νὰ χάσῃ ὅπου δῆ κοιτάει καὶ νὰ πειράξῃ πότε τὴ μιὰ, πότε τὴν ἄλλη. Ἐπὶ τέλους θὰ βρισκότανε καὶ κανεὶς νὰ τότε σκοτώσῃ νὰ πάῃ ἄδικα.

Εἰσελθὼν εἰς τὸ σπίτι ἠρώτησε μὲ τραχύτητα τὴν σύζυγόν του, ἡ ὁποία κατεγίνετο νὰ παραδέσῃ τὸ δεῖπνον.

— Δὲν ἦρθ' ἀκόμη ὁ λεγάμενος ;

— Ποιὸς λεγάμενος ; εἶπε στραφεῖσα ἡ Ρηγινιῶ.

— Ὁ Μανωλιός.

— Καὶ γιάιντα τότε λὲς ἔτσά ;

— Εἶνε νὰ μὴν τότε λέω καὶ γαῖδαρο ἀκόμη μὲ τσι γαῖδουριὲς ἀπὸν κάνει ; Αὐτὸς θὰ μὲ κάμῃ κακο με ὄλο τὸν κόσμο. Δὲν εἶδες εἴντα καμε πάλι ὄψες ; Ἀπὸ μέρες καὶ πειράζει τὸ Μαροῦλι τῆ Ζερβούδαινας κιοφὲς ἀργὰ ὄντεν ἐγύριζε ἀπὸ τὴ βρούσι ἡ κοπελλιὰ τὸ ἤρριξε μιὰ πέτρα καὶ τὸ ἤσπασε τὸ σταμνί. Ἀκοῦς τουλόγου σου δοῦλεϊὲς ἀπὸν τσι κάνει ὁ κουζούλακας ; Καὶ δὲν εἶνε μόνον ἡ ντροπὴ ἕνας νεὸς λογοστεμμένος νὰ πειράξῃ ἄλλες, ἀλλὰ θὰ βρῆ καὶ τὸν μπελᾶ του κάποιος θὰ βρεθῆ νὰ τότε σκο...

τώση, γιατί κανείς δὲ δέχεται νὰ τοῦ πειράζουσι τὴν ἀδερφή γῆ τῆ θυγατέρα του.

— Ὁ Χριστὸς μὲ τὸ παιδί μου !... εἶπεν ἡ Σαΐτονικολίνα.

Τὴν διέκοψε δὲ ἡ εἴσοδος τοῦ Μανώλη, ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ χρωματιστὸ μαντῆλι εἰς τὸν ὄμιον καὶ κλωνίσκον βασιλικοῦ εἰς ταυτί. Ἄλλ' ἅμα εἶδε τὸν πατέρα του, ἔσπευσε ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ ταυτί του τὸν βασιλικόν, ἐσοβαρεύθη καὶ ἐιάθησεν εἰς ἡμιφωτισμένον μέρος, κατὰ τὴν παλαιάν του συνήθειαν.

— Ποῦ ἔγυριζες, μωρέ, τέτοια ὄρα ; τοῦ εἶπεν ὁ Σαϊτονικολῆς.

— Ποῦ ἔγυριζα, εἶπε μὲ δυσφορίαν ἀδικημένου ὁ Μανώλης. Οἱ μαστόροι ἀργήσανε νὰ σκολάσουνε ὕστερα πῆα στὸν ποταμὸ καὶ πλύθηκα κιὰποῦ τὸν ποταμὸ ἦρθα ντρέτα στὸ σπῆτι.

— Ἐμένα, μωρέ, θὰ τὰ πουλήσῃς αὐτανά ; Ὅντεν ἐπῆαινες ἐστὶν ἐγύριζα ἔγω. Δὲ μοῦ λές ποῦ τονε βροῖνες τὸ βασιλικὸ ἀποῦχες στ' αὐτί σου ; στὸν ποταμὸ τὸν ἦροψες γῆ στὸ πληροφῶρι ἐφύτρωσε ; Ἐλα δὰ νὰ δειπνήσωμε κῆστερα θὰ σοῦ δείξω ἔγω πόσ' ἀπίδια θάνει ὁ σάκιος.

Ἄλλ' ἡ ὀργή του ἐξητιμίσθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ ἐσβέσθη κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸν οἶνον μὲ τὸν ὁποῖον κατέβρεξε τὸ δεῖπνον του. Ὅταν δὲ ἐσήκωσαν τὸ τραπέζι καὶ ἐστράφη πρὸς τὸν υἱὸν του διὰ νὰ τὸν ἐπιπλήξῃ, τὸ πρόσωπον διέψευθε τὴν ἀστηρότητα τῆς φωνῆς του.

— Δὲ μοῦ λές, μωρὲ μεσημερᾶ, εἶντά ἔνε τὰ πράγματα

ποῦ κανεῖς ; ἐσύ, πρέπει, ἀποφάσεις τὰ κάμης ὅλες τοὶ κουζουλάδες τοῦ κόσμου.

— Εἶντα κουζουλάδες ἦκαμα ; ἀπήντησεν ὁ Μανώλης μὲ ἀπροσδόκητον ἀταραξίαν.

— Ἐχεις καὶ μούρη καὶ ρωτῆς ; ὄντεν ἐβάφτισες τοῦ συντέκνου τοῦ Μουστοβασίλη τὸ θυγατέρι δὲν εἶπες τῆ μάνας σου πῶς ἤθελες τὴν Πηγῆ ; ... Δὲ σοῦ τῶπε, Ρηγινιό ;

— Κιαμὲ δὲ μοῦ τῶπε ; ἀπήντησε μὲ μειδίαμα ἡ Σαϊτονικολίνα.

— Ὅστερα σ' ἐράτηξα κὲγὼ καὶ δὲ μοῦπες ὄχι καὶ μὲ τὸ νὰ μάρεση κέμένα ἡ Πηγῆ, ἦδωκα λόγο τοῦ Θωμα. Δὲ μοῦ λές ἐδᾶ εἶντα σοῦ κτύπησε κιὰφῆκες τὴν Πηγῆ καὶ κυνηγᾶς ἄλλες καὶ πότε τὴ μιά ξανοίγεις, πότε τὴν ἄλλη ;

— Κῆδᾶμ' εἶντα θές, νὰ σφαλίζω τὰ μάτα μου νὰ μὴν τοῖ ξανοίγω ; εἶπεν ὁ Μανώλης μὲ μειδίαμα, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ὑψώσῃ τὸ βλέμμα.

Τὸ μειδίαμα ἐκεῖνο ἔκαμιν εἰς τὸν Σαϊτονικολῆν ἐντίπωσιν ἀνθαδείας.

— Ὅντε σοῦ μιλῶ ἐγὼ, ἀνεφάνησε, νὰ μὴ γελᾶς ὀρίστε τὸ γάϊδαρο ! Νὰ τὰ σφαλίζης μαθές, νὰ τὰ σφαλίζης τὰ μάτια σου. Ὁ τιμημένος ἀντρας ἀγαπᾶ μιά γυναῖκα, δὲν ἀγαπᾶ χίλιες.

Ἡ ἔξαιμις τοῦ Σαϊτονικολῆ δὲν θὰ περιορίζετο ἴσως ἕως ἐδῶ, ἀλλὰ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ ἐτελείωνεν εἰς τὰ μούτρα τοῦ Μανώλη, ἂν δὲν ἦρχετο ὡς ἀντιπερισσασμὸς κατευαστικὸς ἢ ἀνάμνησις ἐνὸς ἐκ τῶν προσφιλοῦν

του ανεκδότου, τὰ ὅποια κατέπαυον τὴν ὀργὴν του, ὅπως ἡ Ἀθηναῖα κατέπαυσε τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀχιλλεύου ἐτοίμου νὰ ξιφουλκήσῃ.

— Εἶν' τ' ἄλλοτινοῦ θὰ μιᾶσαι, εἶπε σχεδὸν γελαστός, ἀπὸ τοῦλεγε ὁ κύρης του νὰ τόνε παντρέψῃ καὶ τὸς δὲν ἤθελε μιὰ, ἀλλὰ καλὰ καὶ σώνει δέκα γυναῖκες ; Μωρέ, κάμε καλὰ, μωρ' ἔλα στὸ νοῦ σου. Τὸ σκοπὸ τοῦ αὐτοῦ. Δέκα θέλω, δέκα θέλω. Σὰν εἶδε κιὰ πόδε πῶς δὲν ἐμπόραγε νὰ τὸν φέρῃ σὲ λογαριασμό, ἔκαμε πῶς ἐδέχτηκε. Καλὰ, δέκα γυναῖκες θές ; Νὰ τοὶ πάρῃς, παιδί μου, ἐγὼ δὲ θέλω νὰ σὲ κακοκαρδίσω. Μόνο μὲ τὸ νὰ μὴ δίδῃ ὁ νόμος νὰ παίρνουν οἱ χριστιανοὶ πολλὰς γυναῖκες μονομιάς, πάρε τὴ μιὰ ἐδᾶ, κύστερα ἀπὸ δέκα-δεκαπέντε μέρες τὴν ἄλλη κ' ἐστὸ σένα χοῖνο μέσα θὰ τοὶ πάρῃς ὅλες. Ὁ γυὸς ἐσου βάστημε κ' ἐστεφανώθηκε τὴ μιὰ. Καὶ σὰν ἐπεράσανε δεκαπέντε εἴκοσι μέρες πάει ὁ κύρης του καὶ τόνε βρῖσκει. Ἐκαθούντονε στὸν ἥλιο μὲ ταυτιά πεσμένα, σὰ γαῖδαρος κουρασμένος. «Αἱ ! εἶντα κάνεις ; τοῦ λέει καιρὸς εἶνε νὰ σοῦ πάρω καὶ τὴν ἄλλη γυναῖκα.—Δὲ θέλω ἄλλη.— Γαῖντα ;—Ἐτούτη ποῦ πῆρα μὲ φτάνει καὶ μοῦ περισσεύει.—Μὰ σὺ ἤθελες δέκα...—Ὅι, ὄι, δὲ θέλω ἄλλη».

Ὁ Μανώλης ἐγέλασεν, ἀλλ' ἐγέλασε μᾶλλον διὰ τὴν μορῖαν ἐκείνου τοῦ νέου, ὁ ὁποῖος δὲν ἐπέμενε νὰ πάρῃ καὶ τὰς ἄλλας ἑννέα γυναῖκας.

— Τέτοια κουζουλάδα, πρέπει, σὲ κρατεῖ καὶ σένα, ἐξηκολούθησεν ὁ Σαῖτονικολῆς, καὶ θαρρεῖς πῶς δὲ σὲ φτάνει μιὰ παρὰ οἰχτεῖς τὸ νοῦ σου σ' ὅποια δεῖς. Ἐχε, καλορρίζικα, μιὰ ὀλιὰ ἵπομονὴ νὰ κτίσῃς τὸ σπίτι σου καὶ

νὰ πῆξῃ ὁ μυαλὸς σου κύστερα σὰν πάρῃς τὴν Πηγὴ, θάρρης νὰ μοῦ πῆς καὶ σὺ πῶς σὲ φτάνει καὶ ὑπερσοῦται.

Ὁ Σαῖτονικολῆς ἐγέλα, ἀλλ' ὁ Μανώλης εἶχε γίνε πολὺ σοβαρὸς. Καὶ μὲ φωνὴν ἤρεμον καὶ ἀποφασιστικὴν ἐξεσφενδόνισε πρὸς τὸν πατέρα του τὴν ἐξῆς σοβαρὰν φράσιν :

— Δὲν τήνε παίρνω γὰρ τὴν Πηγὴ !

Οἱ δύο σύζυγοι ἀντήλαξαν βλέμμα, τὸ ὁποῖον ἐσήμανε : «Δὲ σοῦ τᾶλεγα ;»

— Δὲν τήνε παίρνεις ; εἶπεν ὁ Σαῖτονικολῆς μὲ φωνὴν ἡμιπτυγμένην.

Ὁ Μανώλης εἶχε σκόψει καὶ ἀπέβυσε τὴν ἐπικαυμένην εἰς τὸ ὑπόδημά του λάσπην.

— Καὶ γαῖντα, νᾶχομε καλὸ εῴθημα ;

— Γατὶ δὲν εἶν' ἀνθρωπῶποι αὐτοὶ οἱ Θεωμανοὶ, ἀπήνησεν ὁ Μανώλης μὲ ἀνατίναγμα ἀγανακτικῆσεως. Ἐνα καλὸ λόγο δὲν ἔχω ἀκουσμένο ἀπὸ τὸ στόμα τῶς καὶ σὰ μὲ δοῦνε νὰ μῶ στὸ σπῖτι τῶς διαολίζονται. Τοὶ προμερὲς ἐπῆξ νὰ πῶ τοῦ Στρατῆ γιὰ τὸν Τερερὲ πῶς φοβερίζε νὰ μὲ δέσῃ κιᾶστε νὰ μὲ ἀκούσῃ παίρνει φωτιά κιὰρρινᾶ τοὶ φωνὲς κ' ἔκανε σὰ λυσσασμένος νὰ ἰφύγγῃ ἀπὸ τὸ σπίτι μας, νὰ μὴ ξαναμῆξ στὸ σπίτι μας καὶ νὰ σὲ μάθουνε καῖνοι ποῦ σᾶχουνε νὰ μῆξ. Εἶπα του κὲ γὼ πῶς δὲν ξαναμπαίνω στὸ σπίτι τῶς ποτὲ στὸν αἰῶνα μου κῆφυγα. Κιὰ μὲ εἶντα ; τοῦ χοῖρου τὴ μούρη πρέπει νᾶχω γιὰ νὰ τῶσε ξαναμῆλῃσω. Ἄς τὴ λουστοῦνε τὴ θυγατέρα τῶς. Καὶ τὴν ἄλλη φορὰ ὁ γέρος μοῦκανε μιὰ προσβολὴ ἀπὸ δὲν ἤφεγγα νὰ πορῖσω ἀπὸ τὴν πόρτα... Ἀέ

θέλω μπειὸ νὰ τοὶ γνωρίζω καὶ τὴν Πηγὴ τὼς ἄς τὴ χαροῦνε. Καὶ νὰ μοῦ τὴ χροουώσουνε δὲν τήνε θέλω.

Ἡ ἀγόρευσις τοῦ Μανώλη συνεκίνησε τὸν πατέρα του καὶ ἂν ἦτο ἐκ τῶν ἀνθρώπων ποῦ ἀνακαλοῦν εὐκολὰ τὸν λόγον τον καὶ ἂν δὲν ἤξευρεν ὅτι ἡ Πηγὴ ἦτο ἀδῶα τόσον διὰ τὴν ἐχθρικήν σκαιότητα τοῦ ἀδελφοῦ της, ὅσον καὶ διὰ τὴν ὑπερβολικὴν αὐστηρότητα τοῦ πατρὸς της, θὰ τοῦ ἔλεγεν ἴσως· «Καλὰ, παιδί μου, ἔχεις δίκιο· καὶ ἐγὼ εἶμαι σύμφωνος νὰ μὴ γίνῃ αὐτὸς ὁ γάμος». Ἄλλ' ἔθεσῆρει τὴν ὑποχρέωσίν του τοσοῦτο μᾶλλον ἀπαραβίαστον καθ' ὅσον εἶχε γίνει ἀφορμὴ ν' ἀπορριφθοῦν αἱ προτάσεις ἄλλου διὰ τὴν Πηγὴν, ἀνεγνωρίζε δὲ ὅτι καὶ οἱ Θωμασῖνοι εἶχον ὑπὸ τινὰς ἐπόψεις δίκαιον.

— Ἐχεις δίκιο, παιδί μου, μὰ ἔχουνε κιαυτοί, εἶπε μὲ προαότητα. Ἐσὺ μπαίνεις στὸ σπίτι τὼς σὲ καλὸ καὶ σὲ τιμῆ· μὰ ὁ κόσμος εἶνε κακὸς καὶ θγάνει λόγια. Κι ἄνε τύχη καὶ χαλάση ἢ λογόστειση αὐτῆ, ἢ κοπελλιὰ χάνεται. Γιατὸ καὶ ὁ Θωμᾶς σοῦπε νὰ μὴν μπαίνης στὸ σπίτι του ὄντεν εἶνε ἡ Πηγὴ μοναχῆ. Μὰ ὁ Στρατῆς δὲν ἦκαμε καλὰ νὰ μανίση καὶ νὰ σὲ προσβάλλῃ γιατί ἴπες ἕνα πράμμα ἀπὸν δὲν ἐκάτεχες πὼς ἦτονε κακὸ.

— Δὲν τοῦλα πράμμα κακὸ, θεόψυχά μου ! εἶπε μὲ ζωηρότητα ὁ Μανώλης.

— Ἐἴπες του πὼς ὁ Τερερὲς φοβερίζει νὰ σὲ δέσῃ καὶ τὸν ἐρώτος εἶντα δέσιμο θὰ σοῦ κἀμῃ. Αἰτὰ τὰ πράγματα δὲν τὰ λένε μπροστὰ σὲ κοπελλιές. Μὰ ἄς εἶνε, δὲν ἐχάλασε δὰ κιὸ κόσμος. Ἐμπόργε νὰ σοῦ μιλήσῃ μὲ τὸ γλυκῆ,

σὸν ἄθρωπος. Μὰ κατέχεις τονε πὼς εἶνε μανισάρης κ' ἀναπόδος.

— καὶ δὲ λὲς καὶ τᾶλλο ; εἶπεν ἡ Σαίτονικολίνα. Ὁ Στρατῆς, παιδί μου, ἤθελε νὰ κάμουνε γαμπρὸ τὸν Τερερὲ καὶ γὰ τοῦτο τὰ κάνει.

W — Ὁμοιος τὸν ὁμοιον ἀγαπᾷ, συνεπλήρωσεν ὁ Σαίτονικολῆς. Μὰ ὁ κακομοίρης ὁ Θωμᾶς ἔχει καλὴ ψυχὴ. Μὴ θωρεῖς πὼς εἶνε στυφῆς καὶ γρινιάρης. Τὰ βάσανα τὸν ἔχουν ἔτοσά κραιωμένο. Μὰ σ' ὄλο τὸ ὕστερο ἐσὺ μοῦ· δε τὸ Θωμᾶ, μοῦδε τὸ Στρατῆ θὰ στεφανωθῆς. Ἐσὺ τὴν Πηγὴ θὰ πάρης, ἀπὸν ν' ἕνα κομματί μαλάμα ἢ καυμένη καὶ θὰ πᾶς νὰ κάτσης στὸ σπίτι σου καὶ μοῦδ' ὄχλους, μοῦδ' ἀνακατάματα.

— Νὰ ποῦμε καὶ τᾶλλο· τὸ χατῆρι του θὰ τοῦ κἀμῃς ἐσὺ, παιδί μου, εἶπεν ἡ Ρηγινιά, νὰ παρατήσης τὴν Πηγὴ· γιὰ νὰ τήνε δώσῃ τοῦ Τερερὲ ; Στὸ πείσμα του καὶ σὺ πρέπει νὰ μὴ σύρης χέρα, νὰ σκάσῃ !

Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο εἶχεν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Μανώλη ἀποτέλεσμα μεγαλύτερον ἀπὸ ὅλην τὴν μακρὰν νουθεσίαν τοῦ Σαίτονικολῆ, ὡς ἔδειξεν ἡ λάμπρις τὴν ὁποίαν οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐξέπεμψαν. Ἐν τῷ μεταξῷ θίως δὲν ἔπαυε νὰ βασανίζῃ τὴν σκέψιν του ἡ ἀπορία διὰ τὴν σημασίαν τῆς ἀπειλῆς τοῦ Τερερὲ. Τί δέσιμο ἦτο αὐτὸ τέλος πάντων καὶ διατί ἀπέφευγαν νὰ τοῦ δώσουν σαφεῖς ἐξηγήσεις καὶ τοῦ ἔλεγαν ὅτι ἔκαμεν ἄσχημα νὰ τὸ ἀναφέρῃ παρουσίᾳ τῆς Πηγῆς ; Ἦοχιζε νὰ καταλαμβάνεται ὑπὸ μυστηριώδους ἀνησυχίας καὶ ἐφαντάζετο τὸν Τερερὲν μηχανεῶμενον καταχθονίους ἐπιβουλὰς ἐναντίον του.

Ἄλλ' ἐπειδὴ τέλος πάντων ἐφαινόετο τὸ δέσιμον ὡς πραγματικὸν καὶ μόνον διὰ τὸν τρόπον καθ' ὃν δὴ ἐγίνετο εἶχεν ἀπορίας, ἐσκέπτετο συγχρόνως περὶ ἀναλόγου ἀντεκδικήσεως. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι ὁ Τερρεὺς εἶχεν ἀρχίσει ἤδη νὰ τοῦ ἐμπνέῃ ἕνα φόβον παράδοξον καὶ ἀνεξήγητον, ἐνῶ εἶχε πεποιθήσῃ ὅτι δι' ἑνὸς γρόνθου ἠδύνατο νὰ συντρίβῃ τὸν καχεκτικὸν ἐκεῖνον ἄνθρωπον. Ἐπανελημμένως μετὰ τὴν ἡρωϊκὴν ἐκστρατείαν του, ἣ ὅποια κατέληξεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Θωμᾶ καὶ εἰς τὴν λογομαχίαν του μετὰ τὸν Στρατὴν, συνηγήθη μετὰ τὸν Τερρεὺν, ἀλλὰ δὲν ἀπετόλμησε νὰ ἐκτελέσῃ τὰς ἀποφάσεις του. Τὸ βλέμμα τοῦ μάγου τοῦ ἔφερεν ἀκατανόητον ἀτολίαν.

— Κιαιπὸί, ἐξηκολούθησεν ἡ Σαΐτονικολίνα, δὲν τήνε λυπᾶσαι τὴν κακομοῖρα τὴν Πηγῆ ; σαυτὴν ἐξεθύμανεν ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὁ βάρβαρος ὁ Στρατὴς· κιαιπὸ τότε κλαίει ἀπαρηγόρητα ἡ δύστηνη γὰρ τὴν προσβολὴν τοῦ σοῦκαρι' ἀδερφοῦ τση. Ἐγὼ πάω κάθα μέρα καὶ τήνε θωροῦ κιαιπὸ μετὰ τὰ δάκρυα στὰ μάτια τήνε θρίσκω κιαιπὸ μοῦ λέει πῶς ἂν σοῦφταιξ' ἀδερφοῦ τση, σὺτὴ εἶντα σοῦδιανε καὶ δὲν περνεῖς μπλεῖα ἀπ' ὄξω ἀπ' τὸ σπῆτι τως νάκοῦη σκιάς τὸ ζῆλο σου καὶ νὰ σὲ θωρῇ ἀπ' ἀλάργω. Μιδάδου φορὲς μόνον λέει ἔτυχε νὰ σὲ δῆ, ὄντε πάει στὴ θρούσι γῆ στὴν ἐκκλησιά, μὰ κάνεις πῶς δὲν τήνε θωρεῖς καὶ ραῖζει ἡ καρδιά τση. Ὁ Θεὸς μόνον κατέχει τὸν καῦμό ἀποῦ πῆρε, μὰ εἶντα μπορεῖ νὰ κίμῃ ; εἶντα μπορεῖ νὰ πῆ ; Αὐτὴ τὸ θέλει, λέει νὰ πηζίνης στὸ σπῆτι τως καὶ δὲ φοβάται πρᾶμμα, γατὶ καθάριος δορνὸς ἀστραπὲς δὲ φοβά.

τα. Μὰ μπορεῖ νὰ πῆ κιανθεουλῆς τοῦ κυροῦ τση καὶ τὰδεροῦ τση ;

Οἱ λόγοι τῆς μητρὸς του ἐπροξένησαν εἰς τὸν Μανώλην αἰσθημα σύμμικτον ἀπὸ συμπάθειαν καὶ ἐγωϊστικὴν χαρὰν· ἐλυπεῖτο καὶ ὑπερηφανεῖτο φανταζόμενος τὰ ὄρατα ἐκεῖνα μάτια νὰ κλαίουν χάριν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Σαΐτονικολῆς, μαντεύων τὸ ἀποτέλεσμα τῶν λόγων τῆς συζήτου του, τοὺς ἐνίσχυσε μετὰ ἕνα δίστιχον :

Θωρεῖς τὰ κουζουλὸ πουλί, τὰ πρᾶμματα τοῦ κάνεις,
Νάφινης τὸ βασιλικὸ κιαιτσουμ λῆς νὰ πίνης ;

— Νάφινης τὴν Πηγῆ, ἐξηκολούθησε, καὶ νὰ κυνηγᾶς τὴν μιὰ καὶ τὴν ἄλλη, ἀπού, μὰ τὸ Θεὸ ποῦν' ἐπὸ πάνω μας, ὄλες δὲν ἀξίζουνε τὸ μικρὸ τση δαχτυλάκι ! Εἶντα νὰ σοῦ κίμῃ γῶ ; δὲν εἶμαι τῶ χρονῶ σου νὰ δῆς πῶς τσι διαλέγουν τσι κοπελλιές. Αἱ, Ργινιώ ;... Μὰ νὰ χωμε καὶ τὸ νοῦ μας, εἶπε γελῶν, νὰ μὴ σὲ πιάσῃ ζῆλεια.

— Φόβον ἔχω ! ἀπήντησεν ἡ Σαΐτονικολίνα γελῶσα. Εἰς τόσην δὲ εἰθυμίαν εἶχε φθάσῃ ὁ Σαΐτονικολῆς, ὥστε ἤρχισε νὰ σιγοτραγουδῇ ἕνα παλαιὸν τραγοῦδι :

Νᾶμουνε νεῦκεκι ἀπάντρευτος, καὶ πλοῦσιος κι' ἀντρειωμένος.

Ὁ Μανώλης ἐκάμπτετο, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, καὶ εἰς τὴν ἀμνηστίαν του ἤρχισε νὰ πελεκᾷ μετὰ τὸ μαχαῖρι του τὴν καθέλιαν ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκάθητο.

— Ἄς εἶνε, ἐξηκολούθησεν ὁ Σαΐτονικολῆς, καταλαβαίνο γῶ πῶς ὅ,τι κακὸ κίανειπῆς γὰρ τὴν Πηγῆ τὰχεῖλι σου τὸ λέει μὰ ἡ καρδιά σου δὲν τὸ λέει.

— Δὲν τήνε θέλω, δὲν τήνε θέλω λέω ! εἶπεν ὁ Μανώλης συγκεντρῶν εἰς τελευταίαν ἀντίστασιν τὸ ἠτιμίονον πείσμα του. Ρωμζῖικα σοῦ τὸ λένε.

— Για πέ το χωρίς νά φανοῦνε τὰ δόντια σου ;
— Νά μάφῶσης θές ; εἶπεν ὁ Μανώλης ὑποκρινόμενος θυμὸν καὶ δυσφορίαν διὰ νὰ μὴ γελάσῃ.

— Ὅϊ, νὰ τὸ πῆς χωρίς νὰ γελάσῃς ! ἐπανελάβεν ὁ Σαΐτονικολῆς.

Τότε πλέον ὁ Μανώλης δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῆ, ἀλλ' αἰμέσως πάλιν ἔτρεψε τὸν γέλωτά του εἰς ἀγανάκτησιν.

— Ἀγαπητικὴ ποῦ δὲ μάφινουνε νὰ τήνε δῶ, εἶντα τήνε θέλω ;

— Μὰ ἄφησε, μωρὲ παιδί, τὴν καθέγλα ! ἀνεφώνησεν ὁ Σαΐτονικολῆς, ἰδὼν ὅτι τὸ πείσμα τοῦ Μανώλη ἐξέσπα εἰς αὐτήν. Δὲ σοῦ φταίει αὐτή.

Ἐπειτα ἐξηκολούθησεν :

— Ὁ ἐρίφης ἤθελε νὰ τὸν ἀφίνουνε νὰ μεροσημερῶνεται στὸ σπίτι τοῦ Θωμά· καὶ μετὰ τὸ νὰ μὴ γενῆ τὸ θέλημα του ἐρεπιτέλεσε κῆρυξιζε νὰ γυρίσῃ στὰ δώματα καὶ στοὶ ροῦγγες σὰν κουζουλός, νὰ ρίχτῃ πέτρες καὶ λόγια καὶ νὰ σπᾶ σταμνιά. Κεγὼ, μωρὲ, εἶχα ἀγάπη μετὰ τὴ μάνα σου πριχοῦ νὰ παρθοῦμε καὶ δὲν ἐμπήκα καλὰ καλὰ στὸ σπίτι τως, παρὰ μόνο ὄντε τοῦ πῆα σημάδι. Μάτια δὲν ἐσήκωνε νὰ τήνε δῶ σᾶλλους ὀμπροστά. Ἀλήθεια δὲ λέω, Ρηγινῶ ;

— Ἀλήθεια κιὰμὲ ψάματα ;

— Μόνο στὸ χορὸ τᾶ ἔλεγα κιὰμμιὰν ἀνεγυριστικὴ μαντινάδα καὶ μ' ἀπηλογοῦντονε καὶ κείνη πλειὰ ἀνεγυριστικά. Ἡ ἀγάπη θέλει φρόνησι, θέλει ταπεινωσύνη.. Δὲν τὸ λέει καὶ τὸ τραγοῦδι ; ἔτσι διάχνουνε. Μανώλη, οἱ τιμημένοι ἄντρες.

Ἡ Ρηγινῶ ἀνεστέναξε καὶ τὸ ρεμβὸν τῆς βλέμμα ἐ-

βυθίζετο εἰς τὴν μακρυνὴν ἐποχὴν ἀπὸ τὴν ὁποίαν τῆς ἤρχετο ἐξησθενημένη ἢ ἀπῆχησις ἐνὸς διαστήματος τοῦ χοροῦ :

Νὰ τὰ χωρὸ τὰ μάτια σου
ὄντε τὰ κλίνη; κίτω.

Ἄλλ' ὁ Σαΐτονικολῆς διέκοψε τὸν ρεμβασμόν τῆς ἐνθουσιασθεῖς ἀπὸ τὰς ἀναινῆσεις του, τῆς ἐφώνησε νὰ φέρῃ «μὰ σταλιὰ κρασί». Εἰς τὸ τέλος δὲ καὶ ὁ Μανώλης ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἔπαιε τὰς παρεκτροπὰς καὶ ἡ Ρηγινῶ ἐξῆλθε καὶ ἔστρωσεν εἰς τὸ δῶμα, ὅπου ἐκοιμῶντο ἀπ' ὅτου εἶχεν ἀρχίσῃ νὰ ζεσταίνεται ὁ καιρὸς. Τὴν ἐπιούσαν ὁ Μανώλης ἐξῆλθε μετὰ ἀξέπαινους διαθέσεις. Ἄλλ' ὅταν μετ' ὀλίγον συνήτησε τὴν Πηγίην, ἐπιστρέφουσαν ἀπὸ τὸν ποταμὸν, παραδόξως τὸ πείσμα τοῦ ἐξηγέρθη ἐκ νέου καὶ, ἀποστρέψας τὸ πρόσωπον, ἐπροχώρησε χωρίς νὰ τὴν χαιρετήσῃ.

— Τόσο μεγάλο κακὸ σοῦκαμε ; εἶπεν ἡ Πηγίη σταματήσασα.

— Δὲ θέλω νὰ μοῦ μιλήσῃς ! ἀπήτησε μετὰ τραχύτητα ὁ Μανώλης χωρίς νὰ στραφῆ, καὶ ἔφυγεν ἐπισπεύσας τὸ βῆμά του, ὡς νὰ τὸν κατεδίωκαν. Ἐνῶ δὲ ἀπεμακρύνετο, ἐμονολόγει : «Δὲ θέλω νὰ μοῦ μιλήσῃς... Διάολε, μετὰ τὸ ζῶρε ἀγάπη ; Νὰ πάρῃς τὸν Τερερὲ νὰ γενῆ τὸ κέφι τὰδεροφῶ σου. Δὲ σὲ θέλω, τζάνε μου, πῶς τὸ λένε ;... Ἐχει κιᾶλλες κοπελλιές τὸ χωρὸ δέκα βολές καλλίτερες. Καλλίτερον ἴσαι σὺ ἀπὸ τὸ Μαροῦλι ;»

Οὕτω βαδίζων ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ χωριό, χωρίς νὰ τὸ καταλάβῃ.

Αἰφνης ἤκουσε γυναικειάν φωνὴν γνωστήν, ἢ ὁποία

τὸν ἐχαιρέτα ἐξ ἀποστάσεως καὶ στραφεὶς εἶδε τὴν Ζερβοῦδαιναν παρενομένην πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. Ἡ χήρα εἶχε καλάδι περασμένον εἰς τὸν βραχίονα καὶ ἐβάδιζε μὲ τὸ σύνθηδες γοργὸν τῆς βήμα. Ἦτο δύσκολον νὰ περάσῃ ἡμέρα χωρὶς νὰ τὴν ἴδῃ μίαν φορὰν τοῖλάχιστον καὶ ἄλλος προσεκτικώτερος τοῦ Μανώλη θὰ ἔφθανεν ἐκ τούτου εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ χήρα ἐπεδίωκε τὴν συνάντησίν του. Ἄλλ' ἐνῶ κατὰ τὰς ἄλλας ἡμέρας ἡ συνάντησις ἐκείνη δὲν δυσηρέσται τὸν Μανώλην, τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὸν ἀνησύχησε.

Παραδόξως ὁμοῦς ἡ Καλιὼ δὲν ἐφαίνετο θυμωμένη.

— Ὡς ποῦ, Μανωλιό ; τὸν ἠρώτησεν.

— Ἰσα μὲ τὸ Μασὸ καὶ θὰ πάω νὰ μεταδέσω τὸ μουλάρι

— Κεῖνὸ στὸ Μασρικὸ θὰ πάω νὰ μαζώξω κολοκυθαθαῖς γιὰ ντολιμάδες· μόνον στάσου νὰ πηγαίνομε μαζί, νὰ σοῦ πῶ κούλας.

Ὁ Μανώλης τὴν ἐπερίμενε.

— Κατέχεις το πῶς θὰ μαλώσωμε, Μανωλιό ; εἶπεν ἡ χήρα ὅταν τὸν ἔφθασε.

Καὶ μὲ τόνον μητρικῆς μᾶλλον ἐπιπλήξεως τοῦ εἶπε νὰ μὴ ξανακάμῃ αὐτὸ ποῦ ἔκαμε. Αὐτὴ τὸν ἀγαποῦσε σάν παιδί της, μὰ δὲν μπορούσε καὶ νὰ μὴ θυμώσῃ γιὰ τὴ διαγωγή του μὲ τὴν κόρη της. Ἀφοῦ ἐπρόκειτο νὰ πάρῃ τὴν Πηγῆ καὶ τὴν εἶχε λογοστῆσῃ, τί ἤθελε μὲ τὴ θυγατέρα της ;... Ἐφαγε τὸ κουλοῦρι του κάτω τὴ μούρη του. Ἄλλ' ὅς εἶνε, γιὰ πρώτη φορὰ τοῦ τὸ συμπαθοῦσε· ἀν ὁμοῦς ἄλλη φορὰ ξαναπειράζε τὴν κόρη της, θὰ περνοῦσαν ἄσχημα. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἴδια ἡ Μαργῆ δὲν θὰ ἐδέχετο

νὰ τὴν ἐνοχλήσῃ ἐκ νέου καὶ ἦτον καλὴ νὰ τοῦ σάσῃ τὴν κεφαλή μὲ πέτρα.

— Δὲν πειράζει, εἶπεν ὁ Μανώλης μειδιῶν καὶ κοκκινίζων συγχρόνως. Ἐγὼ θέλω νὰ μοῦ τὴ σάσῃ. Ἡ πέτρες τῆ θᾶνε ἀπαλὲς σάν καὶ τὰ χερσάκια τῆ.

— Ἐλα στὸ νοῦ σου, Μανώλη, τοῦ· εἶπεν ἡ Καλιὼ προσπαθοῦσα νὰ φανῇ αὐστηρά, ἐνῶ ἐνδομύχως δὲν τὴν δυσηρέστησεν ἡ τόλμη τοῦ Μανώλη. Αὐτὰ ἔν' ἄσχημα πράγματα κ' ἄπρεπα καὶ νὰ τὰ παραιτήσῃς. Μιά γυναῖκα θὰ πάρῃς, δὲ θὰ πάρῃς δύο. Κιὸ προκομιμένος ὁ κύρης σου τὴν ἐδιάλεξε αὐτὴ ποῦ θὰ πάρῃς. Σ' αὐτὴν νὰ τὰ λὲς αὐτὰ τὰ λόγια καὶ νὰ μὴν πειράξῃς ἄλλες κοπελλιές, γιὰτί θὰ βρῆς τὸν μπαλᾶ σου... Ἄ ! ἀν δὲν ἦσουνε δεμένους μὲ τοσοῖ Θωμαδιανούς γῆ ἐν τὰ χαλάτε, τότε μὲ δ' ἡ μου τὴν κροδά θάβανα τὴ βουλή μου νὰ πάρῃς τὴ Μαργῆ..

— Καλῶ τα γῶ, μὰ δὲν τὰ χαλᾶ ὁ κύρης μου.

Καὶ μὲ πᾶσαν ἀφέλειαν διηγήθη ὅσα συνέδησαν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν Θωμαδιανῶν, ὡς καὶ ὅσα εἶχαν λεχθῆ μετὰ τῶν γονέων του κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἐσπέραν.

Ἡ Καλιὼ ἐδικαίωσε τὸν Μανώλην καὶ τὸν ἐνίσχυσε μὲ τοὺς συμπαθητικούς της λόγους εἰς τὴν ιδέαν τοῦ ὅτι ἦτο θῆμα. Τοὺς ἤξευρε αὐτὴ τοὺς Θωμαδιανούς τί βιλάνοι καὶ χοντροκέφαλοι ἦσαν. Σὲ καλὸ σὸί τὸν ἔροριζε ὁ κύρης του. Γιὰ τὴν Πηγῆ ἐλέγανε πῶς ἦτονε καλόγνωμη, μὰ—ὁ Θεὸς νὰ μὲ συχωρέσῃ—δὲν μπορούσε παρὰ νὰ μριάζῃ λιγάκι μὲ τὸν πατέρα καὶ τὸν ἀδελφόν της. Ἀπὸ τοῦτο τὸ κηπουλὶ εἶν' καὶ τοῦτο τὸ μαροῦλι. Δὲν ἔκαμε φρόνιμα ὁ Σάιτονι-κολῆς νὰ πάῃ νὰ ρίξῃ τὸ παιδί του σὲ μιὰ τέτοια χοιρο-

γενιά. Πήγαρις ὁ Μανώλης δὲν ἦτονε παρακαλετὸς νὰ πάρη καὶ ἄλλη κοπελλιά καὶ περιουσία ; τί τῶν ἐξήλεψε τῶν Θωμαδιανῶν ; τὰ πλούτη τῶν ἢ τὴν ἀνθρωπιὰ τῶν ; Λένε πῶς τὸ παιδί δὲν πρέπει νὰ κἀνῃ τίποτε χωρὶς τὴ βοήθῃ τῶν γονέων του, μὰ σὰν οἱ γονεοὶ δὲν θεωροῦν τὸ σωστὸ καὶ πᾶνε νὰ κἀφορν τὸ παιδί τῶν, καὶ τὸ παιδί πρέπει νὰ κἀνῃ τῆς κεφαλῆς του, μού φαίνεται.

— Ἔτσι θαρροῦ πὼς θὰ τὸ κἀνω κἐγῶ, εἶπεν ὁ Μανώλης σκεπτικῶς.

Καὶ μετὰ σιωπὴν ὀλίγων στιγμῶν ἠρώτησε μὲ φωνὴν διστακτικὴν :

— Μὰ... νὰ μού δώσης θές τὸ Μαροῦλι ;

Ἡ Καλιὼ τὸν ἠτένισε μὲ βαθύ ἐξεταστικὸν βλέμμα.

— Νὰ ξεμπλέξης πρώτα ἀπὸ τσοὶ Θωμαδιανούς...

Ἐγὼ σοῦπα πὼς τὸ θέλω μὲ ὄλη μου τὴν καρδιά.

— Καὶ τὸ Μαροῦλι, θειά Καλιώ, θέλει ; εἶπεν ὁ Μανώλης μὲ φωνὴν παλλομένην ἀπὸ συγκίνησιν.

Ἄλλ' ἂν ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ ὁ καλαίπωρος νέος εἰς ποῖον λάθος ὑπέπεσε μὲ τὴν λέξιν τὴν ὁποῖαν μετεχειρίσθη διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὸν σεβασμὸν του πρὸς τὴν χήραν, ἢ συγκίνησός του θὰ μετεβάλλετο εἰς ἀπελπισίαν.

Ἡ Καλιὼ δὲν ἠδυνήθη νὰ κρύψῃ τὴν δυαρέσκειάν της. Ἡ λέξις «θ' εἰ ἀ» τῆς ἐκτύπησε κατὰ πρόσωπον ὡς ῥάπισμα. Παρ' ὀλίγον νὰ τοῦ εἶπη ὅτι ἦτο ζωντόβολο καὶ νὰ τὴν ξεφορτωθῇ ὁ μπουντάλακας, ποῦ ἤθελε καὶ παντορειά, ἐνῶ δὲν μπορούσε νὰ διακρίνῃ μιὰ νέα γυναῖκα ἀπὸ τίς γριῆς καὶ τὴν ἔλεγεν αὐτὴν, τριάντα ὀκτὼ χρονῶν γυναῖκα, θειά, σὰν νὰ ἦταν ἐξηντάροζ. Ἄλλ' ἢ ἀγανάκτησὶς

τῆς ὑπεχώρησε σχεδὸν ἀμέσως εἰς τὴν γοητεῖαν τὴν ὁποῖαν ἐξήσκει εἰς τὴν ψυχὴν της ἢ θαλερὰ νεότης τοῦ Μανώλη. Ἐὰν ἡ γλῶσσα τοῦ νέου ἐσφαλλεν, ἡ νεότης του ὁμως καὶ ἡ κορμιοστασιά του, ἡ ὁποῖα ὑψοῦτο ἐνώπιόν της πλήρης ζωῆς καὶ δυνάμεως, ἦσαν ἱκανὰ νὰ τοῦ συγχωρήσουν κάθε σφάλμα εἰς τὰ μάτια μιᾶς γυναῖκας, ἡ ὁποῖα γνωρίζει τὸν ἄνδρα. Δι' αὐτὴν ὁ Μανώλης, μὲ ὄλα τὰ σφάλματα τῆς ἀπειρίας καὶ τῆς ὀπρροσεξίας του, ἦτο τὸ ἰδεῶδες τοῦ ἀνδρός.

— Εἰντα νὰ σοῦ πῶ κἐγῶ ἀπὸ τὴν ἀγορεύεις μὲ τὸ φέροσιμό σου, εἶπεν ἡ Καλιὼ μὲ φωνὴν εἰς τὴν ὁποῖαν διακρίνεται ἀκόμη ἡ δυσαρέσκεια. Μὰ ἄφησε δὲ νὰ ξεμπλέξης πρώτ' ἀπὸ τσοὶ Θωμαδιανούς.

Ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ χωρισθοῦν καὶ ἡ Καλιὼ διηυθύνθη εἰς τὸν κῆπὸν της. Ἦτο φαίδρα θερινὴ πρωΐα, ἀλλ' ἡ χήρα ἐβάδιζε βαρύνθυμος εἰς τὴν χαρὰν ἐκείνην τῆς φύσεως. Ἀντὶ νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ, ἐφάνη μᾶλλον ὅτι τὴν δυσηρέστησεν ἡ προθυμία τοῦ Μανώλη νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὰς προσπάθειάς της. Ἄλλ' οὔτε ἡ ἰδία δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ψυχικὴν της ἐκείνην κατάστασιν. Ἐνῶ διέτρεχε τὸν λαχανόκηπον, κόπτουσα τοὺς κιτρινοὺς ἀνθοὺς καὶ παρακολουθουμένη ὑπὸ τοῦ θροῦ τῶν ἀδρῶν καὶ ὑγρῶν ἐκ τῆς δρόσου φύλλων, ἠσθάνετο μίαν πίεσιν εἰς τὸ στῆθος, ἥτις τὴν ἠνάγκαζε ν' ἀναστενάξῃ. «Παράξενο πρᾶμμα ! ἔλεγε μὲ τὸν ἑαυτὸν της. Εἰντά'παθα ; Εἰντα κατασκέπαση 'ν' αὐτὴ ποῦ μ' ἔπιασε ;» Καὶ διακόπτουσα τὴν ἀνθοσυλλογὴν, ἐστέκετο ἀκίνητος ἐπὶ ἀρχετὴν ὄραν καὶ παρετήρει κάτω εἰς τὴν ἀνοικτὴν ἔκτασιν τῶν λιθαδιῶν, χωρὶς νὰ

βλέπη τίποτε, ἀφηρημένη, μὲ τὸ βλέμμα κενόν. Ἀόριστος ἀνησυχία περιέσφιγγε τὴν καρδίαν της. Συγχρόνως δὲ ἤρχοντο καὶ ἐπανήρχοντο εἰς τὴν σκέψιν της μὲ ἐπιμονὴν παρρηρημάτος οἱ πρῶτοι στίχοι παλαιοῦ τραγουδιοῦ, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀκούσῃ κατὰ τὰ παιδικὰ της ἔτη καὶ ἔκτοτε ἔμενε θεμιμένον εἰς τὰ βάθη τῆς μνήμης της :

Μία κόρη ἀνθοῦς ἐμάζον
κιάνθους ἐκορφολόγι.

Τὸ κάτω μέρος τῆς κοιλιάδος ἐκάλυπτεν ἀκόμη λευκὸς πέπλος πρωϊνῆς ὀμίχλης, τὴν ὁποίαν ἤρραινε καὶ διέλευν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ ἥλιος. Ὁ θερισμὸς εἶχεν ἀρχίσῃ καὶ ἐφαίνοντο ἄγροὶ ἡμιθερισμένοι καὶ ξανθοὶ λόφοι θεμωνιῶν. Οἱ θερισταὶ καὶ αἱ θεριστρίαι εἶχαν ἤδη ἀπὸ τῆς αὐγῆς ἀρχίσῃ τὴν ἐργασίαν των· οἱ δὲ βοσκὰλοι εἶχαν ὀδηγήσῃ καὶ αὐτοὶ λίαν πρωὶ τὰ ζῳὰ των διὰ νὰ βοσκῆσουν εἰς τὶς καλαμιές καὶ τοὺς ἀρούρους τῶν λιθαδιῶν. Ἀφ' ὅτου ἤκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ κούκου, εἶχαν ἀρχίσῃ νὰ μυγιάζωνται ὅταν ἐπροχώρει ἡ ἡμέρα καὶ ἐδυνάμωνεν ἡ ζέστη. Διὰ τοῦτο ἔσπευδαν νὰ τὰ βοσκῆσουν καὶ νὰ τὰ κλείσουν κατὰ τὰς θερμὰς ὄρας εἰς τὶς βουκολιές, εἶδος μεγάλων μανδρῶν σκιαζομένων ὑπὸ πλατάνων.

Ὁ Ἀστρονόμος ἐθέριζεν εἰς ἓν ἀπὸ τὰ λιθαδία· διέκωψας δὲ τὴν ἐργασίαν του καὶ παρατηρῶν τὴν ὀμίχλην, ἐφώναξε πρὸς τὸν Μπαρμπάρτζον, εὐρισκόμενον εἰς γειτονικὸν ἄγρον :

— Βλάβος θὰ πέσῃ. Ἀρρώστεια καὶ γιὰ τὸ ἀνθρώπους καὶ γιὰ τὰ κηπικὰ.

— Πῶς τὸ καταλαβάνεις ; ἠρώτησεν ὁ Μπαρμπάρτζον.

ζος ἐνῷ κατεγίνετο νὰ στρήψῃ τοιγάρον.

— Δὲ θωρεῖς τὴν κατοιφάρα ; εἶπεν ὁ Ἀστρονόμος ἐκτείνων τὸν βραχίονά του πρὸς τὴν ὀμίχλην.

— Αἶ ! θωρῶ τηνε.

— Ὅλο βλάβος εἶνε καὶ καλὰ θὰ κάμωμε ν' ἀπυριάσωμε (1) τοὶ φασουλιές.

— Δὲν κάνει ν' ἀπυριαστοῦμε κιοὶ γίδιοι γιὰ νὰ μὴ μᾶζε πάσῃ τὸ βλάβος ; εἶπεν ὁ Μπαρμπάρτζος ἐξάγων τὰ «πυροβολικὰ του» διὰ νὰ ἀνάψῃ τὸ πελώριον τοιγάρον τὸ ὁποῖον εἶχε κατασκευάσῃ. Ἐγὼ αὐτὸ θὰ κάμω μὲ τὸν κενό. Δὲν τὸ ἀφίνεις, μωρὲ ἄθρωπε, αὐτὲς τσένεμοκουθέντες ; Κάθα καλοκαῖρι τὴν ταχυνὴ πέφτει αὐτὴ ἢ καταχινιά.

— Ντὰ ξυπνᾶς ποτέ σου τὴν ταχυνὴ γιὰ νὰ δῆς εἶντα γίνεται ; ἀπήντησεν ὁ Ἀστρονόμος πειρωχθεῖς. Καὶ σήμερο κιαιμιὰ γρᾶ θὰ ψοφήσῃ ἀπὸν σεύρηκε ὁ ἥλιος ξυπνηρό.

Ὁ Μπαρμπάρτζος ἔστρεψε τὰ νῶτα περιφρονητικῶς, χωρὶς νὰ δώσῃ ἀπάντησιν καὶ καθήσας ἐπὶ τῆς ἀπαλῆς γλῶσσης τοῦ ἀρούρου ἐξηκολούθησε νὰ καπνίζῃ. Ἄλλος ὅμως ἐκ παρακειμένου ἀγροῦ, διὰ νὰ ἐξερεθίσῃ τὰ πράγματα, εἶπεν ὅτι εἶχε δίκιο ὁ Μπαρμπάρτζος. Ἡ ὀμίχλη δὲν ἔτο τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ἐξάτμισις τῆς δροσιᾶς ποῦ ἔφερτε τὴν νύκτα καὶ τακτικὰ κάθε καλοκαῖρι αὐτὸ γίνεται.

— Κ' ἐγὼ ἀπὸ 'παδὰ 'μαι δὲ μ' ἔφεραν ἀπὸν τὰ Πα-

(1) Θειαφίσωμεν.

ρίσια· μαύτη ή κασιφάρα δὲν εἶνε σὰν τσ' ἄλλαις· σύρνει μὴν κτρινάδα σὰν τὸ βουῖο.

— Δε θωρῶ γὰ καμιμιὰν κτρινάδα, εἶπεν ὁ ἄλλος καὶ θαρρῶ πῶς νειρεύεσαι, Νικολῆ.

Καὶ δὲν ἔδωκε πλέον προσοχὴν εἰς τὸν ἀνόητον Ἀστρονόμον ποῦ ἄφινε τὴ δουλειὰ του γιὰ νὰ κάθεται νὰ μελετᾷ τὸ χροῖμα τῆς πρωϊνῆς ομίχλης ἢ τὴν κίνησιν τῶν νεφῶν. Οἱ πρακτικοὶ ἄνθρωποι τὸν ἔθεταν εἰς τὴν αὐτὴν μοῖραν μὲ τὸν ὀκνηρὸν Μπαρμπιανέζον, ποῦ κατέβηκε καὶ αὐτὸς μιά μέρα γιὰ νὰ δουλέψῃ, λέει, κιόλη ἢ δουλειὰ ποῦ εἶχε κάμῃ ἦτο νὰ τυλίσῃ τσιγάρα καὶ νὰ καπνίζῃ.

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον μιά ἀναφώνησις τοὺς ἔκαμιν ὄλους νὰ στραφοῦν καὶ νὰ ἴδουν εἰς ἀπόστασιν τὸν Μανώλην καταδιώκοντα ἡμίονον, ὅστις ἐφευγεν ἐγγείρων νέφη κονιορτοῦ καὶ λακτίζον. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν μετέφερε πετρὰς δὲ τὴν οἰκοδομὴν, ὁ ἡμίονος τὸν εἶχε πάρῃ τὸσον ἀπὸ φόβου, ὥστε ἅμα τὸν εἶδε πλησιάζοντα διὰ νὰ τὸν μεπαδέσῃ εἰς τὴν νομὴν, ἀπέσπασε τὸν πάσσαλον εἰς τὸν ὀποῖον ἦτο δεμένος καὶ ἐφυγεν ἔντρομος. Ὁ Μανώλης τὸν κατεδίωξε βλασφημιῶν καὶ ῥίπτων κατ' αὐτοῦ μεγάλους βόλους χόματος, διότι λίθοι δὲν ὑπῆρχον εἰς τὸ λιβάδι. Καὶ ἐπὶ τέλους κατώρθωσε νὰ συλλάβῃ τὸν πάσσαλον, τὸν ὀποῖον ὁ ἡμίονος ἔσυρεν εἰς τὸ ἄζρον τοῦ σχοινοῦ, καὶ μὲ ἰσχυράν ἔλξιν ἠδυνήθη νὰ σταματήσῃ τὸ ζῶον.

— Δὲν εἶνε παράξενο ; εἶπεν ὁ Ἀστρονόμος. Ἄν ἦτον ὁ Τερεζέ, ἀποῦ ἄνε μᾶς μπάτσας ἄνθρωπος, θὰ τὸν ἐραβούντανε· καὶ τὸ μουλάρι, ἀποῦ μπορεῖ μὲ μιά τσινιὰ νὰ τόνε ξεβγάλλῃ, δὲν τὸ φοβάται.

Καὶ ὁ σοφὸς ἔδ.δε τὴν ἐξῆς ἐξήγησιν εἰς τὸ πρᾶγμα. Ἐπειδὴ εἶχε ζήσῃ ἔως τώρα μὲ τὰ ζῶα, δὲν τὰ ἐφοβεῖτο· τοὺς ἄνθρώπους ὅμως ἐφοβεῖτο διότι δὲν τοὺς ἐγνώριζεν.

Ὅταν ὁ Μανώλης ἐπέστρεφεν, ὁ ἥλιος εἶχεν ὑψωθῆ πολὺ καὶ τὸ καῦμα τῆς ἡμέρας εἶχεν ἀρχίσῃ. Εἰς τὸ ἐπάνω μέρος τῶν λιβαδιῶν ἐκίνησε τὴν περιέργειάν του καὶ τὸν ἐσταμάτησε μιά βουκολικὴ σκηνή. Κάμποσοι μικροὶ βουκόλοι εἶχον περσοιχίσῃ ἐξ ἀποστάσεως ἓνα ταῦρον καὶ ἐπροσπάθουν νὰ τὸν «μωγιάσουν». Καὶ πρὸς τοῦτο ἐξεφώνουν ἐν χορῷ τὰ ἐξῆς :

Ἔβγα, μύγα, ἀποῦ τὸ βῶλο
 κῆμα στοῦ βουγιού τὸν κῶλο.
 Δὲς του νὰ προβολήσῃ
 καὶ τὰ βῆ νὰ γυρίσῃ,
 Κού-ζου ! ζού-ζου ! ζού-ζου !

Ὁ βουκόλος, εἰς τὸν ὀποῖον ἀνήκεν ὁ ταῦρος, ἐπροσπάθει νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ, λικετεύων, βλασφημιῶν, καταδιώκων πότε τὸν ἓνα, πότε τὸν ἄλλον, καὶ ἐπὶ τέλους ἤρχισε νὰ κλαίῃ, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐξηκολούθουν νὰπαγγέλλουν τὴν ἐπαῖδον τῆς μύγας. Μία χορασις ἰδίως, ἀνυπόδητος, ὡς ἦσαν καὶ οἱ περισσότεροι ἀρσενικοί, καὶ μαύρη ἐκ φύσεως καὶ ἀπὸ τὸ ἡλιόκαυμα, δὲν ἔπαυεν, ἀλλὰ χοροπηδῶσα ὡς τρελλή, ἐπανελάμβανεν :

Ἔβγα, μύγα, ἀποῦ τὸ βῶλο
 κῆμα στοῦ βουγιού τὸν κῶλο.
 Κού-ζου ! ζού-ζου ! ζού-ζου !

— Κατερινιά! ἐφώναζεν ὁ βουκόλος καὶ ὄραμα ἐναντίον τῆς. Ἄλλ' αὐτὴ διέφυγε τρέχουσα μελιγμούς μεταξὺ τῶν βουκολίων ζῶων καὶ κρυπτομένη ὀπισθεν πότε τοῦ ἓνός καὶ πότε τοῦ ἄλλου βουκόλου. Ἄλλὰ καὶ ἂν αὐτὴ ἔπαυε

πρὸς στιγμήν, ἐξηκολούθουν οἱ ἄλλοι, μετ' ὀλίγον δὲ ἤκού-
ετο ἐκ νέου ἡ φωνή της.

Ὁ Μανώλης σταματήσας παρηκολούθει μ' ἐνδιαφέρον
τὴν σκηνὴν καὶ ἐγέλα μετέχων ἐξ ἀποστάσεως εἰς τὴν εὐ-
θυμίαν τῶν βουκόλων. Ἄν δὲν τὸν ἠμιπόδιζε μάλιστα πλα-
τὺς χάνδαξ, πιθανώτατα θὰ ἐπλησίαζε καὶ θὰ ἐλάμβανε
μέρος εἰς τὸν βουκολικὸν χορὸν.

Ὁ ταῦρος ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀρχίσῃ νὰ δεικνύῃ ση-
μεῖα ἀνησυχίας καὶ ἐκίνει ζωηρῶς τὴν οὐρὰν του καὶ ἀνο-
γόλλει τοὺς ράβδους του. Ἐπειτα ἐξαγριωθείς ἤψωσε
τὴν οὐρὰν ὡς σημαίαν καὶ ἔφυγε τρέχων μὲ ὄλην του τὴν
ὀρμὴν. Ὁ βουκόλος ἔτρεξε κατόπιν του φωνάζων : «Νά !
νά !», ἀλλὰ ταχέως εἶδεν ὅτι ἐματικιοπύνει καὶ σταματήσας
παρετήρει τὸν οἰστρολητούμενον ταῦρον ἀπομακρυνόμενον
ὑπερληθόντα τὰ χανδάκια, εἰσδύοντα εἰς τὰ σπαρτὰ καὶ
πάλιν ἀναφαινόμενον μὲ τὴν οὐρὰν πάποτε ὑψωμένην. Ἰο-
λίγοι ἐκ τῶν θεριστῶν, πλησίον τῶν ὁποίων διήροχτο, ἐπε-
χείρουν ἐπισείοντες τὰ δρέπανα νὰ τὸν σταματήσουν ἢ νὰ
τὸν στρέψουν πρὸς τὰ ὀπίσω· οἱ περισσότεροί ἐξ αὐτῶν τὸν
ἐξηρέθιζον ἔτι μᾶλλον φωνάζοντες : «Κού-κου ! κού-κου».

Μετ' ὀλίγον ἡ Κατερινὰ ἐπανέλαβε τὸ παιγνίδι περὶ
ἄλλο βῶδι καὶ οἱ ἀρσενικοὶ τὴν ἐμμήθησαν. Ὁ δὲ Μανώ-
λης, μὴ δυνάμενος νὰ ὑπερβῇ τὸ χαντάκι, ἔλαβε μέρος ἐξ
ἀποστάσεως καὶ ἤρχισε νὰ φωνάζῃ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν
βουκόλων : «Κού-κου ! Κού-κου».

Ἄλλ' ὁ βουκόλος, εἰς ὃν ἀνῆκεν ὁ ἐξερεθιζόμενος ταῦ-
ρος, ἀκούσας τὴν φωνὴν τοῦ Μανώλη, ἔστρεψε κατ' αὐτοῦ
τὴν ὀργὴν του καὶ τοῦ ἐφάναξε :

— Ἄμε στὸ διάολο καὶ σύ, Πατούχα !

Ὁ Μανώλης ἐξηγγιώθη, καὶ ὄρμησε κατὰ τοῦ βουκό-
λου, ἀλλὰ τὸ χαντάκι ἀνέκοψε τὴν ὀρμὴν του. Ἦτο τόσο
τὸ πλάτος του, ὥστε ἂν ἐπεχείρει νὰ τὸ ὑπερπηδήσῃ θὰ ἔ-
πιπεν εἰς τὸ νερόν, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἱκανὸν βάθος. Παρε-
τήρησε γύρω, ἀλλὰ λίθον δὲν εἶδε καὶ μὴ ἔχων πέτραν νὰ
ρίψῃ κατὰ τοῦ αὐθάδους βουκόλου, τοῦ ἐξετόξευσε μίαν ἀ-
πειλὴν :

— Καλά, μαρέ, θὰ σὲ πιάσω ἄλλη ὥρᾴ νὰ σὲ μάθω
ἄγῳ ποῖος εἶνε ὁ Πατούχας !

Ἄλλ' εἰς μίαν γωνίαν τοῦ λιβαδιοῦ, ὅπου εὐρίσκοντο
αἱ βουκόλοι, ὑπῆρχε σωρὸς χαλίκων· καὶ ὅταν εἶδαν ὅτι ὁ
Μανώλης δὲν ἠδύνατο ἢ δὲν ἐτόλμα νὰ πεδήσῃ τὸ χαντά-
κι, ὄρμησαν εἰς τὰ χαλίκια καὶ ἤρχισαν νὰ τὸν πετροβο-
λοῦν. Ζωηρὸν δὲ μέρος εἰς τὸν πετροπόλεμον ἐκείνον ἔλα-
βε καὶ ἡ μελαμψὴ Κατερίνα. Ὁ δὲ Μανώλης, ἀφοῦ ἐδέ-
χθη κάμποσα χαλίκια κατὰσθηθαι, ἠναγκάσθη νὰ ὑποχω-
ρήσῃ καὶ ἀπεμακρύνθη ἐπαναλαμβάνων τὴν ἀπειλὴν του,
ἐνῶ οἱ βουκόλοι ἐκραύγαζον κατόπιν του :

— Κού-κου... Κού-κου, Πατούχα !

Τὸ χλευαστικὸν παρανόμιον ἀνέμνησεν εἰς τὸν Μανώ-
λην τὸν Τερερέν, καὶ ὅλη ἡ ἀγαάκτησίς του ἐστράφη κατὰ
τοῦ μάγου, εἰς τὸν ὁποῖον ἀπέδιδε τὴν εὐθερίαν καὶ τὴν διά-
δοσιν τοῦ χλευασμοῦ τὸν ὁποῖον συνήγαγε τὴν παντοῦ, εἰς
τὸ χωριὸν καὶ εἰς τὰ λιβάδια ἀκόμη. Ἐνῶ δὲ ἐσκέπτετο πῶς
νὰ ἐκδικηθῇ, ἀνεμνήσθη τοὺς λόγους τῆς μητρὸς του, ὅτι
ἂν ἀπρηνεῖτο τὴν Πηγὴν θάκανε ὅτι ἐπεθύμει ὁ Τερερές.
Ἄλλ' ἀκροῖθός διὰ νὰ σάσῃ τὸν Τερερέν, ἔπρεπε νὰ τὴν

πάρη. Λοιπόν θά τόν ἔσκαζε τόν ἀσχημάνθρωπον τόν Τερερέν. Θά ἐπέμενε νά πάρη τήν Πηγγή, μαγάρι κιᾶν ἐπρόκειτο νά περμιένη δέκα ἐτη. Τό βέβαιον εἶνε ὅτι ἀπό τιν προηγουμένην ἐσπέραν εἶχον ἐκ νέου στραφῆ τὰ αἰσθήματα του πρὸς τήν κόρην τοῦ Θωμά. Ἄλλ' ὅταν τὸ πρῶτὴν ἐπανεῖδε τὸν κατέλαβεν ἀφνίδιον πείσμα παιδίου, τὸ ὁποῖον συντριβεῖ ὅταν τοῦ δίδουν τὸ ἀντικείμενον τὸ ὁποῖον ἐζήτει ἐπιμόνας. Εἰς αὐτὴν δὲ τὴν ψυχικὴν διάθεσιν τὸν εὔρε μετ' ὀλίγον ἡ χήρα καὶ δὲν ἐδυσκολεύθη νά τὸν φερῆ εἰς τὰ νερά της. Ἄλλ' ἡ μεταβολὴ δὲν ἦτο πραγματικὴ. Εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του παρέμενεν ἡ Πηγγή, τόσον δειλὴ ὅμως καὶ συνεσταλμένη, ὥστε νά μὴ αἰσθάνεται τὴν παρουσίαν της ὁ πεισμομένος καὶ ἐπιτόλαιος Μανώλης. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἀφ' ὅτου ἐπρόσεξεν εἰς τὴν κόρην τῆς χήρας, τὰ λευκὰ καὶ ἀβρὰ θέληγτρα τῆς Μαργῆς ἐξήσκαον ἄλλου εἶδους γοητεῖαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἡμιαγρίου ἐφῆβου καὶ ὅταν τὴν ἔβλεπε τὸν ὠθεῖ ἀγρία ὀρμὴ νά τὴν περιβάλλῃ με τοὺς ρωμαλέους βραχίονάς του καὶ νά λυώσῃ εἰς τὴν λαύραν τῶν πόθων του τὴν μικροκαμομένην καὶ γαλακτώδη ἐκείνην ξανθὴν. Ἄλλ' εἶνε βέβαιον ὅτι χωρὶς τὰς αὐστηρότητας τῶν Θωμαδιανῶν, ἡ προσοχὴ του δὲν θά ἐστρέφετο ἴσως ποτὲ πρὸς τὴν Ζερβουδοπούλαν καὶ μεθ' ὅλας τὰς ἐπιμόνας προσπάθειάς τῆς χήρας.

Ἡ πραγματικὴ τῶν προτίμησις ἦτον ἡ Πηγγή καὶ αὐτὴ κατεῖχε τοὺς διαλογισμοὺς του καὶ ὅταν ἀκόμη τὸ πείσμα τὸν ὠθεῖ πρὸς τὴν ἄλλην ἢ πρὸς ἄλλας. Τὴν ἡμέραν δ' ἐκείνην ἐπ' ὀλίγον ἔμεινεν ἡ Μαργῆ εἰς τὴν φαντασίαν του. Μόλις ἐχωρίσθη ἀπὸ τὴν Ζερβούδαιναν, ἀνεφάνη ἡ Πηγγή

καὶ τὴν ἐξετόπισεν. Ἐντὶ τῆς ψυχρῆς καὶ ξιπασμένης Μαργῆς, ἡ κόρη τοῦ Θωμά ἐνεφανίσθη εἰς τοὺς διαλογισμοὺς του ταπεινὴ, λυπημένη καὶ ἰκετευτικὴ. Καὶ τοῦ ἔλεγε με σιγανὴν καὶ φοβισμένην φωνήν : «Τί σοῦφταιξ, Μανωλιό, καὶ δὲ μοῦ μιλεῖς, καὶ δὲ στρέφεσαι νά με δῆς ; Τί σοῦ φταῖω ἐγὼ ἂν ὁ ἀδερφός μου εἶνε κακός κι' ἀνάποδος ; μήπως ἐμένα δὲν με βασανίξῃ ; νάξερεις τί τραβῶ κὲγὼ !... Μὰν ὁ Στρατῆς εἶνε κακός, μπορεῖς νά πῆς καὶ γιὰ μένα ; κατέχεις τὸ πόσο σ' ἀγαπῶ ; μὰ εἶντα μπορῶ νά κάμω ; Θ' ἀφήσης νά με δώσουνε τοῦ Τερερέ, νά με κακομοιριάσουνε ; δὲ με λιπᾶσαι ; »

Τοιαῦτα φανταζόμενος ὁ Μανώλης συνεκινεῖτο μέχρι δακρύων καὶ ἔλεγε :

— Μὰ εἶντα φταῖει κιόλας αὐτὴ ἡ μαυρομοῖρα ;... Ὅτι Τερερέ, δὲ θά σ' ἀφήσω ἴγὼ νά τήνε πάρῃς ; καλλίτερον νά σὲ πάρῃ ὁ διάολος.

Ἐπιστρέψας δὲ εἰς τὸ χωριό, ἀντὶ ν' ἀποφύγῃ διὰ λοξοδρομίας, ὡς ἀπὸ τινος συνήδηξε, τὸν δρόμον τοῦ Θωμά, ἐβάδισε κατ' εὐθείαν.

— Σ' ὄλο τὸ ὕστερον, ἐξηκολούθει νά λέγῃ κατ' ἑαυτόν, δὲν θά πάρω τὸ Στρατῆ, ἔτσά ποῦ τὸ λέει κ' ἡ μάνα μου. Σὰν τήνε πάρω καὶ πᾶμε στὸ σπίτι μας, ἄς κοτήσῃ νᾶρθη. Ὅξω, ὄξω, φαρμακίτη. Ἡ Πηγγή ὡς ὄντως ἦτον ἀδερφή σου ; ἀπὸ σήμερον εἶναι γυναῖκα μου.

Ἡ ἀνάμνησις ὅμως τοῦ σπιτιοῦ ἔπεσεν ὡς ἀποθάρσυνσις εἰς τὰς γενναίας του ἀποφάσεις. Ἐὰν ἐτελείωνεν αὐτὸ τὸ σπίτι, θά εἶχαν τελειώσῃ καὶ τὰ βάσανά του. Ἄλλὰ δὲν εἶχε τελειωμό. Τὸ κατώγειον ἐπλησίαζε νά τελειώσῃ, ἄλλ'

ὁ Σαίτονικολῆς ἐπέμενε νὰ τοῦ κτίση καὶ ἀνώγειον κ' ἔτσι θὰ ἤρχετο καὶ ὁ ἄλλος χειμῶνας· καὶ ἂν αἱ θρογαὶ διεκοπτοῦν τὴν ἐργασίαν, θὰ ἤρχετο καὶ ἡ ἀνοιξὶς καὶ... ἤχησε, Μία μου. Εἶχεν ἀποτολήσει πρὸ ἡμερῶν νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν πατέρα του ὅτι ἦτον ἀρχετὸν τὸ κατῶγι, ἀλλ' ὁ Σαίτονικολῆς δὲν ἤδελχε ν' ἀκούσῃ τίποτε. Ἦξευρε αὐτὸς τί ἔκανε. Μὰ δουλειὰ ποῦ θὰ γίνῃ, γιατί νὰ μὴ γίνῃ σωστή; Μία φορὰ ποῦ θὰ πάντρευε τὸ γιὸ του, ἤθελε νὰ τοῦ κάμῃ ἐνὶ σπίτι σωστό· ὄχι καλῶσα σὰν νάτονε κανενὸς διακονάρι παιδί. Καὶ μὲ αὐτὰς τὰς δικαιολογίας, τῶν ὁποίων τὴν σπουδαιότητα δὲν ἐνόει ὁ Μανῶλης, ἀλλ' οὔτε καὶ ἠθέλησε νὰ τὰς ἀντικρούσῃ, διακωνίζετο ἢ οἰκοδομῇ καὶ μετ' αὐτῆς δὲν ἐτελείωναν καὶ τὰ βάσανά του.

Ὅταν ἔφθασε πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Θωμᾶ, ὁ κρότος τοῦ ἀργαλειοῦ δέκοψε τὰς μελαγχολικὰς του σκέψεις. Στιματίσας ὑπὸ τὸ παράθυρον ἐξερόδηξεν· ἀλλ' ἤδη ἡ Πηγῆ ἀναγνωρίσασα τὸ βῆμα του, εἶχεν ἀνατιναχθῆ ἀπὸ τὸν ἀργαλειὸν καὶ τὸ πρόσωπόν της ἐφάνη μεταξὺ τῶν ἀνθέων τοῦ παραθύρου. Ἀπὸ τὴν ταχεῖαν ἐμφάνισιν τῆς κόρης, ὁ Μανῶλης ἐνόησεν ὅτι ἦτο μόνῃ· ἀλλὰ διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον τὴν ἠρώτησεν ἂν ἦτο ἐκεῖ ὁ πατέρας ἢ ὁ ἀδελφός της. Ἦθελε τάχα νὰ τοὺς εἰδοποιήσῃ ὅτι εἰς τὰ Λιβάδια, ὅπου ἦτο, εἶδεν ὅτι εἶχαν κάμῃ ζημίαν εἰς τὰ σπαρτά των τὰ ἤφα καὶ ἔπρεπε νὰ πᾶνε νὰ «στιμάρουν» τὰς ζημίας διὰ νὰ ζητήσουν ἀποζημίωσιν.

— Ὅϊ, λείπουνε κιοὶ δυό. Κιᾶν δὲ μ' ὄχτρεύγεσαι ἀκόμη, εἶπε μὲ μεϊδιάμα ἡ Πηγῆ, κόπικ' ἀπὸ μέσο.

Ὁ Μανῶλης εἰσῆλθε κατακόκκινος ἀπὸ ἐντροπὴν καὶ χαράν.

— Καλῶς τονε τὸ μανισμένο! εἶπεν ἡ Πηγῆ, ἀκτινολοῦσα.

Καὶ ἀφοῦ τοῦ προσέφερε καθέκλαν, ἐκάθησε καὶ αὐτὴ ἐπέναντι εἰς τὸ «σανίδι» τοῦ ἀργαλειοῦ.

— Ἐγὼ ἄρα πῶς δὲ θὰ μοῦ ξαναμίλιες μπλεῖθ'.. ἐξηκολούθησε. Καὶ τὴν ταχυνῆ, ὄντ' ἐπέρασα ἀπὸ κοντά μου καὶ δὲν ἐγύρισες νὰ μὲ ξαναἰξῆς... Μὰ δὲν ἤκουσες ἀπὸν σοῦ μίλησα;

Ὁ Μανῶλης ἐχαμήλωσε τὰ μάτια του καὶ δὲν ἀπήντησε.

— Θὰ μάκουσες, μὰ ἤθελες νὰ μὲ σκάσης κ' ἐγὼ μόνον κατέω τὸν καὶμὸ ποῦ πῆρα!

— Ἐτσὸ τῶκαμα, στὰ ψῶματα... εἶπεν ὁ Μανῶλης γελῶν καὶ ἀισχυρόμενος συγχρόνως.

— Ἄ! στὰ ψῶματα... πεισιμυτικὰ μοῦκανες, εἶπεν ἡ Πηγῆ σείουσα τὸν λιχανόν. Καλά, πονηρό!

— Μὰ εἰντὰ θέλεις; νὰ μὴ μανίσω ὕστερ' ἀπὸ τὰ ὄσα μοῦπ' ἀδερφός σου; ἀνεφώνησεν ὁ Μανῶλης μὲ αἰφνιδίαν ἄξιαν.

— Ὅϊ, ἐγὼ δὲν εἶπα πῶς δὲν εἶχες δίκιο. Μὰ τὸ φταίξιμό τονε τὰδερφοῦ μου, δὲν ἦτονε δικό μου· κείντα μπορῶ νὰ πῶ ἴγὼ ποῦν' ἀδερφός μου;

— Κ' ἐγὼ εἰντα θές νὰ κάνω σὰ μοῦ λέει νὰ μὴ ξαναρθῶ στὸ σπίτι σας καὶ νὰ μὴ σοῦ ξαναμιλήσω;

— Νὰ μὴ τοῦ συνορίζεσαι, γιατί ἔνε ἀπόδημιος, μὰ κακὸς δὲν εἶνε. Καὶ στὸ ὕστερο εἰντα σὲ γνοιάζει;... Δὲ

σὲ φτάνει... πού ἀγαπῶ ἐγώ ; εἶπεν ἡ Πηγὴ μὲ φωνὴν μόλις ἀκουσθεῖσαν.

Τὰ μάτια τοῦ Μανώλη ἐξήστραψαν.

— Κ' ἐγὼ σ' ἀγαπῶ, εἶπε, μὰ θωρεῖς πῶς δὲ μᾶς ἀφίναντε.

— Καὶ θὰ περῶς πάλι ἀπὸ τῆ στρατά μας νὰ σὲ θωρῶ ;

— Ντὰ μπορῶ νὰ μὴν περῶ ; εἶπεν ὁ Μανώλης καὶ τὸ πρόσωπόν του ἐκοκίνιζεν, ὡς μύδρος.

— Καὶ δὲ θὰ μοῦ ξανακίμης πε σματακά, ναί ;

— Ναί, ἀπήντησεν ὁ Μανώλης καὶ ἡ λέξις ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ στῆθος του ὡς ἐκπινοὴ κοχλάζοντος λέβητος.

Κάτι δὲ τῶντι ἔβραζε καὶ ἐκόχλαζεν ἐντὸς του καὶ ἐπὶ τέλους τὸν ἐτίναξεν ἀπὸ τὴν καθέκταν. Ἠγέρθη καὶ πλησιάζας ἐστήριξε τὸν βραχίονά του εἰς τὴν κορωνίδα τοῦ ἀργαλειοῦ. Ἄλλ' ἡ προσέγγισίς του ἐπέτεινε καὶ τὴν συγκίνησιν τῆς Πηγῆς· εἰς δὲ τὴν ταραχὴν τῆς ἐστράφη καὶ ἀφροῦ ἐπέρασε τὰ πόδια τῆς εἰς τίς πατητήρες ἔπιασε τὴν σάιταν. Ἄλλὰ τὰ χέρια τῆς ἔτρεμαν. Ὁ Μανώλης εἶχε σκύψει ἐπ' αὐτῆς καὶ ἠσθάνθη θερμὴν τὴν πνοὴν του ἐπὶ τοῦ τραχήλου τῆς.

— Ψυχὴ μου, Πηγιό, ἄμορφη ποῦσαι ! ἐμφύρισεν ἡ φωνὴ του ἐγγίτατα εἰς τὴν παρειὰν τῆς.

Ἡ κόρη ἀπεσφόρη δλίγον εἰς τὸ σανάκι καὶ στραφεῖσα τὸν ἠτένισε μὲ πονηρὸν μειδίαμα:

— Πλεσιὰ ἄμορφη κιάποῦ τῆ Ζερβουδοποῦλα ; τοῦ εἶπε.

— Ὅϊ, ἄϊ, εἶπεν ὁ Μανώλης κρόπταν τὸ πρόσωπον μὲ τὰ χέρια του.

— Δὲν τσ' εἶπες κιαῦτηνῆς τὰ ἴδια ;

— Δὲν τὸ ξανακάνω... θεόψυχά μου, δὲν τὸ ξανακάνω.

— Καὶ ρὲν τὴν ἀγαπᾷς καθόλου, καθόλου;

— Καθόλου.

— Παίρνεις ὄγκο ;

— Θεόψυχά μου δὲ σοῦπα ;

Ἡ Πηγὴ ἐσταύρωσε τοὺς δακτύλους τῆς καὶ προτείνοῦσα τὸν σταυρὸν πρὸς τὸν Μανώλην τοῦ εἶπε :

— Φύλησ' ἐκέ !

Ὁ Μανώλης ἔσκυψεν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ σταυροῦ τὸ φίλημα μετεπήδησεν εἰς τὸ μάγουλον. Ἡ Πηγὴ προσεπάθησε νὰ τὸν ἀποθήσῃ, ἀλλ' ὁ Μανώλης ἦτο πλέον ἀκράτητος.

— Πηγιό μου, ἐμφύριζεν, ἐγὼ ἐσέν' ἀγαπῶ κιόχι ἄλλη, ~~νὰ διαφίμῃ~~. Μπορεῖ νᾶρθῃ κινεῖς... Ἄφησέ με, σοῦ λέω.

Καὶ οἱ δυνατοὶ του βραχίονες τὴν περιέσφιγγον, ἐνῶ τὰ χεῖλη του ἀνεζήτουν τὸ στόμα τῆς.

— Ἄφησε, Μανώλη... ἔλεκεν ἡ Πηγὴ προσπαθοῦσα *νὰ διαφίμῃ* *957*
Ἄνε μ' ἀγαπᾷς...

Ἐπιτέλους, ἐξολισθήσασα ἀπὸ τὸν ἐναγκαλισμὸν, ἔπασεν εἰς τὸν «πατητηρόλακον», δηλαδὴ ἐντὸς τοῦ ἀργαλειοῦ. Ἄλλ' ὁ ἔρωτικὸς παροξυσμὸς τοῦ Μανώλη θὰ τὴν παρηκολούθει καὶ ἐκεῖ. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι διέτρεχεν ὁ ἀργαλειὸς τὸν κίνδυνον νὰ ἐξαρθρωθῇ καὶ τὸ ὑφάδι νὰ κατακοπῇ. Ἄλλ' ὄλας αὐτὰς τὰς συμφορὰς ἐπρόλαβε μίαν γνωστὴ φωνή :

Ἐπαδά 'σαι, παιδί μου Πηγιό ;

— Ἡ μάνα μου !... εἶπεν ὁ Μανώλης, ἀπομακρυνόμενος ἐπὶ τὸν ἀργαλειόν.

— Ἡ στρατὴ ! ἐπιθύρισε καὶ ἡ Πηγὴ ἐξερχομένη ἀπὸ τὸν πατητρολόκκον κατασκευασμένη, μὲ τὰ ἐνδύματα καὶ τὴν κόμην εἰς ἀταξίαν.

Ἡ Ρηγινιώ εἰσηλθε νήφουσα, ἐννοήσασα δὲ ὅτι ἔφθανεν εἰς πολὺ ἀκατάλληλον στιγμήν, περ ἦλθε καὶ αἰτῆ εἰς ἀμυχανίαν, ἐκοκκίνισε μάλιστα καὶ δὲν ἤξευρε τί νὰ εἶπῃ. Ὁ Μανώλης ἰστάμενος παρὰ τὸν ξύλινον στύλον, ὅστις ὑπεβαστάζε τὴν στέγην, τὴν παρετήρει ὡς νὰ τὴν ἔβλεπε πρῶτην φορὰν· ἡ δὲ Πηγὴ τόσο εἶχε σασίση, ὥστε ἐτηγαινοήρχετο ζητοῦσα διὰ τὴν μέλλουσαν πενθεράν της καθεύκων, ἐνῶ ἦσαν δύο πρὸ αὐτῆς.

— Ἄδικο θάχε δά, Μανώλη, ὁ Στρατῆς ἂν ἐρχόνταν αὐτὴ τὴν ὄρα ; εἶπεν ἡ Σαῖτονικολίνα.

— Ἄς ἐρχόντανε, ἀπάντησε μὲ προκλητικὸν πείσμα ὁ Μανώλης. Κιᾶν ἐρχόντανε εἰντα θάχανε ;

Ἡ Πηγὴ ἤναπτε κέσθβυεν ἀπὸ τὴν ἐντροπήν της, ἡ δὲ Ρηγινιώ, διὰ νὰ τῆς δώσῃ καιρὸν νὰ συνέλθῃ καὶ νὰ διευθετήσῃ τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ μαλλιά της, ἐπλησίασεν εἰς τὸ παράθυρον καὶ ἐστάθη ἀποθαυμάζουσα τὰ ἀνθη τῶν γλαστρῶν· θεωπεύουσα δὲ ἕνα βασιλικὸν καὶ ὀσφραυνομένη τὸ ἄρωμά του, ἔλεγε :

— Χαρῶ τονε πῶς μυρίζεϊ τοῦτοσὲς ὁ σγουρὸς βασιλικός !

Ἐπειτα στραφεῖσα πέραν πρὸς τὴν Πλάκων, ὅπου ἦσαν τῶν Τούρκων οἱ τάφοι ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ, εἶπε :

— Καλέ, ποιὸς σκύλος ἐφόρησε ;

— Ὁ Λαδομπραΐμης, ἐπληροφόρησεν ὁ Μανώλης, πλησιάσας καὶ αὐτὸς εἰς τὸ παράθυρον. Ὅντὲν ἐπέρουν ἀπὸ τὸ τζαμί, τοῦ διαβάζανε.

Ἐπλησίασε καὶ ἡ Πηγὴ μετ' ὀλίγον καὶ οἱ τρεῖς παρετήρουν τὴν τουρκικὴν κηδεῖαν. Ἡ ἀπόστασις δὲν ἦτο μεγάλη, διεκρίνετο δὲ καὶ τὸ «νταβοῦτ» ἀκόμη εἰς τὸ ὅποιον ἦτο κλεισμένος ὁ νεκρός. Ὁ μιάμης ἐπροπορεύετο κοντὸς κοντὸς μὲ τὴν σαρίκα του. Διὰ τὴν Σαῖτονικολίναν ἦτο διπλῶς εὐχάριστον τὸ θέαμα ἐκεῖνο· καὶ διότι ἀλγύστευαν οἱ Τούρκοι κατὰ ἕνα καὶ διότι ὁ Λαδομπραΐμης ἦτο καὶ προσοπικὸς ἐχθρὸς τοῦ ἀνδρός της. Ἐπειδὴ ἐγετνιαζαν τὰ κτήματά των, εἶχαν συχνὰς διενέξεις καὶ ἔριδας καὶ μίαν φορὰν ὁ Σαῖτονικολῆς κατεδικάσθη εἰς πολὺμνον φυλάκισιν, διότι τὸν ἔδειρεν. Ἀλλὰ τὸν ἔκαμε καὶ τὸν ἐγούριζαν μὲ τὸ σεντόνι, ἔλεγεν ἡ Ρηγινιώ.

Ἐνῶ δὲ αὐτὴ ἐπιχείρουσα παρετήρει τὴν κηδεῖαν τοῦ ἐχθροῦ, οἱ δύο νέοι ἰστάμενοι ἐκατέρωθεν αὐτῆς ἀντήλασαν λαθροῖα βλέμματα. Καὶ ὁ Μανώλης ἔδρακε τὸν δάκτυλόν του ἐκ πείσματος τάχα διότι τοῦ διέφευκεν ἡ Πηγὴ καὶ διότι ἡ ἐπίσκεψις τῆς μάνας του ἦλθεν εἰς στιγμήν τόσο ἀκατάλληλον.

— Καλὸ καταβόδιο, Μπραΐμ ἀγῶ ! ἔλεγεν ἡ Σαῖτονικολίνα, μὴ ἀποσπῶσα τὸ βλέμμα ἀπὸ τὰ τουρκικὰ μνήματα. Ἐδὰ τότε κατεβάζουνε στὸ μνήμα, Πάσι.. πάσι στὸ δαίμονα ὁ πισσοκόκαλος. Θεωρεῖτε ; Θεωρεῖς, Μανώλη ;

— Ἐθάψαν τονε, εἶπεν ὁ Μανώλης, ὁ ὁποῖος ὅμως θὰ ἐπροτίμα ἴσως νὰ ἐθάπτετο, ἀντὶ τοῦ Λαδομπραΐμη, ὁ Στρατῆς, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνάμνησις εἶχεν ἀρχίσει νὰ τὸν ἀνη-

συχῇ καὶ ὁσάκις ἤρουμε θήματα εἰς τὴν ὁδὸν ἀνεταράσσετο.

— Νὰ πάρῃς κιόλλους πολλοὺς ἀγάδες μαζί σου, Μπραϊμ ἀγᾶ, εἶπεν ἡ Σαϊτονικολίνα, νὰ σοῦ κάνουνε συντροφιά !... Νά, ἐσκεπάσαν τονε καὶ φεύγουνε.

— Κ' ἐκεῖνος ἀπὸν ἴπουμε μοναχὸς ποῖος εἶνε ; ὁ ἱμάμης ; ἠρώτησεν ἡ Πηγῆ.

— Ναι, τοῦ διαβάζει κ' ὕστερα θὰ τοῦ φωνιάξῃ: «Μὴ σάσιμα, ὀγλούμ, νὰ πάρῃς τοῦ γκικούρη τὰ στρατά!»

Καὶ ἐξήγησεν ἡ Ρηγινιώ ὅτι, κατὰ τὰς ἰδέας τῶν Τούρκων, εἰς τὸν ἀναχωροῦντα διὰ τὸν ἄλλον κόσμο παρουσιάζεται τὴν τελευταίαν στιγμήν ὁ Ἰσραάλης, ὁ δὲ ἱμάμης τὸν εἰδοποιεῖ καὶ τὸν ἐνθαρρύνει διὰ νὰ μὴ ταραχθῇ καὶ κάμῃ τὸ λάθος νὰ πάρῃ τὸν δρόμον τῶν ἀπίστων, ὁ ὁποῖος φυσικὰ θὰ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς τὴν κόλασιν.

— Κεῖντά νε, μᾶ, ὁ Ἰσραάλης ; ἠρώτησεν ὁ Μανώλης, ὁ ὁποῖος ἤρχιζε νὰ τὸν φαντάζεται κάπως ὅμοιον μὲ τὸν Θωμᾶν.

— Ὁ ἄγγελος τῶν Τουρκῶ, ἀπὸν παίρνει τοῖ ψυχές. Γιὰ ἴδετε, γιὰ ἴδετε πῶς φεύγει ὁ ἱμάμης τρεχαπετάμενος. Κι οὐδὲ γυρίζει νὰ ἴδῃ ὀπίσω ἀπὸν τὸ φόβο του.

Ὁ Μανώλης παρετήρει πρὸς τὸν τάφον, περιμένων νὰ ἴδῃ τὸν φεβερὸν Ἰσραάλην κατερχόμενον. Ἔπειτα εἶπε :

— Μοῦδε Ἰσραάλη θαρῶ ἴγῶ, μοῦδε διάλο. Θωρεῖς τονε σύ, Πηγῆ ;

— Μόν' ὁ ἱμάμης τόνε θωρεῖ, ἐξήγησεν ἡ Ρηγινιώ.

Ἄλλ' ἐνῶ ὁ Μανώλης ἐπερίμενε νὰ ἴδῃ τὸν ψυχοβγάλτην τῶν Τούρκων, εἶδε κάποιον ἄλλον οὐχ' ἦτον ἐπίφο-

βον. Ἀπὸ τὸ ἀπέναντι βουνὸν τῆς Καβαλαράς κατέβαιναν ὁ Θωμᾶς φορτωμένος μὲ κλώνους λιγαριᾶς, μὲ τοὺς ὁποῖους πλέκουν τὰ καλάθια καὶ τὰ κοφίνια. Καὶ ὁ Μανώλης ἔκρινε φρόνιμον νὰτέλθῃ μεθ' ὅσης σπουδῆς ἀπεμακρύνθῃ ἀπὸ τὸν τάφον ὁ ἱμάμης.

Ἄλλ' ἡ ἐλπίς του ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ συνεχίσῃ τὸ διακοπὲν παιγνίδι δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Ὅταν τὴν ἐπιούσαν διῆλθε πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Θωμᾶ, εὔρε τὸν γέροντα ἐγκαθιδρυμένον ὑπὸ τὴν σκαμνιέαν, ἥτις ἐσπίαζε τὰ πρόδουρα, καὶ πλέκοντα καλάθια. Τὴν ἐπιούσαν ὁ Θωμᾶς εὐρίσκειτο εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν καὶ ἐξηκολούθει νὰ πλέκῃ. Αἱ ἡμέραι παρήγοντο καὶ ἔγιναν ἑβδομάδες, τὸ δὲ τουρλωτὸν φέσι τοῦ ἐπιφόβου γέροντος ἐφαίνετο κερφωμένον ἐκεῖ, ὅπως τὰ φόβητρα τὰ ὁποῖα ἀπομακρύνουν ἀπὸ τοὺς λαχανοκῆπους τὰ πηνὰ καὶ τὰ ζῶα. Καὶ τὴν Πηγῆν σπανίως καὶ μακρόθεν ἔβλεπεν, εἰς τὸ παράθυρον καὶ ὅταν μετέβαιναν εἰς τὴν βρύσιν, ἢ τὸν ἐσπερινόν. Ἄλλως τε τώρα καὶ αὐτὴ βοηθοῦσα τὸν Στρατῆν εἰς τὸ θέρισμα καὶ τὸ ἀλάνισμα ὀλίγον ἔμεινε εἰς τὸ χωριό. Πλησίον δὲ τοῦ Στρατῆ ἦτο περισοτέρων ἀπροσπέλαστος πρὸς πλησίον τοῦ πατρὸς της. Ἀτελεισία καὶ ἀγανάκτησις ἀγρία καταλάμβανε διαδοχικῶς τὸν Μανώλην. Ὅσάκις διερχόμενος μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι τὸ πλέξιμον θὰ εἶχε τελειώσῃ, ἐπανεβλεπεν εἰς τὴν θέσιν του τὸ τουρλωτὸ φέσι, ἀνετινάσσετο ἀπὸ ὀργὴν καὶ ἐπιθύρριζεν : «Ἀκόμη δὲν ἐξεκουμίστικες, κακὸ ψόφο νᾶχῃς !» Καὶ ἂν δὲν ἀνεχαίτιζε τὴν ὀργὴν του ἢ ἀγάπη τῆς Πηγῆς, ἀλλὰ πρὸ πάντων ὁ φόβος τοῦ Στρατῆ, ὁ γέρον θὰ ἐδέχετο ἴσως πέτραν κατὰ κεφαλῆς διὰ νὰ τελειώσῃ αὐτὸ τὸ

ἀτελεύτητον πλέξιμον καὶ αὐτὴ ἡ ἀτελείωτη βάρδια.

Μίαν ἐσπέραν κατώρθωσε νὰ ὁμιλήσῃ καθ' ὁδὸν μετὰ τὴν Πηγὴν, ἐπιστρέφουσαν ἀπὸ τὴν βούσιν.

— Δὲν εἶνε ζωὴ τουτηγέ, τῆς εἶπε. Θὰ πλέκῃ ἀκόμῃ πολὺν καιρὸν ἀφέντης σου; Εἶντα τὰ θέλει τοσανὰ κοφινοκάλαθα;

— Ἄ θέλει νὰ πάῃ στὴ Μεσαρὰ νὰ τὰ πουλήσῃ.

— Τότε ζῆσε, Μάη μου...

Ἔσπειτα μετὰ στιγμαίαν σκέψιν:

— Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, Πηγίό, τῆς εἶπεν. Ἔρχεσαι νὰ φύγωμε νὰ σὲ κλέψω;

— Καὶ ποῦ θὰ πάμε;

— Στὰ ὄρη· ἐκεῖα ποῦχομε τὰ ὄζα μας. Ὅπου κιἄνε πάμε θάμεστα καλά, σὰ θάμεστα μαζί.

— Δὲ μπορῶ νὰ κάμω ἀνεβουλῆς τοῦ κωροῦ μου καὶ τὰδεροῦ μου. Μὰ γιάσιντα δὲν ἔχεις ἀπομονή;

Ἄ Μανώλης ἀνευνάχθη ὅταν ἤκουσε τὴν λέξιν ὑπομονή, μίαν λέξιν τὴν ὁποῖαν δὲν ἐνόει καὶ τὴν ὁποῖαν εἰς τὴν περίπτωσιν του ἐθεώρει ἀδύνατον.

— Δὲν κατέω γὰ ἀπομονή καὶ ξαπομονή, μόν' αὐτὸ ποῦ σοῦ λέω. Θάρθης νὰ φύγωμε;

— Δὲ μπορῶ, ἀπήντησεν ἡ Πηγὴ καὶ ἀκούσασα βήματα ἀπειμακρόνθη.

— Καλά, θὰ τὸ μετανοιώσης, εἶπεν ὁ Μανώλης τρεπόμενος πρὸς ἀντίθετον διεύθυνσιν.

Ἄλλὰ τὸ ἔλεγε χωρὶς πελοῖθησιν, διότι ἐνόει ὅτι μᾶλλον αὐτὸς θὰ μετενόει. Ἡ ἰδέα ν' ἀπαρηθῆ τὴν Πηγὴν τοῦ ἐφαίνετο τώρα ἀδύνατος. Ἄλλὰ καὶ ἂν τοῦ ἐπήρχετο

τοιούτη ἰδέα, ἐν βλέμμα τῆς Πηγῆς ἦτο ἀρετὸν διὰ νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ἀγάπην τῆς. Ἐκεῖνα τὰ μαῦρα μάτια ἐξήσκουν πλέον πανίσχυρον γοητεῖαν εἰς τὴν ψυχὴν του. Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι τὰ μάτια ἐκεῖνα εἶχαν κάτι τι τὸ ὁποῖον δὲν εἶχαν ἄλλα μάτια. Ἐν τῷ πρόσωπον, τὸ ἀνάστημα, τὰς κινήσεις καὶ τὴν φωνὴν τῆς Πηγῆς τὰ εὔρισκε καὶ εἰς ἄλλας γυναῖκας, τὰ μάτια τῆς ὁμοῦ ὄχι. Ἀπεφάσιζε νὰ περῇ εἰς τὰ πόδια τοῦ πατέρα του καὶ νὰ τὸν ἱκετεύσῃ νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἔνωσιν του μετὰ τὴν Πηγὴν, νὰ τοῦ εἶπῃ καθαρὰ ὅτι δὲν τοῦ ἦτο πλέον δυνατὴ ἡ ζωὴ χωρὶς αὐτήν, ὅτι θὰ ἐτρελλαίνετο. Ἄλλ' ἅμα ἔβλεπε τὸν πατέρα του ἔχονε τὸ θάρρος του. Καὶ τὴν νύκτα, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐκοιμῶντο, αὐτὸς ἔχλαι καὶ διηγεῖτο τὴν θλίβιν του πρὸς τὰ ἄστρα, εἰς τὴν ἀκτινοβολίαν τῶν ὁποίων ἔβλεπε τὸ γλυκιάτατον φεγγαβολήμα τῶν δακρυμάτων καὶ τῶν μειδιαμάτων τῆς Πηγῆς.

Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ φέσι τοῦ Θωμᾶ ἐξηκολούθει νὰ μένη καρφωμένον εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν. Ἐνίοτε ὁ γέρον, βλέπων αὐτὸν διερχόμενον, τὸν ἐκάλει, ἀλλὰ τοῦ ὀμίλει πάντοτε περὶ προγμάτων ἀναρχῶν, περὶ γεωργίας, περὶ καλάθοπλε, κτικῆς, περὶ πετροῶν καὶ ξύλων, σπανίως δὲ τοῦ ἔλεγε νὰ καθήσῃ. Ἄλλ' ἐνῶ ὁ Θωμᾶς τοῦ ἔδιδε μαθήματα περὶ λιπασμάτων καὶ ἐμβολιασμοῦ τῶν ἀγρίων δένδρων, ὁ Μανώλης παρητήρει μίαν μεγάλην πέτραν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὑπερκειμένου τοίχου καὶ ἀκριβῶς ὑπεράνω τοῦ τουολωτοῦ φεσιοῦ καὶ ἐσκέπτετο πόσον θεάρεστον ἔργον θὰ ἦτο ἂν ἐπιπτεν ἔξαφνα ἡ πέτρα ἐκεῖνη.

Τὸ κόκκινον ἐκεῖνο φέσι, τὸ ὁποῖον ἐβάπττετο ἡμέραν

μεθ' ἡμέραν ἐρυθρότερον ὑπὸ τῶν πιπτόντων μούρων, τὸν ἠρέθιζεν ὅπως ταῖς ταύρους τὸ κόκκινον ὕφασμα τὸ ὁποῖον ἐπισοῖον οἱ ταυρομάχοι. Καὶ ἅμα τὸ ἔβλεπεν ἀνέβαινε τὸ αἷμα εἰς τὴν κεφαλὴν του καὶ ὀρμῆ, εἰς τὴν ὁποῖαν μὲ δυσκολίαν ἀνθίστατο, τὸν κατελάμβανε νὰ τοῦ τινάξῃ μίαν πέτραν. Ὅταν δὲ ὁ γέρον τὸν ἐκάλει διὰ νὰ τοῦ δίδῃ γεωργικὰς συμβουλὰς, ἀνεχώρει κατεχόμενος ὑπὸ τοιούτου ἐρεθισμοῦ, ὥστε δὲν ἔβλεπε καὶ ἐπροχώρει βλασφημιῶν καὶ ξεθυμαίνων κατὰ τῶν ζώων τὰ ὁποῖα συνήντα καθ' ὁδόν.

Εἰς στιγμὴν τοιαύτης ἐξάψεως συνήντησε μίαν ἡμέραν ἔξω τοῦ χωρίου τὸν Τερερὲν καὶ χωρὶς κανένα πρόλογον τὸν συνέλαβεν ἀπὸ τὸν λαιμὸν καὶ τόσῳ δυνατὰ τὸν ἔσφιξεν, ὥστε ἡ χεὶρ τοῦ ταλαπῶρου Ἀναγνώστου παρέλυσε καὶ ἔπεσεν ἡ ἀξίνη τὴν ὁποῖαν ἐκράτει.

— Ἐσὺ 'σαι, μωρέ, ἀποὺ καφιάσαι πῶς θὰ μὲ δέσης ; ἀνεφώνησεν ὑψῶν αὐτὸν εἰς τὸν ἀέρα.

— Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ! ἐτραύλισεν ὁ Τερερὲς μὲ φωνὴν ἡμίπνικτον.

Ἄλλ' ὁ Μανώλης ἔλαβε σχοινίον ἀπὸ τὸ σάγμα τοῦ ἡμίονου τοῦ Τερερὲ μὲ τὴν ιδέαν κατ' ἀρχὰς νὰ τὸν δέσῃ εἰς τὴν οὐρὰν τοῦ ἡμίονου καὶ νὰ μαστίσῃ ἔπειτα τὸ ζῶον διὰ νὰ φύγῃ σύρον ἀπ' σθέν του τὸν μάγον. Τὴν ιδέαν αὐτῆς τῆς ἐκδικήσεως τοῦ ἔδωκε μία ἀνάμνησις ἀπὸ παραμῦθι, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀκούσῃ κατὰ τὴν μικρὰν του ἡλικίαν. Ἄλλ' ὁ ἡμίονος, ὡς νὰ ἐμάντευσε τὸ φοβερὸν του σχέδιον, ἐτίναξε διπλοῦν λάκτισμα εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἔφυγε τρέχων. Τότε ὁ Μανώλης ἤλλαξε σχέδιον καὶ δεσμεύσας τὸν Ἀναγνώστην

ἐκ τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν, ὡς τραγόν, τὸν ἐκρέμασεν εἰς ὑπερκείμενον κλάδον ἐλαίας.

— Νὰ σὲ μάθω 'γὼ νὰ δένης !... τοῦ εἶπε.

Καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του πρὸς τὰ Λιβάδια τρέχων ὀρμητικῶς καὶ ἀσκόπως, ὡς οἰστραλατούμενος ταῦρος.

Ἡ τιμωρία τοῦ Τερερὲ ἤρθε εἰς τὸν Σαῖτονικολῆν, ἀλλὰ τοῦ ὀφάνῃ ἀνεπαρκῆς καὶ ἐφρόντισε νὰ τὴν συμπληρώσῃ τὴν ἐπιούσαν, γρονθοκοπήσας τὸν μάγον ὅταν τὸν ἤκουσε ν' ἀπειλῇ ἐκ νέου ὅτι θὰ κάμῃ καὶ θὰ δεῖξῃ, εἰς κῆλον χωριανῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἐδείκνυε τὰ μαῦρα ἴχνη, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀφήσῃ εἰς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας του τὸ σχοινίον, καὶ νὰ διηγῆται πῶς ἐσώθη ἐκ τῆς κρεμάλας ὑπὸ τοῦ κατὰ τύχην διελθόντος μετ' ὀλίγον Ἀστρονόμου.

Ὁ Μανώλης, μετὰ τὸ ἀνδραγάθημά του ἐκεῖνο, ἐνόμιε τὴν περίστασιν κατάλληλον διὰ νὰ διμιλῆσῃ πρὸς τὸν πατέρα του. Καὶ εἰς τὴν πρώτην εὐκαιρίαν τοῦ εἶπε χωρὶς πρόλογον καὶ χωρὶς περιστροφάς :

— Ἀφέντη, ἐγὼ θέλω νὰ μὲ παντρέψῃς.. Δὲ βαστῶ μπλεῖο νὰ μὴ μπορῶ μουνδὲ νὰ ἴδῶ τὴν Πηγῆ. Ἄ δὲ τὴν μπάρω τουτονὲ τὸ μῆνα, θὰ φύγῃ ὁ νοῦς ἀποὺ τὴν κεφαλὴ μου.

Ὁ Σαῖτονικολῆς τὸν παρετήρησεν ἀναυδος ἐπὶ τινὰς στιγμὰς, μεθ' ὃ τοῦ εἶπεν αὐστηρῶς :

— Εἶντα λόγια 'νε, μωρέ, αὐτανὰ ποὺ λές ; Ἐξανακούστηκε νὰ λέῃ παιδί στὸν κύρη του πῶς θέλει παντριγιά γιατί δὲν βαστᾷ μπλεῖο ;

Καὶ ἔπειτα ἐξαφθεῖς :

— Νά χαθῆς ἀπὸ μπρός μου, γάιδαρε, νά μὴ σέ δω-
ρῶ ! τοῦ εἶπεν. Ἐγὼχα στὸ νῦν μου νά σέ παντρεύω τὴν
ἐρχόμενη Λαμπρῆ, μὰ ἴδὰ, μοῦδε τὴν ἐρχόμενη, μοῦδε τὴν
ἀποπύνα.

Ἦ Μανώλης ἀπεσύρθη συνεσταλμένος, ὅπως ὁ σκύλος,
ὁ ὁποῖος φοβεῖται λάκτισμα.

— Καλά, ἐψιθύρισεν ὅτι νά κάμω πάλι κιαμιὰ κουζου-
λάδα θὰ φωνιάζης...

Ἄλλ' ὅμως ἐνεκαρτέρησεν ὁ ταλαίπωρος· καὶ ἀντὶ νά
παρεκτραπῆ ἀπετάθη πρὸς τὴν μητέρα του, μὲ τὴν θεβα-
ότητα ὅτι αὐτὴ τοῦλάχιστον δὲν θὰ τοῦ ὠμίλει μὲ σκληρό-
τητα ὡς ὁ «ἀφένης» καὶ ὅτι ἴσως θὰ κατόρθωνε νά μετριά-
σῃ τὴν δυστυχίαν του. Ποτὲ ἕως τότε δὲν τὸν εἶχεν ἴδῃ ἢ
μητέρα του τόσον θαρρετόν, ἀλλὰ καὶ τόσον λυπημένον.
Ἐκάθησε πλησίον τῆς καὶ τῆς ἀφηγήθη τὰς στενοχωρίας
καὶ τὰς θλίψεις του, καὶ πῶς ὁ Θωμᾶς εἶχε θρονιασθῆ πρὸ
τῆς θύρας καὶ τοῦ ἦτο ἀδύνατον πλέον καὶ νά βλέπῃ ἀπλῶς
τὴν Πηγῆν. Καὶ προστριβόμενος εἰς τὸ φῶσμά της, ὡς
παιδίον, ἔκλαιε καὶ τὴν ἱκέτευε νά μεσπέυσῃ πρὸς τὸν πα-
τέρα του νά γίνῃ ὁ γάμος τὸ ταχύτερον ἐκείνον τὸν μῆνα.
Ἡ μητέρα του τὸν ἐδάπτουσα καὶ ἐπροσπαύουσα νά τὸν πα-
ρηγορήσῃ, ἀλλὰ συγχρόνως τοῦ παρέστησεν ὅτι δὲν ἦτο
δυνατὸν νά γίνῃ ὁ γάμος τόσον ταχέως, διότι ἡ Πηγὴ δὲν
εἶχεν ἔτοιμα τὰ προικιά της :

— Δὲ θέλω γὼ προικιά ! εἶπε ζοηρῶς ὁ Μανώλης.
Εἶναι θὰ τὰ κάμω τὰ προικιά :

— Μὰ δὲν κάνει, παιδί μου... Εἶναι Ἀτσιγγάνοι εἴμε-
στα ; Δὲν μπορεῖ ἡ κοπελλιὰ νά παντρεφτῆ χωρὶς νᾶχη

ἴλα τῆς τὰ χρειαζόμενα, γιατί θὰ τὴν ἀνεμπαίξῃ τὸ χωριό.

Κατόρθωσεν ὅμως νά προῦνη κάπως τὴν ἀπελπισίαν
τοῦ Μανώλη, ὑποσχεθεῖσα ὅτι θὰ ἐμεσίτευε νά γίνῃ ὁ γά-
μος ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον, μετὰ δύο ἢ τρεῖς τὸ πολὺ
μῆνας. Ἄλλ' ὁ Σαίτονικολῆς ἔμενεν ἄκαμπτος. Ἦ τὴν
προσεχῆ Λαμπρῆν ἢ ποτέ· καὶ πάλιν κατὰ τὸ Πάσχα δὲν
θὰ ἐτελεῖτο ὁ γάμος, ἀλλ' ὁ ἐπίσημος ἀρραβών, τὸν ὁποῖον
θὰ ἐπηρεολούθει ὁ γάμος μετὰ δύο μῆνας.

Τότε πάλιν ἐσκέφθη ὁ Μανώλης νά φύγῃ εἰς τὰ βουνά
καὶ νά κόψῃ πᾶσαν σχέσιν μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Ἄλλὰ δὲν
ἐβράδυνε νά ἐννοήσῃ ὅτι τοῦ ἦτο ἀδύνατον πλέον ν' ἀπομα-
κρυνθῆ ἀπὸ τὸ χωριό. Ἦτο δεσμώτης. Αἱ ἀκτίνες δύο ματί-
νων ὀφθαλμῶν τὸν ἐκράτου ἐκεῖ, ὡς χουσαὶ ἀλύσεις, δε-
σμευμένον καὶ σλλάβον. Ἀντὶ νά τραπῆ πρὸς τὰ βουνά ἐ-
ξῆλθε καὶ ἐπλανᾶτο εἰς τοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ σύννους
καὶ περιλύπος. Καὶ τὰ βήματά του αὐτομάτως τὸν ἔφεραν
πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Θωμᾶ, ὅπου πρώτην φοράν δὲν εἶδε τὸ
φέσι, τὸ ὁποῖον τὸν ἔφερεν εἰς ἀπελπισίαν. Ἀντὶ τούτου
εἶδε τὴν Πηγῆν ἱσταμένην εἰς τὴν θύραν καὶ σκορπίζουσαν
κροθὴν εἰς σμῆνος ὀρνίθων, τῶν ὁποίων τὰ ραμφίσματα ἀ-
πετέλουν εἰς τὸ ξηρὸν ἔδαφος κρότον πιπτούσης βροχῆς.
Ποτὲ ἡ Πηγὴ δὲν τοῦ εἶχε φωνῆ τόσον θελητικῆ, ὅσον τὴν
στιγμὴν ἐκεῖνην, ὅπως τὴν περιέβαλλεν ἡ ροδίνη ἀνταύγεια
τοῦ δύνοντος ἡλίου. Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἐκινεῖτο ὁ Μα-
νώλης διὰ νά πλησιάσῃ, ἤκουσε θόρυβον εἰς τὸ παράθυρον
καὶ στραφείς εἶδε νά προκύπτῃ μετὰξὺ τῶν βασιλικῶν ἡ
φέσα τοῦ Θωμᾶ καὶ ἤκουσε τὴν γογγυστικὴν φωνὴν τοῦ γέ-
ροντος νά λέγῃ :

— Ένα χρόνο θά τσοί ταΐξης τσ'ορνιδες ; Έλα μέσα ποῦ σέ θέλω.

Ο Μανώλης ἐμαρμάρωσεν ἡ δὲ Πηγὴ, ἀφοῦ ἔρριψε πρὸς μὲν τὰς ὀρνιδας τὴν ὑπολειπομένην εἰς τὴν ποδιάν τῆς κριθῆν, πρὸς δὲ τὸν Μανώλην τὸ μελαγχολικώτερον τῆς βλεψία, ἐξηφανίσθη. Ὁ Θωμᾶς ἐχαιρέτησε τὸν Μανώλην μὲ μειδίαμα λύκου καὶ ἴσως δὲν θά παρέλιπε καὶ τὴν εὐκαιρίαν ἐκείνην δ.ά τὰ τοῦ δόση ἐν ἀπὸ τὰ συνήθη του μαθήματα, ἂν ὁ Μανώλης δὲν ἔσπευδε ν' ἀπομακρυνθῆ. Ἐφυγε βλασφημιῶν καὶ ἐξεδύμανε κατὰ δυστυχούς οὐλοῦ. τὸν ὁποῖον ἐξεύριναξε διὰ λακτισμοτος εἰς ἀπόστασιν δύο μέτρων.

Μετ' ὀλίγον συνήτησε τὴν Ζερβοῦδαιναν.

— Στενοχωρημένο σέ θωρῶ, Μανωλιό, τοῦ εἶπε.

— Ἄφησέ με, εἶπεν ὁ Μανώλης μὲ χαιρονομίαν μεγάλης ἀργῆς.

— Κι αὐτὰ προσβολὴ πάλι θά σοῦ ἔκωμω οἱ Θωμαδιανοί, εἶπεν ἡ χήρα. Καλὰ νὰ τὰ παθαίνης μὲ τσοί βαρβάρους ποῦ ἴηες κ' ἤμπλεξες. Μὰ εἰντα φταῖς ἐσὺ, κακορῖζικο παιδί ; Ὁ κύρης σου ὁ προκομμένος τὰ φταῖς.

— Ναί, ὁ κύρης μου, ὁ κύρης μου, Καλιώ.. εἶπεν ὁ Μανώλης, ἔτοιμος νὰ κλαύσῃ ἢ νὰ ἐκποτίσῃ ἀσθεβεῖς λόγους κατὰ τοῦ πατρός του. Δ.ά ν' ἀποφύγῃ δὲ καὶ τὸ μὲν καὶ τὸ δέ, ἐκινήθη νὰ φύγῃ, ἀλλ' ἡ χήρα τὸν ἐκράτησε καὶ ἐπέμεινε νὰ μάθῃ τὰ αἷτια τῆς θλίψεώς του.

— Νά, εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ Μανώλης, δὲ μ' ἀφίνουνε μοῦδε νὰ πάρω τὴν Πηγὴ, μοῦδε νὰ τήνε θωρῶ.

— Αἱ ! κ'ἐκάθηκαν ἡ κοπελλιές ; εἶπεν ἡ χήρα. Τσοί

Θωμαδιανούς τσοί διλανούς θά κάθουσε νὰ παρακαλῆς ἐσὺ ἀποῖ, ἴσαι παρακαλεῖς ὅπου κιάνε ζητήξῃς ; Δὲ σέ θέλου ἕνα, μὴ τσοί θὲς δένα.

Ὁ Μανώλης ἐσκέφθη ἐπὶ μικρόν. Ἐπειτα εἶπε :

— Ναί, μὰ γὼ τήνε θέλω τὴν Πηγὴ.

Ἡ χήρα ἔκαμε μορφασμὸν ἀποστροφῆς :

— Μὰ εἰντα τὴ γέγεσαι ; Δὲ μοῦ λές ;

— Αὐτὴ ἴνε καλὴ. Μοῦδε τὰδελοῦ τση μοῦδε τοῦ κυροῦ τση μοιάζει.

— Κατὲς εἰντα λέει ἕνας παλιὸς λόγος ; Ἀπὸ τοῦτο τὸ κητοῦλ εἶν καὶ τοῦτο τὸ μεροῦλι. Καλὴ φαίνεται ἔδὰ, μὰ σάν τήνε κοινωθῆς θά δῆς πὼς εἶνε θυγατέρα τοῦ Θωμᾶ κιἀδερφὴ τοῦ Στρατῆ, τοῦ φαρμακίτη. Καλὴ, λέει ; Μὰ δὲ μοῦ λές τση καλωσύνης τση γῆ τσ'ὠμορφιές καὶ τση νοικοκυρῶσυνες τση ; Ἄπ' αὐτὰ προῖμμα δὲν ἔχει. Μὲ τὰ βούγια ἀνεθράφηκε καὶ βοῦι ἴνε. Ἄνε τήνε θὲς νὰ τὴ ζῆφνης σιἀλέτρι, καλὴ θάνε, μὰ γιὰ γυναικᾶ.. Ἐνα παιδί σάν κἀμὴ θά σιχαίνουσε νὰ πάρῃς χρυσὸ μῆλο ἀπὸ τὰ χέρια τση. Ἐγὼ γιὰ τὸ καλὸ σου, γιατί σ' ἀγαπῶ, σοῦ λέω νὰ σύρης χέρι, μὰ ποῦ σοῦδῶκανε καὶ τὴν ἀφορμὴ.

— Μὰ ὁ κύρης μου ;

— Τοῦ κυροῦ σου νὰ μὴν τάκοῦς, γιατί πρέπει πὼς ἐγέρασε κ' ἐφιρομῶλισε.

— Μὰ δὲ μπορῶ, Καλιώ, εἶπεν ὁ Μανώλης, εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ὁποίου ἐγίνετο προφανῶς πάλι. Ἐγὼ τήνε θέλω τὴν Πηγὴ.. ἀγαπῶ τήνε.

— Ἀγαπᾶς τήνε !.. Μὰ πέ μου, μορὲ παιδί, εἰντα σ' ἀρετὴ ἀπ' οὐτὴ σὴ μουσιᾶρα ; Τὰ μουστάκια τση ; Δὲν

τινε θεωρείς πώς έχει μουστάκια σαν άντρας :

Ὁ Μανώλης δὲν εἶχε προσέξῃ ἕως τότε εἰς τὸν ἐλαφρότατον χνοῦν ὁ ὁποῖος ἐπήνθει εἰς τὸ ἐπάνω χεῖλος τῆς Πηγῆς. Τοῦλάχιστον δὲν εἶχε κάμη τὴν ἐντύπωσιν ἐλαττώματος· μᾶλλον χάριν καὶ θελήτηρον ἔβλεπεν εἰς αὐτό. Καὶ ὅταν εἰς τὸ χνοῦδι ἐκεῖνο ἐμάρμαρον λεπτοὶ ἀδάμαντες ἰδρωῖτος, τὸν κατελάμβανε τρολλὸς πόθος νὰ ροφήσῃ μ' ἐν φίλημα τὴν δροσὴν ἐκείνην τοῦ κάλλους τῆς. Ἀλλὰ τὴν ὅτε ἡ Ζερβούδαινα τοῦ παρέστησε τὸ πρόγμα ὡς ἐλάττωμα καὶ ἀσχημίαν, ἤσχησε νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἐνδοιάξῃ. Μήπως τρώντι ἦτο ἐλάττωμα ; Ἀλλ' ἀφοῦ εἰς αὐτὸν ἐφαίνεται ὄρασιον ;

— Ἐμένα μ' ἀρέσει, ἐπέμεινεν ὁ Μανώλης.

— Αἱ, νὰ τήνε πάρῃς, παιδί μου, νὰ τήνε χαίρῃσαι, εἶπε μὲ συγγρατούμενον πείσμα ἡ Καλιώ. Νὰ χαίρῃσαι τὰ μουστάκια τῆ καὶ τῆ μαυρικῆ τῆ. Εἶντα νὰ σοῦ λέω ἐγὼ σαν ἔχῃς μάτια καὶ δὲ βλέπεις ; Ἐγὼ δὲ θὰ τὸ μετανοήσω. Σοῦ μίλησα γιὰ τὸ καλὸ σου, δὲν ἀκοῦς; ἐσὺ θὰ κτυπᾷς τὴν κεφαλὴ σου. Νὰ τήνε πάρῃς, παιδί μου, καὶ νὰ τήνε χαίρῃσαι τῆ μουστακάτη.

Ἡ χήρα τὸν ἀφῆκεν εἰς μεγάλην θαρρυμίαν, ψυχικῶς ἄρρωστον. Ἀπὸ τίνος ἐνήργουν ἐπ' αὐτοῦ οἱ λόγοι τῆς ὡς δηλητήριον. Εἰς τὴν προσπάθειάν τῆς νὰ συντρούψῃ τὴν ἀγάπην του, συνέδλιθε καὶ ἐπλήγωσε τὴν καρδίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἀγάπη ἐκεῖνη εἶχεν ἦδη ριζᾶς. Ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν ἐπροσπάθει ἡ Ζερβούδαινα ν' ἀμαυρώσῃ τὴν εἰκόνα τῆς Πηγῆς, ὁ Μανώλης δὲν ἔπαυε νὰ διακρίνῃ, ὑπὸ τὸν ἑσθρόδρον τὸν ὁποῖον ἔρριπτον οἱ λόγοι τῆς χήρας, τὸ κάλ-

λος καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς εἰκόνας. Μόνον ὅσα τοῦ εἶπε διὰ τὸ μουστάκι ἀφῆκαν μίαν ἐπιμόνον κηλίδα. Οἱ λόγοι τῆς ἐπανήρχοντο ἐπιμόνως εἰς τὸ πνεῦμά του καί, ψηλαφῶν τὸν μόλις φθόμενον μύστακά του, ἐσκέπτετο ὅτι ἴσως τρῶντι ἦτο ἀταίριαστον εἰς μίαν γυναῖκα νὰ ἔχη τοιοῦτον τρίχωμα, ἔστω καὶ τόσον ἀδιόρατον, ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς. Ἀλλ' ἢ σκέψις αὕτη διήγειρεν εἰς τὴν ψυχὴν του μᾶλλον ἀγανάκτησιν κατὰ τῆς χήρας. Τοῦ ἐφαίνετο ὡς νὰ ἔβλεπεν εἰς τὸν ὄνειρον καὶ αὕτη τὸν ἐξύπνησε διὰ νὰ τοῦ ἀναγείλῃ κάτι λυπηρὸν καὶ ἀπεΐσιον.

Τὴν νύκτα ἐκείνην ἐκοιμήθη ὑπνὸν ἀνήσυχον· ἡ δὲ πλησίον κοιμημένη μητέρα του τὸν ἤκουσε νὰ λέγῃ καθ' ὑπνόν :

— Δὲ θέλω νὰ μοῦ λὲς κακὰ λόγια γιὰ τὴν Πηγῆ, σοῦπα.

Ὁ Μανώλης ὅμως, μεθ' ὅλας τὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας συνήντα ἡ ἀνυπομονησία του, δὲν ἀπληπίσθη ἐντελῶς, ἀλλὰ κατέφυγεν εἰς τὸν γαμβρὸν του, εἰς τοὺς θεῖους του καὶ τὰς θείας του, ἐκετεύων αὐτοὺς νὰ πείσουν τὸν πατέρα του νὰ ἐπιστεύσῃ τὸν γάμον. Καὶ πρὸς ὅλους ἔλεγεν ὅτι θὰ ἐτρολλαίνεται ἂν δὲν ἐγίνετο ταχέως ὁ γάμος. Ἀλλὰ καὶ ὅλοι τοῦ ἀπήντων ὅτι ἦτο ἐντροπὴ νὰ λέγῃ τοιαῦτα πράγματα καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ προσέξῃ νὰ μὴ τὸν ἀκούσῃν ξένοι καὶ θὰ ἐγίνετο ὁ περιγέλως τοῦ χωριοῦ.

Τὸ ἄποπον ὅμως τοῦτο δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ ὁ Μανώλης καὶ ἐπανελάμβανε :

— Μὰ γιὰ εἰντα θὰ μὲ πάρουνε στάνεμπαίγνιδο ; Ἦνε

ντροπή πῶς θέλω νὰ παντρευτῶ, σὰν ἀπὸ παντρεύονται ὅλοι ;

Μίαν ἐλίδα εἶχεν ἀκόμη νὰ πείσῃ τὴν Πηγὴν νὰ φύγουν, νὰ τὴν κλέψῃ. Ἀλλὰ πῶς νὰ τῆς ὁμιλήσῃ ; Τὴν ἔβλεπε πολὺ σπανίως καθ' ὅδον καὶ τότε μόλις κατόρθωναν ν' ἀνταλλάξουν ὀλίγας λέξεις. Ἄλλως τε, ἐνῶ πρὶν τὴν συνάντησιν εἶχεν ἔτοιμα πολλὰ πράγματα πειστικώτατα νὰ τῆς εἶπῃ καὶ νὰ τῆς παραστήσῃ πόσον εὐχάριστος θὰ ἦτον ὁ βίος των εἰς τὰ βουνά, νὰ ἔχουν ὅλον τὸν κόμιον ὑπὸ τοὺς πόδας των καὶ νὰ ζοῦν μόνοι μακρὰν τῶν ἐνοχλήσεων καὶ τῆς κακίας τῶν ἀνθρώπων, ἐντελῶς δὲ ἐλεύθεροι εἰς τὸν ἔριστάν των νὰ διέρχωνται τὰς ἡμέρας των εἰς δροσερὰ λαγκαθία καὶ ν' ἀκούουν μόνον τὰ κελαδήματα τῶν πουλιῶν καὶ τὰ θελάσματα τῶν προβάτων, καὶ ν' ἀναβαίνουν εἰς ὑψηλὰ κορυφὰς, ἀπὸ τὰς ὁποίας φαίνεται ἡ χώρα καὶ ἡ θάλασσα, ὁ πλατὺς κάμπος τῆς Μεσαρᾶς, ὁ Κόφινας καὶ ὁ Ψηλορείτης, ὅταν τὴν ἔβλεπε τὰ ἐλησιμῶνε ὄλα καὶ μόνον τῆς ἔλεγε :

— Ἔλα νὰ φύγωμε, Πηγιό. Μὰ γιάειντα δὲν ἔρχεσαι ;

Ὁ δὲ Θωμᾶς ἐξηκολούθει τὸ ἀπεισιωτον, τὸ ἀπελιπιστικὸν ἔργον του καὶ δὲν ἀπεμακρύνετο ἀπὸ τὴν θέσιν του σχεδὸν παρὰ μόνον διὰ νὰ μεταφέρῃ εἰς τὸν ποταμὸν τὰ καλάθια καὶ τὰ κοφίνια του διὰ νὰ τὰ βρέξῃ. Καὶ ὡς διὰ νὰ ἀπελπίσῃ τελείως τὸν Μανώλην τοῦ ἀνεκοίνωσε μίαν ἡμέραν τὸ σχέδιόν του νὰ ἰδρῶσῃ πρὸ τῆς οἰκίας του ἀποσταλακτήριον, διὰ νὰ κατασκευάξῃ ρακὴν ἀπὸ μούρα. Ὡστε εἰς τὴν βιομηχανίαν τῶν καλάθων ἐπροστίθετο ἄλλη

βιομηχανία, τὸν δὲ χειμῶνα ἴσως ὁ ἀπαίσιος γέρον θὰ ἔβρε καὶ ἐλαιοτριβεῖον διὰ νὰ μὴ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸ σπίτι.

Τότε ἡ ἰδέα τῆς ἀπαγωγῆς ἔγινε σταθερὰ καὶ ἐπιμονος εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ νέου. Καὶ ἤρχισε νὰ καιροφυλακτῇ τὴν ἔξοδον τῆς Πηγῆς καὶ νὰ τὴν παρακολουθῇ παντοῦ, διὰ νὰ εἶδῃ εὐκαιρίαν νὰ τῆς ὁμιλήσῃ καὶ νὰ τὴν πείσῃ. Εἰς μίαν τὴν ὁ Κορπάδιος ἐξωργίζετο διὰ τὰς ἀπουσίας του καὶ ὁ Συκολόγος, μεταξὺ δύο κεκοιμηθῶν, ἔλεγεν ὅτι δὲν ἦτο κατάστασις αὕτη νὰ κτίζουν καὶ νὰ ποιεγοῦν οἱ ἴδιοι καὶ ἐφ' ἐβρίεζεν ὅτι θ' ἀφήσῃ τὴν ἐργασίαν στὴ μέσῃ καὶ ἄς κ' ἀμὴ καλὰ μὲ τὸν προκομιμένον του ὁ Σαϊτονικολῆς. Ἀλλ' ὁ Μανώλης οὔτε εἰς συμβουλὰς, οὔτε εἰς ἀπειλὰς ἔδιδε πλέον προσοχὴν.

Καὶ ὅταν ὁ πατέρας του ἔμαθεν ἀπὸ τοὺς κτίσις τὰς ἀπουσίας του καὶ τὸν ἐπέπληξε, δὲν ἔγινεν ἐπιμελέστερος. Ἀλλὰ καὶ ὁ Σαϊτονικολῆς, ἀντὶ νὰ ἐπιμείνῃ, τοῦ ἔστειλε καὶ πάλιν βοηθὸν καὶ περιορίσθη νὰ λέγῃ ὅτι ὅλοι οἱ βοσχοὶ εἶνε τέτοιοι βαρσοῦριδες, καὶ ἅμα τοὺς βγάμῃς ἀπὸ τὴν βοσκικὴν δὲν εἶνε καλοὶ γιὰ τίποτε.

Ἐνῶ μίαν ἡμέραν ὁ Μανώλης κατόπτευσεν ἀπὸ ὑψηλὸν δῶμα, διέκρινε τὴν Πηγὴν μόνην νὰ διεκθύνεται πρὸς τὰ κάτω μὲ τὸ καλάθι εἰς τὸν ἀγκῶνα. Τὴν ἠκολούθησεν ἐξ ἀποστάσεως, ὅταν δὲ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ χωσιό, εὐρόθη ἔξαφνα πρὸ αὐτῆς. Ἰαταευτικὸς τὸ βλέμμα καὶ ταπεινὸς τὸ ἦθος, ὡς σκόλλεε σοβόμενος μῆπως τὸν δαίμον.

— Ποῦ γυρίζεις ἐπαδὰ κάτω; τοῦ εἶπεν ἡ νέα μειδιῶσα. Ἐπατὰ 'νε τὸ κτίρι;

—Δὲν μπορῶ νὰ δουλεύω σὰ δὲ σὲ θωρῶ, εἶπεν ὁ Μανώλης. Ὁ νοῦς μου δὲν εἶναι στὴν κεφαλή μου.

—Κιὰμὲ ποῦ; εἶπεν ἡ Πηγὴ μὲ προκλητικὴν φιλαρέσκειαν.

—Κοντὰ σου, ἀπήντησε μὲ στεναγμὸν ὁ Μανώλης.

—Αἶ, γιὰ τοῦτο νὰ βάλῃς ὄλα σου τὰ δυνάτὰ νὰ τελειώσῃ γλιγωρὰ τὸ σπῆτι... νὰ τελειώσω κ' ἐγὼ τὰ προικιά μου.

—Μὰ δὲ μπορῶ, σοῦ λένε, δὲ μπορῶ, θεόμηνά μου. Δὲ μὲ πιστεύεις;

Καὶ μᾶλλον ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν, παρὰ ἀπὸ τὸν καύσωνα, ὁ ἰδρῶς του κατέρρεεν εἰς μεγάλους θρόμβους ἀπὸ τοῦ μετώπου καὶ τῶν χροτάφων εἰς τὸν ταύρειον λαμῶν του.

—Πάω νὰ πιάσω δουλειὰ καὶ πέφτω στὴ συλλογὴ καὶ ξεχνῶ τὴ δουλειὰ κ' ὄλο σένα συλλογοῦμαι καὶ θέλω νὰ σὲ ἴδω, ν' ἀκούσω τὴ φωνὴ σου γῆ σκιάς τὸ χτύπο τοῦ πετάλου τὰργαστηριοῦ σου. Καὶ τότε τὰ παλαιῶ ὄλα καὶ φεύγω καὶ γυρίζω στὰ σοκάκια καὶ τὰ δώματα σὰν κουζουλός... Δὲ μπορῶ μπλεῖό, Πηγιό, δὲ μπορῶ. Μὰ ὡς πότε ν' ἀνημῆνω; Ὁ κύρης μου λέει πῶς θὰ γενῆ ἡ στεφάνωσή μας δυὸ μῆνες ὕστερ' ἀπὸ τὴ Λαμπρῆ. Μπορῶ γὰρ ν' ἀνημῆνω ὡς τότε καὶ νὰ κάθεται κ' ὁ κύρης σου ὄλο στὴν πόρτα καὶ νὰ μὴ μπορῶ νὰρθῶ νὰ σὲ ἴδω; Θὰ σκάσω, θὰ κουζουλαθῶ.

—Κιὰμ' εἶντα νὰ κάμωμε; εἶπεν ἡ Πηγὴ περιλυπὸς καὶ αὐτῆ. Σὰ δὲ μποροῦμε νὰ κάμωμ' ἄλλοιῶς πρέπει νὰ κάμωμ' ἀπομονή.

—Δὲν κατέω γὰρ ἀπομονές, μόνο νὰρθῆς νὰ φύγωμε,

εἰσὰ ποῦ σοῦπα νὰ πᾶμε στὰ ὄρη καὶ σὰ θὲς νὰ κάτσωμε ἐκεῖα παντοτεινά.

—Μὰ μὲ τὰ σωστά σου τὸ λὲς νὰ πᾶμε νὰ κάτσωμε παντοτεινά σοῖ μαδάρες; Ντὰ ἀγοῖμα ἔμεστα;

—Μὲ τὰ σωστά μου τὸ λέω. Θαρρεῖς πῶς δὲν εἶνε χιλίες βολές καλλίτερα στὰ ὄρη παρὰ στὸ χωριό; Ἀγοῖμα μού λὲς ἔμένα; Εἶδες ποτέ σου ἀγοῖμα;

—Ὅτι, δὲν εἶδα.

—Αἶ, καλλίτερον ἔνε τὰγοῖμα ἀπὸ πολλοὺς ἀνθρώπους σὰν τὸν Τερερέ, σὰν...

Παρ' ὄλιγον νὰ προσθέσῃ «καὶ σὰν τὸν κύρη σοὶ καὶ τὸν ἀδερφό σου».

—Τὰγοῖμα, ἐξηκολούθησε μὲ πικρίαν, δὲν παρονομιάζουνε τσ' ἀνθρώπους καὶ δὲν πειράζουν ἐκείνους ποῦ δὲν τὰ πειράζουνε.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸ ἄνω χεῖλος τῆς Πηγῆς ἦτο ἔμπας ἠγάπα νὰ τὸ βλέπῃ. Καὶ ἐνθυμηθεὶς τοὺς λόγους τῆς χήρας, ἦλθεν εἰς τὴν ἀκμὴν νὰ εἶπῃ ὅτι εἰς τὴν μοναξιὰν τῶν βουνῶν δὲν θὰ ὑπῆρχαν καὶ καζόγλωσσο: οἱ ὅποιοι νὰ τὴν λέγουν «μουστακάτην», ὅπως αὐτὸν τὸν ἔλεγαν Πατούχαν. Ἀλλὰ σκεφθεὶς ὅτι θὰ τὴν ἐλύπει, ὅπως ἐλυπεῖτο καὶ αὐτὸς ὅταν ἦκουε τὸ παρανόμι ποῦ τοῦ εἶχαν κολλήσει, ἀπεισιώπησε τὴν σκέψιν του.

—Καὶ ποιὸς πατᾶς θὰ μᾶς εὐλοήσῃ; ἠρώτησεν ἡ Πηγὴ.

—Ποιὸς πατᾶς θὰ μᾶς εὐλοήσῃ; ἐπανέλαβεν ὁ Μανώλης ἔξυον τὸν χροτάφόν του.

Ἄλλ' ἡ ἀμχανία του δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ.

—Κιανεῖς; εἶπε. Σὰν παρθοῦμε ἔμεῖς εἶντα μᾶς γνωιάζει;

Τὸ πρόσωπον ὅμως τῆς Πηγῆς ἐξέφρασε φρίκην.

—Εἶντα ἴνα ἂ πού λές, Μανώλη; νὰ Τούρκου ἴμεστα μῆς νὰ παρνευτοῦμε χωρίς παπᾶ;

—“Ἄς μᾶς ἀφήσουνε νὰ παρνοῦμε καὶ τότες ἄς ἔρθουν καὶ δέκα παλάδες μαγάρι νὰ μᾶς εὐλοήσουνε. Μὰ σὰ δὲ μᾶς ἀφίρουνε;... Ἄλλη σωτηρία δὲν ἔχει παρὰ νάρθης νὰ σὲ κλέψω καὶ σὰ θές παπᾶ, ἕνα ἀρνὶ καὶ δυὸ τρία κοιμάτια τυρὶ σὰν πέψω τοῦ παπᾶ Γιώργη, θάρρη τραχηλετάμενος νὰ μᾶς εὐλοήσῃ στὸ κλισιδάκι τ' Ὀυαλοῦ.

—Καὶ κοιμάρος;

—Ἔνας βοσκός. Τόσοι βοσκοὶ ἴνε στὸν Ὀυαλό. Κῦστερα σὰ θές κατεβαίνομε στὸ χωριὸ πού θᾶνε γέτο μα τὸ σάτι. Μὰ γώ, ἄνε μ' ἐρωτᾶς, ἔχω καλλίτερα νὰ κάσουμε παντοτεινὰ στὰ ὄρη καὶ τὸ χειμῶνα νὰ κατεβαίνομε μὲ τὰ ὄζα μος στὴ γιολιά νὰ ξεχειμωνιάζουμε. Ἐμένα δὲ σ' ἀρέσει αὐτὴ ἡ ζωὴ;

—Ὅτι σᾶρέσει ἴένα μ' ἀρέσει καὶ μὲνα.

—Τότε ἔλα νὰ φύγομε.

Ἡ Πηγὴ ἐσάτατετο. Ἔπειτα εἶπε:

—Δὲ μπορεῖ νὰ γενῆ αὐτό, Μανώλη, μόνο νὰ κάμῃς ἀπειρονή, ἔτσά πού κάνω κ' ἐγώ. Δὲν εἶνε καλὸ νὰ πᾶμε ἀνεβουλιῆς τῷ γονέῳ μας, γιατί θὰ μᾶς καταραστοῦνε καὶ δὲ θὰ δοῦμε χάρι καὶ προκοπὴ.

Ἡ νέα ἀντίρρησης τῆς Πηγῆς ἔφερον εἰς στιγμιαίαν ἀμηχανίαν τὴν ὁητορικὴν τοῦ Μανώλη. Ἄλλ' ἔπειτα εἶπε:

—Δὲ θὰ μᾶς καταραστοῦνε γιατί μᾶς ἀγαποῦνε. Ἐμένα ὁ κύριος μου μονίξει πότε λίγο καὶ φωνάζει, μὰ δὲν εἶνε κακός. Ὁ δικός σου δὲν κατέω.

Πυροβολισμὸς ἀντηχήσας ἀπὸ μῆρῶς ἀποστάσεως τὸν δέκοψε. Δύο τραγῳνία ἐπέρασαν κατεπτοημένα καὶ ἐκ τῶν περὺγων τοῦ ἐνὸς ἔφευγον πτίλα.

—Θᾶν ἀδερφός μου, εἶπεν ἡ Πηγὴ μὲ ταραχὴν. Ἵντὲν ἔφυγε πῆρε τὸ τουφέκι του καὶ θᾶν ἐπαδὰ κάτω καὶ κυνηγᾷ. Μόνο νὰ μὴ πηλαίωμε ὁμάδη, γιατί ἄνε μᾶς δὴ θὰ μᾶς σκοτώσῃ.

Ὁ Μανώλης, τὸν ὁποῖον δὲν ἐτάραξεν ὀλιγώτερον τὸ πρῶμα, παρετήρησεν ὑπεράνω παρακαμένου φράκτου καὶ διὰ μέσου τῶν ἐλαιῶν δέχθηεν ἕνα Τούρκου κυνηγόν, ὃ ὁποῖος ἐγέμιζε τὸ τουφέκι του.

—Ὁ Κουκούκης εἶνε, εἶπεν ἀναδραρῆσας.

Καὶ ἐξηκολούθησε συμπορευόμενος πρὸς τὰ Λιβάδια καὶ δὲν ἔπανε νὰ τὴν παρακαλῆ νὰ φύγουν.

—Θές νὰ κουζουλαθῶ; τῆς ἔλεγεν. Αὐτὸ θές; Δὲ μ' ἀγαπᾶς ἄνε μᾶγάπος δὲ θὰ μέθασάνιζες ἔτσά.

—Ἐγὼ δὲ σ' ἀγαπᾶ; ἔλεγεν ἡ Πηγὴ ἐτιόμη νὰ δακρῶσῃ. Μὰ εἶντα νὰ σοῦ κάμω;

Ὁ Μανώλης ἐπέσιμνε καὶ ἤρχε νὰ σκέπτεται σοβαρῶς νὰ τὴν ἀπεργάγῃ διὰ τῆς βίας. Ἡ ρωμολέα κατασκευὴ τῆς Πηγῆς δὲν ἦτο ἐνθαρρυντικὴ διὰ τοιαύτην ἐπιχείρησιν. Οἱ βορχνίονες τῆς ἠδύναντο ν' ἀντιτάξουν παλὸ μεγάλην ἀντίστασιν Ἄλλὰ καὶ ἄλλη διέξοδος δὲν ἀπῆρχεν. Ἡ δὲ ἀκαπλία καὶ τὸ πείσμα ἠδύναντο νὰ δεκαπλασιασῶσιν τὰς δυνάμεις τοῦ Μανώλη. Καὶ ἐνῶ ἐξηκολούθει νὰ τὴν ἰκετεύῃ, ἐνισχύων τὴν περὶ τῆς γλώσσης μὲ τὴν μελαγχολικὴν περιπάθειον τῶν βλεμμάτων, ἀνεμέτρα καὶ τὰς πιθανότητας τῆς ἐπιτυχίας εἰς μίαν βίαιαν ἀπόπειραν.

Ἡ ὁδὸς ἦτο ἔρημος, ἐκατέρωθεν δ' ἐξετείνοντο ελαιῶνες, τοὺς ὁποίους ἀπέφρασαν ἐκ τοῦ μέρους τῆς ὁδοῦ ξηρότοιχοι καὶ σειραὶ ἀγριαμυγδαλῶν, μυρσινῶν καὶ βάτων. Ἀπὸ τοὺς ελαιῶνας ἀντήχησε δευτέρως πυροβολισμὸς καὶ μετ' ὄγον ἄλλος τόσον πλησίον, ὥστε ἤκουσαν τὸν θόρυβον τῶν σκαγιῶν εἰς τὸ φύλλωμα μᾶς ελαίας. Καὶ ἡ Πηγή εἶπε μετραχήν:

—Φύγε, Μανώλη, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Φύγε ἄνε μάγαπᾶς, μὴν ἔρθ' ὁ Στρατῆς...

— Δὲν εἶν' ὁ Στρατῆς καὶ μὴ φοβᾶσαι, εἶπεν ὁ Μανώλης, ἀφοῦ παρετήρησεν ἐκ νέου ὑπὲρ τὸν φράκτιν. Μὰ δὲ σοῦ λέω; Ἔλα νὰ φύγωμε κέτσά γλυτόνομε κιάποῦ τὸ Στρατῆ. Ἀκοῦς; Φωνὴ ἐφήβου ἄδοντος ἔλεγεν:

Ἄνάθεμι τοῦ βροῦ καιρὸ κ' ἄλλο καιρὸ ἀνημένει
Γιατὶ ὁ καιρὸς τὰ πράγματα ἀνάποδι τὰ φέρνει.

— Ἀκοῦς, εἶπεν ὁ Μανώλης, πῶς τὸ λέει καὶ τὸ τραγοῦδι;... Ἔλα, γιατί μὰ τὸ Θεό.. δὲν κατέω κ' ἐγὼ εἶντα μπᾶθῶ νὰ κάμω.

— Δὲν ἔρχομαι, Μανώλη, μόνο φύγε, νὰ μὴν ἔρθῃ ὁ Στρατῆς γῆ νὰ μὴ μᾶζε ἴδῃ κιανεὶς ἄλλος ὀμάδη, εἶπεν ἡ Πηγή μετραχίαν.

Ὁ Μανώλης ἐκοκκίνισεν ἀπὸ πείσμα.

— Δὲ φεύγω ἂν δὲ φύγωμε μαζῆ, μόνο βγάλε το ἀποῦ τὸ νοῦ σου, εἶπεν. Ὀμάδη θὰ φύγωμε ἀκοῦς το;

Τὴν ἠκολούθησε μέχοι τοῦ κήπου ὅπου μετέβαιναν. Ὅταν δὲ ἡ Πηγή ἀπέσυρε τὸ «ποροκλαδόν», τὸ ὁποῖον ἀπέφρασε τὴν εἴσοδον τοῦ λαχανοκήπου, τὸ χέρι τῆς ἔτρεμε. Τόσον τὴν ἐφόβιζεν ἡ ἀποφασιστικότης ἢ ὁποία ἦστραπεν εἰς τὰ μάτια τοῦ Μανώλη καὶ τόσον τὴν ἀνησυχεὶ ὁ κίνδυνος τῆς

ἐμφανίσεως τοῦ Στρατῆ, ὥστε τῆς ἤρχετο ὁρμὴ νὰ τραπῆ εἰς φυγὴν. Δὲν ἐφοβεῖτο δὲ ὀλίγον νὰ τὴν ἴδῃ καὶ ξένος μόνη μετὰ τοῦ Μανώλη εἰς τὸν περιφρακτὸν κῆπον.

— Νὰ χαρῆς ὅ,τι ἀγαπᾶς καὶ καμαρώνεις, Μανώλη, τοῦ εἶπε σταυρώσασα τὰ χέρια ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς, νὰ χαρῆς τοσοῦτον γονέους σου καὶ τὰρδέφια σου, ἄφησέ με καὶ φύγε!... φύγε!...

Ἄλλ' ἦτο τόσον ὠραία εἰς τὴν ἱκετευτικὴν ἐκείνην στάσιν καὶ τόσον γοητευτικὰ ἦσαν τὰ βουρκαωμένα μαῦρά τῆς μάτια, ὥστε ὁ Μανώλης, ἀντὶ νὰ ὑποχωρήσῃ, ἔγινε τολμηρότερος. Τόση δὲ ἦτο ἡ παραφορὰ του, ὥστε ἐλησμόνησε καὶ κατεφρόνησε πάντα κίνδυνον.

— Πηγίό μου, Πηγίό μου, Πηγίό μου! ἀνεφώνησε καὶ τὰ τρία «μου» ἤχησαν ὡς τρία φλογερά φιλήματα.

Συγχρόνως ὁρμήσας τὴν ἐνηγκαλίσθη καὶ τὸ στόμα του ἀνεξίτηι τὰ χεῖλη τῆς, ψιθυρίζον λόγους ἀγρίου ἐρωτικοῦ παροξυσμοῦ. Ἡ κόρη τὸν ἀπώθει καὶ ἐπροσπάθει νὰ τὸν ἀποφύγῃ ἀνακλίνουσα τὴν κεφαλὴν. Ἀλλὰ ποία δύναμις ἦτο ἱκανὴ νὰ λύσῃ τοὺς βραχίονας οἵτινες τὴν περιέσφιγγαν; Ἡ δύναμις αὐτὴ εὐρέθη εἰς ἓν ὄνομα, τὸ ὁποῖον δλέπουσα τὸ μάταιον τῆς ἀντιστάσεώς τῆς ἡ Πηγή, ἐπόφευρε:

— Ὁ Στρατῆς! ὁ Στρατῆς!

Ἡ περίπτωξις τοῦ Μανώλη ἐγαλαρώθη διὰ μᾶς, ἡ δὲ Πηγή δυνηθεῖσα οὕτω νὰ διαφύγῃ ἐτραπή εἰς φυγὴν. Ἄλλ' ὁ Μανώλης ἀφοῦ παρετήρησεν εἰς τὰ πέριξ καὶ δὲν εἶδε τὸν Στρατῆν, ἔδραμε κατόπιν αὐτῆς καὶ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἀγορκακίου τὴν συνέλαβεν.

— Ἄφησέ με, Μανώλη, γιατί θὰ σκοτωθῶ, εἶπεν ἡ κόρη

ἀσθμαίνουσα καὶ μὲ τὰ μάτια γεμάτα δάκρυα.

Ἄλλ' ὁ Μανώλης οὔτε ἤκουεν, οὔτε ἔδλεπε πλέον. Δὲν ἤθελε μὲ τὸ καλὸ; Τότε θὰ τὴν ἔταρνε μὲ τὸ σταυρὸν. Τὴν ἤσπασεν ἀπὸ τὴν ὀσφύν καὶ τὴν ἀνέψικεν ὡς παιδίον. Καὶ ἦτο ἑτοιμὸς νὰ τὴν θέσῃ ὡς δοκὸν εἰς τὸν ὄμιον τοῦ καὶ νὰ διευθυνθῇ πρὸς τὰ βουνά, ἀλλὰ τὴν τιτανικὴν τοῦ ἀτόφασιν ἀνέκοψε δυσάρεστος ἐξαφνισμὸς.

—Μωρὲ ἀτμε Πατούχα!... ἐβρυχήθη ἀπὸ τὸν φράκτην φωνὴ γνωστὴ.

Ἦτο ὁ Στρατῆς, πραγματικὸς τώρα καὶ φοβερὸς μὲ τὸ τουφέκι τὸ ὁποῖον ἐκράτει καὶ διηθύνε κατὰ τοῦ Μανώλη. Ἄλλ' ἡ Πηγὴ, τὴν ὁποῖαν εἶχαν ἀφήσει παραλύσαντες οἱ βραχιόνες τοῦ Μανώλη, ἐστάθη πρὸ αὐτοῦ. Πρὸς στιγμὴν ὁ Στρατῆς ἐταλαντεύθη ἂν ἔπρεπε νὰ τοὺς πυροβολήσῃ καὶ τοὺς δύο. Ἐπειτα ἐφώνησε πρὸς τὴν ἀδελφὴν του.

—Φύγε, μωρὴ, νὰ μὴ σὲ σκοτώσω καὶ σένα!

Ἡ Πηγὴ ὅμως δὲν ἀπεμακρύνθη, ὁ δὲ Μανώλης ἐνώπιον τοῦ αἰφνιδίου κινδύνου ἔχασε πᾶσαν ἀνδρικήν ἀξιοπρέπειαν καὶ συνεστάλη ὀπισθεν τῆς κόρης, χαμηλώσας τὴν κεφαλὴν ὡς κορυδαλλὸς ὁ ὁποῖος βλέπει πέτραν καταφερομένην ἐναντίον του.

Τότε ὁ Στρατῆς ὑπερβάς τὸν φράκτην ἐλήδησεν εἰς τὸν κῆπον. Ἄλλ' ἡ Πηγὴ ἔδραμε πρὸς αὐτὸν ἀναφωνοῦσα:

—Ἀδερφέ μου, ἀδερφέ μου, ἐμένα οκώτασε!

Καὶ περιβαλοῦσα αὐτὸν μὲ τοὺς βραχιόνάς της τὸν ἠμπόδιζε νὰ κινήσῃ πρὸς τὸν Στρατῆα καὶ συγχρότως πρὸς τὸν Μανώλην τοῦ ἐφώνησε:

—Φύγε, φύγε!

Ἄλλ' ὁ Μανώλης, ὅστις ἐστρέφετο ὡς ἀπολιθομένον καὶ παρημέρητον ἡλιθίον τὸν φρουράριον Στρατῆα, ἀπεμακρύνθη μὲ θαμνηδὸν αἰξάνουσαν ταχύτητα. Ἐξελθὼν δὲ τοῦ κήπου καὶ ὀχυρωθεὶς ὀπισθεν κοινῶν κορμῶν ἐλάϊας ἐφώνησε πρὸς τὸν Στρατῆα, ὅστις ἐξηκολούθει νὰ παλαίῃ πρὸς τὴν ἀδελφὴν του:

—Μόνον γειά, μωρὲ, καὶ νὰ σὲ βρῶ θέλω γὰρ καὶ χωρὶς τουφέκι!

Ἡ Πηγὴ ἀντιῆκε ὑπερανθρώπων δυνάμεις διὰ τὴν συγκράτησιν τὸν ἀδελφὸν της καὶ νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς τὸν Μανώλην ν' ἀπομακρυνθῇ. Τὴν ἀπόθει γὰρ τὴν ἐκτύπη ὁ Στρατῆς, λυσσῶν ἐξ ὀργῆς, ἀλλ' αὐτὴ δι' ἀπελπιστικῶν προσπαθειῶν προσεκολλᾶτο ἐπάνω του καὶ τὸν ἠμπόδιζε νὰ καταδιώξῃ τὸν Μανώλην. Ὅταν ὅμως ἤκουσε τοὺς προκλητικὸς τοῦ λόγους, ὁ Στρατῆς τῆς ἔδωκε βιαστάτων τινάγμα καὶ τὴν ἔστειλε νὰ σωριασθῇ εἰς ἀπόστασιν. Ἐπειτα ἔτρεξεν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κήπου καὶ διεκθίνας τὸ ὄπλον του κατὰ τοῦ Μανώλη, ὅστις ἀπεμακρύνετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀπὸ τὸ ὀχυρωμὰ του, εἰλκυσε τὴν σκανδάλην. Ἄλλ' ἀντὶ πυροβολισμοῦ, ἠκούσθη ὁ κομικὸς κρότος τῆς ἀποτυχίας, εἰς τὸν ὁποῖον ἀπήτησεν ὁ Μανώλης ἐκτείνας τὴν παλάμην ἀνοικτὴν πρὸς τὸν Στρατῆα. Ἐτάχυνεν ὅμως διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον τὸ βῆμά του, ἀλλὰ μετὰ μίαν στιγμὴν τὸν ἔλαμψε ν' ἀνατιναχθῇ βροντοεὶς πυροβολισμὸς. Ἡσθάνθη δὲ κλισμὸν εἰς τὰ ὀπίσθια, ὅστις ἐνήργησεν ἐπ' αὐτοῦ ὡς νέφτι καὶ ἐπέτρωσε τοὺς πόδας του, ἐνῶ τὸ χεῖρ του ἔτρεπε τὸ τραυματισθὲν μέρος. Μόνον δὲ ὅταν ἔφθασεν εἰς ἀπόστασιν ἐκ τῆς ὁποίας ἠδύνατο νὰ περιφρονήσῃ καὶ σφῆραν, ἔστρά-

190

Ἐπειτα ἔτρεξεν

φη καὶ εἶδε τὸν Στρατὴν νὰ γρονθοκοπῆ καὶ νὰ λακτίξῃ τὴν ἀδελφὴν του ἐντὸς τοῦ κήπου. Τὸ θέαμα τὸν ἐλύπησεν ἄλλ' ἢ ἀνάμνησις τῶν ἐπιμόνων ἀρνήσεων τῆς Πηγῆς εἰς τὰς προτάσεις του ἔδωκεν εἰς τὴν ἀνανδρίαν του μίαν δικαιολογίαν· καὶ ἀνακινήσας τοὺς ὤμους εἶπε:

— Καλὰ τὰ παθαίνει... ἄς φραθοῦνε.

Ἐπειτα τὸν κτηνώδη φόβον του διεδέχθη ἀθυμία καὶ θαρῶν παρόμοιον διὰ τὴν παντελῆ διάλυσιν τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν ὀνείρων του. Ὅλος ὁ γύρω κόσμος τοῦ ἐφαίνετο ὡς θλιβερόν ἐρεπίον, εἰς τὸ ὁποῖον μόνον αὐτὸς ἔμεινεν διὰ νὰ θρηνηῖ. Καὶ τοῦ ἤρχετο νὰ πέσῃ πρηγῆς ἐπὶ τῶν χόθων καὶ νὰ κλαίῃ, νὰ κλαίῃ. Διατί λοιπὸν συνέβαιναν εἰς αὐτὸν ἅλα αὐτὰ τὰ ἀλλεπάλληλα ἀδικήματα; Διατί τὸν κατέτρεχαν οὕτω οἱ ἄνθρωποι, ἐνῶ αὐτὸς δὲν ἐμίσει καὶ δὲν ἐπέιραζε κανένα; Τί κακὸν εἶχε κάμῃ εἰς τὸν Θωμᾶν, τί κακὸν εἶχε κάμῃ ἰδίως εἰς τὸν Στρατὴν καὶ τὸν κατεδίωκε μὲ τὴν μανίαν; Τί κακὸν εἶχε κάμῃ εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τοῦ ἐκόλλησαν ἓνα γελοῖον «παράνομον»; Δύο τραύματα εἶχε λάβει τὴν ἡμέραν ἐκείνην, τὸ μὲν διὰ σφαιριδίων, τὸ δὲ μὲ τὸ παράνομον τὸ ὁποῖον τοῦ ἔρηψε κατὰ πρόσωπον ἐνώπιον τῆς Πηγῆς ὁ Στρατῆς. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἠσθάνετο τώρα ὅτι ἦτο ἀσήμαντον ὀλίγα σάγια τοῦ εἶχαν μόνον διατριπῆσιν τὸ δέγμα· τὸ δεύτερον ὅμως τὸν εἶχε πληγώσῃ βαθύτατα. Καὶ εἰς τὸν ἀποσβολωμὸν τὸν ὁποῖον τοῦ ἐπροξένησεν ἄφειλετο κατὰ μέγα μέρος καὶ ἡ κτηνώδης δειλία τὴν ὁποίαν ἔδειξε καὶ διὰ τὴν ὁποίαν τώρα τοῦ ἐφαίνετο ὅτι εἶχεν ἐκμηδενισθῆ. Ἴσως χωρὶς τὴν ἀποσβόλωσιν ἐκείνην θὰ εἶχε τὴν ἐτοιμότητα καὶ τὸ θάρρος ν' ἀντιμετωπίσῃ καὶ τὸ ἅπλον τοῦ

Στρατῆ. Τάχα ἦτο ἀδύνατον νὰ τοῦ ἐπιτεθῆ καὶ νὰ τὸν ἀφοπλίσῃ;

Τόση ἦτο ἡ ἀθυμία καὶ ἡ ἀπελπισία του ὥστε σχεδὸν ἀμφέβαλλεν ἂν ἦτο ζωντανός, ἂν δὲν ἦτο σκιά. Ἐβάδιζεν ὡς φάντασμα καὶ αἱ δυνάμεις του εἶχαν ἐξαντληθῆ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε ἐν φύσημα ἠδύνατο νὰ τὸν ἀνατρέψῃ. Ἐφαντάζετο τὸν ἑαυτὸν του ὡς μόνον εἰς τὸν κόσμον, περικυκλωμένον ἀπὸ γενικὴν ἐχθρότητα καὶ κακοβουλίαν. Ὅλοι συνέτρεχον εἰς τὸ κακὸν του, καὶ αὐτοὶ οἱ γονεῖς του καὶ αὐτὴ ἡ Πηγῆ. Ἀφ' οὗτου κατέβη εἰς τὸ χωριό, δὲν ἐπέρασεν ἡμέρα χωρὶς νὰ λάβῃ ἀφορμὰς πικρίας. Ὅ,τι κατ' ἂν ἔκανε, ὅ,τι καὶ ἂν ἔλεγεν αὐτὸς ἦτο στραβὸν καὶ οἱ ἄλλοι εἶχαν πάντοτε δίκιο.

Αἱ σκέψεις του ὀλίγον κατ' ὀλίγον κατεστάλαξαν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι, ἂν ἡ Πηγῆ συνεμερίζετο ἐγκαίρως τὰς περὶ ἀπαγωγῆς ἰδας του, δὲν θὰ συνέβαιναν ὅσα συνέβησαν. Ἐπομένως ἡ κυριώτερα αἰτία τῆς δυστυχίας του προήρχετο ἀπ' αὐτήν. Καὶ ἀφοῦ ἔφθασεν εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο, ἡ σκέψις του ἐπροχώρησε καὶ εἰς μίαν ὑπόνοιαν, ἐνοχοποιῶσαν ἀκόμη περισσότερο τὴν Πηγῆν. Μήπως αὐτὴ εἶχεν ὁμολογήσῃ εἰς τὸν ἀδελφὸν τῆς τὰς προτάσεις του καὶ οὕτω ὁ ἀπαίσσιος ἐκεῖνος, καλῶς πληροφορημένος, τοὺς παρηκολούθει καὶ ἐνεφανίσθη εἰς τὸν κήπον τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπεφάσισε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόφασίν του; Ἡ σκέψις αὕτη δὲν ἐβορᾶνε νὰ μεταβληθῆ εἰς πεποίθησιν εἰς τὸν ἀπλοῦκὸν καὶ ἐξημμένον ἐγκέφαλόν του καὶ ὅλην τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν ἐκδίκησιν ἔστρεψε καὶ κατὰ τῶν δύο ἀδελφῶν ἀδιακρίτως. Καὶ αὐτὸς, ὅστις πρὸ ὀλίγων στιγ-

μῶν μόλις εἶχε τὴν δύναμιν νὰ βαδίξῃ, τῶρα ἐξηργιώθη καὶ ἔτριξε τὰ δόντια καὶ ἔσφραγγε τοὺς γρόνθους τοῦ ἐναντίου τοῦ Στρατῆ καὶ τῆς ἀδελφῆς του. Καλὰ τὸ ἔλεγεν ἡ Ζεφ-βούδρινα ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν παρὰ νὰ μοιάζουν. "Αὐτὴ μουστακάτη!

Καὶ ἐλησμόνει τὴν αὐταπάρησιν, μὲ τὴν ὁποίαν αὐτὴ τοῦ τῶρα ἀπεκάλει μουστακάτην, ἐρρίφθη πρὸ τοῦ κινδύνου διὰ νὰ τὸν σώσῃ, καὶ τὴν σκληρότητα μὲ τὴν ὁποίαν ἐφέρθη πρὸς αὐτὴν ὁ ἀδελφός της ἐξ αἰτίας του.

Ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν ἐπλανᾶτο εἰς τὰ Λειβάδια, χωρὶς νὰ βλέπῃ τίποτε ἐκ τῶν γύρω του συμβαινόντων καὶ χωρὶς ν' ἀκούῃ καὶ ἐβάδιζεν ὅτε μὲν σιγὰ ὅτε δὲ βιαστικά, ἀναλόγως τῆς σφοδρότητος τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν διαλογισμῶν του αὐτομάτως δὲ ἔφθασεν εἰς τὸ ἄλων ὅπου τῆς ὥρας ἐκεῖνην «ἐλύχιζεν» ὁ Σαίτονικολῆς. Ἐκεῖ ἦτο καὶ ἡ μητέρα του, νήθουσα ὑπὸ τὴν ἰτέαν, εἰς τὴν σκῆν τῆς ὁποίας ἀνεπαύοντο οἱ ἄλωνίζοντες. Ἡ ἀπροσδόκητος ἀφίξις τοῦ Μανώλη, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ ταραχὴ ἢ ὁποία ἐφαίνετο εἰς τὸ πρόσωπόν του, ἀνησύχησαν τοὺς γονεῖς του. Ἡ Ρηγινὴ διέκοψε τὴν ἐργασίαν της, ὁ δὲ Σαίτονικολῆς, ἀφήσας καὶ αὐτὸς τὸ «θρινάκι», ἐπλησίασε.

— Εἴντα 'νε, Μανώλη; Εἴντα γυροῦγεις ἐπαδὰ κάτω;

— Ἦοθα νὰ σᾶς πῶ πῶς δὲ θέλω μπλεῖο παντριγές, μουδὲ πρᾶμμα, ἀπήντησεν ὁ Μανώλης μὲ τόνον μεγάλης ἀγανακτήσεως.

— Νὰ τα !...Καὶ πῶς σοῦρθε πάλι τουτοναὶ τὸ ξαφνικό; Μὴν παρὰ καὶ μάλωσες πάλι μὲ τὸ Στρατῆ;

— Δὲν ἐμάλωσα μὲ κιανένα... μὰ δὲ θέλω νὰ ξανακού-

σω τὸνομά του μουδ' αὐτιουοῦ μουδὲ τσ' ἀδερφῆς του, μουδὲ κιανενούς ἀποὺ τῆ χοιρογενεῖά τους ! Δὲ θέλω μπλεῖο νὰ τσοὶ κατέχω.

Οἱ δύο σύζυγοι ἀντήλλαξαν βλέμμα ἀπορίας.

— Μὰ πῶς σοῦρθε πάλι αὐτό; ἠρώτησεν ὁ Σαίτονικολῆς.

— Ἐτσὰ θέλω, ἀπήντησε μὲ πείσμα ὁ Μανώλης.

— Μὰ θᾶχης μιὰ ἀφορομῆ. Δὲ μᾶς τῆ λές;

— Δὲν ἔχω πρᾶμμα, μόνο δὲ θέλω νὰ τσοὶ κατέω μπλεῖο τσοὶ Θωμαδιανούς. Αὐτό 'νε.

— Τσοὶ Θωμαδιανούς καὶ τὴν Πηγῆ μαζῆ;

— Μοῦδε τὴν Πηγῆ θέλω, μοῦδε κιαιμιὰ.

— Κιαιμιὰ ! Κιαιμὲ καλόγερος θὰ γενῆς; εἶπεν ὁ Σαίτονικολῆς προσπαθῶν νὰ γελᾷ. Δὲν τὸ πολυπιστεύγω, μουδὲ παιδί. Καλόγερος θὰ παρὰ γενῶ νὰ σώσω τὴ ψυχὴ μου—μὰ δὲ μ' ἀφήνει ὁ διάολος ἀπούχω στὸ θροαί μου. Κατές το τὸ τραγοῦδι;

— Δὲν κατέω πρᾶμμα ! εἶπεν ὁ Μανώλης ἀποστρέφων τὸ πρόσωπον καὶ ἐντείμων τὸ πείσμα του διὰ νὰ μὴ γελᾷ. Ἐγὼ τὴν Πηγῆ δὲ θὰ τήνε πάρω κιὰν 'νε γυρίση ὅρα νὸς κάτω κ' ἢ γῆς ἀπάνω. Μόνο νὰ πᾶς νὰ τὸ πῆς τοῦ Θωμά, νὰ μὴ πάω γὼ καὶ τοῦ σπάσω ὄλα του τὰ κοφινοκάλατζ στὴ φεσάρα 'πάνω.

— Μὰ δὲν μορρεῖ ἔτσὰ στὰ καλά καθοίμενα νὰ γύρισε ἢ κεφαλή σου. Θάχης μιὰ ἀφορομῆ. Πόσες μέρες εἶνε ἀποὺ μᾶς ἔτρωες ταῦτιά μας νὰ σὲ παντρεύωμε, γιατί θὰ πάρης τὰ βουνά;...

— Αἶ, μὰ ἐδὰ δὲ θέλω.

— Μὰ γιάιντε δὲ θές ;

— Γιατὶ δὲ θέλω, ἀπήντησεν ὁ νέος κτυπῶν τὸν πόδα εἰς τὸ ἔδαφος. Δὲ μ' ἀρέσει. Θὲς ἄλλο ;

Μετὰ μίαν δὲ στιγμὴν εἶπε·

— Δὲν τήνε θέλω, γιατί ἔχει μουστάκια. Εἶντα, κοῖ δυὰ θάχωμε μουστάκια, νὰ μὴ ξεχωρίζῃ ποῖος εἶνε ὁ ἄντρας καὶ ποῖὰ 'ν' ἢ γυναικὰ ;

Ἐπειτα ἔφυγε μὴ θέλων ν' ἀκούσῃ πλέον τίποτε.

— Κατέει ὁ μπουρμάς εἶντα 'ν' ὁ χουρμάς ; εἶπεν ὁ Σαίτονικολῆς σείων τὴν κεφαλὴν, ἐνῶ παρετήρει τὸν γιόν του ἀπομακρυνόμενον.

Ἐπειτα στραφεὶς πρὸς τὴν ἀνησυχούσαν σύζυγόν του, τῆς εἶπεν·

— Ἐγνοια σου καὶ νὰ τοῦ περάσῃ θέλει.

Z.

«Σὰ μεθυσμένος φαίνεται, μεθυσμένος δὲν εἶνε· σὰν βοῦὶ πάει, βοῦὶ δὲν εἶνε. Εἶντα 'νε ;» ἔλεγεν ὁ Ἀστρονόμος μετὰ τινὰς μῆνας εἰς μίαν εὐθυμον ἀποσπερίδα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπρωτεῖνοντο αἰνίγματα. Καὶ κανεὶς δὲν ἠδύνατο νὰ λύσῃ τὸ πρωτάκουστον αἰνίγμα, ὁ δὲ Ἀστρονόμος ἔπεμπε νὰ ἐρωτᾷ.

— Ἄνὲν τὸ βρῆτε εἶντα 'νε.

Ἐπὶ τέλους ἡ Σπυριδολενιά ἀνεφώνησεν·

— Ἐγὼ τὸ βρῆκα... Ὁ Πατούχας !

— Μπράβο, Δενιά, τῆς εἶπεν ὁ Ἀστρονόμος.

Ὅλοι ἐγέλασαν διὰ τὴν ἐπιτυχῆ γελοιογραφίαν καὶ

ἔλεγον ὅτι ἐπόμενον ἦτο πρώτη ἡ Σπυριδολενιά ν' ἀναγνωρίσῃ τὸν βαφτιστικόν της, ὅπως τὸν παρουσίασεν ὁ Ἀστρονόμος. Ἀφήσαντες δὲ τὰ αἰνίγματα ἤρχισαν νὰ ὀμιλοῦν περὶ τοῦ Μανώλη, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τινος κροῦ παρεῖχε πολὴν ἕλην εἰς ὀμιλίαν. Τῷ ὄντι ὁ Πατούχας—ὅπως τὸν ἀπεκάλουν πλέον ὄλοι—ἐφαίνετο διηνεκῶς ὡς μεθυσμένος, ἐνῶ πολὺ σπανίως ἔπινεν. Ἀλλὰ δὲν εἶχεν ἀνάγκην οἶνον διὰ νὰ μεθύσῃ. Τὸν ἐμέθυεν ὁ χυμὸς, ὁ πλούσιος χυμὸς τῆς ζωῆς, ὁ ὁποῖος ἐκκλοφόρει καὶ ἔβραζεν εἰς τὰς φλέβας του, ἢ κουζουλάδα, ὡς τὴν ἀπεκάλει ὁ πατέρας του καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἀκόμη φεῦ ! δὲν εἶχε δοθῆ τὸ κατάλληλον φάρμακον. Ἡ τρέλλα αὕτη ἐφαίνετο ἡρεμωτέρα καὶ ὑπολανθάνουσα κατὰ τὰς ἐργασίμους ἡμέρας, διότι δὲν τῆς ἔδιδαν καθὼν νὰ ἐκδηλωθῆ καὶ τὴν κατεδάμαζαν αἱ κοπιώδεις ἐργασίαι εἰς τὰς ὁποίας ὁ Σαίτονικολῆς εἶχεν ἀρχίσῃ πάλιν νὰ τὸν παραλαμβάνῃ· ἀλλὰ τὰς Κυριακάς καὶ τὰς ἄλλας ἑορτάς ἀνεφαίνετο ὡς ὀρμη ἵππου θυμοειδοῦς ἀπολυομένου μετὰ πολυήμερον περιορισμόν.

Τὸ πρῶτ, μικρὸν μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας, ἤκούετο ἔξαφνα μία ἀναστροφὴ φανέρα, φωνὴ μᾶλλον τραγοῦ ἢ ἀνθρώπου, ἀναφωνοῦντος·

— Αἱ αἱ αἱ !

Καὶ ὁ Μανώλης ἐνεφανίζετο ἢ μᾶλλον εἰσώρμα εἰς τὰ δώματ καὶ τὰ σταυροδρόμια, ὅπου ἦσαν συνηθροισμένοι οἱ χωριανοί, φορῶν τὰ κυριακάτικα του, ὅλα καινούργια ἀπὸ κυανῆν τσόχαν, καὶ ὑποδήματα σχιστὰ ἐκ τοῦ πλαγίου, τὰ λεγόμενα σαρόνια. Εἶχε δὲ καὶ πασαλὴν μακρὸν εἰς τὴν ὄσφιν. Καὶ ἅμα συνέβαινε νὰ ἴδῃ τὴν Ζερβουδοπού-

λαν, ἔστω καὶ ἐξ ἀποστάσεως μακρῶς, καταλαμβάνετο ὑπὸ ἀληθινῆς μανίας. Ἐκπέμπων στεναγμὸν ὁμοιάζοντα μὲ μυκηθμὸν, ἐπήδα ἀπὸ δώματος εἰς δῶμα ἢ ὄρομα εἰς τοὺς θρόνους, ὡς τυφῶν, παρασύρων διὰ τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν του πᾶσαν προστυγχάνουσαν πέτραν καὶ λακίζων ἢ γρονθοκοπῶν τὰ συναντώμενα κτήνη. Καὶ εἰς τὴν διάβασίν του ἡ ὁδὸς ἐγένετο ἀνάστατος, τὰ ζῷα ἐτρέποντο εἰς φυγὴν, αἱ θρῆνες ἐπετρούγιζαν κατεπτοημένα καὶ τὰ παιδία ἐκραύγαζαν περιδεῆ τὸν πασαλῆν καὶ τὸν ἐκάρφονεν εἰς τοὺς τοίχους καὶ τὰ δένδρα καὶ ἀνεφῶναι μὲ ἀγρίαν περιπάθειαν.

— Ὡς πότε !... ὡς πότε !.

Δὲν ἔλεγε τίποτε ἄλλο ὅταν τὴν ἔβλεπε μὲ ἄλλας γυναῖκας, ἀλλ' ὁ στεναγμὸς, ὅστις συνῴδευε τὴν ἀναφώνησίν του καὶ ἠδύνατο νὰ κινήσῃ ἀνεύθιμλον, καὶ τὰ βλέμματα τὰ ὁποῖα ἀπηύθυνε πρὸς τὴν θυγατέρα τῆς χήρας, ἦσαν ἀρκετὰ διὰ νὰ ἐκφράσουν τὴν τριανμίαν τῆς ψυχῆς του.

Ὅλοι ἐγνώριζαν τώρα ὅτι ὁ Παπούχας εἶχε διαρρηξῆν πᾶσαν σχέσιν μετὰ τῶν Θεωαδιανῶν καὶ ὅτι ἠγάπα μὲ μανίαν τὴν Μαργῆν, τῆς ὁποίας ἡ μητέρα ἐφαίνετο εὐδιάθετος νὰ τὸν κάμῃ γαμβρόν. Ἄλλ' ὁ Σαίτονικολῆς ἔλεγεν ἀταράχως, ὁσάκις ἦκουε νὰ γίνεται λόγος περὶ τοῦ νέου αἰσθήματος τοῦ υἱοῦ του.

— Ἐγὼ σᾶς λέω πῶς ἀγαπᾷ τὴν Πηγῆ καὶ τὴν Πηγῆ θὰ πάσῃ. Ταῦτα ποῦ θεωρεῖτε καὶ κάνει εἶνε κουζουλὰδα ποῦ θὰ τοῦ περάσῃ.

Ὅταν μετὰ τὸ ἐπεισόδιον τοῦ κήπου ὁ Μανώλης συνήντησε τὴν Ζερβούδαιναν τῆς εἶπεν

— Αἰ, ἐχαλάσαμέν τα μὲ τοσοῦ Θεωαδιανούς καὶ τὰ χαλάσαμε γιὰ πάντα.

— Δόξα σοι ὁ Θεός, εἶπεν ἡ χήρα μὴ δυναμένη νὰ κρύψῃ τὴν χαρὰν της.

Ὁ Μανώλης τῆς διηγήθη λεπτομερῶς τὰ γενόμενα μετὰ αὐτοῦ καὶ τῆς Πηγῆς καὶ τὴν κατόπιν ἐπέμβασιν τοῦ Στρατῆ καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα. Ἐτροποποίησεν ὁμως αὐτὴν τὴν φορὰν τὴν ἀλήθειαν, εἰπὼν ὅτι δὲν τὸν ἐπλήγωσεν ὁ Στρατῆς, ἀλλ' ὅτι ἀπὸ τρίχα ἐγλύτωσεν. Αἰσχυρόμενος δὲ διὰ τὴν δειλίαν τὴν ὁποίαν ἔδειξεν, ἐδημιούργησε ψευδῆς ἀνδραγαθίμια διὰ νὰ τὸ διηγήθῃ πρὸς τὴν χήραν. Ἀποῦ τὸν ἐπυροβόλησεν ὁ Στρατῆς, ἐτρούβησε καὶ αὐτὸς τὸν πασαλῆν του καὶ ὄρμησε κατ' ἐπάνω του. Θὰ τὸν ἔσφαξε δὲ ὡς τράγον, ἂν δὲν παρενέβαινε ἡ Πηγῆ, μὲ τὴν βοήθειαν τῆς ὁποίας εὔρε καιρὸν ὁ ἀδελφός της νὰ σωθῇ διὰ τῆς φυγῆς. Ὁ Μανώλης δὲν παρέλειπε ν' ἀναφέρει καὶ τὰς ὑποψίας του ὅτι ἡ Πηγῆ ἦτο συνεννοημένη μὲ τὸν ἀδελφόν της. Ἄλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει αὐτὴ μὲ τὴν ἐπιμονὴν ἀνησίου της εἰς τὰς περὶ ἀπαγωγῆς προτάσεις του ἔγινεν ἀφορμὴ τοῦ κινδύνου τὸν ὁποῖον διέτρεξε.

— Θεορεῖς τα δὰ τὰ λόγια μου πῶς βγαίνουν ἕνα ἕνα, σὰν τοῦ καλοῦ γραμματικοῦ ἀποῦ βαστῆ τὴν πέννα ; εἶπεν ἡ χήρα θοιαιμυευτικῶς.

Καὶ ἀνομιολογήσασα τὸ δίκαιον τοῦ Μανώλη—καὶ πότε δὲν εἶχεν αὐτὸς δίκαιον—ἐνίσχυσε τὰς ὑποψίας καὶ τὴν ἀδικον καὶ παράλογον ἐγνανάτησίν του κατὰ τῆς Πηγῆς.

— Καὶ νὰ μοῦ τὸ δώσης θὲς ἐδὰ τὸ Μαρούλι, εἶπεν ὁ Μανώλης, νὰ κάμωμε καὶ τοσοῦ Θεωαδιανούς νὰ σιάσουνε ;

— Μιὰ ποῦ τὰ χαλάσετε μ' αὐτοὺς τοὶ βιλάνους, τὸ πρᾶμμα εἶνε εὐκολο. Ἡ Μαργῆ λέει πῶς δὲ θέλει· μὰ ὄλες ἢ κοπελιὲς στὴν ἀρχὴ λένε ὄχι κ' ὕστερ' ἀγάλια ἀγάλια λένε τὸ καί. Μὲ τὸν καιρὸ θὲ νὰ γενῆ ἡ ἀγοριῖδα μέλι.

Ἡ Μανώλης ἔπαυσε πάλιν νὰ περνᾷ ἀπὸ τὸ δρόμο τοῦ Θωμᾶ καὶ ἀπέφευγεν ἐπιμελῶς πᾶσαν συνάντησιν μὲ τὴν Πηγῆν. Ἐξ ἐναντίας ἐπεδίωκε πᾶσαν εὐκαιρίαν διὰ νὰ βλέπῃ τὴν θυγατέρα τῆς χήρας. Ἄλλ' ἡ πρώτη των συνάντησις ἀπέδειξεν ὅτι ἡ «ἀγοριῖδα» ἦτο καθ' ὑπερβολὴν ξυνή. Ἡ Μαργῆ ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου εἶχε μεταβῆ διὰ νὰ ἐξομολογηθῆ, ὅπισθεν δὲ τοῦ ναοῦ εἰς μέρος ἔρημον καὶ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χωριοῦ εὐρέθη ἐνώπιον τοῦ Πατούχα. Ἐρῦθημα ἦτο χυμένον εἰς τὸ συνήθως λευκὸν καὶ ψυχρὸν πρόσωπόν της, ἴσως διότι εἶχεν ἐξομολογηθῆ εἰς τὸν πνευματικὸν τὴν κρυφίαν συγκίνησιν, τὴν ὁποίαν ἔδιδεν εἰς τὴν καρδίαν της ὁ Σμυρνιὸς· τὸ ἐρῦθημα δ' ἐκεῖνο τὴν ἐκάλλυνε περισσότερον ἀπὸ τὸ κρινολίνον καὶ τὸ χρυσοποικίλον κοντογοῦνι. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦτο ἐνδεδιμένη μὲ ἀπλότητα, ἀλλὰ καὶ τὰς καθημερινὰς ὁ ἱματισμὸς της εἶχεν ἐπιμέλειαν, ἡ ὁποία τὴν διέκρινεν ἀπὸ τὰς ἄλλας. Ὅταν εἶδε τὸν Μανώλην ὕψωσε μέχρις οὐρανοῦ τὴν μὺτην της καὶ ἀπεφάσισε νὰ περάσῃ χωρὶς νὰ τὸν ἀξιῶσθαι βλέμματος· ἀλλ' ὁ Μανώλης εἶχε φράξῃ τὴν δίοδον καὶ μ' ἐρωτότροπον παράπονον τῆς εἶπεν·

— Μουδὲ «ῶρα καλὴ» δὲ μοῦ λές, Μαροῦλι;

— Φύγε ἀπ' ὀμπρὸς μου! εἶπεν ἡ Μαργῆ ὠχριάσασα καὶ ὀπισθοδρομοῦσα.

— Πέ μου «ῶρα καλὴ» νὰ σ' ἀφήσω νὰ περάσῃς.

— Φύγε, λέω, νὰ μὴ μὲ κριματίσῃς κ' ἔρχομαι ἀπὸ τὸ ξαγόρεμμα, ἐπανελάβεν ἡ κόρη μὲ ταραχὴν μεγαλειτέραν.

Ἡ Πατούχας ἔσκυφεν εἰς τρόπον ὥστε ἡ φλογερὰ πνοὴ του ἐρρίπισε τὸ πρόσωπον τῆς κόρης.

— Κ' εἶπες το τοῦ πατᾶ πῶς σ' ἀγαπᾶ; ἐψιθύρισε.

Ἡ Μαργῆ ἐστράφη πρὸς τὰ ὀπίσω διὰ νὰ φύγῃ, ἀλλ' ὁ βραχίον τῆς Μανώλης ἐξετάθη πρὸ αὐτῆς ὡς φράκτης ἀνιπέρθωτος.

— Δὲ μ' ἀγαπᾶς λίγο-λίγο; αἱ Μαροῦλι, δὲ μ' ἀγαπᾶς μὰ σταλιά;

Τότε πλέον ἡ Μαργῆ ἔγινεν ἔξω φρενῶν καὶ ἐλησιμῶνησε καὶ τὴν ἐξομολόγησιν καὶ τὴν μετάληψιν καὶ τὴν κόλασιν. Καὶ ἀποσυρθεῖσα πρὸς τὸν παρακείμενον ξηρότοιχον, ἤσπασε μεγάλην πέτραν καὶ τὴν ἀνύψωσεν ἀπειλητικῶς.

— Δὲ σοῦπανε, μωρὲ ἀσκημάνθρωπε, νὰ μὴ μοῦ ξαναμιλήσῃς; Γκρεμίσου ἀπ' ὀμπρὸς μου νὰ μὴ σοῦ κάμω τὴν κεφαλὴ σουρόκα!

Ἄλλ' ὁ Μανώλης, ἀντὶ ν' ἀπομακρυνθῆ, ἔκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπε μὲ προφύτητα·

— Δὸς μου, Μαροῦλι. Ἐγὼ, καὶ νὰ μὲ σκοτώσουνε τὰ χερᾶκια σου τᾶσπρα, δὲ θὰ πονέσω.

Ἡ Μαργῆ ἐξετέλεσε τὴν ἀπειλήν της. Ἄλλὰ τὸ λευκὸν της χερᾶκι δὲν εἶχε δύναμιν καὶ ἀπὸ τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ταραχὴν ἔτρεμε· οὕτω δὲ ἡ πέτρα μόλις ἤγγισε τὸν ὄμιον τοῦ Μανώλης, ὅστις ἐδέχθη τὸ κτύπημα ὡς θωπεῖαν μὲ ἐπιφώνημα εὐφροσύνης «ῶ-ω-ω!».

Ἡ Μαργῆ ἐξηκολούθησε νὰ τὸν λιθοβολῆ μὲ λύσσαν, ἀλλὰ τὰ πλεῖστα τῶν βλημάτων της ἦσαν ἄστοχα ἢ δὲν ἔφθαι

ναν μέχρι τοῦ ἐχθροῦ, ὁ ὁποῖος μεθ' ἑκαστον κτύπημα ἐπα-
ναλάμβανε τὸ ἡδονικὸν ἐπιφώνημά του.

— Ὡ-ω-ω ! νὰ χαρῶ τὰ χερσάκια σου, Μαροῦλι. Ἐδρό-
σιςες τὴν καρδιά μου.

Βλέπουσα δὲ ἡ Μαρογγὴ ὅτι τὰ κόμματα τῆς ὀργῆς τῆς
ἐθραύοντο ἀνίσχυρα ἐπὶ τοῦ θράκου ἐκείνου, ἦτον ἐτοιμὴ νὰ
δακρύσῃ ἐκ πείσματος.

— Ἀφῆσέ με σοῦ λέω νὰ περάσω, ἀνοστήλαστε, ἀνε-
φώνησε ρίπτουσα κατ' αὐτοῦ τελευταῖον λίθον.

Ἐπειτα ὀργήσασα μὲ ὄλην τὴν σφοδρότητα τῆς ἀγανα-
κτικῆσώς της διέσπασε τὸν ἀποκλεισμόν.

Ὁ Μανώλης δὲν ἐπεχείρησε νὰ τὴν καταδιώξῃ, ἀλλ'
ἐνώ τὴν παρετήρει ἀπομακρυνομένην τῆς εἴπε·

— Ἀγάλι γάλι θὰ γενῆ ἡ ἀγουρίδα μέλι, νὰ σκάσουν
κ' οἱ Θεωμανοὶ.

Ἄλλ' ἡ Μαρογγὴ εἰς ἀπάντησιν ἐξέτεινε πρὸς αὐτὸν τὸ
ἄσπρο τῆς χερσάκι μὲ ἀνοικτοὺς δακτύλους καὶ εἶπε·

— Νὰ στὰ φεγγιά σου !

Μὲ ὄλα τὰ ἐπιφωνήματα τῆς εὐχαριστήσεως, μὲ τὰ ὁποῖα
ὑπεδέχετο τὸν λιθοβολισμόν ὁ Μανώλης, δὲν ἔμεινε καὶ πο-
λὸν εὐχαριστημένος ἐκ τῆς σκληρῆς ἐκείνης. Ὅσον ἀσθενῶς
καὶ ἂν ἐρρίπτοντο οἱ λίθοι ὑπὸ τῆς ἄβρας χειρὸς τῆς Μαρο-
γγῆς, εἶχον ἀφήσῃ ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ τοῦ στήθους του ἀλγει-
νὰ ἴχνη· ἀλλὰ πολὺ περισσότερον τὸν εἶχε πληγώσῃ τὸ ἀδυ-
σώπητον μῖσος, τὸ ὁποῖον ἐξέφραζαν τὰ βλέμματα καὶ οἱ λό-
γοι, οἱ ἐκτοξευόμενοι ὁμοῦ μὲ τοὺς λίθους. Τὸν παρηγόρει
ὁμοῦ καὶ τὸν ἐνεθάρρουνεν ἡ ἀνάμνησις τῶν λόγων τῆς χή-
ρας. Ἡ ἀγουρίδα θὰ ἐγλύκαινε μίαν ἡμέραν. Ἡδύνατο δὲ

καὶ νὰ περιμένη ἀφοῦ ἡ Μαρογγὴ δὲν ἐφρουρεῖτο, ὅπως ἡ
Πηγή, ἀπὸ θράκου μὲ τουρωτὰ φέσια καὶ τουφέκια. Καὶ
θὰ ἠδύνατο νὰ τὴν βλέπῃ καὶ νὰ τῆς ὀμιλῇ. Ἡσθάνετο δὲ
ἀπόλυτον τὴν ἀνάγκην νὰ διδῇ διέξοδον εἰς τὴν πλήμμυραν
τῆς καρδίας του, ἔστω καὶ μὲ λόγους. Εἶχεν ἄλλως τε καὶ
σπουδαῖαν ἰδέαν περὶ τῆς πειθοῦς τῶν λόγων του, διότι ἐνό-
μιζεν ὅτι μετέδιδεν εἰς τὰ σκαῖά ἐρωτολογήματά του ὄλην
τὴν ζέσιν, ἡ ὁποία ἐκόγλαζεν ἐντὸς του. Καὶ ἐπίστευεν ὅτι
εἰς τὴν θερμότητα τῶν βλεμμάτων καὶ τῶν λόγων του δὲν θὰ
ἠδύνατο νὰ ἀντιστῇ ἐπὶ πολὺ ἡ ἀντιπάθεια τῆς Μαρογγῆς.

Ἵσως ὁμοῦ θὰ ἀπληπίζετο ἂν ἐμάνθανεν ὅσα συνέθη-
σαν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς χήρας μετ' ὀλίγον. Ἡ Μαρογγὴ ἐπανελ-
θοῦσα ἀφῆκεν ἐλευθέραν διέξοδον εἰς τὴν ἀγανάκτησιν,
τὴν λύσσον καὶ τὰ δάκρυά της. Ἠγανάκτει διότι ὁ βάνου-
σος ἐκεῖνος ἐπέμενε νὰ τὴν ἀποκαλῇ Μαροῦλι, ἐφρούατε δι-
ὅτι ἐνός Πατούχας ἀξέστος ἐτόλμα νὰ ἀνατείνη τὸ βλέμμα
του μέχρι τοῦ ὕψους τῆς μύτης της καὶ ἐγκλίει ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ
ὅτι ἐκρηματίσθη ὀλίγα λεπτὰ μετὰ τὴν ἐξομολόγησίν της καὶ
ἡ ἐκδίκησίς της ἦτο ἐντελῶς ἀνίσχυρος ἐναντίον τοῦ πχυ-
δέσμου ἐκείνου. Αὐτὴ ἡ σκέψις μετέβαλλε τὴν ἀγανάκτησιν
της εἰς ἀπελπισίαν. Ἄλλὰ καὶ τί θὰ ἔλεγεν ὁ Γιαννάκος ὁ
Σιωρονὸς ἂν ἐμάνθανε τὰ γινόμενα ; Καθόλου παράδοξον
νὰ ὑπέθετεν ὅτι καὶ αὐτὴ τὰ ἠθέλε καὶ τὰ ἐπροκάλει. Τὸ βέ-
βαιον εἶνε ὅτι ὁ Σιωρονὸς ἐξηκολούθει νὰ πλύνη τοὺς ναρ-
γυλέδες του καὶ νὰ καταγίνεται εἰς τὰς πολλὰς του ἀσχολίας
μὲ πλήρη ἠρεμίαν συνειδήσεως καὶ καρδίας, χωρὶς καθόλου
νὰ ὑποπτεύεται ὅτι μίξ τρυφερὰ καρδιά ἐφλέγετο χάριν αὐ-
τοῦ καὶ ὅτι εἰς μίαν μικρὰν κεφαλὴν ἐπλέκοντο ὄνειρα, τὰ

ὅποια τὸν ἀπέβλεπον. Ἡ Μαργῆ ὅμως ἐφραντάζετο ὅτι ὄχι μόνον ἐγνώριζεν, ἀλλὰ καὶ συνεμερίζετο τὸν ἔρωτά της καὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐπεριμένε νὰ τῆς στείλῃ προξενιάν. Ποῖαν ἄλλην ἐκτὸς αὐτῆς ἠδύνατο νὰ ἐκλέξῃ; Ἄλλ' ἂν ἐμάνθανε τὴν σκηνὴν ἢ ὅποια συνέβη ὀπισθεν τῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν ἄλλην τὴν προηγουμένην ὅταν ὁ Μανώλης τῆς ἔσπασε τὸ σταμνί, δὲν ἦτο φόβος νὰ ψυχραυνῆ ἢ ἀγάπη του καὶ νὰ μετανοήσῃ διὰ τὴν ἐκλογὴν του;

Ἡ χήρα οὔτε ἐγνώριζεν οὔτε ἐμάντιε τὸν ἔρωτα, τὸν ὁποῖον ἡ Μαργῆ ἔκρυπτεν εἰς τὰ βάθη τῆς μικρᾶς της καρδίας. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἐπίμονον ἄρνησιν τὴν ὁποῖαν ἀντέτασεν ἡ κόρη της ὁσάκις τὴν συνεβούλευε νὰ μὴ δεικνύῃ τόσῃ ἐχθρότητα πρὸς τὸν Μανώλην καὶ τὸν ἐξεθείαζε πρὸς αὐτὴν ὡς τὸν καλλίτερον γαμβρόν. Ἄλλὰ καὶ ἂν ἐγνώριζεν ὅτι ἡ κόρη της ἐπροτίμα τὸν Σιμωνίον, ἢ ἀπορία της δὲν θὰ ἦτον μικρότερα, διότι εἰς τὴν γνώμην της δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ σύγκρισις μεταξὺ τοῦ Μανώλη καὶ τοῦ Σιμωνιοῦ. Τί ἦτο συγκρινόμενος πρὸς τὸν Μανώλην ὁ τριαντάρης Σιμωνιός, ὁ κοντὸς καὶ σχεδὸν καχεκτικός;

Ἡ Καλιὼ ἐπωφελήθη καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ τοῦ Μανώλη. Μωρὴ, ἔλα στὸ νοῦ σου, καὶ στοχάσου πῶς ὅποια θὰ τότε πάρῃ τὸ Μανώλη τῆς κλώθῃ ἢ μοῖρα της μὲ τὸ χρυσὸ σφεντύλι. Καλλίτερο δὲν θὰ βρῆς σ' ὅτι κ' ἄνε πῆς. Ἡ καλὴ γνώμη στὸν ἄντρα εἶνε τὸ καλλίτερο προἶμμα. Ποτὲ δὲ θὰ σοῦ χάλασῃ τὸ χετῆρι σου. Καὶ θάχῃς ἄντρα νὰ τότε χαίρεσαι, νὰ γεμίζῃ τὸ σπίτι ὄντε θὰ μπαίνει καὶ νὰ τρέμῃ ἢ γῆς στὸ

πάτημά του. Ἄντρας ποῦ θὰ τότε χαρῆς, γιατί δὲν εἶνε κανεὶς λειψανάβατος καὶ ζομπονιάρης ν' ἀποθάνῃ νὰ σ' ἀφήσῃ χήρα τοὶ πέντε στραῖτες.

Τότε ἡ Μαργῆ ἐβρόντησε καὶ ἤστραψε καὶ εἶπεν ὅτι μὰ τὰ κόκκαλα τοῦ κυροῦ της θάπινε φαρμάκι καὶ μόνον ἂν τῆς ἀνέφερε τὸ ὄνομα τοῦ Μανώλη ἢ μητέρα της. Καὶ ἔκλαιεν ἀπαρηγόρητα. Μὰ ἐπὶ τέλους γιατί ἡ μάννα της ἤθελε καλὰ καὶ σώνει νὰ τὴν κακομοιριάσῃ; Τί μάννα ἦτον αὐτὴ ποῦ ἤθελε τὸ κακὸ τῆς κόρης της καὶ τὸ ἐπεδίωκε μὲ τόσῃ ἐπιμονῇ; Ἐταίριαζε, δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, εἰς αὐτὴν ἕνας τέτοιος χωριάτικας, ἕνα βῶδι! Γι' αὐτὸ τὴν ἀνέθροφεν ἡ μάννα της μὲ τόσα χάρδια καὶ τὴν ἐφύλασσε νὰ μὴ τὴν βλέπῃ ὁ ἥλιος, γι' αὐτὸ τὴν ἔστειλε στὴ χώρα, γιὰ νὰ τήνε δώσῃ σ' ἕνα ἀγριάνθρωπο;

Ἄλλ' ἡ Καλιὼ ἔμενε ἀκλόνητος εἰς τὴν ιδέαν της καὶ ἔλεγεν ὡς ὁ Σαίτονικολῆς.

— Κατέχει ὁ μπουρμάς εἰντά 'ν' ὁ χουρμάς;

Ἔπειτα βυθιζομένη εἰς σκέψεις ἀνεστενάζε. Διὰ τὴν ἀχρισίαν ἀρὰ γε τῆς θυγατρὸς της ἢ δι' ἄλλο τι; Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἀπαξ ἀνῆλθε μετὰ τοῦ στεναγμοῦ της μέγροτων χυλίων της μία φράσις, ἀλλ' ἀμέσως ἀπεσύρθη εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας της καὶ μόνον εἰς τὴν διάνοιάν της διετυπώθη «Αἶ, καὶ νὰ!...»

Ἐν τοσοῦτω ὁ Μανώλης ἐξηκολούθησε μὲ πολλὴν ζῆλον τὰς προσπάθειάς του διὰ νὰ ὀριμάσῃ τὴν ἀγουρίδα. Ὅπου καὶ ἂν ἐπῆγγαιεν ἡ Μαργῆ, κατὰ τὰς ἐσοτὰς ἰδίως, τὸν συνήντα ἐνώπιόν της, ὅπου καὶ ἂν ἐστρέφετο ἀντίκρουζε

τους ὀφθαλμούς του, σπινθηροβολοῦντας, ἀλλὰ καὶ ἱκετευτικούς.

Ὁ Μανώλης τὴν ἡγάπα ὅσον ἐμίσει τὸν Στρατῆν, τὸν Θωμᾶν καὶ τὴν Πηγῆν. Τὸ πρὸς ἐκείνους σφοδρὸν μῖσός του μετετόραπῃ εἰς σφοδρὸν ἔρωτα πρὸς τὴν κόρην τῆς χήρας. Τὴν ἡγάπα, διότι ἐμίσει τὴν Πηγῆν. Ἡ δυσφορία τῶν ἀνυπομόνων ὀρμῶν τῆς νεότητός του, τὰς ὁποίας παρ' ὀλίγον νὰ ἐξυψώσῃ εἰς ἀληθινὸν ἔρωτα τὸ γλυκύτατον ἀκτινοβόλημα τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Πηγῆς, ἐχάλκευεν εἰς τὴν διάνοιάν του παντοίας αἰτιάσεις κατ' αὐτῆς. Ἀλλὰ μὴ δὲν ἦτο ἀρχετὸς λόγος διὰ νὰ τὴν μισήσῃ ὅτι ἦτο ἀδελφὴ τοῦ Στρατῆ καὶ θυγατὴρ τοῦ Θωμᾶ; Ἡγάπα λοιπὸν ἢ ἤθελε ν' ἀγαπᾷ τὴν θυγατέρα τῆς χήρας, διὰ νὰ σκάσουν οἱ Θωμαδιανοί, ὡς ἔλεγεν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἤρρεσε διότι ἦτο μικροκαμομένη, λευκὴ, ἀβρὰ, ξανθὴ καὶ γαλανή, δηλαδὴ ὅλος ἀνομοία πρὸς αὐτὸν, τὸν γίγαντα, τὸν ἠλιοψημένον καὶ μελανόφθαλμον. Τὸν εἶλε πρὸς αὐτὴν ἡ ἀνομοιότης, ὅπως τὸν εἶλε πρὸς τὴν Πηγῆν ἡ ὁμοιότης. Δι' αὐτὸν ἡ Μαργῆ εἶχεν, ἐκτὸς τοῦ θελητήρου τῆς γυναίκας, τὴν γούρτσαν κομποτεχνήματος. Εἰς τὰ χέρια του θὰ ἦτο παιγνιδίσκι. Ἡ ἐντύπωσις δὲ αὐτῆ τοῦ ἔδιδεν, ὅσάκις τὴν ἔβλεπε, ἰδιάν τορῆλὴν ἐπιθυμίαν νὰ τὴν ὑψώσῃ εἰς τὰ χέρια του, νὰ τὴν περιβάλῃ ὄλην εἰς τὴν ἀγκάλην του καὶ νὰ τὴν φιλή, νὰ τὴν φιλή ἐπ' ἀπειρον, νὰ τὴν λυώσῃ εἰς τὰς φλόγας τῶν πόθων του. Ὡταν δὲ ἐφραντάζετο τὴν πραγματοποιήσιν μιᾶς τοιαύτης εὐτυχίας, τὴν ἀβρὰν ξανθοῦλαν σπαιρούσαν εἰς τὴν ἀγκάλην του καὶ φροῖτουσαν ὑπὸ τὸ φλογερά του φιλήμα-

τα, τὸν κατελαμβάνεν ἀληθινὸς παροξυσμὸς μανίας. Καὶ τοῦ ἤρχετο ἡ ὄρμη νὰ τρέχῃ, νὰ φωνάζῃ, νὰ χρομετίζῃ, ν' ἀνατρέψῃ τὰ πάντα. Δὲν τὸν ἠμποδίζε δὲ πλέον καμμιὰ συστολὴ νὰ λέγῃ καὶ νὰ διακηρύττῃ ὅτι ἐτρολλαινέτο διὰ τὴν κόρην τῆς χήρας.

Ἡ Μαργῆ ὅμως ὄχι μόνον δὲν τὸν ἡγάπα, ἀλλ' οὔτε νὰ τὸν βλέπῃ ὑπέφερε καὶ δὲν παρέλειπε νὰ τοῦ τὸ δεικνύῃ εἰς πᾶσαν περίστασιν. Ἐνα δειλινόν, ἐνῶ ἐπότιζε τὰ ἄνθη τῆς, ἐπέρρασε ὁ Μανώλης καὶ τῆς ἐξήτησε βασιλικόν· ἀλλ' αὐτὴ ἀντὶ βασιλικοῦ τοῦ ἔρριψε κατὰ κεφαλῆς τὸ πῆλινον ἀγγεῖον μὲ τὸ ὁποῖον ἐπότιζε. Καὶ ἀπέφυγε μὲν τὸ πῆλινον ἀγγεῖον ὁ Μανώλης, ἀλλὰ δὲν κατόρθωσε ν' ἀποφύγῃ καὶ τὸ περιεχόμενόν του, τὸ ὁποῖον τὸν κατέβρεξε.

— Μιά σου καὶ μιά μου, Μαροῦλι, εἶπε γελῶν μὲ ἀγαθότητα.

Τὴν εἶχε καταβρέξῃ αὐτὸς ὅταν τῆς ἔσπασε τὸ σταμνί· τῶρα τοῦ τὸ ἀπέδωκεν αὐτὴ καὶ ἦσαν ἐξωφλημένοι.

Θὰ διστέλλοντο δὲ ἴσως ὑπὸ μεδιόματος τὰ λεπτὰ χεῖλη τῆς Μαργῆς, ἀν' ὁ ἀδιόρθωτος Μανώλης δὲν ὑπέπιπτε καὶ πάλιν εἰς τὸ φοβερὸν λάθος νὰ τὴν ὀνομάσῃ Μαροῦλι. Εἰς μάτην ἡ χήρα τοῦ εἶχε συστήσῃ ἐπανειλημμένως νὰ ὀνομάσῃ τὴν θυγατέρα τῆς μὲ τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖον εἶχε φέρῃ μετὰ τοῦ κρινολίνου ἀπὸ τὴν πόλιν. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἦτο δυσπρόφερτον αὐτῷ τὸ ὄνομα, δὲν τοῦ ἤρχετο ποτὲ ἐγκρίτως εἰς τὴν μνήμην.

Ὁ Μανώλης ἀπειμαχοῦνθη τινάσσων τὰ βρεγμένα ἐνδύματά του· ἀφοῦ δὲ εὐρέθη ἔξω βολῆς, ἀπηύθυνε πρὸς τὴν

Ζερβουδοπούλαν δίστιχον τὸ ὁποῖον προσήρμοξε τὸ κατά-
θρεγμα εἰς τὸν ἔρωτά του·

Σὰ μοῦ τὴν ἡψες τὴ φωτιά ἤπιασες τὸ λαῖνι
Καὶ κάνεις πῶς τὴν περιχῆς μὰ κείνη μπλεῖδ δὲ σβύζει.

Εἰς ἄλλο ἐπεισόδιον ὅμως οἱ λόγοι τοῦ Μανώλη κατώρ-
θωσαν νὰ τὴν κάμουν νὰ γελάσῃ. Ἡ Μαργῆ εἶχεν ἐξέλθῃ
καὶ ἀπεδίωκε μὲ ραβδισμοὺς ὄνον ὁ ὁποῖος ἔτρωγε τὸ κλῆ-
μα τὸ σκιάζον τὰ πρόθυρα τοῦ σπητιοῦ των. Ὁ δὲ Μανώ-
λης, ἐμφανισθεὶς τὴν στιγμήν ἐκείνην, ἐζήλευσε τὴν εὐσε-
χίαν τοῦ ὄνου νὰ ξυλοκοπῆται ἀπὸ τοιαῦτα χέρια καὶ ἀνε-
φώνησεν·

— Αἶ, νᾶμουμε γάϊδαρος !

Ἡ Μαργῆ ἐγέλασε.

— Ντὰ δὲν εἶσαι ; τοῦ εἶπε.

— Χαρῶ το τὸ γέλιο σου ! ἀνεφώνησεν ὁ Μανώλης.
Καὶ ἐνθουσιασθεὶς, δὲ πρῶτην φορὰν ἔβλεπε γελαστὸν
τὸ ὄρσιον ἐκεῖνο προσώπκι, ὤρμησε καὶ μὲ τεράστιον ἄλ-
μα ἀνέβη εἰς τὸ ὑψηλὸν πεζοῦλι ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐστέκετο ἡ
Μαργῆ. Ἄλλ' αὐτὴ προλαβοῦσα, εἰσῆλθε καὶ τοῦ ἐκλείσε
κατάμουτρα τὴν θύραν.

Ἡ Σαΐτονικολῆς ἐμάνθανε τοὺς ἄθλους τοῦ υἱοῦ του,
ἐδείκνυν ἀδιαφορίαν καὶ ἐπανελάμβανε·

— Νὰ τοῦ περάσῃ θέλει.

Πρὸς τὴν σύζυγόν του δὲ ἰδιαιτέρως ἔλεγεν ὅτι ἔτσι θὰ
περνοῦσε ὁ καιρὸς μέχρι τῆς Λαμπρῆς καὶ τότε μ' ἓνα λό-
γο θὰ γινόταν ἀρνὶ ὁ Μανωλιός. Ἐπειτα τί μοροῦσαν καὶ
νὰ τῷ κάμουν ; Νὰ τὸν δέσουν ; Δὲν ἦτο βῶδι ἢ ἄλλογο.

— Αὐτὸς δὲ δένεται. Καὶ μ' ἄλυσίδες νὰ τόνε δέσῃς θὰ

τοὶ σπάσῃ. Ἄς τὸν ἀφήσωμε νὰ ξεθυμάνῃ ἢ κουζουλάδῃ
του. Ἄς δείρῃ κι' ἄς τόνε δείρουνε. Πρέπει νὰ ξεθαρρέ-
ψῃ, γιατί' ἔνε μιὰ ὀλιὰ φοβιτσάρης ἀκόμη κεῖνε ἴντροστὴ τέ-
τοιος νιὸς νὰ φοβάται. Μὰ δὲν κάνει δὰ καὶ μεγάλα πράμ-
ματα ὁ φονκαρᾶς. Ὁ Στρατῆς πάλι θὰ τοῦκαμε καμμιὰ
ἀναποδιά καὶ τὸν ἀγγρίγεψε. Μὰ σὰν τοῦ πῶ ἐγὼ ἓνα λόγο,
ἓνα μόνο λόγο, σὰν ἔρθῃ ὁ καιρὸς, θὰ γενῆ ἀρνάκι.

Οἱ γονεῖς τοῦ Μανώλη δὲν ἐγνώριζαν τὰ μεταξὺ αὐτοῦ
καὶ τοῦ Στρατῆ διατρέξαντα εἰς τὸν κῆπον, διότι καὶ ὁ Μα-
νώλης καὶ ἡ Πηγῆ τ' ἀπεσιώπησαν, ὁ μὲν αἰσχυρόμενος, ἡ
δὲ μὴ θέλουσα νὰ κατακρίνῃ τὸν ἀδελφόν της καὶ φοβου-
μένη ὅτι τὸ πράγμα θὰ ἐλάμβανε διςτάσεις καὶ ὅτι θὰ
ἔφθανεν εἰς ρῆξιν ἀνεπανόρθωτον. Ὁ δὲ σκυθρωπὸς Στρα-
τῆς ἦτο τόσον ὀλιγόλογος, ὥστε δὲν ὑπῆρχε φόβος νὰ εἶπῃ
τίποτε, τὸ ὁποῖον ἄλλως θὰ ἐξέθετε τὴν ἀδελφὴν του. Ἡ
χῆρα μόνον ἐγνώριζε μίαν ἔκδοσιν παραμορφωμένην τῶν
γενομένων, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἔλειπε τὸ σοβαρότερον σημεῖον,
τὰ σφαιρίδια τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ὁ Μανώλης εἰς τὸ εὐστοράφε-
στερον μέρος τοῦ σώματός του. Ἀλλὰ καὶ ἡ Καλῶ δὲν
εἶχε συμφέρον νὰ γνωσθῇ ὅτι ὁ Μανώλης ἐστράφη πρὸς
τὴν κόρην της μόνον ἀφοῦ οἱ Θωμαδιανοὶ τοῦ ἔδειξαν
καὶ μάλιστα κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὅτι δὲν τὸν ἤθελαν.

Ἡ Σαΐτονικολῆς ἐσκέπτετο ὅτι ἡ διακοπὴ ἐκείνη ἦτο
ἐπὶ τέλους καὶ ἓνας τρόπος διὰ νὰ παύσουν τὰ ἐπεισόδια μὲ
τὸν Στρατῆν καὶ μὲ τὸν Θωμιᾶν καὶ οὕτω θὰ παρήρχετο ὁ
μέχρι τοῦ γάμου καιρὸς ἤσυχῃ καὶ ἀτάραχῃ. Καὶ ὅταν θὰ
ἦτο καιρὸς, δὲν θὰ ἦτο δύσκολον νὰ ἐπανέλθῃ ὁ Μανώλης
εἰς τὴν τάξιν καὶ πειθαρχίαν. Δὲν ἔχανε μάλιστα πλέον

λόγια διὰ τὰ τὸν νουθετῆ. Ὅταν τὸν ἤκουσεν ἐκ νέου νὰ λέγῃ ὅτι δὲν ἤθελε τὴν Πηγὴν, οὔτε ἀνησύχησεν, οὔτε ἐθύμωσε, μολοντί εἰς τὸ ἦθος καὶ τοὺς λόγους τοῦ υἱοῦ του ὑπῆρχεν ἐξαιρετικὸν πείσμα καὶ ἀποφασισικότης. Οὔτε κὰν ἠθέλησε νὰ μάθῃ τὰ αἰτία τῆς νέας του ἐπαναστάσεως. Πρὸς τί; Θὰ ἤκουε τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια, θὰ ἐθύμωνε καὶ Κύριος οἶδε ποῦ ἠδύνατο νὰ τὸν φέρῃ ὁ θυμός. Καὶ πάλιν μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ εἶχον τὰ ἴδια, ἕνεκα τῆς αὐστηρότητος τοῦ Θωμᾶ ἢ τῆς δυστροπίας τοῦ Στρατῆ, διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους νὰ τοῦ ἀφήσουν τὴν ἐλευθερίαν τὴν ὅποιαν ἤθελε. Περιορίσθη λοιπὸν νὰ τοῦ εἴπῃ:

— Δὲν τήνε θές, μὰ ἴγώ τήνε θέλω καὶ σὰν ἔρθῃ ἢ γιῶρ θὰ γενῆ ὅ,τι θέλω ἴγώ. Ὡς τόσο κάνε ὅ,τι θές, μὰ νὰ μὴ ξεχνῆς πὼς εἶνε κι' ἄλλοις μεγαλειότερος ἀπὸ σένα ἐπέε.

Τὸν ἐστενοχώρει μόνον ἡ θλίψις τῆς Πηγῆς, καὶ ὅταν τὴν ἔβλεπεν ὠχρὰν, ἀδυνατισμένην καὶ μελαγχολικὴν, αὐτὴν τὴν ἄλλοτε τόσο γελαστὴν, ζωηρὰν καὶ ἀνοικτόκαρδην, ἐρράγιζεν ἢ καρδιά του. Ἡ Πηγὴ ἐπροσπάθει νὰ κρύψῃ τὴν ὀδύνην τῆς καὶ νὰ φανῇ φαιδρά, ὅπως εἰς τὸ παρελθόν. Ἀλλὰ τὸ μειδισμὸς τῆς τώρα ἦτο πικρὸν καὶ εἰς τὴν πικρίαν του ὁ Σαῖτονικολῆς διέκρινε τὸν πόνον τῆς ζηλοτυπίας, ἣτις εἶχεν ἀρχίσῃ νὰ κατατρώγῃ τὴν ἀθῶαν ἐκείνην καρδίαν. Ἐνόμιζεν ὁμοῦς ὅτι ἦτο ἀρκετὴ νὰ τὴν παρηγορήσῃ ἢ διαβεβαίωσῃς του ὅτι ὁ Μανώλης δὲν ἠδύνατο νὰ πάρῃ παρὰ μόνον ἐκείνην τὴν ὅποιαν αὐτὸς ἤθελε καὶ ἡ Πηγὴ ἐγνώριζε καλὰ ποίαν ἤθελεν ὁ μπάρομπα Νικολῆς.

ὅτι καὶ ὁ Μανώλης αὐτὴν ἠγάπα, αἱ δὲ παρεκτροπαὶ του ἦσαν μόνον πείσματα διὰ τὰ ἐμπόδια ποῦ εὔρισκεν ἢ ἀγάπη του. Ἀλλ' ὅταν θὰ ἐξέλειπαν τὰ ἐμπόδια, θὰ ἔπαυαν διὰ μιᾶς καὶ τὰ πείσματα. Καὶ θὰ ἔπαυαν διὰ παντός. Εἰς πᾶσαν περίπτωσιν τὰ χαλινάρια τὰ ἐκράτει αὐτὸς καὶ δὲν τᾶφινε νὰ τοῦ τὰ πάρῃ. Καὶ ἅμα ἔβλεπεν ὅτι τὸ πράκανε, θὰ τοῦ τὰ μάζεον τὰ χαλινάρια. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐλευθερία τὴν ὅποιαν τοῦ ἀφῆκεν ἦτον ἀναγκαία διὰ νὰ παύσουν αἱ ἀφορμὰι τῶν δυσαρρεσκειῶν του μετὰ τὸν Στρατῆν, αἱ ὅποιαι, παροξυνόμεναι βαθμηδόν, ἠδύνατο νὰ φθάσουν εἰς ἀνεπαρόρθωτα πράγματα.

Εἰς κάθε συνάντησιν τὸν ἡ Πηγὴ ἐπαχίρει νὰ τοῦ εἴπῃ καὶ περὶ τῆς Μαργῆς, ἀλλ' ἀκατανίκητος συστολή τὴν ἠμπόδιζεν. Ἐπὶ τέλος μίαν ἡμέραν ἠδυνήθη νὰ ἐκστομίσῃ τὸ ὄνομα τῆς Ζερβουδοπούλας...

Ὁ Σαῖτονικολῆς ἐγέλασεν.

— Αὐτὴ τὴ σουρλάντα! Αὐτὴ κι' αὐτὸς ν' ἀπομείνουνε τὸν κόσμον δὲν τήνε παίρνει. Ἄκουσε, παιδί μου Πηγῆ, εἶναι σοὶ λέω ἴγώ. Νύφη τοῦ Σαῖτονικολῆ δὲ μπορεῖ νὰ γενῆ ἢ θυγατέρα τοῦ Ἀλογόμυγας. Νὰ θυμᾶσαι τὰ λόγια μου καὶ νὰ μὴ σὲ γνοιάξῃ.

Ἀλλ' οἱ μῆνες παρήρχοντο χωρὶς ἡ κουζουλὰδα νὰ παρέρχεται μάλιστα ἐδυνάμωνεν. Ὁ Σαῖτονικολῆς ὑπεκρίνετο ὅτι δὲν ἐγνώριζε τὰς παρεκτροπὰς τοῦ Μανώλης. Ἀλλὰ καὶ οὗτος ἀπέφραγεν ὅσον ἠδύνατο τὰς διυλίαις μετὰ τὸν πατέρα του. Παλλάκις μετὰ τὸ δείπνον ἐξήρχετο πρὸς συνάντησιν τῶν ὀμιλήκων καὶ φίλων του εἰς τὰ δώματα ἢ εἰς ἀποσπερίδες, ὅπου ἀνεγινώσκετο ὁ «Ἐρωτόκριτος» καὶ

ἐπροτείνοντο αἰνίγματα καὶ καθαρογλωσσίδα. Ἄλλοτε δὲ ἐδείπνει καὶ ἔκοιμάτο εἰς τῆς ἀδελφῆς του, ὅταν ἐφοβεῖτο δυσαρέστους ἐξηγήσεις μὲ τὸν πατέρα του.

Ἄλλ' ὅταν ἐπλησίαζεν ἡ ἐποχὴ τὴν ὁποίαν εἶχεν ὀρίσῃ διὰ γάμον ὁ Σαῖτονικολῆς ἐσκέφθη ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ τοῦ μαζεύσῃ τὰ χαλινάρια, ὡς ἔλεγε. Τὸ πρᾶγμα ὅμως δὲν ἦτον ὅσον τὸ ἐφαντάζετο εὐκολόν. Διὰ νὰ βολιδοσκοπήσῃ τὰς διαθέσεις του, τοῦ ἀνήγγελε μίαν ἡμέραν ὅτι ἐπλησίαζε νὰ συμπληρώσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν φλωριῶν τὰ ὁποῖα θὰ προσέφερε κατὰ τὸν ἀρραβῶνα εἰς τὴν Πηγῆν, ἡ ὁποία ἐξ ἄλλου εἶχε σχεδὸν ἔτοιμα τὰ προικιά της. Ἄλλ' ὁ Μανώλης δὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ τίποτε πλέον περὶ αὐτοῦ τοῦ συνοικεσίου.

— Ἐγὼ νὰ ξαναμπῶ στὸ σπίτι τῶ Ἰωακείμων καὶ νὰ ξαναμιλήσω τοῦ Στρατῆ; Αὐτὸ δὲ γίνεται καὶ νὰ τὸ βγάλῃς ἀπὸ τὸ νοῦ σου, εἶπεν ὀρθὰ κοφτά.

— Καλὰ, εἶπε καὶ ὁ Σαῖτονικολῆς, ἄς ἔρθῃ ὁ καιρὸς ποῦ πρέπει καὶ τὰ ξαναλέμε. Νὰ μὴ ξεχνᾷς μόνο πῶς ἐγὼ τὴν Πηγὴ θέλω νὰ κάμω νύφη.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Τερερὸς ἀνεθάρρησε διὰ νὰ ὑποβάλλῃ ἐκ νέου τὰς προτάσεις του εἰς τὸν Ἰωακείμων. Ἡ δὲ Πηγὴ ἀνεκοίνωσε μὲ ἀπελπισίαν εἰς τὴν Σαῖτονικολίαν ὅτι ὁ ἀδελφός της τὴν ἐπέιξε νὰ δεχθῆ. Καὶ ἐπειδὴ αὐτὴ ἐδήλωσεν ὅτι ἡ τὸν Μανώλην θὰ ὑπανδρεύετο ἢ κανένα, ὁ Στρατῆς τῆς ἐπετέθη καὶ μὲ δυσκολίαν τὴν ἔσωσεν ὁ Ἰωακείμων ἀπὸ τὴν ὀργὴν του.

Ἡ Ρηγινιώ ἐσκέφθη νὰ διερεθίσῃ πάλιν καὶ νὰ ἐκμεταλλευθῆ τὸ μῖσος τοῦ υἱοῦ της κατὰ τοῦ Τερερὸς καὶ τοῦ Στρα-

τῆ καί, διὰ νὰ τὸν συγκινήσῃ ὑπὲρ τῆς Πηγῆς, τοῦ διηγῆθη ὅσα ὑπέφερον ἡ δυστυχὴς κόρη χάριν αὐτοῦ. Τρόντι δὲ οἱ λόγοι τῆς Σαῖτονικολίνας δὲν ἔμειναν χωρὶς ἀποτελεσμα. Ὁ Μανώλης ἔγινε σύννους καὶ ἐφθύρισε λόγους ἀπειλητικούς κατὰ τοῦ Τερερὸς καὶ τοῦ Στρατῆ. Ἄλλ' ἔπειτα ἔκαμε βίαιον κίνημα, ὡς ν' ἀπειτίναξεν ὀχληρὸν ἐμπόδιον καὶ εἶπεν

— Ἄς τῆνε πάρῃ ὁ Τερερὸς κι' ὁ διάβολος μαγάρῃ τὴ μουστακάτη! Αὐτὴ τὰ φταίει ὅλα. Δὲν εἶνε καλλίτερη αὐτὴ ἀπὸ τὸν ἀδερφό της. Ἀπὸ τοῦτο τὸ κητοῦλι εἶν' καὶ τοῦτο τὸ μαροῦλι.

Καὶ κατὰ τὴν συνήθειαν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀποκτήσῃ ἐπὶ ἐσχάτων, ἔκοψε τὴν ὀμίλιαν ἀποτόμως καὶ ἐξῆλθε μὴ θέλον ν' ἀκούσῃ πλέον τίποτε.

Ὁ Σαῖτονικολῆς ἤρρισε νὰ φοβῆται ὅτι πολὺ τοῦ εἶχε χαλαρώσῃ τὰ χαλινάρια καὶ τώρα θὰ ἦτο δύσκολον νὰ τὰ μαζεύσῃ. Ἰοὶ γαϊδάροι, ἔλεγε, δὲν θέλουν πολὺ θάρρος, γιατί τοὺς περνᾷ ἡ ἰδέα πῶς εἶν' αὐτοὶ οἱ καθαλάρηδες. Ἄλλ' ἤκουσε καὶ πάλιν τὴν σύζυγόν του, ἡ ὁποία συνεβούλευε μετριопάθειαν καὶ ἔλεγεν ὅτι περισσότερο ψωμί τρώγεται μὲ τὸ μέλι παρὰ μὲ τὸ ξύδι. Εἰς ἐπικουρίαν τῆς μητρὸς ἦλθαν ὅλοι οἱ συγγενεῖς καὶ ἐνουθέτουν τὸν Μανώλην. Ἄλλ' ὄλον ἐκεῖνο τὸ μέλι κατηναλώθη εἰς μάτην. Ὁ Μανώλης ἐπροτίμα τὴν ξινήν ἀγουρίδα καὶ ἔμενεν ἀμετάπειστος. Ἄλλ' ἐσκέφθη καὶ νὰ ἐπωφεληθῆ τὴν ἐνδοτικότητα τοῦ πατρὸς του καὶ ἐζήτησε μίαν χάριν, ὁ δὲ Σαῖτονικολῆς ἐδέχθη ἐπιπλέον ὅτι καὶ τοῦτο θὰ συνετέλει διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν ἀποστάτην εἰς τὴν τάξιν.

Η Μαργή, φαίνεται, έννοήσασα επί τέλους ότι ο Σμυρνιός δέν ήτο όσον τόν υπέθετε διορατικός εις τόν ξρωτα, άπεφάσισε νά έξαγάγη από τά βάθη τής καρδιάς της τό μυστικόν της. Έξωμολογήθη λοιπόν εις τας φίλας της τό αίσθημά της διά τόν ιδιοκτήτην τής Καφεταρίας. Τό πράγμα ούτω διεκονώθη, έφθασε δέ και μέχρι του Μανώλη, όστις έκαμε τήν άφελή σκέψιν ότι ή Μαργή έπροτίμησε τόν Σμυρνιόν διά τό έπάγγελμά του. Διά νά έξουδετερώσῃ λοιπόν τό πλεονέκτημα του άντιζήλου και νά έξυψωθῇ εις τήν εκτίμησιν τής Ζερβουδοπούλας, έπρεπε ν' άνοιξη και αυτός μαγαζί. Εις τήν επιθυμίαν του δέ συνήνεσεν ο Σαίτονικολής, με τήν έλπίδα ότι ή νέα άσχολία θά συνετέλει εις τόν σωφρονισμόν του και δέν θά του άφηνε καρδόν εις παρεκτροπάς. Τό υπόγειον του σπιτιού του ήτο ήδη έτοιμον και αυτό διετέθη προσωρινώς διά τήν έμπορικήν έπιχείρησιν. Άλλ' ο Μανώλης, λαμβάνων κατοχήν του σπιτιού, είχε και άποτέρας βλέψεις, διότι προσέβλεπεν ότι ή μακροθυμία και ή ένδοτικότητα του πατρός του δέν θά διήρκουν επί μακρόν. Και ο Σαίτονικολής όμως έδρακε τήν συγκατάθεσιν του υπό ένα όρον, άποβλέποντα εις τόν σκοπόν τον ότι μόνον κατά τας έορτάς θά ήτο άνοικτόν τό καφενεϊόν, κατά δέ τας άλλας ήμέρας ο Μανώλης θά τόν έβοήθει εις τας γεωργικάς εργασίας.

Οί πρώτοι πελάται του Μανώλη ήσαν ο Άστρονόμος, όστις προσηνέχθη νά τόν οδηγῇ και τόν βοηθῇ εις τήν εργασίαν, και ο Μπαρμπαρέζος, όστις προσηνέχθη με όχι όλγοτέραν προθυμίαν νά τόν βοηθῇ εις τήν κατανάλωσιν νά πίνῃ καφέδες και νά καπνίσῃ ναργιλέδες, χωρίς νά πληρώ-

νῃ. Από τήν πρώτην δέ ήμέραν ο καταστηματόρχης έπαθε μίαν σπουδαίαν ζημίαν. Θελήσας νά μιμηθῇ τήν παιγνιώδη ευστροφίαν και τήν ταχύτητα με τήν όποίαν ο Σμυρνιός έπλανε τούς ναργιλέδες, έσπασε δύο εκ τών πέντε τούς όποιους είχε τό κατάστημα. Άλλ' ο Μπαρμπαρέζος, προλαμβάνων πάσαν τυχόν δυσοίωνα έξήγησιν, έφώνησε «γούρι!» και έξήγησε νέον καφέν.

Άπό τας πρώτας φροντίδας του Μανώλη ήτο νά κάμῃ γνωστήν εις τήν θυγατέρα τής χήρας τήν μεταβολήν τής καταστάσεώς του, άφοῦ χάριν αυτής είχε γίνει καφετζής. Ζωσμένος λοιπόν ως ποδιάν μαντήλι χρωματιστόν, έπέρασε πρό τής οικίας τής Ζερβούδαινας, όταν δέ είδε τήν Μαργήν, τής έφώνησεν·

— Αί!... είντά 'χεις έδά νά τής, Μαρούλι; Δέν είνε μόν' ο Σμυρνιός καφετζής; είνε κι άλλος.

— Μωρέ μούτρα και μπαίνουν με τσ' άνθρώπους! Ού νά μου χadhς!

Και με ταχείαν κίνησιν του έστρεψε τά νώτα και έκείσθη εις τό σπίτι, ο δέ Μανώλης έμεινεν άποσβολωμένος εις τόν δρόμον. Τόσον θεθαίας έλπίδας είχεν εις τήν έντύπισιν τής ποδιάς, ώστς ή αγανάκτησίς του υπήρξε μεγάλη. Θάπληλίξετο δέ έντελώς, αν δέν ενεθάρρυνε τήν επιμονήν του με τούς πειστικούς και διερεθιστικούς της λόγους ή χήρα. Τι; ένας νέος θεριό σαν κι αυτόν, θάφηνε τό Σμυρνικό, μίαν πιθαμή άνθρωπο, νά του πάρῃ τήν κοπελιά;

Ούτω ο Μανώλης ήρχισε νά σκέπτεται ότι τό μόνον έμπόδιον εις τόν πόθον του ήτο ο Γιαννάκος και τό πείσμα του έστράφη κατ' αυτού, έντός όλίγου δέ μετεβλήθη εις θα-

νάσιμον μίσος. Ὅταν δὲ εἰς τοὺς παροξυσμοὺς τῆς τρέλας του ἐκάρφωνε τὸν πασαλῆν εἰς τὰ δένδρα ἐφάναζε πρὸς τὴν κόρην τῆς χήρας·

— Ἐπὶ θὰ καρφώσω καὶ τὸ σκόλο τὸ Συμριό!

Καὶ μίαν νύκτα, ἐνῶ ὁ Γιαννάκος μετέβαινε νὰ κοιμηθῆ, διέκρινεν εἰς τὸ σκότος ἄνθρωπον ἐνεδρευόντα εἰς μίαν γωνίαν. Καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, αἰφνιδίως ἀνατιναχθεὶς, παρουσίασε γιγάντιον ἀνάστημα, καὶ ὤρμησεν ἐναντίον του ἀναφωνῶν·

— Ἀκόμη, μωρέ, θὰ σ' ἔχω νὰ ζῆς!

Ὁ Συμριός ἀνεγνώρισε τὸν Πατούχαν· προλαβὼν δὲ μὲ ἀστραπιαίαν κίνησιν τοῦ ἔρριψε κατὰ πρόσωπον τὸ καπνότου καὶ ἐπωφεληθεὶς τὴν στιγμαίαζν σύγχυσίν του, τοῦ ἔδωκε λάκτισμα εἰς τὰς κνήμας τὸ ὁποῖον τὸν ἀνέτρεψεν. Ἐν τὸς ὀλίγων δευτερολέπτων ὁ Μανώλης κατεβλήθη, ἀφωπλίσθη καὶ ἠσθάνθη ἐπὶ τοῦ στήθεος του τὸ γόναυ τοῦ Συμρινοῦ καὶ τὴν κόμην τοῦ πασαλῆ του εἰς τὸν λαιμόν του.

— Νὰ σὲ μάθω γὰρ ἐδὰ πῶς σκοτώνουνε; τοῦ ἔλεγεν ἀσθμαίνων ὁ Γιαννάκος.

— Ὅ,τι θῆς κάμε, ἀπήντησεν ὁ Μανώλης μὲ πλήρη ἀποκαρτέρησιν.

— Ἐγὼ δὲ σκοτώνω χριστιανούς, εἶπεν ὁ Συμριός σχεδὸν μὲ γλυκότητα κῖσα ἴσα ἐσένα ποῦσαι γυὸς τοῦ καλλιτεροῦ μου φίλου. Μόνο θέλω νὰ μοῦ πῆς εἰντά 'χεις μ' ἐμένα.

— Προῶμμα δὲν ἔχω, μόνο ἀγαπᾶς τὴ Ζερβουδοπούλα καὶ δὲ μὲ θέλει μένα, εἶπεν ὁ Μανώλης μὲ παιδικὸν παρὰπνον. Ἦσουνε καὶ μὰ ὀλιὰ μεθυσμένους.

Ὁ Γιαννάκος ἐγέλασε καὶ τὸν ἀφῆκε νὰ σηκωθῆ.

Καὶ ποὺς σοῦπε πῶς τὴν ἀγαπᾶ;

— Αὐτὴ τὸ λέει!

— Δὲν εἶν' ἀλήθεια, Μανώλη. Ἐγὼ σοῦ τήνε χαρίζω, φίλε μου, καὶ νὰ τήνε χαίρῃσαι.

— Ἀλήθεια; εἶπεν ὁ Μανώλης μὲ παιδικὴν χαράν.

— Ἀλήθεια κ' ἄλλη φορὰ νὰ μὴν πιστεύῃς ὅτι σοῦ λένε.

Παραδώσας δὲ εἰς τὸν Μανώλην τὸν πασαλῆν, τὸν ἐκαλονόμισσε καὶ ἀπεμακρύνθη ἀταράχως, ὡς νὰ μὴ εἶχε συμβῆ τίποτε.

— Πότε διάλο μ' ἔβαλε κάτω κ' ἐπῆρε μου καὶ τὸ μαχαίρι! ἐσκέπτετο θαυμάζων ὁ Μανώλης. Καὶ δύναμι ποῦχει στὰ χέρια! σὰ σίδερα μ' ἐσφίγγανε.

Ἀπὸ τὸ ἐπεισόδιον ἐκεῖνο ἔξῆλθεν ὁ Μανώλης μᾶλλον εὐχαριστημένος. Τί ἐπεδίωκε; Ν' ἀπαλλαγῆ ἀπὸ ἑνα ἀντίζηλον. Ἐπέτυχε δὲ ὅ,τι ἤθελε χωρὶς δυσαρέστους περιπλοκὰς μὲ τὸν Μουδίσην καὶ τοὺς χωροφύλακας, τοὺς ὁποίους ὁ οἶνος τὸν εἶχε κάμῃ νὰ περιφρονήσῃ. Ἀφοῦ δὲ τοῦ εἶπεν ὁ Συμριός ὅτι τοῦ χαρίζει τὴν Ζερβουδοπούλαν, ἐπίστευσεν ὅτι τοῦ τὴν ἐχαρίζε πραγματικῶς. Ὅσον διὰ τὴν ἐντροπὴν του αὐτὴν τὴν ἐκάλυψε τὸ σκότος τῆς νυκτός. Τὸ σπουδαῖον ἦτο ὅτι τώρα τὸ Μαρκοῦλι ἦτο δικό του. Μὲ τὴν πεποίθησιν δὲ αὐτὴν ἐμονολόγει·

— Κ' ἐδὰ ποῦ θὰ μοῦ πᾶς; ποῦ θὰ μοῦ πᾶς, Μαρκοῦλι;

Συντελοῦσης δὲ καὶ τῆς μέθης, ἧτις δὲν εἶχεν ἐντελῶς ἔξασπιμῆ. ἡ σκέψης του ἔφθασεν εἰς τοιοῦτον ἐνθουσια-

εμόν, ὥστε μετ' ὀλίγον ἤρχισε νὰ σιγοτραγουδῇ·

Κ' ἐδᾶ, Μαρούλι μου ποῦ θὰ μου πᾶ ;
Θές καὶ δὲ θεές, θὰ μ' ἀγαπᾶς.

Ἄλλὰ καὶ αἱ νέαι του ἐλπίδες διελύθησαν εἰς τὴν πρώτην συνάντησίν του μετ' τὴν θυγατέρα τῆς χήρας. Τὴν εἶδεν εἰς τὸ παράθυρον καί, ἀφοῦ καὶ πάλιν ἐδέχθη ὡς ἀπάντησιν τῶν ἐρωτολογημάτων του τὰ φάσκελά της, τῆς εἶπεν·

— Ὅ, τι κιᾶνε κάνεις, στὰ χέρια μου θὰ πέσης· δική μου θὰ σὲ κάμω. Ὁ Σμυρναῖος δὲ σὲ θέλει, μόνο βγάλε τ' ἀπὸ τὸ νοῦ σου.

Ἡ Μαργῆ ἀπὸ κόκκινη ἔγινε κάτωχρος. Ὁ δὲ Μανώλης εἶπεν ἀκόμη·

— Ὁ ἴδιος μοῦ τῶπε ὀφές τὴ νύχτα.

Ἄλλ' ἀντὶ νὰ τὴν ἴδῃ νὰ προσπέση, ὡς ἐφαντάζετο, εἶδε μίαν γάστραν νὰ πίπῃ κατ' ἐπάνω του.

Ὅμοῦ δὲ μετ' τὴν γάστραν, τοῦ ἦλθε ἀπὸ τὸ παράθυρον κῆμα ὕβρεων·

— Καλιὰ νὰ βγοῦν τὰ μάτια σου, ἀνοστοπλαστε ! Ἐσὺ κὲγὼ μόνο ν' ἀπομεινωμε στὸν κόσμον δὲ σὲ θέλω.

Ὁ Μανώλης, ἐγκαίρως τιναχθεὶς πρὸς τὰ ὀπίσω, ἔδωκεν ἀταρόχως μίαν ὥραιαν ἀπάντησιν·

— Μὰ γὼ καὶ σὲ χλίμεις μέσα ἐσένο θὰ διαλέξω.

Καὶ ἔπειτα·

— Βλαστήμα με, ἀτίμαξέ με, φακέλωνέ με, ρίχτε μου γάστρες, δεῖρε με, σκότωσέ με, ἐγὼ δὲ μανίζω.

Νέον εἶδος πείσματος αὐτὸ νὰ μὴ θυμῶνῃ. Ἄλλὰ καὶ ὁσάκις ἐκινδύνει νὰ ἐξαντληθῇ ἢ ὑπομονὴ του παρουσιάζετο ἢ χήρα καὶ τὸν ἔπειθε νὰ ἐξηκολούθησιν τὰς προσπα-

θείας του διὰ τὴν ὠρίμανσιν τῆς ἀγουρίδας καὶ ἐνίσχυε τὰς ἐξασθενούσας ἐλπίδας του. Αἱ συγγενεῖς του γυναῖκες ἤρχιζαν νὰ ὑποπτεύουν ὅτι ἡ Ζερβούδαινα τοῦ εἶχε κάμη μάγια, ὅτι κατὰ τὸν εἶχε ποίση καὶ τὸν ἐτρέλλανεν. Ἄλλὰ καὶ τί νὰ τῆς εἶπουν ; Ἡ χήρα ἠδύνατο νὰ στρέψῃ ἐναντίον τὸν τὰς αἰτιάσεις των, ἀφοῦ ἡ κόρη της δὲν τὸν ἤθελε καὶ αὐτὸς ἐπέμενε νὰ τὴν παρενοχλῇ καὶ τὴν καταδιώκῃ. Ἐγνωρίζαν ὁμῶς ἐξ ἄλλου ὅτι ἡ Καλιὴ σχεδὸν καθ' ἑκάστην εὗρισκε τὸν Μανώλην καὶ τοῦ ἐπιτίλιζε τὸ μυαλό.

Καὶ οὗτος ὁ Σαίτονικολῆς, καίτοι θέλων νὰ φαίνεται ὅτι δὲν ἀπέδιδε σημασίαν εἰς τὸν ἔρωτα τοῦ υἱοῦ του πρὸς τὴν Ζερβουδοπούλαν, ἀνησυχεὶ σοβαρῶς, μάλιστα ὅταν ἐληθίσασεν ὁ καιρὸς ὁ ὠρισμένος διὰ τὸν ἀρραβῶνα καὶ τὸν γάμον του μετ' τὴν Πηγῆν, αὐτὸς δ' ἐξηκολούθει νὰ δεικνύῃ παντελῆ ἀδιαφορίαν. Καὶ μίαν ἡμέραν εἶπε·

— Μὰ εἶντα διάολο, μέλι ἔχει αὐτὴ ἡ σουρσουράδα τῆς χήρας καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τήνε παραιτήσῃ μετ' ὅσες προσβολὰς ἀπὸ τοῦ κάνει ; Ἡ Πηγῆ ἢ κακορρίζικη δὲν τοῦκαμε κανένα κακὸ καὶ τὸν ἀγαπᾶ ποῦ χάνεται κι' αὐτὸς δὲν ἔχει μάτια νὰ τήνε δῇ. Εἶντα ἄνθρωπος εἶν' αὐτὸς δὲ μπορῶ νὰ καταλάβω.

Ἀπεφάσισε δὲ νὰ δώσῃ τέλος εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν.

— Μανώλη, τοῦ εἶπε μίαν ἑσπέραν μετ' ἤρεμον αὐστηρότητα. Ὁ καιρὸς ἀπὸ τῆς θάρραβωνιαστῆς τὴν Πηγῆ ἐσίμωσε, μόνον πρέπει νὰ συμμαζωχθῆς. Ὅλοι οἱ ντεληκνίδες κάνουνε κουζουλάδες, μὰ ἐσὺ τὰ παρακάμες. Ἄλλη βολὰ δὲ θέλω νὰ μιλήσῃς τῆς Ζερβουδοπούλας, γιατί θὰ γεννοῦμ' ἀπὸ δυὸ χωριά.

Ὁ Μανώλης τὸν ἠτένισε μὲ αἰθάδη ἀταραξίαν.

— Ἄδικα τὰ χάνεις τὰ λόγια σου, εἶπε. Πόσες βολές θέλεις νὰ σοῦ τὸ πῶ πῶς δὲν τήνε θέλω τὴν Πηγῆ καὶ χρυσῆ νὰ μοῦ τήνε κάμουνε; Ἐγὼ τὴ Ζερβουδοπούλα θέλω καὶ τὴ Ζερβουδοπούλα θὰ πάρω.

Ἡ Σαίτονικολῆς ἔμεινε κατάπληκτος, διότι δὲν ἔπεριμενε τόσην αὐθάδειαν.

— Γιὰ ξαναπέ το, μωρέ, ξαναπέτο αὐτὸνὰ ποῦδες! εἶπεν ἡμιανεγερεθὴς καὶ τρέμων ἐξ ὀργῆς συγκαταουμένης.

— Τὸ λέω καὶ τὸ ξαναλέω. Ἐγὼ τὴ Ζερβουδοπούλα...

Ἄλλ' ὁ Σαίτονικολῆς δὲν τὸν ἀφήκε νὰ τελειώσῃ τὴν φράσιν. Ἀνεπήδησεν ἐκμανῆς. Καὶ ἀρπάσας χονδρὸν ξύλον, ὤρισσε κατ' αὐτοῦ. Ἄλλ' ἡ Ρηγινιώ ἐπρόλαβε καὶ ἐτέθη ὀλοφυρομένη μεταξὺ αὐτῶν· ριφθεῖσα δὲ εἰς τὸν τροχῆλον τοῦ συζύγου, τὸν ἐξώρκιζε νὰ μὴ τοῦ συνερίζεται.

Ὁ δὲ Μανώλης, ὅστις εἶχεν ἐγερεθῆ καὶ προχωρήσῃ πρὸς τὴν θύραν, εἶπε:

— Δὲν τὴν παίρνω ἄγ' ἂν τὴ μουστακάτη κ' ὁ,τι θὲς κάνε.

— Ὅξω! ὅξ' ἀπὸ τὸ σπῆτι μου, μαγαρισμένε, ἐβρυχήθη ὁ Σαίτονικολῆς ἔξω φρενῶν.

Καὶ προσπαθῶν νὰ διαφύγῃ ἀπὸ τοὺς βραχίονας τῆς συζύγου του, τῆς ὁποίας τὰς δυνάμεις ἐδεκαπλασίαζεν ἡ στοργή, ἐξηκολούθει:

— Ὅξω! νὰ μὴ σὲ ξαναδοῦν τὰ μάτια μου. Δὲ θέλω νὰ σὲ κατέχω!

Ὁ Μανώλης ἐκτύπησε τοὺς γρόνθους του.

— Τὴ Ζερβουδοπούλα, τὴ Ζερβουδοπούλα, τὴ Ζερβουδοπούλα θὰ πάρω!

Καὶ ἐκινήθη διὰ νὰ φύγῃ. Ἄλλ' ὁ Σαίτονικολῆς, ἀπωθήσας τὴν σύζυγόν του, τὸν ἐπρόφθασε, πρὶν νὰ διασκελισθῇ τὸ κατώφλιον, καὶ τοῦ κατέφερε δυνατόν κτύπημα. Ἄλλ' ἡ Ρηγινιώ ἐπρόλαβε πάλιν καὶ τὸν ἐκράτησεν ἀναφανοῦσα: «Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, Νικολό, τὸ παιδί σου θὰ σκοτώσῃς!». Καὶ οὕτω ἔδωκε καιρὸν εἰς τὸν Μανώλην νὰ σωθῆ ἀπὸ τὴν πατρικὴν ὀργήν.

Ὁ Μανώλης κατέφυγεν εἰς τὸ καφενεῖόν του, διὰ νὰ κοιμηθῆ ἐκεῖ. Εἰς τὸ σπῆτι δὲν εἶχε πλέον θέσιν. Ἐπρεπε νὰ τὸ πάρῃ ἀπόφασιν.

Τὴν ἐπιούσων συναντῶ τὴν χήραν καὶ τῆς διηγεῖται τὰ γενόμενα. Ἄλλ' ἐνῶ ἔπεριμενε παρηγορίαν καὶ ἐλπίδα, ἡ Καλιὼ ἤλλαξε γλῶσσαν. Καὶ τί νὰ γίνῃ τώρα ποῦ ἡ Μαργη ἦτον ἀμετάπειστη; Ἐως τότε ἤλιπε καὶ οὕτῃ ὅτι θὰ τῆς γύριζε τὸ κεφάλι· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐνόησεν ὅτι ἀδύνατον, ἐντελῶς ἀδύνατον.

— Δὲ θέλει, δὲ θέλει, δὲ θέλει. Πνίγεται, σκοτώνεται, δὲ σὲ θέλει. Κ' εἶντα νὰ τσῆ κάμω; Ὅ,τι ἴμπόρουνα τῶκαμα.

— Κιαμ' ἡ ἀγουρίδα ποῦ μοῦλεγε;

— Ἐθάρουνα κ' ἐγὼ, μὰ σὰν ἔχη ἀράπικο ἰνάτι εἶντα θὲς νὰ κάμω;

Ὁ Μανώλης ἐστέναξε.

— Κιαμ' ἐδὰ; εἶπε περίλυπος.

Ἡ χήρα ἐφάνη διστάζουσα; ἔπειτα εἶπε μασῶσα τοὺς λόγους τῆς:

— Ἐγὼ λέω νὰ τοῖ παραιτήσῃς καὶ τοῖ δυό· καὶ τὴ Μαργη καὶ τὴν Πηγῆ... Αὐτὲς εἶνε κουζουλοκοπελιές,

ἄνιστες ἀκόμη... Καὶ νὰ κάμῃς τὴν ἀπόφασιν.. νὰ πάρῃς μιὰ φρόνημην γυναίκα... μιὰ γνωστικὴν.. Τέτοια γυναίκα σοῦ πρέπει τ' ἀπατοῦ σου.

Ἄλλὰ τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἐνόησεν ἐκ τῶν λόγων τῆς χήρας ἦτο ὅτι τὸν ἐσυμβούλευε νὰ παρατηρῆ ἀπὸ τὴν θυγατέρα τῆς. Καὶ μὲ πείσμα εἶπεν·

— Ἐγὼ θὰ τῆνε πάρω θέλει καὶ δὲ θέλει!

Ἡ στενοχωρία τοῦ Μανώλη διὰ τὴν ἀποπομπὴν του δὲν διήρκεσε πολὺ. Ἄμυ παρῆλθεν ἡ πρώτη ἐντύπωσις καὶ ἠδυνήθη νὰ σκεφθῆ ψυχρότερα, μόνος εἰς τὸ σπίτι του, τὸ ὁποῖον ἦτο ἤδη ἕτοιμον καθ' ὅλα καὶ μόνον τὴν νοικοκυρὰν ἐπεριμένεν, ἠσθάνθη τὴν ἀνακούφισιν τοῦ δούλου ὅστις ἀποκτᾷ τὴν ἐλευθερίαν του. Δὲν εἶχε πλέον κανένα ἐπᾶνον εἰς τὸ κεφάλι του καὶ ἠδύνατο νὰ ζῆσῃ ὅπως ἤθελε καὶ νὰ πανδρευθῆ ὅταν καὶ ὅπως ἤθελεν. Οὕτω ἀπηλλάσσεται καὶ ἀπὸ τὰς ἐπιμόνους ἐργασίας εἰς τὰς ὁποίας τὸν ὑπέβαλλεν ὁ πατέρας του καὶ ἔμενεν ἐλεύθερος εἰς τὰς παρορμήσεις τῆς τρέλλας ἧτις ἐκυκλοφόρει, μὲ τὸ ὑπέρθερμον αἷμα, εἰς τὰς φλέβας του. Ἡ χαρὰ δὲ τὴν ὁποίαν ἠσθάνετο φανταζόμενος τὸν ἐλεύθερον ἐκεῖνον, καὶ ἀχαλίνωτον βίον ἐμετρίασε καὶ τὴν πικρίαν τὴν ὁποίαν ἀφῆκαν εἰς τὴν ψυχὴν του οἱ ἀπελπιστικοὶ λόγοι τῆς χήρας. Ἄλλως τε τὴν τελευταίαν στιγμὴν εἶχε, εὖρει μίαν διεξοδὸν εἰς τὴν ἀμυχανίαν του.

— Δὲ θέλει μὲ τὸ καλὸ; ἐσκέφθη, θὰ τὴν πάρω μὲ τὸ κακό; θὰ τὴν κλέψω.

Καὶ ἡ ἰδέα τῆς ἀπαγωγῆς ἐκαρφώθη ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης εἰς τὸν ἐγκέφαλόν του. Τὸ πρᾶγμα ἄλλως δὲν ἦτο καὶ δύσκολον. Ἡ Ζερβουδοπούλα δὲν ἦτο ἀνδρογυναίκα σὰν τὴν Πηγῆν νὰ φοβῆται τὴν ἀντίστασιν τῆς. Ὅπως ἦτο μικροκαμωμένη, θὰ τὴν ἐσῆκωνε σὰν παιδάκι καὶ μὲ δύο πηδήματα θὰ ἔφθανεν εἰς τὸ σπίτι του. Κ' ὕστερα ἄς φωνάζῃ ὁ Σαῖτονικολῆς νὰ πάρῃ τὴν Πηγῆν. Τόσον εὐκολὸν τοῦ ἐφαίνετο τὸ πρᾶγμα, ὥστε, ἐνῶ τὸ ἔσκέπτετο, τὸ ἔφαινε τάξετο ὡς τετελεσμένον καὶ τὴν ἀβρὰν κόρην τῆς χήρας ἀσπαίρουσαν εἰς τὴν ἀγκάλην του. Καὶ τόσον ζωηρὸν ἦτο τὸ φανταστικόν του αἶσθημα, ὥστε διέχυνε φροκιάσεις ἡδονικὰς εἰς τὰ νεῦρά του.

Ἄλλὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεώς του ἀνέβαλλε τὸ πείσμα τὸ ὁποῖον ἐξήγειρεν εἰς τὴν ψυχὴν του ἡ ἐπίμονος καὶ ἀκατανίκητος ἀντιπάθεια τῆς Μαργῆς. Τὸν ἐπέσιμωνεν ἡ ἰδέα ὅτι μετὰ τόσας προσπαθείας δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ κούσῃ ἕνα ἡμερὸν λόγον ἀπὸ τὰ χεῖλη τῆς. Ἡ ἀνδρική του ὑπερηφάνεια ἐξανίστατο. Ἦτο τόσον ἀσχημὸς καὶ ἀνόητος αὐτός, ὥστε μὲ τόσας προσπαθείας νὰ μὴ δυνηθῆ νὰ καταφέρῃ ἕνα κορίτσι; Καὶ ἐπειδὴ τὸ ἀξίωμα τῆς χήρας περὶ τῆς ἀγουρίδας εἶχεν ἐγκατασταθῆ εἰς τὸν ἐγκέφαλόν του ὡς ἀπόλυτος ἀλήθεια, ἐπέσιμωνεν ἔτι μᾶλλον βλέπων ὅτι δι' αὐτὸν διεψεύδετο καὶ ἀγουρίδα, ἀντὶ νὰ γλυκάνῃ μὲ τὸν καιρὸν, ἐγίνετο ξυνωτέρα. Ἦτο τάχα τόσον ἀποκρουστικὸς καὶ τόσον ἀνίκανος νὰ ἐμπνεύσῃ ἀγάπην εἰς γυναίκα; Ἄλλ' ἡ χήρα εἶχε τὴν ἐναντίαν ἰδέαν. Ἐπειτα πῶς τὸν εἶχεν ἀγαπήσει ἡ Πηγῆ; Δὲν ἦτο λοιπὸν ἀδύνατον νὰ ἀγαπήσῃ καὶ ὑπὸ τῆς Ζερβουδοπούλας καὶ ἡ φιλοτιμία του

επέβαλε νὰ ἐπιμείνῃ διὰ ν' ἀποστομῶσῃ καὶ ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἤρχιζαν νὰ τὸν ἐμπαίζουσαν διὰ τὰς ἀποτυχίας του καὶ νὰ ψυθυρίζουσαν εἰς τὴν διάβασίν του «Δὲ σὲ θέλει». Ἄν δὲ καὶ πάλιν ἀπετύγγανεν, ἤξευρε πλέον τι θὰ ἔκανε.

Ἐπανελάβε τὴν ἐρωτικὴν του πολιορκίαν με ζέσιν καὶ ὀρμὴν μεγαλειτέραν. Ἀλλὰ καὶ τῆς Μαργῆς ἡ ἀντίστασις καὶ ἀντιπάθεια ἤρξανεν ἀναλόγως. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας μάλιστα καθ' ἣν τῆς εἶπεν ὅτι ὁ Συμυρνιὸς δὲν τὴν ἠγάπα, τὸ μῖσός της, ἀντὶ νὰ μετριασθῆ, ἐξεδηλοῦτο ἀγριώτερον καὶ πλέον ἀδυσώπητον. Ἡ πεποιθῆσις ὅτι μόνον αὐτὴν ἠδύνατο ν' ἀγαπήσῃ καὶ νὰ ἐκλέξῃ σύζυγον ὁ Συμυρνιὸς ἦτο τόσον στερεὰ ριζωμένη εἰς τὴν ψυχὴν της, ὥστε καὶ ἂν αὐτὸς ὁ Γιαννάκος τῆς ἔλεγεν ὅτι δὲν τὴν ἠγάπα, δὲν θὰ τὸ ἐπίστευε. Τὸ πολὺ πολὺ νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὰ καμώματα τοῦ Πατούχα ἐψύχρανεν τὸν κρύφιον ἔρωτα τοῦ Συμυρνιοῦ. Ἀλλὰ τοῦτο ἦτο ἕνας ἐπὶ πλέον λόγος ὁ ἄν νὰ τὸν μισῆ περισσότερον καὶ νὰ τοῦ φανερώσῃ σφοδρότερον τὴν ἀπέχθειάν της. Εἰς τὴν ἐπιμονὴν δὲ ἀποστροφῆν της εὔρε καὶ μίαν ἀπροσδόκητον ἐνθάρρουνσιν.

Ἡ μητέρα της ἀνεγνώριζε τώρα ὅτι δὲν τῆς ἐταίριαζεν ὁ Μανώλης, τὸν ὁποῖον καὶ αὐτὴ ἤρχισε νὰ ὀνομάζῃ Πατούχαν.

— Καλὰ λές, παιδί μου. Δὲν εἶνε γιὰ σένα τέτοιος ἄντρας. Ἐχεις δίκιο ἐσὺ κὲγὼ ἔχα τὸ ἄδικο.

Ὁμοίως εἰς πᾶσαν συνάντησίν της μετὰ τὸν Μανώλην κατεγίνετο συστηματικῶς πλέον νὰ τὸν πείσῃ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὰς προσπαθείας του διὰ τὴν θυγατέρα της.

— Καὶ νὰ τὴνε πάρῃς εἶναι νὰ τὴνε κάμῃς σὰ δὲ θέλει ;

Ὅλη σας τὴ ζωὴ θὰ περάσετε με γρίνιας καὶ μαλώματα. Κ' ἐγὼ ἤλεα νὰ τὴνε πάρῃς καὶ χίλιες φορὲς τοῦ μίλησα καὶ τὴνε συρροῦλεσα. Μὰ σὰ δὲ θέλει, δὲν μπορῶ καὶ νὰ τοῦ βάλω τὸ σκοινὶ στὸ λαιμό. Μὰ καὶ δὲ σοῦ ταιριάζει τοῦ λόγου σου μιὰ γυναίκα σὰν τὴ Μαργῆ ἢ σὰν τὴν Πηγῆ. Αὐταῖς εἶνε μικροκοπελιὲς ἀκόμη καὶ δὲν μποροῦνε νὰ ξεδιακρίνουνε τὰ κακὰ ἀπὸ τὸ καλὸ. Μουδὲ ν' ἀγαπήσουνε καὶ νὰ λατρέψουνε τὸν ἄντρα ποῦ θὰ πάρουνε δὲν κατέχουνε. Ὁ νοῦς τως εἶνε ἀπληκτός ἀκόμη. Καὶ τὸ καλλίτερό 'νε νὰ τὸ ἀφήσῃς νὰ κουρεύονται καὶ νὰ ξανοίξῃς νὰ πάρῃς μιὰ φρόνιμη γυναίκα... μιὰ γυναίκα ποῦ νὰ σ' ἀγαπᾷ καὶ νὰ τὴν ἀγαπᾷς. Σ' ὄλο τὸ ὕστερο δὲ σοῦ στέκει τοῦ λόγου σου νὰ παρακαλῆς. Πρέπει νὰ σὲ παρακαλοῦνε.

Καὶ ἐκάστοτε ἐφαίνετο ὅτι κάτι εἶχεν ἀκόμη νὰ εἶπῃ, ἀλλ' ἐδυσκολευέτο καὶ ἐδίσταζε νὰ τὸ ἐκστομίσῃ. Ὁ Μανώλης δὲν ἔβλεπε τίποτε τὸ παράχορδον εἰς αὐτὴν τὴν μεταβολὴν τῆς χήρας. Τοῦ ἐφαίνετο ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιμονῆς ἀντιπάσεως τῆς θυγατρὸς της. Αἱ δὲ συμβουλαὶ της ἦσαν ἱκανῶς ἀόριστοι, ὥστε νὰ τοῦ διαφεύγῃ ἡ πραγματικὴ τὸν σημασία. Ἄλλως τε εἶχεν ἤδη λάβῃ τὴν ἀπόφασίν του καὶ τὸ ἐθεώρει ζήτημα φιλοτιμίας νὰ φθάσῃ εἰς ἕν ἀποτέλεσμα. Μετὰ τὸ καλὸ ἢ μετὰ τὸ κακὸ ἢ Μαργῆ θὰ ἐγίνετο δική του.

Ἐπέρασε τὸ Πάσχα, ἐπέρασαν μῆνες ἐπὶ μηνῶν καὶ ὁ Μανώλης ἔμενον ἀδιόρθωτος. Ἀλλὰ καὶ ὁ Σαίτονικολῆς ἔμενον ἀκλόνητος εἰς τὴν ἀπόφασίν του. Καὶ τώρα ἔλεγεν ὅτι θὰ τὸν ἀπεκῆρυττε καὶ θὰ τὸν ἀπεκλήρωνεν, ἂν ἔπαιρνε ἀλλήν παρὰ τὴν Πηγῆν.

— Ἐμένα, ἔλεγεν, εἶνε παιδί μου ἢ Πηγῆ. Ἄν τὴνε πᾶ-

ρη, θᾶνε κι' αὐτὸς παιδί μου ἂν δὲν τήνε πάρη, παιδί μου θᾶνε μόνο ἢ Πηγῆ κι' αὐτὴ θὰ πάρη ὅ,τι τοῦ στέκει ἀπὸ τὴν κατάστασί μου.

Τοῦτο ἐπανέλαβε καὶ πρὸς τὸν Θεομῆν, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀρχίσει νὰ δυσανασχετῆ.

— Μὴν τότε λογαριάξῃς, καθόλου, κοιμπάρε, τὸ λεγάμενο. Ἐγὼ σοῦδωκα λόγο κι' ἐγὼ θὰ βγῶ στὸ λόγο μου. Σοῦπα πῶς θὰ γενῆ παιδί μου ἢ Πηγῆ; Θὰ γενῆ. Ἄν τήνε πάρη ὁ Μανώλης θᾶνε καὶ δυὸ παιδιά μου. Ἄν πάρη ἄλλη, θὰ κάμω παιδί μου τὴν Πηγῆ κι' αὐτὸν ἀποπαῖδι.

— Ἐμεῖς ἐλεημοσύνη δὲ θέμε, ἐμουργούρισε ὁ Θεομῆς, μόνο προσπάδηξε νὰ τὸν ἀνεμαζώξῃς τὸν προκομένο σου, γιατί δὲν τρώεται μπλεῖο.

— Εἶντα νὰ τοῦ κάμω; Νὰ τότε σκοτώσω; Ὅ,τι μπόρουνα τῶκαμα κεδὰ τὸν ἀφῆκα στὸ Θεὸ κι' αὐτὸς ἄς τότε φωτίση.

Ἄφηνεν ὅμως καὶ τὴν σύζυγόν του νὰ φροντίξῃ διὰ τὸν ἀποστάτην καὶ ἐπροσοιεῖτο ὅτι δὲν ἐγνώριζε καὶ δὲν ἐξήταξε πῶς ἐτρέφετο καὶ πῶς ἐνεδύετο ὁ Μανώλης. Ἡ Ρηγινιώ δὲν ἔπαυε νὰ νουθετῆ τὸν Μανώλην καὶ προσεπάθει νὰ τὸν συγκινήσῃ διὰ τὴν Πηγῆν. Ἄλλ' ἔχανε τὰ λόγια της.

— Ἄν ἔρχεσαι νὰ μῶν μιλῆς γ.δ τὴ μουστακάτη, ἔλεγε μὲ θ. μὲν ὁ Μανώλης, νὰ μὴν ἔρχεσαι.

— Μά, μωρὲ παιδί μου, δὲν τήνε λυπᾶσαι ποῦ γίνηκε ἡ ἄμορη πετοὶ καὶ κόκαλο ἀπὸ τὴν ἀγάπη ποῦ σοῦχει;

— Δὲ λιποῦμαι κινένα!

Ὅταν ὅμως μετὰ τινος ἡμέρας τὴν εἶδε τυχαίως εἰς τὴν βρύσιν, δὲν ἠδυνήθη νὰ μείνῃ ἀνάλητος καὶ κάτι τι ὡς τυ-

χως συνετάραξε τὴν ψυχὴν του. Ἡ καυμένη ἢ Πηγῆ ἦτο τρῶντι ἀξιολύπητος. Ἀπὸ τὴν ἄλλοτε δροσεράν, εὐθυμιον καὶ πλήρη ζωῆς κόρην ἔμενε μόνον μία μελαγχολικὴ σκιά. Ἄλλ' εἰς τὴν καρδίαν ἐνὸς μεθυμένου, ὅπως ἦτο ὁ Μανώλης, τοιαῦτα αἰσθήματα δὲν ἠδύναντο νὰ παραμείνουν ἐπὶ πολὺ. Μετ' ὀλίγον δὲ τοῦτο μόνον ἔμενε ἐκ τῆς ἐντυπώσεώς του, ὅτι ἀπὸ τὴν ἰσχνότητα ὁ ἐπὶ τοῦ χεῖλους τῆς Πηγῆς χνοῦς ἦτο καταφανέστερος τώρα, ἀληθινὸ μουστάκι. Καὶ ἀπεδίωξε τὴν ἀνάμνησιν τῆς βρύσης μὲ κίνημα ὀργῆς.

— Ἄς στὸ διάολο, μουστακάτη!

Ἄφου δὲ ἐξήντησεν ὅλα τὰ ἄλλα του μέσα διὰ νὰ ἐξευμενίσῃ τὴν κόρην τῆς χήρας, ἐσκέφθη νὰ δοκιμάσῃ καὶ τὰς ἐπιδείξεις τῆς ρώμης καὶ τῆς ἀνδρείας. Ἄμα δὲ τὴν ἔβλεπεν, ἀνέσυρε τὴν πλατεῖαν χειρῖδα τοῦ μεταξωτοῦ ὑποκαμίσου του διὰ νὰ ἐπιδεικνῆ τὸν ἠρόαλειον βραχίονά του. Καὶ εἰσορμῶν εἰς τὰ δώματα ἀνεφάνει:

— Ἄντρες τὰ ῥίζουν τὰ Σφακιά!

Καὶ ἐγείρων πελωρίας πέτρας τὰς μετέφερε καὶ τὰς ἐτοποθέτει ἐνώπιον τῆς Ζερβουδοπούλας, ὡς φόρον τῆς δυνάμεως πρὸς τὸ κάλλος. Τότε κατεδέχετο ἡ Μαργῆ νὰ μειδιᾷ ἐμπακτικῶς. Ἄλλ' ὁ Μανώλης ἐλαμβάνων τὰ μειδιάματα ἐκεῖνα ὡς ἀκτίνας ἀνατέλλοντος ἕρωτος, ἐνεθαροῦνετο εἰς παραβολαπέρους ἄθλους αὐτοῦ τοῦ εἵδους. Μίαν ἡμέραν δὲ ἰδὼν τὴν Ζερβουδοπούλαν ἐπιστροφούσαν ἀπὸ τὴν πανήγυριν τῆς Ἁγίας Μονῆς, ἐσκέφθη νὰ τὴν σπρώξῃ ὁμοῦ μὲ τὸν ὄνον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάθητο καὶ νὰ τὴν μεταφέρῃ οὕτω μὲ χροὶ τῆς θύρας της. Ἐδοραμε δὲ παρευθὺς καὶ ἐπεχείρησε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἰδέαν του. Ἡ Μαργῆ ὅμως προλαβοῦσα ἐπήδη-

σεν ἐκ τοῦ ὄνου ἔντρομος. Ἄλλ' ὁ Μανώλης, ὁ ὁποῖος εἶχε ἦδη τεθῆ ὑπὸ τὸν ὄνον, ἐσήκωσε μόνον αὐτὸν καὶ τὸν μετέφερε θριαμβευτικῶς μέχρι τῆς οἰκίας τῆς χήρας.

Οἱ ἄθλοι οὔτοι, ἐκτὸς τοῦ ὅτι δὲν εἶχον διάφορον τῶν προηγουμένων του προσπαθειῶν ἀποτέλεσμα, ἤρχισαν νὰ διεγείρουν καὶ γενικὴν κατακραυγὴν ἐναντίον του. Τὸ σκάνδαλον ὑπερέβαινε τὰ ὄρια. Ποτὲ δὲν εἶχαν συμβῆ παρόμοια πράγματα εἰς τὸ χωριό. Καὶ ἀφοῦ ἡ Ζερβουδοπούλα δὲν εἶχε πατέρα ἢ ἀδελφόν, οὔτε συγγενεῖς ἄλλους ἰκανοὺς νὰ τὴν ὑπερασπίσουν, οἱ χωριανοὶ ἐνόμιζαν ὅτι εἶχαν καθήκον νὰ τὴν προστατεύσουν διὰ νὰ προστατεύσουν συγχρόνως καὶ τὴ εὐπρέπειαν τῶν ἡθῶν. Καὶ τὴν Κυριακὴν, μετὰ τὴν ἀπόλιον τῆς λειτουργίας, ἔγινε ζωηροτάτη περὶ τοῦτου συζήτησις ἔξω τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, παρόντος καὶ τοῦ Σαῖτονικολῆ, ὅστις ἦκουε περίλυτος καὶ σιωπῶν καὶ ἐφραίνετο πολὺ καταβεβλημένος. Ἐπὶ τέλους εἶπεν

— Ἐγὼ ἤκαμα ὅτι ἠπόρεσα. Ἡ γλῶσσά μου ἴβγαλε μαλιὰ νὰ τοῦ μιλῶ καὶ σὰν εἶδα πῶς δὲν ἦκουε, τὸν ἀπόβγαλα κιάτου τὸ σπῆτι μου καὶ πάει νὰ γενῆ χρόνος ἀπὸ τότε. Κ' ἐδὰ μπλειό, μὲ τὴ βαροκάρδισι ἀπὸ τοῦχω, ἀν κάνω πῶς τοῦ μιλῶ καὶ μ' ἀντιλόση, θὰ τότε σκοτώσω καὶ δὲ θέλω νὰ κάμω τέτοιο μεγάλο κρῖμα. Μόνο νὰ κάμετε τουλόγου σας, χωριανοὶ, ὅτι θέλετε. Πιάστε οἱ φρονιμώτεροι καὶ μιλήσετε του, φοβερίσετε του καὶ μὲ τὸ Μουντίρη καὶ σὰ δὲν ἀκούση, δὲ μὲ γνοιάζει καὶ νὰ τότε σκοτώσετε. Ἐχετε δλα τὰ δίκια, γιατί ἀληθινὰ τέτοια πράγματα δὲν ἔξαναγενήκανε στὸ χωριό μας.

Ἄν ὁ Σαῖτονικολῆς δὲν ἀπελάμβανε γενικὴν τὴν ὑπόληψιν

καὶ τὴν ἀγάπην τῶν ὁμοχωρίων του, ἡ ἐξέγερασις ἐκείνη θὰ εἶχε συμβῆ πρὸ πολλοῦ. Ἄλλὰ καὶ τώρα οἱ λόγοι του ἐμετρίασαν τὴν ἀγανάκτησιν τῶν συνηγμένων πρὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐλύπησαν ἐκείνους οἵτινες εὐρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ τὸν πικράνουν καὶ νὰ τὸν στενοχωρήσουν περισσότερον. Δὲν παρέλειψαν ἐν τοσοῦτῳ οἱ προεστοὶ νὰ ὁμιλήσουν μὲ πολλὴν αὐστηρότητα πρὸς τὸν Μανώλην καὶ νὰ τὸν ἀπειλήσουν ὅτι, ἀν δὲν ἐσωφρονίζετο, θὰ ἐζήτουν τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Μουδύρη καὶ τῶν χωροφυλάκων ἐναντίον του.

Ἄλλὰ καὶ ἡ Ζερβούδαινα εἶχε κάμη παράπονα εἰς τοὺς προεστούς. Τὰ τελευταῖα κακώματα τοῦ Μανώλη τὴν εἶχαν θυμώσει ὑπερβολικά. Τὰ δάκρυα τῆς θυγατρὸς της, μετὰ τὸ ἐπεισόδιον τοῦ ὄνου, κατετάραξαν τὴν φιλοστοργίαν της. Ἄλλὰ καὶ αὐτὴ ἦτο τιμῖα γυναῖκα καὶ δὲν ἐνόει τίποτε ἔξω ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὴ στρατά. Αὐτὰ δὲ τὰ ἀνόητα κακώματα ἐξέδεταν τὴν θυγατέρα της καὶ ἐγίνοντο ἀφορὴ νὰ γελᾷ ὁ κόσμος εἰς βάρος των. Ἀπεφάσισε νὰ εὗρη καὶ ἡ ἴδια τὸν Μανώλην καὶ νὰ τοῦ μιλήσῃ ἔξω ἀπὸ τὰ δόντια. Ἀφοῦ τοῦ τῶπεν καὶ τοῦ τὸ ξανάπαν πῶς δὲν τὸν ἠθέλεν, ἔπρεπε νὰ ντραπῆ καὶ ν' ἀφήσῃ ἡσυχὴ τὴν θυγατέρα της ἐκτὸς ἀν εἶχε τοῦ χοίρου τὴν ἀδιαντροπία καὶ τὴν ἀναισθησία. Ὅταν ὅμως ἀντίκρουσε τὸν Μανώλην ἡ ὀργὴ της κατέπεσεν. Οὔτω συνέβαινε πάντοτε. Δὲν ἠδύνατο νὰ θυμώσῃ μ' αὐτὸν τὸν ἀνδρακτον. Καὶ ἀντὶ νὰ τὸν ἐπιπλήξῃ, κατὰ τὴν ἀπόφασίν της, καὶ νὰ τὸν ἀπειλήσῃ ὅτι θὰ πῆγαινα στοῦ Δεσπότη καὶ στοῦ Μουδύρη νὰ σχίσῃ τὰ ροῦχά της, τοῦ ὁμίλησε μὲ πραότητα καὶ μὲ παράπονον μητρικόν. Βαθμηδὸν δὲ κατέληξεν εἰς τὰς στεροτυποὺς συμβουλίας της ὅτι ἔπρεπε νὰ πάρῃ μιὰ φρόνι-

μη γυναίκα. Ἄλλ' ὅταν ἔφθασεν ἐκεῖ ἡ γλῶσσά της ἐδέθη πάλιν. Καὶ ἐπανελάμβανε τὰ αὐτὰ καὶ περιέπεσεν εἰς σύγχυσιν. Ἐβλεπεν ὅτι ὁ Μανώλης δὲν τὴν ἐνόει καὶ ἤθελε νὰ εἴπῃ καὶ κάτι ἄλλο, ἀλλὰ τὸ κάτι τοῦτο ἦτο πολὺ βαρὺ καὶ πελώριον καὶ ἡ γλῶσσα της, μεθ' ὅλην τὴν εὐστροφίαν της, δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ κυλίσῃ ἔξω τῶν χειλέων. Καὶ ἡ ἀγωνία της ἦτο μεγάλη. Ὁ δὲ Μανώλης, ἐξακολουθῶν νὰ μὴ ἐννοῇ ὅτι ἡ χήρα ἐπερίμενε νὰ ἐννοηθῇ χωρὶς νὰ τὸ ἐκστομίσῃ, εἶπεν·

— Ἡ φρονιμώτερον τοῦ κόσμου εἶνε τὸ Μαροῦλι κ' ἐγὼ δὲ τήνε πάρω θέλει καὶ δὲ θέλει.

Ἡ χήρα ἀνεστέναζεν. Ἐπασχε φοβερά. Καὶ ἡ ἀγωνώδης πάλη, ἡ ὁποία ἐγένετο εἰς τὴν καρδίαν της, διεσάλεινε τὸ λογικόν της. Καὶ ἐπεχειρεῖ ἐκ νέου, ἀλλὰ πάλιν ἡ γλῶσσά της ἐπρόσκοπτιεν εἰς τὸν ἀνυπέρβλητον σκόπελον. Τότε δὲ ἔλεγεν ἄλλ' ἀντ' ἄλλων, ὡς ζαλισμένη, καὶ τὰ μάτια της ὅτε μὲν ἔσβυναν, ὅτε δὲ ἐξέπεμπαν λάμπεις πυροτοῦ. Ἄλλ' ὁ Μανώλης οὔτε ἐμάντευεν, οὔτε ἔβλεπε τίποτε ἀπὸ τὴν μεγάλην ἐκείνην τρικυμίαν. Ἐἶχεν ἄλλως τε καὶ αὐτὸς τὴν ἰδικὴν του τρικυμίαν. Ἦτο ἀπηλπισμένος πλέον ἀπὸ τὰς ἐρωτικὰς ἐπιχειρήσεις, ἐντελῶς ἀπηλπισμένος. Καὶ ἐνώπιόν του παρουσιάζετο ὡς ἀναπόφευκτον πλέον τὸ δεῦτερον μέρος τῆς ἀποφάσεώς του ἡ ἀπαγωγή. Ἀφοῦ δὲ ἐπ' ὀλίγον ἐσκέφθη, εἶπε πρὸς τὴν χήραν·

— Νὰ πῆς τῆς θυγατρὸς σου πῶς θὰ τήνε κλέψω. Ἐδαρέθηκα μπλεῖο.

Ἡ χήρα ἐστέναξε καὶ πάλιν ἔμεινε δὲ καὶ τὸν παρετήρει ἀπομακρυνόμενον, ἕως ὅτου ἔπαυσε νὰ φαίνεται.

Ἡ Μανώλης ἐπροχώρει συλλογισμένος. Ἐξαφνα ἀνεσπίρτησεν ἀκούσας παιδικὴν φωνήν, ἡ ὁποία ἤρχετο ἀπὸ τὸ πλῆσιον δῶμα·

— Δὲ σὲ θέλει, Μανώλη.

Ἐστράφη μὲ ὀργήν, ἀλλὰ τὸ διαβολόπαιδο δὲν ἐφαίνετο. Ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ αὐτὴ φωνὴ τὸν ἔκαμε νὰ στραφῇ μὲ ὀργὴν μεγαλειτέραν.

— Δὲ σὲ θέλει, Πατούχα, δὲ σὲ θέλει!

Καὶ ὡς ἤχῳ συνεπλήρωσεν ἄλλη παιδικὴ φωνή·

— Κόκκινα παπούτσια θέλει!

Ὁ Μανώλης περιέφερε θεριώδη βλέμματα, ἀλλὰ τὰ παιδιά εἶχαν κρυβῆ ἢ τραπῆ εἰς φυγὴν καὶ δὲν εἶδε κανένα. Τὸ παρανόμι πλέον ὀλίγον τὸν ἐπειράζε· τὸ εἶχε συνηθίσει ὅπως συνηθίζει κανεὶς χρόνιον ὄσημα. Ἄλλως τε τόσο ἄλλοι εἰς τὸ χωριὸν εἶχαν κοντὰ εἰς τὸ ἀληθινὸν καὶ ἓνα χλευαστικὸν ὄνομα. Δὲν ἦτο μόνος. Ἄλλ' ἡ φράσις ἐκείνη τοῦ ἔκαμινεν ἐν τύπωσιν ραπίσματος. Δὲν ἦτο ἀρκετὸν ὅτι τοῦ τὸ ἔλεγεν ἡ Ζερβουδοπούλα δεκάκις τῆς ἡμέρας, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ τοῦ τὸ ἐπαναλαμβάνουν καὶ οἱ ἄλλοι, ἀκόμη δὲ καὶ τὰ παιδιά ἀπὸ τὰ δῶματα·

Ἐπρόφερε μίαν βλασφημίαν καὶ ἀπεμακρύνθη, ἀλλ' ἡ φωνὴ τῶν παιδίων τὸν κατεδίωκε·

— Δὲ σὲ θέλει! δὲ σὲ θέλει.

— Δὲ μὲ θέλει, ἐμουρμούρισεν ὁ Μανώλης λυσσῶν. Κατέσχω το πῶς δὲ μὲ θέλει· μὰ ἐγὼ θὰ τήνε κάμω νὰ μὲ θέλῃ. Μόνον γιὰ!

Τόσον ἐταράχθη, ὥστε χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσῃ εἰσηλθὲν εἰς τὴν ὁδὸν ἡ ὁποία διήρχετο πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Θωμά. Ἔτος

ολόκληρον εἶχε νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸν δρόμον ἐκεῖνον. Ἐγνώριζεν ὅμως ὅτι πρὸ πολλοῦ ὁ κτύπος τοῦ ἀργαλειοῦ, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε τόσον τὸν συνεκίνηει, εἶχε σιγήσῃ καὶ τὰ ἄνθη τοῦ παραθύρου εἶχαν παραμεληθῆ, πέπλος δὲ κατηφείας ἐσοκέπαζε τὸ σπιτί ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τόσον ἐφαιδρουνεν ἄλλοτε ἢ εἶχα. ρις μορφὴ τῆς Πηγῆς. Ἐνόμιζες ὅτι ἡ ἀπαισία φεσάρα τοῦ βλοσυροῦ γέροντος εἶχεν ἐκταθῆ ἔφ' ὄλου ἐκείνου τοῦ οἰκήματος καὶ ἀποπνίξῃ πᾶσαν χαρὰν. Ἡ Πηγὴ ἄλλως τε σπανίως ἐφαίνετο πλέον ἐκεῖ. Συνώδευε καὶ ἐδοῖθαι τὸν ἀδελφόν της εἰς τὰς ἀγροτικὰς ἐργασίας ὅπου ἐψήνετο καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ ἐμαστιζέτο ὑπὸ τῆς βροχῆς, ἐνῶστε δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Στρατῆ.

Ὅταν ἐνόησε τὸ λάθος του ὁ Μανώλης ἦτο πλέον ἀργά. Ἐύρισκετο πλησιέστατα τῆς οἰκίας τοῦ Θωμᾶ καὶ διὰ μέσου τῶν κλώνων τῆς συκαμινέας διέκρινε τὴν Πηγὴν, ὅπως τὴν εἶδεν ἄλλοτε ὄρθιαν εἰς τὴν θύραν καὶ σκορπιζουσαν κριθὰς εἰς τὰς ὄρνιθας. Ἦτο δὲ καὶ ἡ αὐτὴ ὥρα. Ἀλλὰ τὴν ὥραν τὸ ρόδινον φῶς τοῦ δειλινοῦ περιέβαλλε θλιβερωτάτην εἰκόνα. Πόσον εἶχε μεταβληθῆ ἢ κακομοίρα! Ἦτον ἀγνώριστη. Ἀλλ' ὅταν τὸν διέκρινε καὶ ἔστρεψε πρὸς αὐτὸν τὸ βλέμμα της, ὁ Μανώλης ἠσθάνθη κάτι ἀπὸ τὴν συγκίνησιν τὴν ὁποίαν τοῦ ἔδιδαν ἄλλοτε τὰ γλυκύτατα ἐκεῖνα μαῦρα μάτια. Ἀμέσως ὅμως ἀπετίναξε τὸ αἶσθημα ἐκεῖνο καὶ ἀπέστρεψε τὸ βλέμμα μὲ κίνημα θυμοῦ.

— Ἄς στὸ διάολο, μουστακάτη!

Καὶ διῆλθε χωρὶς νὰ ἴδῃ τὸν Θωμᾶν, ὅστις καθήμενος παρὰ τὴν θύραν, ἀνυπόδητος τὸν ἕνα πόδα, κατεγίνετο νὰ ἐμβάλῃ τὸ ὑπόδημά του.

— Ὁ προκομένος, ἐγρύλλισεν ὅταν εἶδε τὸν Μανώλην.

Μετὰ τὰς ἀπειλητικὰς νουθεσίας τῶν προεστώτων, ὁ Μανώλης ἐπὶ τινα καιρὸν ἐφάνη ὡς σωφρονηθεὶς, ὄχι ὅμως τόσον ἐκ φόβου, ὅσον ἐξ ἀνάγκης. Διότι δὲν ἐφοβεῖτο πλέον. Ὁ Ἀστρονόμος εἶχεν εἶπῃ περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἂν ἤξερε τὰ βῶδι τὴν δύνειν του θὰ χαλοῦσε τὸν κόσμον. Λοιπὸν τώρα τὸ βῶδι εἶχε γνωρίσῃ τὴν δύνειν του καὶ ναὶ μὲν ἐχαλοῦσε τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ δὲν τὸν ἐφοβεῖτο.

Ἐφαίνετο φρόνιμος, διότι ἡ δυστυχὴς Ζερβουδοπούλα, μανθάνουσα τὰς ἀπειλὰς του, εἶχε παύσῃ νὰ ἐξέερχεται. Ἐὰν ὅμως δὲν ἔβλεπε τὴν κόρην, ἔβλεπε καθ' ἑκάστην τὴν μητέρα. Καὶ καθ' ἑκάστην ἡ χήρα ὑπέφερε τὸ μαρτύριον νὰ θέλῃ καὶ νὰ μὴ δύναται νὰ ἐκστομίσῃ τὸ μυστικὸν τὸ ὁποῖον κατέκαιε τὴν καρδίαν της. Ἐνίοτε μόνον ἀπετόλμα, ἐνῶ τοῦ ὀμίλει, νὰ προστρίβεται, ὡς γαλῆ, εἰς τὰ ἐνδύματά του, ἀλλ' ἀμέσως ἀπεσύρετο μὲ ταραχὴν, ὡς νὰ ἤγγιζε φλόγα. Τὸ λίγαμα τῶν ὀφθαλμῶν της, τὸ πρόσωπόν της ποῦ πότε ὠχρῶναι καὶ πότε ἐκοκκίνιζε, τὰ ὑποτρέμοντα χεῖλη της καὶ ἡ ἀγωνιώδης ἀνάπαισις τοῦ στήθους της ἐξέφεραζαν καὶ τῆς γλώσσης εὐγλωττότερα ὅτι ἡ φωνὴ της δὲν ἐτόλμα νὰ ἐκστομίσῃ. Ἀλλ' ὁ Μανώλης δὲν ἐμάντευε τίποτε. Πέτρα ἤρχετο καὶ πέτρα ἔφευγε. Πῶς ὅμως νὰ ὑποθῆσῃ πράγμα τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο καὶ νὰ φαντασθῆ; Ἀλλ' ἤρχοντο στιγμαὶ κατὰ τὰς ὁποίας καὶ ἡ χήρα ἔτρεμε μήπως ὁ Μανώλης μαντεύσῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐκρυπτεν εἰς τὴν καρδίαν της. Μετοξὺ δὲ τῶν δύο ἀντιθέτων ῥοπῶν ἔπασχεν ἡ ταλαίπωρος ὅσον δὲν εἶχεν ὑποφέρει ποτὲ κατὰ τὴν μακρὰν της χηρείαν. Λευκαὶ τρίχες πρὸς αἰσθησάνθησαν εἰς τὰ μαλλιά της καὶ ρυτίδες ἤρχισαν ν'

αυλακόνουν τὸ μέτωπόν της. Οἱ πρόδρομοι δὲ οὗτοι τοῦ γή-
ροτος ἐπλήξαναν τὴν ταραχὴν της καὶ προσέθεταν μίαν νευ-
ρικήν καὶ πυρετώδη σπουδὴν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐννοηθῆ
ὑπὸ τοῦ Μανώλη. Ἄλλὰ πάλιν εἰς τὴν πείσιν ἐκείνην ἄλ-
λαι σκέψεις ἀνέτασσον ἀνυπερόβλητα ἐμπόδια. «Δὲν ντρέπε-
σαι, τῆς ἔλεγε μία φωνὴ αἰσθηρά, ποῦ ἔχεις κόρη τῆς παν-
δρείας ;... Αὐτόν, ὡς ἐχθρὸς τὸν ἠθελες γιὰ γαμπρόν, καὶ
τώρα !... Δὲν ντρέπεσαι ; Τί θὰ πῆ τὸ χωρὶό ;» Ἔπιπτε τό-
τε εἰς πικροτάτην ἀθυμίαν καὶ στεναζούσα ἔλεγε :

— Θέ μου, κατέβα καὶ πάρε με νὰ γλυτώσω... νὰ μὴ φύ-
γῃ ὁ νοῦς ἀπὸ τὴν κεφαλή μου !

Τρόντι δὲ ὁ νοῦς της, ὁ ὁποῖος δὲν εὐρίσκειτο ποτε εἰς με-
γάλην ἰσορροσίαν, εἶχε πάθη σοβαρὸν κλονισμόν. Ἐνίοτε,
ἐνῶ ὠμίλει, διεκόπτετο εἰς τὸ μέσον τῆς ὀμιλίας καὶ καταλα-
θάνετο ὑπὸ ἀφαιρέσεως καὶ ἐλησημόνι τὴν συνέχειαν ἢ ἐπα-
ναλάμβανεν ὅσα εἶχεν εἶπῃ. Καθ' ὁδὸν ἐμονολόγει καὶ τόση
ἦτο ἡ ἀφηρημάδα της, ὥστε πολλάκις τῆς συνέβαινε νάκολου-
θῆ ὁδὸν ἡ ὁποία τὴν ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον
μετέβαινε. Συχνὰ δ' ἐξωνόμιζετο, χωρὶς σπουδαῖον λόγον ἢ
καὶ χωρὶς προφανῆ ἀφορμὴν κατὰ τῆς θυγατρὸς της. Ἄλλ'
εὐθὺς ἔχεδδον ἔπαιεν ἡ ἠρηγὴ της καὶ ἐγένετο καθ' ὑπερβολὴν
στοργικὴ καὶ θεραπευτικὴ. Ἐνίοτε δέ, κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκει-
νὰς τῆς μεταμελείας, ἔλαιε καὶ ἐμέμφετο ἑαυτὴν ὡς ἀδικον
καὶ δύστροπον μητέρα.

Ἄλλὰ καὶ εἰς τὴν ταραχὴν ἐκείνην τοῦ λογικοῦ της δὲν
ἐλησημόνι καὶ δὲν παρέλειπε τὰς προφυλάξεις της ἢ πονη-
ρία της διετηρεῖτο ἀμείωτος. Φοβουμένη τὰς ὑπονοίας καὶ
τὴν κακαλογία τὴν ὁποίαν ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ κινή-

σουν αἱ συχναί της συναντήσεις καὶ τὰ κρυφομύηματα μὲ
τὸν Μανώλην, ἔλεγε δυσανασχετοῦσα τάχα, ὅσάκις τὴν ἔβλε-
πεν νὰ χωρίζεται ἀπ' αὐτόν :

— Δὲν ἀκούει, δὲν ἀκούει... Ἀπελπισία εἶνε μαυτὸν τὸν
ἄνθρωπο. Ἐμάλλιασ' ἡ γλῶσσα μου νὰ τοῦ λέω πῶς τοῦ κά-
κου πολεμᾷ, μ' αὐτὸς τὸ χαθᾷ του. Ἐἴντα νὰ γενῶ μ' αὐτὸ τὸ
μπελᾶ δὲν κατέω. Μὰ νὰ μὴν τὸν ἀνεμαζώνουνε καὶ ἄκνοι
ποῦ τὸν ἔχουνε ;

Οὕτω ἀπεστόμιανε καὶ τὸν Σαίτονικολῆν, ὅστις πολλάκις
ὑπόπτευσε τὰς συχνὰς συναντήσεις αὐτῆς τῆς «παράκουζου-
λῆς» μὲ τὸν «κουζούλακᾶ» του. Ὅσάκις ἐπεχείρησε νὰ τῆς
κάμῃ παρατηρήσεις, ἢ χήρα ἀντεπεξῆλθε μὲ ἀγανάκτησιν.
Ὅρισται ! δὲν ἔφτανε ποῦ εἶχεν βρῆ τὸν μπελᾶ των αὐτῆ
καὶ ἡ κόρη της ἀπὸ τὸ γινῶ, ἀλλ' εἶχαν ἀπὸ πάνω καὶ τὰ λό-
για τοῦ πατέρα. Ὅχι ἔπρεπε νὰφήσῃ τὸν ἀδιάντροπο τὸ
γινῶ του νὰ κἀνῆ τῆ θυγατέρα της σκουπίδι καὶ νὰ μὴ τοῦ
μιλῆ. Μωρὲ ἀθραυτά !

Ἄλλὰ τρόντι δὲν τὴν ἐστενοχώρει ὀλίγον ἡ θέσις εἰς τὴν
ὁποίαν περιήγαγε τὴν κόρην της ὁ φόβος τοῦ Πατούχα. Ἡ
Μαργῆ οὐτεῖς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐτόλμα πλέον νὰ μεταθῆ. Ἄλλ'
ἔως πότε ἠδύνατο νὰ διαρκέσῃ αὐτὴ ἡ κατάστασις ; Ἡ Μαρ-
γῆ ἔλαιε νυχθημερόν. Ἡ ἀπελπισία της δὲ ἐκορυφώθη ὅταν
τὴν ἐκάλεσαν εἰς ἕνα χορὸν καὶ δὲν ἐτόλμα νὰ μεταθῆ, ἐνῶ
ἠγάπα τὸν χορὸν, ἐχόρευε δὲ κ' ἐτραγουδοῦσε ἐξαιρέτα.

Ἄλλ' εἰς τὸν χορὸν ἐκείνον συνέβη κάτι τι τὸ ὁποῖον ἔμελ-
λε νὰ διακόψῃ τὴν κατάστασιν τῆς πολιορκίας εἰς τὴν ὁποίαν
ἔζη. Ὁ χορὸς ἐγένε μίαν ἐστέραν ἐσοτῆς, εἰς τὸ ἐπάνω μέρος
τοῦ χωριοῦ, καὶ συνεκέντρωσε τοὺς περισσότερους νέους καὶ

τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ εἰς ἓν ἀπὸ τὰ εὐρυχωρότερα σπίτια. Ἐκτὸς τῆς Μαργῆς ἔλειψε καὶ ἡ Πηγῆ. Τί ἤθελεν αὐτὴ ἡ πολυπαιραμένη μέσα εἰς τοιαύτην χαρὰν;

Ὁ κύκλος τῶν χορευόντων ἦτο εὐρύτατος· πολλοὶ δὲ ἄλλοι καθήμενοι καὶ ἰστάμενοι γύρω ἀνέμεναν σειράν. Ἄλλ' ἔλαμβαναν μέρος εἰς τὰ τραγούδια, ἐπαναλαμβάνοντες μετὰ τῶν χορευόντων τὴν «μαντινάδα», τὴν ὁποίαν ἔλεγεν ὁ ἡγούμενος τοῦ χοροῦ, ἢ ἀπαντῶντες εἰς αὐτὴν δι' ἄλλου διστίχου.

Ὁ τυφλὸς λυράρης Ἀλεξανδρῆς, καθήμενος εἰς τὸ μέσον τοῦ χοροῦ, ἐφαίνετο γοητευόμενος ὑπὸ τῆς μουσικῆς του. Ἐκίνει τὴν κεφαλὴν δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ὡς ν' ἀπεδίωκε μύϊας καὶ ἐμειδία τὸ ψυχρὸν καὶ μισὸν μειδίαμα τοῦ τυφλοῦ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον λείπει τῶν ὀφθαλμῶν ἡ ἀκτινοβολία. Ὑπὸ τὴν κίνησιν τοῦ δοξαριοῦ του ἔφρευγον γοργόπτεροι τοῦ «πηδηκτοῦ» οἱ ἦχοι. Καὶ ὅλος ὁ κύκλος τῶν χορευτῶν ἐκινεῖτο διὰ μᾶς ὡς εἰς ἄνθρωπος καὶ τῶν ποδῶν ὁ κρότος ἀντήχει ταυτοχρόνως καὶ τόσον δυνατὰ, ὥστε ἐσειετο, ἐνόμιζες, τὸ ἔδαφος. Ἦρχοντο στιγμαὶ κατὰ τὰς ὁποίας ἡ λύρα ἐγαυγίζε, κατὰ τὴν χαρακτηριστικὴν ἔκφρασιν, ὁ δὲ χορὸς ἐμαίετο. Τότε δὲ οἱ χορευταὶ ἐφαίνοντο ὡς μεγεθυμένοι εἰς γίγαντας τῶν ὁποίων αἱ κεφαλαὶ ἤγγιζαν σχεδὸν τὴν ὀροφήν. Οἱ πασαλίδες ἀνεταιράσσοντο εἰς τὰς ζώνας τῶν νέων καὶ τὰ στήθη τῶν χορευτριῶν ἔτρεμαν καὶ ἐσπαρτάριζαν ὑπὸ τὰ μεταξοτὰ «στηθοῦρια».

Ἐἰς τὸ μεταξὺ τὰ δίστιχα διεσπασοῦντο ὡς βέλη μετὰ τὸν γοργὸν τοῦ χοροῦ ρυθμὸν· καὶ ἄλλοτε μὲν ἀπετέλουν ἔρω-

τικὸν ἢ πειρακτικὸν διάλογον, ἄλλοτε τὰ ἤρχιζεν ὁ ἡγούμενος τοῦ χοροῦ ἢ ἄλλος ἐκ τῶν χορευτῶν καὶ τῶν ἔξω τοῦ χοροῦ εὐρισκομένων καὶ τὰ ἐπανελάμβανεν ὀλόκληρος ὁ χορὸς. Τὰ διαμειβόμενα δὲ πειρακτικὰ δίστιχα ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον αἰποσχέδια. Ἄλλοι ἐπεδείκνυον τοὺς ποιητικὸς θησαυροὺς τῆς μνήμης των· καὶ διὰ ν' ἀπαντοῦν, ἤρχιζον μετὰ τὴν λέξιν εἰς τὴν ὁποίαν ἐτελείωνεν ὁ προηγούμενος. Τὴν στιχομυθίαν ἔπειτα ἠκολούθουν καὶ διεποικίλλον περιπαθεῖς περικοπαὶ τοῦ «Ἐρωτοκρίτου», μάλιστα δὲ ὁ ἀποχαιρετισμὸς τῆς Ἀρετούσας.

Ὁ Μανώλης ἦτο ἐκεῖ. Ἀκουσθημένος εἰς ἓν προάθυρον, ἐφαίνετο σύννους καὶ μελαγχολικός. Ἡ Ζερβουδοπούλα δὲν εἶχεν ἔλθῃ εἰς τὸν χορὸν, προφανῶς διὰ ν' ἀποφύγῃ τὴν συνάντησίν του. Τοῦτο τοῦ ἔδιδε μίαν ἐπὶ πλέον ἀφορμὴν νὰ σκέπτεται ὅτι ἡ ἀντίστασις τῆς ἦτο ἀδύνατον νὰ κατανηκθῇ ἄλλως ἢ διὰ τῆς βίας, διὰ τῆς ἀπαγωγῆς. Ἀλλὰ τώρα, ὅτε εἶχεν ἀρχίσῃ νὰ μὴ ἐξέσχηται, ἡ ἀπαγωγή ἐφαίνετο δύσκολος. Ἄλλως τε δέ, καὶ ἂν καὶ ἐπεχειρεῖ νὰ τὴν ἀρπάσῃ ἀπὸ τὸν δρόμον, ἦτο φόβος νὰ προσφάσσουν οἱ χωριανοὶ καὶ τὴν ἀποσπάσουν ἀπὸ τὰ χεῖρα του. Τὰ ἀσφαλέστρον ἦτο νὰ τὴν κλέψῃ μίαν νύκτα ἀπὸ τοῦ σπιτοῦ· ν' ἀνοίξῃ ἢ νὰ σπάσῃ τὴν θύραν καὶ νὰ τὴν ἀρπάσῃ.

Τὸν πηδηκτὸν διεδέχθη ὁ ἤρεμος, κυματώδης καὶ ἀναπαντικὸς «σιγανός», τοῦ ὁποίου ὁ βραδὺς καὶ χαλαρὸς ρυθμὸς ἐπιτρέπει εἰς τοὺς χορευτὰς νὰ τραγουδοῦν καὶ ἄσματα μετὰ ρυθμοὺς πλατεῖς καὶ βραδεῖς. Νεαρὰ καὶ νόστιμη παν-

τρεμένη, ἡ ὁποία ἐκράτει εἰς τὸν κάβον, ἤρχισεν ἐν ἀπὸ τὰ συνηθέστερα τραγούδια τοῦ σιγανῦ.

Μιά κόρη συναπόβγει τὸν ἄντρα τῆς στὰ ξένα.
Βασῆ κερὶ καὶ φεγγεὶ του, ποτήρι καὶ κερνῆ τον.
Κι' ὅσ' ποτήρια τὸν κερνῆ τόσα λόγια τοῦ λειεῖ.
Μισεύεις, Κωσταντίνε μου, κείντα μοῦ παραγγέρνεις.

Καὶ ἕκαστον ἡμίστιχον ἐπαναλαμβάνετο ὑπὸ ὀλοκλήρου τοῦ χοροῦ. Ἄφου δ' ἐτραγουδῆσαν καὶ ἄλλα τινὰ τραγούδια εἰς συγχρόνους σκοπούς, ὁ χορὸς διεκόπη, διὰ νὰ ξεκουρασθοῦν οἱ χορευταὶ καὶ νὰ εὕρῃ καιρὸν ὁ λυράρης νὰ κουρδίσῃ τὴν λύραν του καὶ νὰ τρώῃ μὲ ρητίνην τὰς χορδὰς διὰ νέον πηδηκτόν.

Κατ' ἐπανάληψιν διάφοροι εἶχαν καλέσῃ τὸν Μανώλην νὰ χορεύσῃ· ἄλλ' αὐτὸς δὲν ἐδέχθη, λέγων ὅτι δὲν εἶχε διάθεσιν. Τὸ βεβαιότερον εἶνε ὅτι δὲν εἶχε πεποίθησιν εἰς τὴν ὀρχηστικὴν του δεξιότητα. Μολονότι εἶχε καταβάλλῃ πολλὰς προσπάθειας διὰ νὰ μάθῃ, εἶχεν ἀκόμη τοιαύτην σκαιότητα καὶ δυσκαμψίαν εἰς τὰς κινήσεις, ὥστε ἐλέγετο ὅτι ἐχόρευεν ὡς νὰ ἐσάκμαζεν ἄχερον. Τοῦ ἐφαίνετο δὲ ὅτι τὰ βλέμματα ἐστρέφοντο σκοπτικὰ πρὸς τὰ πόδια του καὶ τοῦτο ἔφερον εἰς σύγχυσιν τὰ κάτω του ἄκρα, ὡς ἐὰν ἡ ποδαροῦνκλες εἶχαν ἰδίαν αἰσθησιν καὶ φιλοτιμίαν. Ἄλλ' ὅταν ἐπαναληφθέντος τοῦ πηδηκτοῦ εἶδε τὸν Τερερὲν ἰστάμενον παρὰ τὴν ἐστίαν καὶ ἀπαντῶντα εἰς τὰ δίστιχα τοῦ νέου ὅστις ἐχόρευεν εἰς τὸν «κάβον», ἐνόμισεν ὅτι ἔπρεπε νὰ χορεύσῃ διὰ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν ἐπίδειξιν τοῦ ἐχθροῦ δι' ἄλλης ἐπίδειξεως. Αὐτὸς δὲν ἤξευρε νὰ τραγουδῇ, ἀλλὰ καὶ ὁ Τερερὲς δὲν ἤξευρε νὰ χορεύῃ. Μετὰ τινὰς λοιπὸν στροφὰς τοῦ πηδηκτοῦ ἀνέστυρε τὴν πλατεῖαν χειρίδα του

εἰς τὸν ὄμιον, ὡς ἔπραττεν ὁσάκις ἐκεντᾶτο ὑπὸ τοῦ οἴστρου τῆς κουζουλᾶδας, καὶ ἔπιασεν εἰς τὸν κάβον.

Ὅλα σχεδὸν τὰ πρόσωπα ἐφείδρυνεν ἡ ἐμφάνισίς του εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ χοροῦ· ὁ δὲ Ἀστρονόμος, εὐρισκόμενος μεταξὺ τῶν θεατῶν, ἐφώνηξε πρὸς τὸν τυφλὸν λυράρη·

— Τσι δυνατώτερες σου δοξαριές, Ἀλεξαντρῆ! Γιατί κατὲς ποιὸς ἴπιασε στὸν κάβο;

Τὸ πρόσωπον τοῦ τυφλοῦ ἔγινεν ἰλαρότερον, ἐνῶ ἡ κεφαλὴ του ἐνευεν ὅτι ἐμάντευσεν. Εἶχεν ἤδη ἀκούσῃ ἕνα κτύπον ποδός, ὅστις ἐτράνταξε τὸ ἔδαφος, καὶ μόνον τοῦτο ἦτο ἀρκετὸν διὰ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἔσυρε τὸν χορὸν ὁ Μανώλης.

— Νὰ σὲ χοροῦμε, λιοντάρι τοῦ χωριοῦ μας! ἐφώνηξε καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν Μανώλην καὶ τὸ δοξάρι του ἔγινε ζαηρότερον.

Ἄλλὰ καὶ ὅσοι εἶχαν τὴν μεγαλειτέραν διάθεσιν νὰ γελᾶσουν μὲ τὸν Μανώλην, ἠναγκάζοντο ν' ἀναγνωρίσουν ὅτι παρουσίαζε τὸ ἐξωτερικὸν σπανίως σωματικῆς δυνάμεως καὶ εὐρωστίας. Καὶ τί θὰ ἐγίνετο ἀκόμη! Χωρὶς δὲ τὴν ἀγροικίαν του θὰ ἠδύνατο νὰ καταλεχθῇ καὶ μεταξὺ τῶν ὠραιότερων νέων τοῦ χωριοῦ.

— Ὅρτσες! ἐφώνηξε μετ' ὀλίγον πρὸς τὸν λυράρη ὁ Μανώλης, ἀρχίσας νὰ ἐνθουσιάζεται.

Ἐνῶ δὲ ἡ λύρα ἔκρουε τὰς γοργοτότερας στροφὰς τοῦ πηδηκτοῦ, ὁ Μανώλης ἀνεπῆδα εἰς ὕψος μέγα. Καὶ ἐνῶ ἦτο μετέωρος, ἐκτύπα μὲ τὴν παλάμην, ὅτε μὲν τὴν μίαν, ὅτε δὲ τὴν ἄλλην τοῦ κνήμην. Ἐπειτα ἐλύγισε πρὸς τὰ ὀπίσω

τὸ σῶμα ἢ κάμπτων τὰ γόνατα καὶ χαμηλώνων μέχρι τοῦ ἐδάφους ἀνεπήδα ἔπειτα μὲ θαυμαστὴν ἐλαστικότητα. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἐξέπεμπε στεναγμούς, ἄλλοτε δὲ οὐρλιαστικὰς ἐπιφωνήσεις ἐνθουσιασμοῦ. Ὁ δὲ Ἀλεξανδρῆς ἐφαίνετο ἀγωνιζόμενος νὰ τὸν κουράσῃ καὶ ἔπαιζε συνεχῶς σχεδὸν ὄρτοες. Ὁ Μανώλης ὅμως ὄχι μόνον δὲν ἐκουράζετο, ἀλλὰ καὶ περισσότερον ἐνθουσιάζετο· ἤρχισε δὲ μετ' ὀλίγον νὰ τονίξῃ τὸν ρυθμὸν μὲ συριγμούς τόσοι ὀξεῖς καὶ δυνατοὺς, ὥστε αἱ γυναῖκες ἐφράζαν αὐτιά των.

Ἐπάνω εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν του διέκρινε τὸν Τερερὲν καὶ διερχόμενος τοῦ ἔρριπτε κρούφια βλέμματα, ἔτοιμος, ὡς ἐφαίνετο, νὰ τοῦ δώσῃ καὶ λάκτισμα, κατὰ τὸν ρυθμὸν τοῦ πηδηκτοῦ. Ἴσως δὲ καὶ ἐξ αἰτίας τοῦ Τερερέ ἀπεφάσισε μετὰ τὰς ἄλλας ἐπιδείξεις, νὰ ἐπιδείξῃ καὶ τὴν φωνὴν του. Ἄλλ' ὁ ἀρhythμὸς τῶν διστίχων, τὰ ὁποῖα ἐγνωρίζεν ἦτο πολὺ περιορισμένος καὶ ἠναγκάζετο νὰ τὰ ἐπαναλαμβάνῃ. Ὁ δὲ Τερερῆς, τοῦ ὁποῖου ἡ μοχθηρία ἦτο τόση, ὥστε νὰ ὑπερνικᾷ καὶ τὸν φόβον του, ἐπωφελήθη τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ τὸν πειράξῃ. Καὶ ἠκούσθη ἡ φωνὴ του νὰ ἀπενδύνη κατὰ τοῦ Μανώλη σκαπτικὸν βέλος·

Τῆ μαντινάδα δυὸ βολές δὲν πρέπει νὰ τῆ λέρῃ,
Γιατὶ θαρροῦν ἢ κοπελιές πῶς ἄλλη δὲν κατέεις.

Οἱ ρώθωνες τοῦ Μανώλη διεστύλησαν ἀπὸ πνοιῆν ὀργῆς καὶ τὸ βλέμμα του ἐστράφη ἄγριον πρὸς τὴν ἐστίαν ὅπου ἐστέκετο ὁ ἐχθρὸς. Πρὸς στιγμὴν ἐσκέφθη ν' ἀφήσῃ τὸν χορὸν καὶ νὰ τὸν ἀρπάσῃ ἀπὸ τὸν λαιμόν. Ἄλλ' ἔπειτα τοῦ ἐφάνη ἀπαραιτήτων νὰ δώσῃ μίαν διὰ στίχου ἀπάντησιν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἦτο ζῶον, ὡς ἤθελε νὰ τὸν παραστήσῃ

ὁ Τερερῆς. Κατέβαλε λοιπὸν ὑπερτάτην προσπάθειαν καὶ κατώρθωσε ν' αὐτοσχεδιάσῃ μίαν ἀπάντησιν τὴν ὁποῖαν ἐτόνισε μὲ φοβερὸν τοῦ ποδὸς κτύπον·

Βάστα τοὶ μαντινάδες σου, λέγε τοὶ σίμα-σίμα,
Νὰ' σὲ δέσω πέρα 'κὲ νὰ στεκῆς σὰν τὸ χτήμα*.

Διὰ νὰ κατασκευάσῃ τὸ δίστιχόν του ὁ Μανώλης, ἠναγκάσθη νὰ κατασκευάσῃ καὶ μίαν λέξιν, τὸ ἐπίρρημα «σίμα-σίμα». Καὶ ἔκαμε μίαν ὀρχήν, ἡ ὁποία ἐμελε νὰ λάβῃ τὰς διαστάσεις τὰς ὁποίας γνωρίζομεν εἰς τὴν ποίησιν καὶ τὴν πεζογραφίαν.

Γέλωτες ὑπεδέχθησαν τὴν ἀπάντησιν, διότι ἦτο πασίγνωστον τὸ δέσιμον καὶ τὸ κρέμασμα τοῦ Τερερέ, ὅπως ἦσαν γνωστὰ καὶ αἱ ἀπειλαὶ τοῦ τελευταίου, αἱ ὁποῖαι ἐπροοιάσαν τὴν ἐκδίχησιν ἐκείνην. Ἡ ἐνύπσις δὲ τὴν ὁποῖαν ἔκαμε τὸ δίστιχον ἱκανοποίησε τὸν Μανώλην. Ἡ ὀρχὴ του ἔπαυσεν, ἐγέλα δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν ἄλλων. Μόνον ὅταν διήροστο χορεύων πλησίον τοῦ Τερερέ, ἐστράφη πρὸς αὐτὸν καὶ ἔκαμε κίνημα ἀπειλητικόν, καὶ ἐπιφώνημα, ὅπως φοβερίζουν τὰ παιδιὰ·

— Οὔου !

Νέους γέλωτας θορυβωδεστέρους ἐκίνησε τὸ παιγνίδι τοῦ Μανώλη καὶ τὸ ἀνατίναγμα τοῦ Τερερέ, ὁ ὁποῖος ἔγινε πελιδνός.

— Φταίει δὰ ὁ φονιάς ; ἐψιθύρισεν οὗτος σιγῆς πρὸς τὸν ἐκεῖ πλησίον καθήμενον Ἀστρονόμον.

— Μωρέ, ἄφης τὰ λόγια, τοῦ εἶπεν ὁ Νικολάκης, γιατί

* Κτήνος.

ἂν σ' ἀκούσῃ καὶ σοῦ χυθῆ, ὅλοι δὲν θὰ μπορέσωμε νὰ σὲ γλυτώσωμ' ἀπὸ τὰ χέρια του. Αὐτὸς εἶπε, μωρέ, θεριό· δὲν τόνε θωρεῖς ;

Ὁ Μανώλης ἐνθαρρυνθεὶς ἀπὸ τὴν πρώτην ἐπιτυχίαν, κατεγίνετο, ἐνῶ ἐξηκολούθει νὰ χορεύῃ, εἰς νέον αὐτοσχεδίασμα. Καὶ ὁ ποιητικὸς ἀγὼν θὰ ἐτελείανε, φαίνεται, κατὰ τὸν τρόπον πολὺν δυσάρεστον διὰ τὸν μάγον, ἂν μία ἐμφάνις δὲν ἔστρεφεν ἄλλοῦ τὴν προσοχὴν τοῦ Μανώλη καὶ τῶν ἄλλων.

Πέντε Τούρκοι, γνωστὰ πρωτοπαλλήκαρα, ἐπιζητοῦντα συχνὰ ἔριδας μὲ Χριστιανούς, εἶχαν εἰσέλθῃ πρὸ μικροῦ. Ἔνεκα τοῦ θορύβου καὶ τοῦ συνωστισμοῦ γύρω εἰς τὸν χορὸν, ἐλάχιστοι τοὺς εἶχαν ἴδῃ κατὰ τὰς πρώτας στιγμὰς. Οἱ Τούρκοι εἶχαν σταθῆ πλησίον τῆς εἰσόδου καὶ ἐφαίνοντο περιμένοντες τὴν προσφορὰν καθελκῶν διὰ νὰ καθίσουν. Ἄλλ' ὅταν δέχονταν οἱ χορεύοντες καὶ οἱ περὶ τὸν χορὸν ἰστάμενοι, ὅλα τὰ πρόσωπα συνωφρυνώθησαν. Κρουφομηλήματα ἤρχισαν, οἱ δὲ νεώτεροι ἀπηύθυναν πρὸς τοὺς Τούρκους βλέμματα ἀπορίας καὶ ὀργῆς. Οἱ Τούρκοι ὅμως ἐτήρουν αὐθάδη ἀπάθειαν καὶ ὥς νὰ μὴ ἔδιδαν προσοχὴν εἰς τὰς ἐχθρικὰς ἐκδηλώσεις, τὰς ὁποίας ἔβλεπαν γύρω των, ἐδείκνυαν καὶ διαθέσεις νὰ λάβουν μέρος εἰς τὸν χορὸν.

Μετ' ὀλίγον ὅμως τοὺς ἐπλησίασεν ὁ προεστὸς Ἀέρας, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ τοὺς ἐκαλιστέρισεν, εἶπε·

— Δὲ μοῦ λέτε, ἀγαδάκια, εἰντὰ ῥθετε ἐπαὲ νὰ κάμετε ;

— Ἦρθαμε νὰ χορεύωμε, ἀπήντησεν εἰς ἐκ τῶν Τούρκων.

— Δὲν τὸ πιστεύω πὼς ἤρθετε γιὰ νὰ χορεύετε. Ἐπ'

ἂν ὅλο Χριστιανοὶ μὲ τὰ γυναῖκες καὶ τὰ ἀδερφίδες τῶν καὶν ἤρθετε γιὰ νὰ χορεύετε, ἔπρεπε νὰ φέρετε κι ἀπατοὶ σας τὰ ἀδερφίδες καὶ τὰ γυναῖκες σας.

— Ἐμεῖς θὰ φέρωμε τοὶ γυναῖκες μας νὰ χορεύουμε μὲ τοὺς Ρωμούς ; εἶπεν ὁ Τούρκος πλησιάζων ἀπειλητικῶς τὸν Ἀέρα.

Ὁ πηδηκτὸς αἰτομάτως εἶχε μεταβληθῆ εἰς σιγανὸν καὶ τὸ δοξάρι τοῦ τυφλοῦ μόλις ἔθιγε τὰς χορδὰς. Σιγῇ ὁμοίᾳ πρὸς τὴν νηνεμίαν ἣτις προηγεῖται τῆς καταιγίδος ἐγένεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς καὶ ὅλα τὰ βλέμματα ἦσαν προσηλωμένα εἰς τοὺς Τούρκους καὶ τὸν προεστὸν, ὁ ὁποῖος εἶπε·

— Σὰ δὲν κάνει νὰ χορεύουν ἡ γυναῖκες σας μὲ Ρωμούς, πὼς θὰ χορεύουν ἡ δικές μας μὲ Τούρκους ;

— Ἄφης τ' αὐτὰ, εἶπεν ἄλλος ἐκ τῶν Τούρκων, κ' ἐμεῖς, μιὰ ποῦρθαμε, θὰ χορεύωμε.

Καὶ ἔκαμε νὰπαθήσῃ τὸν Ἀέρα καὶ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὸν κύκλον τοῦ χοροῦ. Ἄλλ' ὁ προεστὸς τὸν ἤρασεν ἀπὸ τὸν βραχίονα μὲ χέρι σιβαρὸν καὶ εἶπεν ἐντόνω·

— Ἡ γιαντισαριά, μωρέ, ἔρασε. Κι ὁποῖος θέλει νὰ κάμῃ τὸ γιαντισαρο τρώει ξυλιές.

— Ὅτι, δὲν ἐπέρασε, μωρὲ ταυλόπιστε, ἡ γιαντισαριά καὶ θὰ τὸ ἔδῃς, εἶπεν ὁ Τούρκος ἀπαθήσας μὲ σφοδρότητα τὸν προεστὸν.

Οἱ Τούρκοι ἔβαλαν τὰ χέρια εἰς τοὺς πασαλίδες· ἄλλ' εἰς τὴν στιγμὴν ὤρμησαν κατ' αἰτῶν διάφοροι νέοι.

— Ὁ χορὸς νὰ μὴ σχολάσῃ ! ἐφώνασε καὶ ὁ Πατούχας καὶ ὑψώσας, ὡς ρόπαλον, βαρεῖαν καθέκλαν ἐρριφθῆ εἰς τὴν συμπλοκὴν.

Ἡ ἀντίστασις τῶν Τούρκων διήρκεσε πολὺ ὀλίγον. Ὁ θρασύτερος ἐξ αὐτῶν, ὁ λεγόμενος Σαμπρῆς, ἔπεσεν εἰς τὰ πρόθυρα μὲ τὴν κεφαλὴν σπασμένην ἀπὸ κτύπημα τοῦ Πατούχα. Ὑπὸ τὰ κτυπήματα δὲ τῶν ῥάβδων καὶ τῶν καθελῶν οἱ πασαλίδες ἐξέφυγαν ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἄλλων, οἵτινες ἐζήτησαν σωτηρίαν εἰς τὴν φυγὴν. Ὁ Μανώλης καὶ οἱ ἄλλοι νέοι τοὺς κατεδίωξαν μέχρι τῆς Τουρκικῆς συνοικίας, ὅπου καὶ ἄλλοι Τούρκοι προστρέξαντες εἰς βοήθειάν των, ἔπαθον τὰ αὐτὰ καὶ χειρότερον, διὰ νὰ μάθουν ὅτι ὁ γιαντισσαρισμὸς εἶχε περάσει...

Ὅταν τὴν ἐπιούσαν ἐξύπνησεν ὁ Μανώλης εἰς τῆς ἀδελφῆς του, ὅπου εἶχε κοιμηθῆ, ἔμαθε δύο εὐχάριστα πράγματα· ὅτι ἡ διαγωγὴ του κατὰ τὴν συμπλοκὴν μὲ τοὺς Τούρκους εἶχεν ἐνθουσιάσει τοὺς χωριανούς καὶ ὅτι ὁ Σιμυριδὸς εἶχεν ἀρραβωνιάσει τὴν θυγατέρα τοῦ Συμβουλίου. Τί θὰ ἔλεγε τώρα ἡ Ζερβουδοπούλα; Θὰ ἐπέμενεν ἀκόμη εἰς τὴν ἄρνησίν της τώρα ὅτε ἀπὸ μὲν τὸν Σιμυριδὸν δὲν εἶχε πλέον ἐλπίδα, αὐτὸν δὲ εἶχε περιβάλλῃ ἥρωικὴ αἴγλη;

Μετ' ὀλίγον διηυθύνετο πρὸς τὴν οἰκίαν τῆς Ζερβουδοπούλας, χαρούμενος καὶ σιγοτραγουδῶν. Ἄλλὰ καθ' ὁδὸν ἀκούσας νὰ τὸν φωνάζουν, ἐστράφη καὶ εἶδε τὴν Σπυριδολενιάν. Τὸ πρόσωπον τῆς ψεγαδιάστρας δὲν εἶχε τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν συνήθη σκωπτικὴν ἔκφρασιν.

— Μανωλιό, τοῦ εἶπε, θέλω νὰ φιλήσω τὴ χέρα ποῦσπασε ὀψὲς τὴν κεφαλὴ τοῦ Σαμπρῆ. Μὰ νὰ φύγης, παιδί μου, νὰ φύγης, γιατί' ἤμαθα πὼς σὲ γυρεύουν οἱ ζαπτιέδες. Νὰ φύγης γλιγώρα!

Ὁ Μανώλης ἐταράχθη, ἀλλ' ἔπειτα εἶπε μὲ πείσμα·

— Ἄς μὲ ζυγώνουνε. Δὲν πάω ποθὲς.

Καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του. Δὲν εἶχε δὲ ἀπομακρυνθῆ πολὺ ὅτε εἶδεν ἐρχόμενον ἐξ ἀντιθέτου ἓνα Τουρκαλιανὸν χωροφύλακα. Ἐστράφη διὰ νὰ φύγῃ πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀλλ' εἶδε καὶ ἄλλον ἐρχόμενον ἐκεῖθεν. Ὁ τελευταῖος τοῦ ἐφώνησε·

— Στάσου, ὦρὲ Πατούχα!

Ὁ Μανώλης ἐστάθη, διότι ἔβλεπε ὅτι δὲν εἶχε διέξοδον, οἱ δὲ ζαπτιέδες πλησιάσαντες τὸν συνέλαβον ἀπὸ τοὺς βραχίονας.

— Εἴντα θέτε ἀπὸ μένα; ἠρώτησεν ὁ Μανώλης.

— Θὰ τὸ μαθαίνης κάτω. Νὰ μπαίνης στὸ χάτσι καὶ τὸ μαθαίνεις.

— Στὸ χάτσι θὰ μὲ βάλετε; εἶπεν ὁ Μανώλης, ὅστις τότε ἤρχισε νὰ ἐννοῆ ὅλην τὴν σοβαρότητα τῆς καταστάσεως.

Περὶ τῆς φυλακῆς εἶχε τὴν φοβερωτέραν ἰδέαν διότι εἶχεν ἀκούσῃ ὅτι οἱ φυλακιζόμενοι ἐδεσμεύοντο χειροπόδαρα μὲ βαρεῖας ἀλύσεις καὶ ἐμαστιγώνοντο σχεδὸν καθημερινῶς. Καὶ ἄλλοι μὲν ἀπέθνησκαν εἰς τὴν φυλακὴν, ἄλλοι δὲ ἐξήρχοντο μὲ ὑγίαν διὰ παντὸς κατεστραμμένην. Ἄλλὰ καὶ μόνον ἡ ἰδέα ὅτι θὰ ἔχανε τὴν ἐλευθερίαν του καὶ μετ' αὐτῆς τὴν Ζερβουδοπούλαν, τώρα ὅτε ἦτο σχεδὸν βέβαιος περὶ τῆς συναινέσεώς της, τὸν ἔφερεν εἰς ἀπελπισίαν. Ἡ ἰδέα τοιοῦτου κινδύνου τοῦ ἔδωκε τὴν δύνειμιν ν' ἀποτινάξῃ τοὺς χωροφύλακας καὶ διὰ δύο λατσιμάτων νὰ τοὺς κλιση κατὰ γῆς ἀμφοτέρους. Ἐπειτα ἐστράφη εἰς φυγὴν. Ἄλλ' ὅταν ἐφθασεν εἰς τὴν γωνίαν τοῦ δρόμου, ἐστράφη μίαν στιγμὴν πρὸς τοὺς Ἄλβανούς καὶ συγκαίμας τὸν βραχίονα, ἐφώνησε

πρὸς αὐτούς, προσπαθῶν νὰ μιμηθῇ τὴν προφορὰν των·

— Νά, ὦρὲ κασιδίδες !

Ποῦ νὰ τὸν φθάσουν πλέον οἱ Ἄλβανοί ; Ἐτρεχε μὲ ταχύτητα αἰγάργου. Ἐν τοσοῦτῳ δὲν παρέλειψε νὰ περῶσῃ ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς Ζερβούδαινας. Ἐκεῖ ἐβράδυνε τὸ βῆμά του. Ἡ χήρα ἐστέκετο εἰς τὴν θύραν· μέσα δ' ἐκάθητο ἡ Μαργῆ καὶ εἶχε τὰ μάτια κόκκινα ἀπὸ δάκρυα.

— Φεύγω, γιατί μὲ ζυγώνουν οἱ Ἀρναούτες, εἶπε πρὸς τὴν μητέρα ὁ Μανώλης. Μόνο νὰ μ' ἀνημένη τὸ Μαροῦλι. Ὑστερ' ἀπὸ λίγον καιρὸ θάρσῶ νὰ τὴν πάρω.

Καὶ ἔφυγε πρὸς τὰ ὄρη, χωρὶς ν' ἀκούσῃ τὴν ἀπάντησιν τὴν ὁποῖαν τοῦ ἔδωκεν ἡ Μαργῆ·

— Καλλιὰ νὰ βγοῦν τὰ μάτια σου !

I'

Ἦτον ἡ τελευταία Κυριακὴ τῶν Ἀπόκρων καὶ ἀπὸ τὰς χοριστιανικὰς συνοικίας τοῦ χωριοῦ ἀνεπέμπετο θόρυβος γενικῆς εὐθυμίας. Εἰς διάφορα σπίτια ἐχόρευαν καὶ εἰς τὰς αὐλὰς τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὰ σταυροδρόμια νέοι καὶ παιδιὰ ἔπαιζαν ἀμάδες καὶ διάφορα γυμναστικὰ παιγνίδια. Μόνον ἡ θορυβώδης ζωηρότης τοῦ Πατούχα ἔλειπεν ἀπὸ τοὺς νεανικούς ἐκείνους οὐρανοὺς, διότι ὁ Μανώλης καὶ ἄλλοι τινὲς ἐκ τῶν νέων ἐφυγοδίκουν ἀκόμη, καταδιωκόμενοι διὰ τὴν συμπλοκὴν τοῦ χοροῦ. Τρεῖς δὲ ἄλλοι νέοι, μὴ προφθάσαντες ν' ἀποδράσων, εἶχαν συλληφθῆ καὶ ὀδηγηθῆ εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Κάστρου. Οἱ δύο φυγοδίκιοι, συναντηθέντες, περιοιέροντο ὁμοῦ, φιλοξενούμενοι ὑπὸ τῶν ποιμένων, οἵτινες παρῆσαν εἰς αὐ-

τοὺς πᾶσαν εὐκολίαν καὶ τοὺς εἰδοποιοῦν ἢ τοὺς ἀπέκριπταν ὁσάκις οἱ χωροφύλακες ἐξήρχοντο πρὸς καταδίωξιν των.

Ἄλλ' ἀπὸ τινων ἡμερῶν διεδίδετο ὅτι ὁ Μουδύρης, ἐνδίδων εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ Σμυρνοῦ καὶ εἰς τὰ δῶρα τοῦ Σαϊτονικολῆ, ὑπεσχέθη νὰ παύσῃ τὴν καταδίωξιν. Οἱ Τοῦρκοι ὁμῶς τὸν ἐπέεξαν λέγοντες ὅτι διὰ τὴν ἡσυχίαν τοῦ χωριοῦ ἔπρεπεν ὄχι νὰ φιλακισθῇ προσωρινῶς, ἀλλὰ νὰ ἐξορισθῇ εἰς τὴν Μπαρμπαζιὰν ὁ Πατούχας.

Τόσον εἶχε χαροποιήσῃ τὸν Σαϊτονικολῆν τὸ ἀνδραγάθημα τοῦ Μανώλη, ὥστε τὸν ἐσυγχώρησεν.

— Ἄς ἔχῃ τὴν εὐχὴ μου, ἔλεγε. Μὲ μᾶς ἤβγαλ' ἀπὸ τὴν καρδιά μου ὅλη τὴ βαροκαρδίσι ἀπὸ τοῦχα.

— Θωρεῖς τα δά, ποῦλεες πῶς εἶνε φοβιτάρης ; τοῦ ἔλεγεν ἡ Ρηγινιώ.

— Ἦτονε δὰ μιὰ ὀλιά, μὰ τῶχε κ' ἀπὸ τὴν ἀπραγιά. Ἦτονε καὶ κοπέλι, νὰ ποῦμε τὸ σωστό. Δὲν πειράζει· σὰν εἶν' τὰ ὕστερα καλά, ὅλα καλά. Μὰ ἤκουσες πῶς τὸ ἄλευροὺλι· σε τὸ Ἀρναούτες κῆρυγε ἀπὸ τὰ χέρια τῶς ; Ἡ Σμυροδολεινὰ βρέθηκ' ἐκεῖα καὶ τὰ δηγᾶται. Ἐγὼ ἔχα ὄροκ νὰ τῆ βγάλω τὴ γλώσσα μὲ τὸ ρασόπανο, γιὰτ' ἤμαθα πῶς αὐτὴ τοῦβγαλε τὸ παρανόμι, μὰ σὰν ἤκουσα τὰ παϊνέματα τοῦ τοῦ· κανε, τῆ συμπαθήσα. Οἱ Τοῦρκοι εἶνε νὰ πιοῦνε φαριμάκι κ' ὁ Σαμπερῆς λέει καὶ μαρτυρᾷ πῶς δὲν εἶδ' ἀκόμη τόσο χεροδύναμιο ἄντρα.

— Κιὸ Μουντίρης ; εἶπεν ἡ Ρηγινιώ μὲ ἀνησυχίαν.

— Ὁ Μουντίρης φοβερίζεται μὰ εἶντα θὰ κάμῃ ; Τὸ Μανώλη δὲ θὰ τότε πιάσουν εὐκόλα οἱ Ἀρναούτες του κ' ἐκατὸ μάζῃ νὰ τότε κυνηγήσουνε. Ἐγὼ θὰ τοῦ πέσω τὸ τουφέκι

καὶ θὰ τοῦ παραγγεῖλω φωτιά στὴ φωτιά. Καλλιὰ ἴν' ἡ μάν-
να τοῦ φονιά παρὰ τοῦ σκοτωμένου.

— Κιαμέ νὰ δῆς τὸ Πηγιὸ τὸ κκορίζικο χαραῖς, ἀποῦ κα-
με ! εἶπεν ἡ Σαῖτονικολίνα μετὰ βραχεῖαν σιωπὴν. Εἶχα κα-
ρὸν νὰ τήνε δῶ νὰ γελᾶση.

— Κιὸ Θωμᾶς δὲ λές ;... Καταχαρούμενος ὁ συμπέθερος.
Ἀκόμη κιὸ Στρατῆς. Ἐπίστευγες τοῦ λόγου σου πῶς ὁ Στρα-
τῆς θάλλε ποτέ του τὸ καλὸ τοῦ Μανώλη ;

Ἐο Μανώλης κατέβαιναν ἐνίστε κρυφίως εἰς τὸ χωριό, ἀλλ'
οὐδέποτε μετέβη εἰς τὸ πατρικόν του σπίτι. Ἐο Σαῖτονικολῆς
τοῦ εἶχε μηνύση ὅτι τὸν ἐσυγχώρει διὰ τὸ παρελθόν· ἀλλ' ὑπὸ
τὸν ὄρον πάντοτε νὰ νυμφευθῆ τὴν Πηγίην. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μα-
νώλης ἀπήντησεν ὅτι γυναῖκα του θὰ ἐγίνετο μόνον ἡ Ζερ-
βουδοπούλα. Καὶ ὁσάκις κατέβαιναν εἰς τὸ χωριὸ δὲν παρέλει-
πε νὰ περῶ ἀπὸ τῆς Ζερβούδαινας. Ἡ Μαργῆ ὁμως ἐξηκο-
λούθει νὰ τὸν ἀποφεύγῃ μὲ ἀμείωτον ἀποστροφὴν. Οὔτε ἡ
δόξα του, οὔτε ὁ ἀρραβὼν τοῦ Σμυρνοῦ μετέβαλαν τὴν κα-
τάστασιν. Ἐξ ἐναντίας ἡ Μαργῆ, ἀποδίδουσα εἰς αὐτὸν τὰ
αἴτια διὰ τὰ ὅποια ὁ Γιαννάκος τὴν ἀπηνήθη καὶ ἐπροτίμη-
σεν ἄλλην, τὸν ἐμίσει περισσότερον. Φοβουμένη δὲ πάντοτε,
ἀφοῦ ἔβλεπεν ὅτι καὶ ὡς φηγόδικος ὁ Πατούχας ἐτόλμα νὰ
ἔρχεται εἰς τὸ χωριό, διενικτέρευε πολλάκις εἰς συγγενικὰ
σπίτια.

Ἀλλὰ καὶ τῆς χήρας τὰ βήσανα ἐξηκολούθουν, ἐπιδεινού-
μενα μάλιστα ἡμέραν μετὰ τὴν ἡμέραν. Ἡ ἀπουσία τοῦ Μανώ-
λη τὴν ἔρριπεν εἰς μελαγχολίαν, καὶ αὐτὴ ἡ τόσον λάλος ἔμι-
εν ἐπὶ ἡμέρας ἀφανος. Μόνον στεναγμοὶ ἐξήρχοντο ἀπὸ τὰ
στήθος της. Ἐπειτα τὴν μελαγχολίαν της διεδέχοντο ἐξάψεις

νευρικοί, θυμοὶ ἀδικαιολόγητοι, δάκρυα, ἀναμνήσεις τοῦ μα-
καρίτου τοῦ συζύγου της, παιδαριώδη καμώματα, συχναὶ ἐ-
πισκέψεις εἰς τὸν μικρὸν καθρέπτην πρὸ τοῦ ὁποίου ἐκαλλω-
πίετο ἡ Μαργῆ, ἐνίστε δὲ γέλωτες ἀδικαιολόγητοι.

Ἐπέρασαν περὶ τοὺς τρεῖς μῆνες καὶ ἔφθασαν αἱ ἑορταὶ
τῶν Ἀπόκρεων. Ὅταν δὲ ἡ Ζερβούδαινα ἔμαθεν ὅτι ἔπαν-
σεν ἡ καταδίωξις τοῦ Μανώλη καὶ ὅτι ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἐ-
περιμένετο, κατελήφθη ὑπὸ τοιαύτης ἀνυπομονησίας, ὥστε δὲν
ἠδύνατο νὰ εὔρη στιγμῆς ἡσυχίας. Ἐκάθητο, ἐσηκνέτο,
παρετήρει ἀπὸ τὸ παράθυρον, ἔτρεχεν εἰς τὴν θύραν, ὁσάκις
ἤκουεν ἀνδρικά βήματα ἢ φωνὴν ὁμοιάζουσαν πρὸς τὴν φω-
νὴν τοῦ Μανώλη, ἐξήρχετο, ἐπέστρεφε καὶ πάλιν μετ' ὀλίγον
ἔτρεχεν ἔξω. Ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ ἐρωτήσῃ. Διέβαινε μόνον
πρὸ τοῦ καφερείου, τοῦ ὁποίου τὴν ἐργασίαν εἶχεν ἀναλάβῃ ὁ
Ἀστρονόμος, καὶ ἔρριπε λαθραῖα βλέμματα μέσῃ. Τὴν ἡμέ-
ραν ἐκείνην θὰ τὴν εἶδεν ὁ Νικολάκης νὰ περάσῃ πλέον ἢ δε-
κάκις· καὶ ἔλεγε·

— Μωοὲ σὰ μυγιασμένη κάνει σήμερο ἡ Ἀλογόμυγιά.
Εἶντα διάολο χεῖ ; Παροκούζουλή· τοιε πάντα τση, μὰ
ἴδ' ἀ κμιπόσο καιρὸ θαρρῶ πῶς τσ' ἤστηρηε ὀλότελα ἡ βίδα.

Ἡ Μαργῆ κατελήφθη ὑπὸ ἀνησυχίας ἄλλης φύσεως. Τῶ-
ρα πλέον, ὅτε ὁ Πατούχας θὰ ἦτο ἐλεύθερος, οὔτε νὰ ξεπορ-
τίσῃ πάλιν θὰ ἐτόλμα, ἀλλ' οὔτε καὶ εἰς τὸ σπίτι θὰ ἤτοῦσφ
λῆς. Καὶ μετὰ τὴν ιδέαν ὅτι ἡ διαμονὴ της εἰς τὸ χωριὸ ἦτο πλέ-
ον ἀδύνατος, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῆ πάλιν εἰς τὴν πόλιν καὶ
νὰ μείνῃ ἐκεῖ διὰ παντός. Ὅταν δὲ ἡ χήρα ἤκουσε τὴν ἀπό-
φασίν της·

— Κάμε ὅτι θές, τῆς εἶπεν. Εἴντα νὰ σοῦ πῶ κ' ἐγώ' εἶν-
τα νὰ σοῦ πῶ ;

— Κι' ἀπόψε θὰ πάω νὰ ξομεινῶ στῆς θειᾶς μου στοὺς Πε-
τροῦνι.

— Νὰ κάμης ὅτι θές καὶ νὰ πάμης νὰ μὲ ζαλίξης, εἶπεν
ἡ χήρα μὲ αἰφνιδίαν τροχύτητα. Ὡ διαόλε !...

Ἐπειτα, ὡς μετανοήσασα διὰ τὴν ἄδικον παραφορὰν τῆς,
ἀνεστέναξε καὶ ἐφαίνετο ἐτοιμὴ νὰ κλαίῃ.

Τὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ ἀπόγευμα ἔπαιζαν εἰς τὸν
δρόμον, ἀνεφώνησαν μετ' ὀλίγον. «Ὁ Πατούχας ὁ Πατού-
χας » Καὶ ἡ χήρα ἀνασκιοτήσασα, ἔτρεξεν εἰς τὴν θύραν
καὶ μὲ συγκίνησιν, ἥτις τὴν ἔκαμε νὰ τρέμῃ σύσσωμος, εἶδε
τὸν Μανώλην ἐρχόμενον. Ἦτο λερωμένος καὶ παρηλλαγμέ-
νος, ἀλλ' ἀνδρωδέστερος. Τὰ μαλλιά του εἶχαν παραμεγαλώ-
σῃ καὶ ἡ ἀταξία των ἔδιδεν εἰς τὴν μορφὴν των κάτι τι τὸ
θηριῶδες. Διὰ νὰ μὴ εἶνε ἐντελῶς ἀσκεπής, εἶχε δέσει
περὶ τὴν κεφαλὴν του μαῦρον μανδύλην, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξέ-
φευγε πρὸς τὰ ἐπάνω θύσανος τριχῶν, ἀρθούμενος ὡς λοφί-
ον ἀγρίου. Ἴουλοι εἶχον πλαισιώσῃ τὸ ἠλιοψημένον πρόσω-
πόν του καὶ εἰς τὸ ἐπάνω χεῖλος του ἐμαύριζεν ὁ αὐξηθεὶς μύ-
σταξ. Ἄλλ' εἰς τὴν χήραν ἐφάνη οὔτω ὠραιότερος, διότι ἦτο
ἀνδρωδέστερος καὶ ἡ δασύτης ἐνέτεινε τὴν ρωμαλέαν ἐντύπω-
σιν, ἥτις κυρίως τὴν συνεκίνει καὶ τὴν ἔθελγε.

— Εἴντα κάνει τὸ Μαροῦλι ; ἐφώνησεν ὁ Μανώλης ἄμα
τὴν εἶδε. Ποῦνε ;

Ἄλλὰ τὸ Μαροῦλι εἶχεν ἦδη ἀπέλθῃ εἰς τῆς θειᾶς τῆς.

— Κ' εἴντα λέει ; ἐπανέλαθεν ὁ Μανώλης. Δὲ μὲ θέλει
ἀκόμη;

— Τὰ ἴδια. Πνίγεται, σκοτώνεται, δὲ θέλει.

— Θέλει δὲ θέλει ἐγὼ θὰ τήνε πάρω, θὰ τήνε κλέψω κίδια
ἀπόψε, θαρρῶ.

Ἡ χήρα ἔκαμε χειρονομίαν αἰφνιδίας ἀποφάσεως καὶ εἶπε·

— Κλέψε τινε... Εἴντα νὰ σοῦ πῶ κ' ἐγώ ; Καὶ τὰ χεῖ-
λη τῆς ἔτρεμον.

— Θαρρῆ ἀπόψε ἢ θὰ ξομεινῇ στοὺς Πετροῦνι ;

— Ὁί. θάρρῃ, εἶπεν ἡ χήρα μετὰ σιγμιαῖον δισταγμῶν.
Ὁ Μανώλης ἐπροχώρησεν εἰς τὸ χωριὸ σιγοτραγουδῶν·

Διάλε τσ' ἀποθαμένους μου ὀφένος κιὰν ἀφήσω,
Παρά νὰ βρῶ νὰ πνιγρυνῶ νὰ μὴν παραλοῖσω.

Πανταχόθεν τοῦ ἀπηθύνοντο χαιρετισμοὶ ἀπὸ ἀνδρας καὶ
γυναῖκας· «Καλῶς ὤρισες, Μανωλιό !» Τινὰ δ' ἐκ τῶν παιδι-
ων, τὰ ὁποῖα τὸν εἶδαν, προσέτρεξαν νὰ δώσουν τὴν καλὴν εἴ-
δησιν εἰς τὴν μητέρα του. Ἄλλ' ὁ Μανώλης, ἀντὶ νὰ μεταβῇ
εἰς τὸ πατρικὸν ἢ ἄλλο συγγενικὸν σπίτι, ἐνεφανίσθη εἰς τὴν
πλατεῖαν τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, ὅπου οἱ νέοι ἔπαιζαν τὸν
ποταμόν, ἐνῶ τὰ παιδιά ἔκρουαν μανιωδῶς καὶ ἀδιακόπως
σημαντρον κρεμάμενον εἰς τὸν κορμὸν γηραιᾶς νερατζιάς.
Ὁ ποταμὸς ἔκανε τὸν γῦρον τῆς ἐκκλησίας, ὅτε ἔξαφνα ἠκού-
σθη ἡ φωνάρα τοῦ Μανώλη·

— Ἄντρες τὰ ρίζουν τὰ Σφακιά κ' ἄντρες τὰ πολεμοῦνε !

Κι' ὀρημάσας ὑπερπέδη τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον ὄλους τοὺς
παίζοντας, ἔπειτα δὲ ἔσκηψε καὶ στηρίξας τὰς χεῖρας ἐπὶ
τῶν γονάτων του, ἐτάχθη εἰς τὸ ἄκρον τῆς γοαμμῆς. Ἐκεῖθεν
στρέψας τὴν κεφαλὴν, χωρὶς ν' ἀνασηκωθῇ, ἐφώνησε πρὸς
τοὺς ἠλικιώτας καὶ φίλους·

— Εἴντα κάνετε, μωρὲ κοπέλια ; Καλὰ ἴστε ;

Εἰς τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ παιγνιδιοῦ εἰς ἐκ τῶν νέων ἐπρότεινε νὰ διατρέξουν μὲ τὸ ποταμὸν τὸ χωριό. Ἡ πρότασις τοῦ ἔγινε δεκτὴ καὶ ὁ ποταμὸς ἠκολούθησε τὰς ἀνωμάτων καὶ ἀνωφερικὰς ὁδοὺς τοῦ χωριοῦ. Βαθμηδὸν δὲ ἐπροστίθεντο καὶ ἄλλοι καὶ ἡ γοαμὴ τοῦ ποταμοῦ ἔγινεν ἐκτενστάτη.

Ἐἶχεν ἀρχίσῃ νὰ σκοτινιάξῃ ὅταν ἔφθασαν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χωριοῦ, ὅπου τὸ σπῖτι τῆς Ζερβούδαινας. Ὁ δὲ Πατούχας ὑπερεπήδα ἀνὰ δύο τοὺς συμπαίζοντας μὲ κραυγὰς ἐνθουσιασμοῦ, διὰ νὰ τὸν ἴδῃ ἡ Μαργῆ. Ἡ Μαργῆ δὲν εἶχεν ἐπιστρέψῃ ἀκόμη ἀπὸ τὸ Πετροῦνι. Μόνον ἡ χήρᾳ ἐνεφανίσθη καὶ εἶρε τρόπον νάνταλλάξῃ ὀλίγας λέξεις ταπεινφώνως μὲ τὸν Μανώλην.

Ἡ Σαϊτονικολίνα εἶχεν ἐξέλθῃ πρὸς ἀναζήτησίν του καὶ μετ' ὀλίγον τὸν συνήτησε καθ' ὁδὸν ἄλλ' εἰς μάρτην ἐπροσπάθησε νὰ τὸν παραλάβῃ εἰς τὸ σπῖτι, ὅπου θὰ συνηθροίετο ὅλη ἡ οἰκογένεια. Ὁ Μανώλης ἐδείπνησεν εἰς τοῦ Ἀστρονόμου. Λαβὼν δὲ ἔπειτα τὸ κλειδί τοῦ σπιτιοῦ του διὰ νὰ κοιμηθῇ ἔκατ' τὴν νύκτα, ἐξήλθε καὶ ἐπανεῦρε διαφόρους φίλους του καὶ ἤρχισαν νὰ περιέρχωνται τὰ σπῖτια. Παντοῦ εὔρισκαν πλουσίας τραπέζας, τραγουδία καὶ χορούς. Ὁ Μανώλης καὶ οἱ φίλοι του ἔπιναν κατὰ κόρον. Μερικοὶ εἶχαν μεταμφιεσθῆ προχείρως. Εἷς ἐξ αὐτῶν λ. χ. εἶχε περάσῃ τὰς χειρίδας καπύτου εἰς τὰ πόδια του διὰ νὰ φαίνεται τάχα ὅτι φορεῖ φράγκικα καὶ ὑπεκρίνετο τὸν ἰατρόν. Ἄλλος εἶχε κατσκευάσῃ σαρίκι περὶ τὴν κεφαλὴν του, τρίτος δὲ εἶχε φορέσῃ φουστάνια ὑποκρινόμενος τὴν Ντελὴ Μαρίαν, μίαν μισότρελλην. Ἐπεχείρησε καὶ ὁ Μανώλης νὰ μιμηθῇ τὸν για-

τρὸν καὶ νὰ φορέσῃ «τσιτωτά», ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ σχίσῃ τὰς χειρίδας ἐνὸς καπύτου. Ποῦ νὰ περάσουν ἡ ποδαροῦκλες; Παρατηθεὶς λοιπὸν τῆς φιλοδοξίας νὰ μεταμορφωθῇ εἰς Εὐρωπαῖον, ἤρχισε νὰ κἀνῃ τὸν τράγον. Καὶ εἰσήρχετο εἰς τὰ σπῖτια βαδίζων μὲ τὰ τέσσερα καὶ βελάζων. Οἱ ἄνδρες ἐξεκαρδίζοντο, αἱ δὲ γυναῖκες, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἰσώρμα κατὰ προτίμησιν, ἀπεσύροντο μὲ ἀνησυχίαν πρὸ τοῦ ἀνθρωποειδοῦς τετραπόδου καὶ ἐγέλων ὡς γαργαλιζόμεναι ὅταν ὁ Σάτυρος ἐπλησίαζεν.

Ἐἶχαν περάσῃ τὰ μεσάνυχτα ὅταν ἐχωρίσθη ἀπὸ τοὺς φίλους του. Τὸ χωριὸ εἶχεν ἤδη κοιμηθῆ καὶ ἐπεκράτει σιγή, τὴν ὁποίαν μόνον κραυγαὶ τῶν ἀλεκτόρων διέκοπτον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν. Ὁ Μανώλης μεθυσιμένος καὶ παραπατῶν διηυθύνθη πρὸς τὸ σπῖτι του. Ἀλλὰ καθ' ὁδὸν τὸν ἐσταμάτησεν αἰφνιδία ἀνάμνησις. «Ποῦ πᾶς μορῆ; θμουρμούρισεν ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν ἑαυτὸν του. Ποῦ πᾶς μορῆ;» Ἐστάθη καὶ ἐσκέπτετο ἐπὶ τινος στιγμᾶς, ἔπειτα ἐστράφη πρὸς τὰ ὀπίσω. Καὶ ἐνῶ ἐπροχώρει παραπαίων ἐμουρμούριζε·

— Στὸ χέρι σου θαρρεῖς πῶς εἶνε νὰ μὴ θῆς; ... θῆς καὶ δὲ θῆς... Πεισματικὰ μοῦ κάνεις αἰ; Τότε σὲ κλέπτω, σὲ παίρνω μὲ τὸ ζῶρε. Ποῶς θαρρεῖς πῶς εἶμ' ἐγώ; ... Ἐγὼ τὰ βάλω μὲ τὸ Ἀργαοῦτες καὶ τὸ Μουντίρη... Δὲ φοβοῦμαι κανένα... Πεισματικὰ μοῦ κάνεις, αἰ; Ἀπόψε τελειώνουνε τὰ πεισματικὰ.

Τοιαῦτα μονολογῶν ἔφθασεν εἰς τὸ σπῖτι τῆς Ζερβούδαινας, τὸ ὁποῖον ἦτο κατάλειστον καὶ κατασκότεινον, ὅπως καὶ ὅλα τὰ γειτονικά, ὅπως ὅλο τὸ χωριό. Ὁ Μανώλης ἐστάθη καὶ ἐφάνετο σκεπτόμενος· ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι δὲν ἐσκέ-

πιετο τίποτε. Μάλλον ἐκοιμᾶτο ὄρθιος. Ἐπειτα ἐπλησίασε πρὸς τὴν θύραν καὶ μὲ κάποιαν δυσκολίαν ἀνέβη τὰ ὀλίγα σκαλοπάτια τοῦ προθύρου. Ἐμεινε καὶ ἐκεῖ ἀκίνητος ἐπὶ τινα λεπτά, μεθ' ὃ ἐξείλκυσε τὸν πασαλῆν καὶ εἰσαγαγὼν τὴν αἰχμὴν μεταξὺ τῆς παραστάδος καὶ τοῦ θυροφυλλοῦ ἤρχισε προσπαθῶν ν' ἀποσύρῃ τὸν ξύλινον μάνδαλον. Αἱ προσπάθει- αὶ του διήρκεσαν κάμποσον, ὄχι τόσον διὰ τὴν δυσκολίαν τῆς ἐπιχειρήσεως, ὅσον διὰ τὴν ἕκ τῆς μέθης ἀδεξιότητά του. Ἐίχε δὲ ἀρχίσῃ νὰ ὑποχωρῇ ὁ μάνδαλος, ὅτε ἐξέφυγεν ἀπὸ τὸ χέρι του ὁ πασαλῆς καὶ ἔπεσε μὲ θόρυβον. Ὁ Μανώλης, καὶ ὅπως ἦτο μεθυσιμένος, ἐφοβήθη. Ἐπ' ὀλίγον δὲ ἔμεινε ἀκίνητος καὶ ἠμροάσθη. Ἀλλὰ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σπι- τιοῦ ἐξηκολούθει νὰ ἐπικρατῇ ἡσυχία καὶ σιγή. Ἐσκυψε τό- τε διὰ νὰ πάρῃ τὸν πασαλῆν ἐκινδύνευσε δὲ νὰ πέσῃ καὶ ὁ ἴδιος καὶ νὰ κυλισθῇ κάτω ἀπὸ τὸ πεζοῦλι. Ἀλλὰ κρατη- θεὶς ἀνέλαβε τὸ μαχαῖρι καὶ ἐξηκολούθησε τὴν προσπάθειάν του, ἥτις τώρα δὲν ἐβράδυνεν. Ὁ μάνδαλος ὑπεχώρησεν ἐν- τελῶς, ὑπεχώρησε δὲ εἰς ἐλαφρὰν ὠθησιν καὶ ἡ θύρα καὶ μόνον μικρὸν στεναγμὸν ἀφῆκαν οἱ στρόφιγγες.

Ὁ Μανώλης ἔσκυψε εἰς τὸ ἡμίνοιγμα τῆς θύρας, ἀλλὰ δὲν ἤκουσε κανένα θόρυβον. Ἡ χήρα καὶ ἡ κόρη τῆς δὲν εἶ- χαν ἐξυπνήσῃ. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σπιτιοῦ ἦτο κατασκοτεινόν· ἀλλ' ὁ Μανώλης ἐγνώριζε τὸν ὑψηλὸν σοφᾶν ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκοιμᾶτο ἡ κόρη καὶ ἐπροχώρησε πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, προσ- παθῶν νὰ μὴ κάμῃ θόρυβον. Ψηλαφητὶ εἶδε τὴν μικρὰν κλίμακα τοῦ σοφᾶ καὶ ἀνέβη τὰς δύο ἢ τρεῖς βαθμίδας. Ἐ- σταμάτησε πάλιν. Ἀπὸ τὴν ἐνώπιόν του κλίνην ἀνεδίδετο ἡ ἀναπνοὴ ἀνδρῶπου κοιμομένου. Ὁ Μανώλης ἐξέτεινε πρὸς

ἀναγνώρισιν τὰ χέρια του· ἔπειτα περιβαλὼν μὲ τοὺς βραχί- νας του τὴν κοιμομένην, τὴν ἐσήκωσεν ὁμοῦ μὲ τὰ σκεπά- σματα, κατέβη τὰς βαθμίδας τοῦ σοφᾶ καὶ διηρυθύνθη πρὸς τὴν θύραν. Μετ' ὀλίγας στιγμῆς εὗρισκετο εἰς τὸν δρόμον καὶ ἔφυγε μὲ τὸ φορτίον του καὶ μὲ τὴν μεγαλειτέραν δυνα- τὴν ταχύτητα τῶν παραπαύοντων ποδῶν του. Ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν ἦτο μεθυσιμένος τοῦ ἔκαμιν ἐντύπωσιν τὸ παράδοξον ὅτι ἡ ἀπαγομένη οὔτε κραυγὴν ἔβαλεν, οὔτε ἐπεχείρησε νάντι- σταθῆ, οὔτε ἀπλῶς ἐταράχθη καὶ ἐσφάδαξεν. Ἀλλ' ἦτο τόσον μεθυσιμένος, ὥστε ἡ σκέψις του δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ πέραν αὐτῆς τῆς παρατηρήσεως. Ἡ δὲ πορεία του εἰς τὸ ψη- λαφητὸν ἐκεῖνο σκότος ἦτο τόσον τραχυμῶδης, ὥστε συνε- τάρασεν ἐτι μάλλον καὶ ἐθόλωνε τὴν διανοίαν του. Ὅ,τι μό- νον ἔμεινε σαφὲς εἰς τὴν ὁμίχλην τοῦ ἐγκεφάλου του ἦτο ἡ ἀνάγκη νὰ σπεύσῃ. Καὶ ἔτρεχε ὅσον ἠδύνατο, μὲ κίνδυνον νὰ προσκόψῃ καὶ νὰ ξαπλωθῇ κάτω μετὰ τῆς ἀπαγομένης.

Ἐφθασεν εἰς τὸ σπίτι του, καὶ ἡ ἀκίνησις τῆς ἀπαγομένης ἐξηκολούθει. Τότε ὁ Μανώλης, ἐνῶ κατεγίνετο ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν τοῦ μαγαζιοῦ του, ἠδυνήθη νὰ εὔρῃ μίαν ἐξήγησιν εἰς αὐτὴν τὴν παράδοξον ἀκίνησιαν. Ἐσκέφθη ὅτι τὸ Μ. ροῦλι ὑπετάγη εἰς τὴν ὑπερτέραν βίαν βλέπουσα τὸ ἀδύνατον τῆς ἀντιστάσεως.

Ἐἰσελθὼν εἰς τὸ μαγαζί, ἀπέθηκε τὸ φορτίον του εἰς τὸν ξύλινον καναπὲν καὶ ἤναψε τὸν λύχνον. Ἀλλ' ὅταν ἐστράφη μὲ τὸ φῶς ἔμεινε κατάπληκτος καὶ μέγα μέρος τῶν ἀπμῶν τῆς μέθης του διελύθη διὰ μᾶς. Ἀντὶ τῆς κόρης, εἶδεν ἐνώ- πιόν του τὴν μητέρα. Ἡ χήρα ἦτο ἐνδεδυμένη καὶ ἐφαίνετο

ὅτι δὲν εἶχε κοιμηθῆ. Ἔτρεμε δὲ σύσσωμος καὶ ἔβλεπε κάτω εἰς στάσιν καταδίκου.

Ὁ Μανώλης ὀπισθοδρόμησεν ὀλίγον καὶ τὴν παρατήρησε μὲ μάτια διαπλάτυσμένα, ὡς νὰ ἔβλεπε φάντασμα· καὶ εἶπε μὲ φωνὴν πνιγμένην·

— Ἐσύ ἴσαι, μωρή!... Ἐσύ; διάλε το; ἀποθαμένους σου;

Ἡ χήρα ὕψωσε πρὸς αὐτὸν μάτια παρὰφρονος καὶ μὲ φωνὴν ἱκετευτικὴν καὶ κλαυθμηρὰν τοῦ εἶπε·

— Ντὰ δὲ σ' ἀρέσω γώ, Μανωλιό;

Αὐτὴ ἦτον ἡ μεγάλη, ἡ πελωρία φράσις, ἡ ὁποία ἐπὶ τόσον καιρὸν ἐπέβηε τὰ στήθη της, χωρὶς νὰ δύναται νὰ τὴν ἐκστομίση. Ὁ Μανώλης ἀνεσκήτησεν. Ἡ φράσις ἐκείνη ἐφώτισεν ἐντελῶς τὴν σκοτισμένην διάνοιάν του. Καὶ τώρα ἐνόηε τὸ ἀλλόκοτον ἦθος τὸ ὁποῖον εἶχεν ἡ χήρα κατὰ τοὺς τελευταίους καιροὺς καὶ τὰ μασημένα λόγια τὰ ὁποῖα τοῦ ἔλεγε.

— Καὶ τὸ Μαροῦλι ποῦνε; τῆς εἶπε.

— Κατέω κ' ἐγώ; κατέω κ' ἐγώ; ἀπήντησεν ἡ χήρα μὲ ἦθος ἀνδρώπου σκοτισμένου. Στῆθεϊ θεῖᾶς τῆς στὸ Πετροῦνι ἐξώμεινε. Μὰ εἶντα τῆ θῆς αὐτῆ ποῦ δὲ σὲ θέλει καὶ θὰ φύγη, λέει, νὰ πάη πάλι στὴ χώρα; Εἶντα τῆ θῆς;

Πλησιάζουσα δὲ τὸν νέον μὲ ταπεινὴν ἱεσίαν σκύλου ἐπανάλαβε·

— Ντὰ δὲ σ' ἀρέσω γώ, Μανωλιό;

Καὶ σπασμὸς λυγμοῦ διέκοψε τὴν φωνὴν της.

— Δὲ σ' ἀρέσω γώ... ποῦ σ' ἀγαπῶ τόσον καιρὸ ἡ δύστηνη;

Ὁ Μανώλης τὴν παρατήρει ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, ὡς νὰ ἤρχιζαν νὰ τὸν σκανδαλίζουν οἱ λόγοι της. Ἐπειτα κύμα

Ὁ Μανώλης ἐταράχθη, τὸ μὲν ἐκ λύπης, διότι συνηθάνετο ὅτι εἶχε συντελέσει εἰς τὴν συμφορὰν ἐκείνην, τὸ δ' ἐκ φόβου. Ἀλλὰ τὸν φόβον του καθήσυχασεν ἡ σκέψις ὅτι τὸ σκότος τῆς νυκτὸς καὶ τὸ σκότος τῆς παρὰφροσύνης ἀσφαλῶς ἐκάλυψαν τὴν τελευταίαν του τρέλλαν καὶ τὴν ἐντροπὴν της.

Τὴν Κυριακὴν τῆς Διακαινησίμου ἔγινεν ὁ γάμος. Μετὰ δύο δὲ ἡ τρεῖς ἡμέρας ὁ Μανώλης συνήντησε τὸν Τερερέν καὶ ἅμα τὸν εἶδεν ἐξ ἀποστάσεως ἀνέκαμψε τὸν θροαχίονα πρὸς τὸ στήθος του καὶ γελάσας θορυβωδῶς τοῦ ἐφώνηξε·

— Νά σου καὶ σένα καὶ στὰ μάγια σου!

Ἐργασία
για νὰ πείσει τὴν
για νὰ γονατίσει
Τοσοφρασεροῦνι
Ἐφρονιῶν

Τ Ε Λ Ι Ο Σ

Καρμυλίου
Μανωλιό, 7.1.8
20-12-48

Handwritten signature

ΚΑΝΑΝ
27 50-9-1960
1. 10/10/60 - 1961/2

Ιωάννης Πεκάρης
Σ.Π.Α.Η. 1959

Λοιβαράνης Ευχαρούλης
Σ.Π.Α.Η. 1963-1965

~~Τσιγγιάνης Γεώργιος~~

Αγγελόπουλος Γεώργιος

Σταμάτης Γεώργιος

Α.Π.

Καζιμιέρσκι 1923

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ - Π.Τ.Δ.Ε
ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ-ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΧΟΛΙΚΟΥ
ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ (Δ.Β.Ε.Σ.Μ.Υ.)
ΑΡΧΕΙΟ - ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ &
ΠΑΙΔ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (Α.-Β.Α.Κ.Η.)
ΑΡΙΘΜ. ΕΙΣΑΓ. 8875
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓ. 19-8-2011
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘ. DEW. 889.39 ΚΟΝ

